

Bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE

**Povinné platby
advokátov s.11-13**

**„Krátke“ pojednanie
o škodách, ujmách
a ich náhradách**
vo svetle judikatúry
súdov vnútroštátnych,
českých, Súdneho
dvora EÚ i ESĽP

**Zodpovednosť
zasielateľa za škodu**
vzniknutú poškodením
zásielky pri preprave
dopravcom

**Neživotné poistenie
- test zákonnosti**
vybraných ustanovení
všeobecných podmienok
havarijného poistenia

**Právo člena občian-
skeho združenia
na súdnu ochranu**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Mojou úlohou je zohľadňovať záujmy všetkých občanov a celej justície
- 4 **DISKUSIA**
Advokátska „licenčná turistika“ z pohľadu Súdneho dvora EÚ
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
- 5 Dokazovanie negatívnej skutočnosti v uznesení najvyššieho súdu, nevyvrátiteľná domnienka a negatívna dôkazná teória
JUDr. Maroš Uhaľ
- 11 Oznámenie SAK o povinných platbách advokátov
- 13 Prehľad výpočtových základov

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 14 „Krátke“ pojednanie o škodách, ujmách a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora EÚ i Európskeho súdu pre ľudské práva
JUDr. Andrea Erdšová, PhD.
- 30 Zodpovednosť zasielateľa za škodu vzniknutú poškodením zásielky pri preprave dopravcom
JUDr. Michal Brož
- 35 Neživotné poistenie – test zákonnosti vybraných ustanovení všeobecných poisťných podmienok havarijného poistenia
JUDr. Jakub Mandelík, PhD.
- 44 Právo člena občianskeho združenia na súdnu ochranu
JUDr. Mgr. Michal Mrva, LL.M, PhD.
- 49 **JUDIKATÚRA**
K plynutiu premlčacej doby discip. previnenia advokáta a k časovej pôsobnosti právnych noriem v discip. konaní

ADVOKÁCIA**SAK**

- 52 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 53 Zachovávanie zdvorilosti medzi advokátmi navzájom
- 54 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 55 Medzinárodný šachový turnaj
- 56 Výstava Advokácia včera a dnes v Košiciach
- 58 Novoročné stretnutie právnikov 2015

ZAHRANIČIE

- 62 XI. konferencia o histórii advokácie
- 64 Vánoční pohár české a slovenské advokácie
- 65 Správa z Plenárneho zhromaždenia CCBE
- 66 Bulletin advokácie prináša...
- 68 Povinnosť advokáta oznámiť komore zmenu sídla

ZAUJÍMAVOSTI**LITERATÚRA**

- 70 Mnohosť trestnej činnosti
- 71 Judikatúra vo veciach slobody prejavu a ochrany osobnosti
- 72 Jak (ne) udělat advokátní zkoušky
JUDr. Daniela Kovářová
- 74 Advokáti v zelenom
JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA
- 79 Za Petrom Krútkym

**Vážené kolegyně,
vážení kolegovia,**

považujem si za česť, že som dostal možnosť prihovoriť sa Vám v prvom novoročnom čísle nášho stavovského časopisu. Dovoľujem si otvoriť tému, ktorou sa v úvahách zaoberám už dlhšie. Ide o spôsob ustanovovania advokátov ex offio.

Kolegovia, ktorí poskytujú tento druh právnej služby, konajú prakticky na objednávku štátu. Ide o akési mini obstarávanie, kde je na jednej strane objednávateľom – obstarávateľom štát, na druhej strane stojí advokát poskytujúci právnu pomoc. Malo by byť pravidlom, že súd – sudca pre prípravné konanie by mal rovnomerne ustanovovať advokátov zapísaných do príslušných zoznamov podľa poradia. Nevie, akými poznatkami disponujete z vlastných skúseností, ale ja mám pocit, že v niektorých krajinách to celkom takto nefunguje. Zdá sa mi, že sú „vyvolení“ a „viac vyvolení“, ktorých mená figurujú pri ustanovovaní na účely obhajoby ex offio pravidelne, resp. častejšie. Nedovoliť si pochybovať o kvalite ustanovovaných kolegov, ale nedá mi nevidieť a nevnímať aj iné faktory v pozadí, ktoré by si zrejme vyžadovali odbornú analýzu a ktoré signalizujú určité negatívne javy.

Advokát je garantom zákonnosti trestného procesu a dodržiavania všetkých práv obvineného. Nemôže prejavovať servilnosť vo vzťahu k orgánom trestného konania. Advokát požíva status nezávislosti a za každých okolností musí dodržiavať zákon.

Viem, že predsedníctvo SAK vyvinulo v tomto smere značné úsilie zamerané na zlepšenie existujúceho stavu. Podľa môjho názoru však treba prijať systémové riešenie. V súčinnosti s kompetentnými partnermi by som navrhol zaviesť jednoduchý systém, ktorý už v praxi funguje pri rozdeľovaní agendy sudcom – ustanovovanie obhajcov ex offio elektronicke. Nevznikli by tak námietky proti zvýhodňovaniu niektorých advokátov a predišlo by sa rôznym informačným šumom. Je to aj v záujme nás, advokátov, a najmä advokácie ako celku a ochrany jej dobrého mena a nezávislosti, ktoré sme získali po roku 1989. Určite nechcem byť na začiatku roka negatívne naladený, ale zatváranie očí pred problémom advokácii určite nepomôže.

JUDr. Jozef Brázdil
predseda Redakčnej rady BSA

K fotografii na obálke

Uvedenie do života knihy o Ivanovi Horváthovi – Bratislava, Carlton hotel, 14. 1. 2015 Viac na s. 58.
Foto Vladislav Zigo

ROZHOVOR

Mojou úlohou je zohľadňovať záujmy všetkých občanov a celej justície

O spokojnosti s vykonanými zmenami v justícii a opatreniach, ktoré v roku 2015 čaká ministerstvo spravodlivosti sa rozprávame s ministrom spravodlivosti JUDr. Tomášom Borecom.

■ **Keď ste takmer pred troma rokmi nastupovali na post ministra spravodlivosti, chceli ste upokojiť situáciu v justícii a pomáhať jej vrátiť dobré meno. Ste spokojný s tým, ako dnes justícia funguje?**

Aj áno aj nie. Každý musí uznať, že atmosféra je dnes úplne iná ako pred troma rokmi, ale povedzme aj ešte ako pred menej ako rokom. Posun k lepšiemu a ústup „negatívnej nálady“ je evidentný. Nehovorím to len ja, ale aj ľudia, ktorí, povedzme, nemajú extra motiváciu chváliť úspechy vlády SR.

■ **Máte na mysli aj nedávne zmeny vo vedení Najvyššieho súdu SR a Súdnej rady SR?**

To by bolo veľmi povrchné hodnotenie. Ale súhlasím, môže to slúžiť ako symbol hlbších zmien, ktoré sa dejú vnútri justície. Ale, samozrejme, aj zmien, ktoré realizuje vláda. Mnohé zme-

ny sú pritom skutočne zásadné a podľa môjho názoru majú potenciál výrazne pomôcť meniť veci k lepšiemu.

■ **Predpokladám, že máte na mysli najmä rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku.**

Určite je to najväčší legislatívny projekt nielen v rámci tohto volebného obdobia. Rozsahom i obsahom ide o jednu z najväčších právnych reforiem vôbec od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Nezabúdajme však aj na iné veci, ako je riešenie zodpovednosti v justícii, etické pravidlá, ale aj elektronizácia justície. Možno si to dnes málokto uvedomuje, ale z finančného hľadiska sa tak masívne ako v súčasnosti do justície ešte neinvestovalo.

■ **Skeptik by sa mohol opýtať, kedy tieto zmeny budeme cítiť aj v praxi.**

Od 1. marca 2015 sa budú povinne nahrávať všetky civilné i trestné pojednávania vo všetkých súdnych pojednávacích miestnostiach na Slovensku. Aj keď objemovo ide skôr o menší projekt, jeho dosah bude, podľa môjho názoru, obrovský. Všetko, čo od 1. marca zaznie v pojednávacej miestnosti, bude nahrávané a spätne overiteľné. Očakávam silný psychologický efekt na všetky osoby prítomné v pojednávacej miestnosti od sudcu, cez advokáta až po účastníka konania. Mám skúsenosť s tým, že často sa podarí dosiahnuť veľké veci aj obyčajnou slušnosťou, čo platí aj pre riešenie sporov. Nechcem to preceňovať, ale mimoriadne by ma tešilo, ak by toto opatrenie slúžilo ako „tipping point“ hlbších zmien v myslení nielen účastníkov.

■ **Nedá nám nevyužiť tento priestor na pripomenutie, že v rámci činnosti orgánov SAK nahrávanie úspešne využívame už niekoľko rokov. Aby sme sa ale vrátili k téme, predsa len platí, že väčšina z opatrení, ktoré presadzujete, ešte len čaká na dokončenie, respektíve ich efekty sa asi ťažko dostavia ešte toto volebné obdobie.**

Dá sa to povedať aj tak, že vďaka tomu, čo dnes robíme, bude mať nasledujúci minister spravodlivosti menej práce.

■ **Mimochodom, máte plány zostať v politike alebo sa chcete vrátiť k advokácii?**

Advokácia je moje životné povolanie a mám ho mimoriadne rád. V politike mi to zároveň dáva obrovskú slobodu, že sa kedykoľvek môžem vrátiť k svojmu remeslu. V mojom prípade ide vyslovene o odbornú a nestraničku nomináciu, ale mám rád nové výzvy, ktoré život prináša, tak sa nechám prekvapiť.

■ **Uvedomujete si, že už ste dlhšie ministrom spravodlivosti, ako ste boli predsedom SAK?**

Takto som sa nad tým ešte nezamyslel, ale máte pravdu. Aj keď z hľadiska mojej vyše 20-ročnej advokátskej praxe je to síce veľmi zaujímavá, ale krátka epizóda profesionálneho života.

■ **Pre SAK bolo nepochybne dobrou správou, že ministrom spravodlivosti sa stal práve skúsený advokát, ktorý rozumie problémom advokácie. Oceňujeme, že po dlhšej dobe prevládajú nad populizmom odborné argumenty. Ťažko však vnímame, že počas vášho pôsobenia ako ministra boli znížené tarifné odmeny obhajob *ex officio* a aj tieto platby meškajú. Určite viete, že mnohých advokátov to existencne ohrozuje. Čo robíte pre to, aby sa to zlepšilo?**

Predovšetkým musím povedať, že mojou úlohou je zohľadňovať záujmy všetkých občanov a celej justície. Nezabúdajme na to, že spolu so zmieňovaným znížením bol obnovený právny stav týkajúci sa výšky úkonov právnej služby v občianskom konaní. Čiže pre úspešného klienta v spore došlo k zvýšeniu náhrady jeho trov. Samozrejme, určite by som bol rád, keby tých prostriedkov v justícii bolo viac. Nehovorím len o advokátoch, ale napríklad aj o radových zamestnancoch justície, ktorí mesačne zarábajú 400 – 500 eur. Aj tento problém ale treba vnímať v širšom kontexte celého diania v justícii. Povedzme si otvorene, že asi žiadna vláda nebude v čase krízy nalievať nové zdroje do rezortu, ktorého dôveryhodnosť je na bode mrazu. Preto bolo mimoriadne dôležité, aby sme od začiatku prijímali opatrenia smerujúce k vyššej dôveryhodnosti justície, alebo ak chcete, k očiste justície. Ako som už povedal, tieto zmeny k lepšiemu sú evidentné a evidujeme aj jasné reakcie, že situácia sa zlepšuje. Môžem potvrdiť, že aj vďaka tomu je dnes na úrovni vlády SR ochota prehodnotiť niektoré veci a nanovo sa pozrieť na otázku financovania justície. Mimochodom, pokiaľ ide o čiastkovú otázku odmien za *ex officio* obhajoby, dlhy boli koncom roka vyrovnané.

■ **Napriek tomu, ako vysvetlíte, že do elektronizácie súdnictva ide, ako ste uviedli, 70 mil. eur, a nie je možné včas uhradiť záväzky v zanedbateľných zlomkoch tejto sumy?**

Toto je paradox eurofondov, ktorý sa týka všetkých rezortov. Niekedy nedisponujete financiami na základné veci, ale dostanete zdroje na moderné technológie. Riešenie vidím v tom, aby sme čo najlepšie využili neopakovateľné zdroje z Európskej únie na projekty, ktoré by sme nikdy zo štátneho rozpočtu nevedeli zaplatiť, no ktoré nevyhnutne potrebujeme. Mimochodom, realizujeme projekty, ktoré zásadným spôsobom zjednodušia život nielen sudcom, ale aj účastníkom konania a najmä ich právnym zástupcom. Napríklad, elektronický prístup k súdnemu spisu umožní advokátom omnoho efektívnejšiu prácu s jednotlivými prípadmi. Na druhej strane je jasné, že justícia potrebuje stabilizovanie základného financovania

jej chodu. Ale to je téma, o ktorej sme už hovorili a ktorá súvisí so všetkými zmenami, ktoré sa udiali vo vzťahu k zvyšovaniu dôveryhodnosti celého rezortu. Opakujem, že aj v oblasti základného financovania justície cítim opatrný optimizmus.

■ **Slovenská advokátska komora v marci 2014 zorganizovala okrúhly stôl o etike v justičných povolaniach. Čo sa vám odvtedy podarilo v tejto oblasti?**

Len v krátkosti poviem, že to bola skutočne mimoriadne vďarená iniciatíva, ktorá prišla v správny čas, keď sme o tejto téme intenzívne uvažovali aj na pôde ministerstva vo vzťahu k sudcom. A čo sa udialo odvtedy? Priamo do Ústavy SR sme zakomponovali právomoc Súdnej rady SR prijímať zásady sudcovskej etiky. Pokiaľ viem, Súdna rada SR na nových pravidlách spolupracuje so sudcovskými radami a je to na dobrej ceste. Okrem toho sa nám podarilo opraviť zákon o sudcoch, ktorý rieši disciplinárnu zodpovednosť sudcov a aj tu sa už veci hýbu k lepšiemu.

■ **Vráťme sa ešte k rekodifikácii civilného práva procesného, ktorá sa dotkne života asi každého advokáta, ktorý robí aj s inou ako trestnou agendou. Zhovárame sa krátko pred schôdzou Národnej rady SR, na ktorej majú byť nové kódexy prerokované v prvom čítaní. Legislatívny proces predstavuje vždy riziko, že nad odbornými argumentmi zvíťazia politické riešenia. Ste pripravený brániť návrhy nových kódexov pred prípadnými zásahmi, ktoré nebudú mať odborný základ?**

Neberiem vám váš názor, ale pokiaľ ide o rekodifikáciu civilného práva procesného, tak ten legislatívny proces práveže prebiehal ukážkovo. Skutočne sa nebojíme žiadnej debaty. Práve naopak, aj túto príležitosť by som rád využil na úprimné poďakovanie všetkým, ktorí sa zapojili do prípravy rekodifikácie či už priamo v rámci komisie, alebo nám pomohli konštruktívnymi pripomienkami. Takéto pripomienky sú aj naďalej vítané.

■ **Volebné obdobie pomaly vstupuje do záveru. Mohli by ste stručne povedať, čo vás v tejto posledný rok čaká?**

Najmä dokončovanie toho, čo sme začali, vrátane záverečných fáz legislatívneho procesu rekodifikácie civilného procesného práva. Takto o rok by sa mali rozbiehať alebo už naplno fungovať všetky projekty eJustice od elektronického súdneho spisu cez elektronickú Zbierku zákonov až po systém tzv. elektronických náramkov. Máme účinný nový zákon o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní, ktorý zásadne mení právne postavenie spotrebiteľa a kde nás čaká veľa práce vo vzťahu k dohľadu nad rozhodcami. V tomto období intenzívne pracujeme na tom, aby sme pripravili čo najlepšie projekty pre investovanie do súdnictva z nového programovacieho obdobia. Vysoké ambície máme najmä vo vzťahu k vzdelávacím aktivitám sudcov a súdneho aparátu. Napriek tomu, že už sme v záverečnej štvrtine riadneho volebného obdobia, máme v legislatívnom pláne aj niektoré významné body. V rámci zlepšovania vymožitelnosti práva by som napríklad chcel, aby sme sa stihli ešte venovať procesnej časti Exekučného poriadku.

DISKUSIA

Advokátska „licenčná turistika“ z pohľadu Súdneho dvora EÚ

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Európska únia dlhodobo presadzuje politiku vnútorného trhu bez hraníc, súčasťou ktorej je aj snaha o minimalizáciu prekážok voľného pohybu osôb, kapitálu, tovaru a služieb medzi územiami jednotlivých členských štátov. S bezprostredným dopadom na výkon advokátskeho povolania bola v tejto súvislosti v roku 1998 prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/5/ES o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia (ďalej len „smernica“).

Európskym požiadavkám na vnútroštátnu legislatívu vyhovela Slovenská republika transpozíciou smernice do nového zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoA“). Ide predovšetkým o § 30 a nasl. ZoA o hosťujúcom euroadvokátovi a usadenom euroadvokátovi. Euroadvokátom je pritom občan členského štátu EÚ alebo iného zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore, ktorý je oprávnený poskytovať právne služby samostatne na základe profesionálneho označenia uvedeného v prílohe č. 1 ZoA (označenie advokáta v úradných jazykoch jednotlivých členských štátov).

Je nepochybné, že v rámci členských štátov sú individuálne podmienky na výkon advokácie rozdielne, čo môže viesť k vzniku špecifických situácií, vykazujúcich znaky istej formy špekulácie. Jedným z prvých prípadov na danú tému, ktorým sa Súdny dvor EÚ zaoberal, bol rozsudok o prejudiciálnej otázke rakúskej Najvyššej odvolacej a disciplinárnej komisie advokátov vo veci Koller (C-118/09). Rakúsky štátny občan, ktorý dosiahol v Rakúsku vysokoškolské vzdelanie v odbore právo, absolvoval po následnom doplnkovom vzdelaní advokátske skúšky v Španielsku a bol v tomto štáte zapísaný do zoznamu advokátov. Približne o tri týždne po tejto udalosti podal v Rakúsku žiadosť o pripustenie k advokátskej skúške a zároveň požiadal aj o odpustenie tejto skúšky. Rakúske stavovské orgány mu nevyhoveli aj s poukazom na skutočnosť, že španielska právna úprava, na rozdiel od rakúskej, nevyžaduje pre úspešné absolvovanie advokátskej skúšky koncipientsku prax (v Rakúsku je povinná koncipientska prax v trvaní piatich rokov).

Súdny dvor EÚ následne vec posudzoval v intenciách smernice Rady 89/48/EHS o všeobecnom systéme uznávania diplomov vyššieho vzdelania udelených pri ukončení odborného vzdelávania a prípravy v dĺžke trvania aspoň troch rokov a v konečnom dôsledku dal advokátovi Kollerovi „za pravdu“. Tomuto rozsudku už bola na stránkach Bulletinu slovenskej advokácie venovaná osobitná pozornosť, preto možno v podrobnostiach odkázať na BSA č. 9/2011, s. 38 až 41.

Nemenej významným je aktuálny rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 17. 7. 2014 v spojených veciach A. A. Torresi a P. Torresi (C-58/13, C-59/13), ktorý do určitej miery skutkovo pripomína prípad Roberta Kollera. Z právneho hľadiska sa však týka priamo smernice, a to jej čl. 3, ktorého prvé dva odseky znejú: „1) Právnik, ktorý chce vykonávať činnosť v inom členskom štáte ako je ten, v ktorom nadobudol svoju profesionálnu kvalifikáciu, sa zaregistruje na príslušnom orgáne v danom štáte. 2) Príslušný orgán v hostiteľskom členskom štáte zaregistruje právnika po predložení osvedčenia, ktoré potvrdzuje jeho registráciu na príslušnom orgáne v jeho domovskom členskom štáte. Orgán môže vyžadovať, aby tento doklad nebol starší ako tri mesiace, ak je predložený príslušným orgánom domovského členského štátu. Orgán o registrácii informuje príslušný orgán v domovskom členskom štáte.“

Angelo Alberto Torresi a Pierfrancesco Torresi, obaja štátni občania Talianskej republiky, získali vysokoškolské právnické vzdelanie v Taliansku. Následne im bol udelený vysokoškolský diplom v odbore právo aj v Španielsku a po splnení podmienok stanovených vnútroštátnym právom boli zapísaní do zoznamu advokátov Advokátskej komory v Santa Cruz de Tenerife. Po uplynutí necelých štyroch mesiacov požiadali bratia Torresiovci v Taliansku neúspešne o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov.

Národná rada advokátskej komory (Consiglio Nazionale Forense) v konaní o žalobách neúspešných žiadateľov o zápis uviedla, že prípad, keď sa osoba, ktorá sa po získaní vysokoškolského vzdelania v odbore právo v jednom členskom štáte presunie do iného členského štátu s úmyslom získať advokátsku licenciu, a následne sa okamžite vráti do prvého členského štátu s cieľom vykonávať v ňom odbornú činnosť, je zrejme v rozpore s cieľmi smernice a môže predstavovať zneužitie

práva. V nadväznosti na prezentovaný záver predložila v tomto duchu Súdny dvor EÚ dve prejudiciálne otázky (úplné znenie otázok – bod 14 rozsudku Torresi C-58/13, C-59/13).

V samotnom konaní Národná rada advokátskej komory ešte zdôraznila, že páni Torresiovci sa nemôžu v prejednávanej veci odvolávať na článok 3 smernice, keďže získanie odbornej kvalifikácie advokáta v členskom štáte inom ako Talianska republika malo za jediný cieľ vyhnúť sa uplatneniu talianskeho práva upravujúceho prístup k povolaniu advokáta a z tohto dôvodu predstavuje zneužitie práva usadiť sa, ktoré je v rozpore s cieľmi smernice.

Podľa názoru Súdneho dvora EÚ však okolnosť, že si štátny príslušník jedného členského štátu vybral možnosť získať odbornú kvalifikáciu v členskom štáte inom ako v tom, v ktorom má bydlisko, s cieľom ťažiť výhody z výhodnejšej právnej úpravy, neumožňuje sama osebe, ako to uviedol aj generálny advokát v bodoch 91 a 92 svojich návrhov, dospieť k záveru o zneužití práva. Takéto konštatovanie nemôže vyvrátiť ani

skutočnosť, že podanie žiadosti o registráciu v zozname usadených euroadvokátov nastalo krátko po získaní odborného titulu v domovskom členskom štáte (body 50 a 51 rozsudku Torresi C-58/13, C-59/13).

Vo veci samej vyhlásil teda Súdny dvor EÚ rozsudok v tomto znení „Článok 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/5/ES zo 16. februára 1998 o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia, sa má vykladať v tom zmysle, že skutočnosť, že štátny príslušník členského štátu odišiel do iného členského štátu, aby v ňom po úspešnom absolvovaní vysokoškolského štúdia získal odbornú kvalifikáciu advokáta, a následne sa vrátil do členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, aby v ňom vykonával povolanie advokáta pod odborným titulom udeleným v členskom štáte, v ktorom bola táto odborná kvalifikácia získaná, nemôže predstavovať zneužívajúci postup.“ Úplné znenie rozsudku v slovenskom jazyku je dostupné na internetovej stránke www.curia.eu. ■

Dokazovanie negatívnej skutočnosti v uznesení Najvyššieho súdu SR, nevyvrátiteľná domnienka a negatívna dôkazná teória

V *Bulletine slovenskej advokácie* č. 7-8/2014 bolo v článku „Dôkazné bremeno v konaní o zaplatenie tarifnej odmeny advokáta“ uverejnené uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 M Cdo 8/2011, ktoré rieši otázku nároku advokáta na tarifnú odmenu v prípade uplatnenia nevyvrátiteľnej domnienky existencie dohody o tarifnej odmene (a teda neexistencie dohody o zmluvnej odmene), ako aj otázku dokazovania negatívnej skutočnosti.

Účelom článku je zaujatie kritického názoru k záverom vyplývajúcim z tohto uznesenia, najmä vo vzťahu k povinnosti tvrdenia, dôkaznej povinnosti, bremenu tvrdenia a dôkaznému bremenu a na druhej strane k otázkam spojeným s nevyvrátiteľnou domnienkou a dokazovaniu negatívnej skutočnosti.

Podstatou veci bola otázka nároku advokáta na tarifnú odmenu v súvislosti s preukazovaním, či došlo alebo nedošlo k dohode o zmluvnej odmene, ktorá by vylučovala určenie nároku podľa ustanovení o tarifnej odmene.

Autor článku nezaujal k tomuto rozhodnutiu žiadne stanovisko, či už negatívne alebo pozitívne. Možno bolo jeho zámerom o tomto rozhodnutí vyvolať širšiu diskusiu bez toho, aby ju vyjadrením akýchkoľvek záverov ovplyvnil. S reakciou na toto rozhodnutie som sa však nestretol, aj keď by sa dala očakávať prednostne z advokátskej obce, ktorej sa závery rozhodnutia podstatným spôsobom týkajú. Názory Najvyššieho súdu SR vyslovené v tomto rozhodnutí, najmä ak budú prevzaté bez ich kritického zhodnotenia, môžu mať dosah

na dokazovanie vo vzťahu k znášaniu bremena tvrdenia a dôkazného bremena v civilnom sporovom konaní. Dovolím si reagovať na uverejnené rozhodnutie, pretože reakciu považujem za potrebnú.

Ako môže čitateľ už z predchádzajúceho textu zistiť, mám opačný názor, ako bol vyjadrený v uvedenom rozhodnutí. Domnievam sa, že niektoré stanoviská Najvyššieho súdu SR vyjadrené v uvedenom rozhodnutí sú v rozpore s tým, ako je potrebné v procesnom práve chápať bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno zaťažujúce sporovú stranu vo vzťahu k dokazovaniu negatívnej skutočnosti.

V *Bulletine slovenskej advokácie* bola však uverejnená len časť odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu SR a keďže

na prijatie právnych záverov je potrebné pracovať s celým znením rozhodnutia, dovolil som si v ďalšom texte odcitovať dôležité pasáže z rozhodnutia tak, aby pohľad na rozhodnutie bol ucelený.

Podstata sporu

Základom sporu v uvedenom rozhodnutí bolo, že navrhovateľ – advokát – požadoval v súdnom konaní zaplatenie tarifnej odmeny podľa § 2 ods. 2 vyhl. č. 240/1990 Zb. s tým, že právna pomoc bola vykonaná. Odporca – klient – tvrdil, že došlo k dohode o podielovej odmene. Podľa odôvodnenia rozhodnutia, poskytnutie právnej pomoci nebolo popierané.

Najvyšší súd SR v uvedenom rozhodnutí zaujal názor, že „Otázka, či medzi navrhovateľom (advokátom) a odporcom (klientom) došlo k dohode o zmluvnej odmene za právnu pomoc poskytnutú v konaní Okresného súdu Lučenec sp. zn. 8 C 119/2001, mala vo veci vedenej na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 11 C 51/2008 kľúčový význam. Ak totiž bola dohodnutá zmluvná odmena, jej základ a výška sa určovali diametrálne odlišne od spôsobu, ktorý v danom prípade napokon zvolili súdy – pokiaľ sa advokát s klientom dohodli na podielovej (zmluvnej) odmene, pre jej výpočet nemala aplikácia ustanovení o tarifnej odmene žiadne opodstatnenie.“ V tomto smere možno so závermi súdu súhlasiť. Priznanie nároku na zaplatenie tarifnej odmeny pre advokáta prichádza v danom prípade do úvahy len vtedy, ak neexistuje písomná či ústna dohoda o zmluvnej odmene. Ide o nevyvrátiteľnú domnienku zakotvenú priamo v právnom predpise.

V danom prípade prichádzala do úvahy, vo vzťahu k určaniu odmeny advokáta počas zastupovania, aplikácia vyhlášky č. 240/1990 Zb a č. 163/2002 Z. z. Spôsob stanovenia odmeny advokáta je vo vyhláške č. 240/1990 Zb. upravený v § 2 ods. 1 a 2 vyhlášky.¹ Vo vyhláške č. 163/2002 Z. z. je spôsob odmeny upravený v rovnakom ustanovení.²

Najvyšší súd SR k týmto ustanoveniam uviedol: „Napriek konštrukcii nevyvrátiteľnej domnienky upravenej v § 2 ods. 2 vyhlášok č. 240/1990 Zb a č. 163/2002 Z. z. sa navrhovateľ ani v predmetnom občianskom súdnom konaní, v ktorom sa ako advokát domáhal, aby súd uložil jeho niekdajšiemu klientovi povinnosť zaplatiť mu odmenu za právnu pomoc, nemohol v rámci plnenia svojich základných procesných povinností [opísať už v návrhu rozhodujúce skutočnosti, tvrdiť v konaní rozhodujúce skutkové okolnosti a predložiť súdu na ich preukázanie dôkazy (§ 79 ods. 1 O. s. p. a § 101 ods. 1 O. s. p.)] obmedziť len na tvrdenie a preukázanie toho, že odporcovi poskytol právnu pomoc a všetko ostatné ponechať na odporcovi alebo na súde. Ani v konaní s takýmto predmetom nebolo možné prehliadať podstatnú okolnosť – i keď prípadne prichádzala do úvahy aj aplikácia § 2 ods. 2 vyhlášok č. 240/1990 Zb a č. 163/2002 Z. z., navrhovateľ (iniciátor riešenia sporu v konaní pred súdom) bol a zostal tým subjektom daného občianskeho súdneho konania, predovšetkým ktorý sám mal so zreteľom na konkrétne skutkové okolnosti tvrdiť a dôkazmi preukazovať svoj nárok.“

S Najvyšším súdom SR možno súhlasiť v tom, že navrhovateľ má tvrdiť a dôkazmi preukazovať svoj nárok. Takúto povinnosť má napokon aj odporca. Uvedený názor vyplýva z povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti, ktoré zaťažujú rovnako obidve strany sporu.

Z uvedeného ďalej vyplýva, že v citovanej veci išlo o spor medzi advokátom a klientom, pričom podstatou sporu bolo to, či došlo k dohode o podielovej odmene a vtedy neprichádza do úvahy nárok advokáta na tarifnú odmenu (ako následok naplnenia nevyvrátiteľnej domnienky), alebo k takejto dohode nedošlo a advokát má teda nárok na tarifnú odmenu stanovenú vyhláškou.

Vyvrátiteľná a nevyvrátiteľná právna domnienka

Vráťme sa k skutočnosti, ktorá aj podľa názoru najvyššieho súdu bola kľúčovou, a to k otázke, či došlo k naplneniu nevyvrátiteľnej domnienky dohody o tarifnej odmene.

Účinky vyvrátiteľnej právnej domnienky môžu byť popreté, ako to už z jej názvu vyplýva, a to dôkazom opaku.³

Vyvrátiteľná domnienka teda podľa § 133 OSP pripúšťa dôkaz opaku. Dôkaz opaku však musí priniesť tá strana, ktorá následky vzniknuté uplatnením tejto domnienky namieta, t. j. v tomto prípade by to bol odporca.

Ako príklad vyvrátiteľnej domnienky si vyberme typický prípad uznania dlhu. Uznanie dlhu ako vyvrátiteľná právna domnienka je riešené napr. v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 32 Cdo 633/2000, podľa ktorého vyvrátiteľnú domnienku má súd za preukázanú, pokiaľ sa nepreukáže jej opak, pričom veriteľ nepreukazuje existenciu uznaného záväzku.⁴

Dôkazné bremeno teda v prípade vyvrátiteľnej právnej domnienky zaťažuje tú stranu, ktorá tvrdí opak toho, čo zakladá domnienka. Vyvrátiteľná domnienka teda nastane, ale jej dôsledky možno vyvrátiť dôkazom opaku toho, čo tvrdí domnienka. Nevyvrátiteľná domnienka však buď nastane, pretože nedošlo ku skutočnosti, ktorá zabraňuje jej vzniku, alebo nenastane, pretože tu existuje skutočnosť, ktorá vzniku domnienky bráni.

Právna domnienka koncipovaná ako nevyvrátiteľná, ak nastala, nepripúšťa dôkaz opaku. V prípade nevyvrátiteľnej právnej domnienky teda možno len zistiť, či nastala skutočnosť, ktorá vylučuje existenciu tejto právnej domnienky, alebo takáto skutočnosť nenastala. Následky spojené s uplatnením nevyvrátiteľnej domnienky (ak nastala) nemožno vylúčiť, pretože nemožno dokázať jej opak. Typickým príkladom je nevyvrátiteľná domnienka pri vysporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka.⁵ Preukázanie existencie dohody nevyvracia predpokladané následky spojené s uplatnením domnienky (t. j. napr. sa v prípade existencie domnienky založenej kvitanciou vyvráti existencia dlhu), ale zamedzuje vzniku domnienky, ktorú by už nebolo možné ďalej vyvrátiť. V prípade sporu medzi advokátom a klientom by teda bolo možné len zisťovanie toho, či došlo k dohode o podielovej odmene alebo nie. Ak je v konaní nepochybne zistené, že k dohode o zmluvnej od-

mene nedošlo, platí bezvýhradne nevyvrátiteľná domnienka a následky s ňou spojené musia akceptovať tak účastníci, ako aj konajúci súd.

To, či ide o vyvrátiteľnú alebo nevyvrátiteľnú domnienku však nie je natoľko podstatné, ako je podstatná otázka dokazovania a vyvracania okolností naplnenia domnienky ako takej. Ak by išlo o vyvrátiteľnú domnienku, možno ju vyvrátiť dôkazom opaku. Pri koncipovaní § 2 ods. 2 vyhlášky č. 240/1990 b. ako vyvrátiteľnej domnienky by musel túto domnienku nepochybne vyvracať odporca (čo napokon potvrdzuje aj citovaný judikát sp. zn. 32 Cdo 633/2000).

Naopak, existenciu nevyvrátiteľnej domnienky nemožno vyvrátiť dôkazom o opaku, pretože, ak nastala skutočnosť, ktorá zabraňuje vzniku nevyvrátiteľnej domnienky, domnienka platí kategoricky a jej účinky už nie je možné vylúčiť. Neznamená to však, že akékoľvek dokazovanie pri nevyvrátiteľnej domnienke je vylúčené. Aj pri nevyvrátiteľnej domnienke prichádza do úvahy dokazovanie, ale môže ísť len o dokazovanie toho, či došlo k skutočnosti, ktorá nepripúšťa vznik nevyvrátiteľnej domnienky. Z toho vyplýva, že sa nevyvracia nevyvrátiteľná domnienka (pretože ak nastane, vyvrátiť ju už nemožno), ale preukáže sa existencia skutočnosti, ktorá vylučuje samotný vznik domnienky a vylučuje to aj vznik následkov s ňou spojených. Aj keď v riešenom prípade ide o nevyvrátiteľnú domnienku, je potrebné si položiť otázku, kto má spravodlivo znášať dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu skutočnosti, ktorá zabraňuje vzniku nevyvrátiteľnej domnienky existencie dohody o tarifnej odmene?

Tak ako pri dokazovaní opaku vyvrátiteľnej domnienky, aj v prípade nevyvrátiteľnej domnienky nevidím žiaden dôvod, aby existenciu skutočnosti, ktorá vylučuje vznik nevyvrátiteľnej domnienky preukazoval ten, kto z naplnenia domnienky vyvodzuje pozitívne účinky. Preukazovať to, že došlo ku skutočnosti (v našom prípade k dohode o zmluvnej odmene), ktorá vylučuje vznik nevyvrátiteľnej právnej domnienky a jej dôsledkov musí nepochybne ten, komu dôsledky vzniku takejto domnienky nie sú na prospech, t. j. odporca. Okrem iného aj preto, lebo tvrdí, že domnienka ako taká nastala, čo značí, že takýmto dokazovaním preukazuje svoje tvrdenie, čo je takisto v súlade s povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou. V riešenej veci teda musí preukázať, že došlo k dohode o podielovej odmene.

Povinnosť tvrdenia a dôkazná povinnosť

Najvyšší súd SR ďalej v citovanom rozhodnutí uviedol názor, ktorý je popretím princípov občianskeho súdneho procesu vo vzťahu k dokazovaniu a to povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti, resp. bremena tvrdenia a dôkazného bremena. Súd uviedol: „Ani v konaní s takýmto predmetom nebol navrhovateľ procesným subjektom, ktorého by sa uvedené procesné povinnosti netýkali; pokiaľ chcel byť v konaní úspešný, musel nielen tvrdiť, že nedošlo k dohode o zmluvnej odmene, ale mal aj označiť dôkazy na preukázanie skutkových okolností, z ktorých by bolo možné usúdiť, že jeho tvrdenia zodpovedajú skutočnosti. Na tom nič nemení, že odporca,

pokiaľ chcel byť v konaní úspešný, mal procesnú povinnosť tvrdiť existenciu dohody o zmluvnej odmene a označiť dôkazy, ktoré tieto tvrdenia preukazujú.“ **Takéto závery vo vzťahu k znášaniu dôkazného bremena príslušnou stranou sporu nemožno akceptovať.**

Tento názor súd ďalej rozviedol: „V preskúmvanej veci právny zástupca navrhovateľa na pojednávaní pred Okresným súdom v Rimavskej Sobote 10. marca 2009 (viď č. I. 168 spisu) tvrdil, že „tarifná odmena je uplatňovaná, pretože iná dohoda o odmene medzi účastníkmi nebola dohodnutá“. Aj navrhovateľ osobne na pojednávaní 6. apríla 2009 (č. I. 186 spisu) poprel existenciu akejkoľvek dohody s odporcom o zmluvnej odmene za poskytnutú právnu pomoc. Tým však ešte v potrebnej miere nesplnil povinnosť tvrdenia – zo spisu nevyplýva žiadny jeho osobný opis rozhodujúcich skutkových okolností, žiadne jeho relevantné skutkové tvrdenia o tom, kedy, kde, v akých súvislostiach, s akým priebehom, v prítomnosti ktorých osôb, s akým obsahom a akými výsledkami (osobitne čo do odmeny za zastupovanie) sa uskutočnili spoločné rokovania navrhovateľa a odporcu, ktoré predchádzali uzavretiu zmluvy o poskytnutí právnej pomoci vo veci vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 8 C 119/2001.“

Podľa názoru súdu teda navrhovateľ znášal bremeno tvrdenia spočívajúce v tom, že mal tvrdiť, „kedy, kde, v akých súvislostiach, s akým priebehom, v prítomnosti ktorých osôb, s akým obsahom a akými výsledkami (osobitne čo do odmeny za zastupovanie) sa uskutočnili spoločné rokovania navrhovateľa a odporcu“. Na prvý pohľad sa môže javiť logickou požiadavka, aby navrhovateľ preukázal obsah takýchto rokovaní. Takto by tomu ale bolo len v prípade, ak by z uvedených rokovaní vyvodzoval navrhovateľ svoj nárok, t. j. napr. to, že na niektorom z týchto rokovaní došlo k dohode o jeho odmene. Ak ale súd požaduje od navrhovateľa preukázanie toho, že nedošlo k dohode o podielovej odmene, tak vlastne žiada od navrhovateľa, aby uviedol „kedy, kde, v akých súvislostiach, s akým priebehom, v prítomnosti ktorých osôb nedošlo k dohode o podielovej odmene“. Takáto povinnosť uložená navrhovateľovi je nelogická a takýto dôkaz je pre navrhovateľa prakticky nemožné získať. Súd sa okrem toho v rozhodnutí vôbec nevyjadril, aké následky by pre navrhovateľa malo mať, ak by si niektoré z týchto rokovaní, jeho obsah a závery nepamätal, ani by nevedel uviesť na preukázanie obsahu určitých rokovaní svedkov? Mal by potom súd len na základe toho za preukázané, že medzi navrhovateľom a odporcom došlo k dohode o podielovej odmene?

Najvyšší súd SR však ďalej tvrdí: „Súdy nižších stupňov v odôvodneniach rozsudkov napadnutých generálnym prokurátorom dospeli k záveru, že odporca v konaní neuniesol dôkazné bremeno, lebo ani svedeckými výpoveďami ním označených svedkov (Ing. M. R., J. V., D. Š. ml.) nepreukázal, že s navrhovateľom bola dohodnutá podielová odmena. Súd prvého stupňa, ani odvolací súd ale dostatočne nevysvetlili, či (a čím) splnil svoje procesné povinnosti (§ 79 ods. 1 O. s. p. a § 101 ods. 1 veta prvá O. s. p.) navrhovateľ, osobitne či on sám uniesol svoje bremeno dôkazu. Absencia náležitého odôvodnenia rozhodnutia súdu v otázke, ktorá mala v danej

veci kľúčový význam (t. j. v otázke, či bola dohodnutá zmluvná odmena alebo sa má uplatniť fikcia o dohode na tarifnej odmene), má negatívny dopad na odôvodnenie rozhodnutia súdu ako celok. V súvislosti s tým treba opätovne zdôrazniť, že ani v konaní o zaplatenie odmeny advokátovi za právnu pomoc poskytnutú klientovi, v ktorom prípadne prichádza do úvahy uplatnenie nevyvrátiteľnej domnienky v zmysle § 2 ods. 2 vyhlášok č. 240/1990 Zb. a č. 163/2002 Z. z.) nemôže byť vecou navrhovateľa (advokáta) iba samo preukázanie poskytnutia právnej pomoci a nezaplatenia odmeny za poskytnutú právnu pomoc s tým, že všetky ostatné rozhodujúce skutkové okolnosti musí tvrdiť a preukazovať odporca (klient). So zreteľom na absenciu dostatočného vysvetlenia myšlienkového procesu a ich skutkových a právnych záverov, ku ktorým dospeli pri riešení uvedenej otázky majúcej pre posúdenie veci rozhodujúci význam, sú mimoriadnym dovolaním napadnuté rozsudky nepreskúmateľné.“

Navrhovateľ uplatňoval svoj nárok na zaplatenie tarifnej odmeny. Vzhľadom na to mal preukázať, že vykonal právnu službu a ďalej mal preukazovať, z akých skutkových a právnych dôvodov má nárok na zaplatenie tarifnej odmeny. Navrhovateľ (vychádzajúc z obsahu rozhodnutia NS SR) nikdy netvrdil, že s odporcom rokovali o podielovej odmene, či inom druhu zmluvnej odmeny. Práve túto skutočnosť tvrdil odporca, ktorý uvádzal, že sa dohodli na zmluvnej podielovej odmene a na preukázanie tejto skutočnosti požadoval vypočúť svedkov.

Povinnosť tvrdenia navrhovateľa preto v tomto smere kryla povinnosť tvrdiť, že vykonal právnu službu a má nárok na tarifnú odmenu podľa nevyvrátiteľnej domnienky či už v § 2 ods. 2 vyhl. č. 240/1990 Zb. alebo v § 2 ods. 2 vyhl. č. 162/2002 Zb. V rozhodnutí najvyššieho súdu nie je možné nájsť nič o tom, že by poskytnutie právnej služby bolo sporné, teda táto skutočnosť bola pravdepodobne preukázaná. Navrhovateľ mal teda už len poukázať na to, že mu svedčí nevyvrátiteľná domnienka podľa citovaných ustanovení. Odporca naopak tvrdil, že bola dohodnutá podielová odmena a navrhol na preukázanie tejto skutočnosti svedkov. Odporca teda tvrdil, že nevyvrátiteľná právna domnienka nenastala, resp. sa neuplatní. Pre úspech v spore mal potom svoje tvrdenie založiť na dôkazoch, ktoré by preukazovali existenciu tvrdeného opaku, t. j. dohody o podielovej odmene. Najvyšší súd SR však zaujal názor, že práve navrhovateľ mal preukázať neexistenciu odporcom tvrdenej skutočnosti, čím neúnosne a najmä nelogicky preniesol dôkaznú povinnosť na navrhovateľa a donútil ho týmto aj nesprávne znášať dôkazné bremeno, ktoré v skutočnosti vo vzťahu k takejto skutočnosti znášať nemal.

Výstižné zhodnotenie dôkazného bremena a jeho zmysel pre súdne konanie možno nájsť v uznesení Najvyššieho súdu ČR zo dňa 8. 8. 2007 sp. zn. 30 Cdo 2675/2006, podľa ktorého „Dôkazným bremenom sa rozumie procesná zodpovednosť účastníka konania za to, že počas konania neboli preukázané jeho tvrdenia, a že z tohto dôvodu muselo byť rozhodnuté o veci samej v jeho neprospech. Zmyslom dôkazného bremena je umožniť súdu rozhodnúť o veci sa-

mej aj v takých prípadoch, keď určitá skutočnosť, významná podľa hmotného práva pre rozhodnutie o veci nebola, alebo nemohla byť preukázaná, a keď teda výsledky hodnotenia dôkazov neumožňujú súdu prijať záver ani o pravdivosti tvrdenia tejto skutočnosti, ani o tom, že by táto skutočnosť bola nepravdivá. Dôkazné bremeno ohľadne určitých skutočností leží na tom účastníkovi konania, ktorý z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky; ide o toho účastníka, ktorý existenciu týchto skutočností tiež tvrdí.“ Podobné závery možno nájsť aj v ďalších rozhodnutiach.⁶

Podľa základných zásad procesu, každý účastník je povinný tvrdiť skutočnosti, ktoré preukazujú jeho nárok a zároveň, navrhovať vykonanie dôkazov, ktoré jeho tvrdenia preukazujú. Znamená to, že preukazujem svoje tvrdenia, nie tvrdenia druhej strany. Tu možno vidieť zjavné pochybenie súdu pri koncipovaní záverov jeho rozhodnutia, pretože od navrhovateľa požadoval preukázanie skutočnosti, ktoré vyplynuli z tvrdenia odporcu: odporca tvrdil, že došlo k dohode o podielovej odmene, a preto sa neuplatní tarifná odmena. Súd teda zaťažuje navrhovateľa preukazovaním toho, čo navrhovateľ nikdy netvrdil a netvrdí. Z uvedeného je teda zrejmé, že súd po navrhovateľovi požaduje preukázanie negatívnej skutočnosti.

Negatívna dôkazná teória a dôkazné bremeno

Najvyšší súd SR v smere k dokazovaniu negatívnej skutočnosti v rozhodnutí uviedol nasledujúce: „Vo vzťahu k tvrdeniu navrhovateľa, že „tarifná odmena je uplatňovaná, pretože iná dohoda o odmene medzi účastníkmi nebola dohodnutá“, je síce opodstatnená argumentácia uvedená v jeho vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu, že nemožno preukázať neexistujúcu skutočnosť (nemožno preukázať, čo sa nestalo), napriek tomu ale bolo na navrhovateľovi, aby v rámci plnenia svojich základných procesných povinností podrobne vysvetlil skutkový rámec predzmluvných rokovaní s odporcom (t. j. aby preukázal, čo sa stalo) a aby k svojim skutkovým tvrdeniam adekvátne splnil svoju dôkaznú povinnosť. Treba dodať, že ani prípad preukázania toho, že nedošlo k uzavretiu dohody o zmluvnej odmene, nie je v praxi celkom vylúčený – o taký prípad môže ísť napríklad vtedy, ak svedkovia pred súdom potvrdia na jednej strane to, že v ich prítomnosti bola celkom jednoznačne uzavretá dohoda o poskytnutí právnej pomoci, na druhej strane to, že odmena za právnu pomoc nebola dohodnutá.“

V procesnom práve sa uplatňuje negatívna dôkazná teória, ktorú existenciu nepriamo potvrdzuje aj najvyšší súd „nemožno preukázať neexistujúcu skutočnosť“, a ktorej podstatou je to, že procesná strana nepreukazuje negatívne skutočnosti, t. j. nepreukazujem to, čo sa nestalo, nepreukazujem neexistenciu určitej okolnosti. Negatívna dôkazná teória vychádza z nasledujúcich predpokladov: Z pravidla, že každý dokazuje len svoje vlastné tvrdenia, existuje výnimka vychádzajúca z faktu, že po nikom nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti.⁷

Negatívnu dôkaznú teóriu určite nemožno prijímať všeobecne, pretože v praxi môžu nastať prípady, keď je možné preukazovať aj negatívne skutočnosti. Uplatňovanie negatívnej dôkaznej teórie teda nemôže byť bezbrehé, pretože pri preukazovaní negatívnej skutočnosti nie vždy dôkazné bremeno prechádza na protistranu. „Nie je totiž úplne pravda, že dokázať je možné len to, čo existuje a nie to, čo neexistuje. Napríklad žalovaný sa bráni tým, že on nemohol poškodiť plot žalobcu, pretože v dobe, keď plot spadol, v mieste vzniku škody vôbec nebol. Neexistenciu je možné v tomto prípade preukázať dôkazom o existencii inej skutočnosti, ktorá súdom preskúmanú neexistenciu (nepítomnosť žalovaného v mieste vzniku škody v dobe, keď ku škode došlo) vylučuje.“⁸ Ako ale možno vidieť na citovanom príklade, žalovaný nepreukazuje, že plot bol poškodený, čo práve tvrdí žalobca, ale preukazuje skutočnosť, ktorú tvrdí, t. j. že v čase poškodenia plota v danom mieste nebol.

Vylúčenie uplatnenia negatívnej dôkaznej teórie musí byť jednoznačne odôvodnené. V niektorých prípadoch sa negatívna dôkazná teória uplatniť nemusí, pretože ju znenie predpisu priamo vylučuje, ako je to napríklad pri neúčinnosti právnych úkonov.⁹ V prípade dokazovania neexistencie iného majetku dlžníka pri neúčinnosti právneho úkonu však povinnosť túto skutočnosť preukázať možno nájsť priamo v právnom predpise (na rozdiel od najvyšším súdom riešeného prípadu) Ani vo vyhl. č. 240/1990 Zb., ani vo vyhl. č. 163/2002 Z. z. však takáto povinnosť pre advokáta stanovená nie je.

Negatívna dôkazná teória sa okrem toho vždy uplatní vtedy, keď „neexistencia, ktorá je predmetom skúmania má trvajúci charakter. A práve preto nie je možné osobu, ktorej je preukázanie neexistencie na prospech, spravodlivo dôkazným bremenom k preukázaniu takejto neexistencie zaťažiť.“¹⁰ Ako príklad uvádza Svoboda dlhodobé nevrátenie pôžičky. Žalobca teda nepreukazuje, že určitá dlhodobá negatívna skutočnosť (nevrátenie pôžičky) stále trvá, ale naopak, žalovaný dokazuje okamžitú či krátkodobú pozitívnu skutočnosť (vrátenie pôžičky). Takýto záver možno nájsť aj v uznesení Krajského súdu v Ústí nad Labem zo dňa 20. 9. 2001, sp. zn. 10 Co 537/2001.¹¹

Najvyšší súd SR však v rozhodnutí 3 M Cdo 8/2011 zaťažil žalobcu práve preukazovaním, že počas celej doby zastupovania nedošlo k dohode o podielovej odmene. Ide jednoznačne o dlhodobu trvajúcu skutočnosť, založenú len na jednoduchom tvrdení žalovaného, že došlo k dohode o podielovej odmene, bez toho, aby vedel zdôvodniť kedy, kde a za koho prítomnosti došlo k takejto dohode. Takéto prenesenie dôkazného bremena, okrem iného založené nie na tvrdení žalobcu, ale na tvrdení žalovaného, je voči žalobcovi neprípustné. Pri takomto závere by žalovaný mohol kedykoľvek počas konania uviesť aj ďalšiu skutočnosť, ktorá by vyvracala nárok žalobcu, ako napr. tvrdiť dojednanie inej zmluvnej odmeny (napr. hodinovej), alebo tvrdiť, že svojho nároku sa advokát vzdal, či ho odpustil. Vychádzajúc zo záverov rozhodnutia Najvyššieho súdu SR by všetky tieto skutočnosti musel žalobca postupne vyvracať.

Názor Najvyššieho súdu SR sa javí nelogickým aj s ohľadom na to, že v prvostupňovom konaní boli vykonané dôkazy (podľa skutočností, ktoré možno zistiť z odôvodnenia), výsluchy svedkov navrhnutých odporcom, ktorí mali potvrdiť tvrdenie žalovaného o existencii dohody o podielovej odmene. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že táto skutočnosť výsluchmi svedkov preukázaná nebola. Okrem vyššie uvedených námietok možno uvažovať aj nad tým, akým ďalším spôsobom by mal navrhovateľ, pri takejto dôkaznej situácii, preukazovať neexistenciu dohody o podielovej odmene.

Záver

Záver Najvyššieho súdu SR uvedené v citovanom rozhodnutí, ktoré bolo uverejnené v *Bulletine slovenskej advokácie*, najmä vo vzťahu k znášaniu dôkazného bremena, z môjho pohľadu nie sú správne. Pri prevzatí záverov, ako ich vyslovil najvyšší súd vo vzťahu k preukazovaniu dlhodobu existujúcej negatívnej skutočnosti, navyše v spojitosti s ustanovením zakotvujúcim nevyvrátiteľnú domnienku, by mohla byť súdmi svojvoľne a nelogicky aj v iných prípadoch (nielen v spore medzi advokátom a klientom) prenášaná dôkazná povinnosť a s tým spojené následky v podobe prehrateho sporu (pri neunesení nesprávne posúdeného dôkazného bremena) na tú stranu, ktorá vôbec netvrdí skutočnosti, ktoré má za úlohu dokazovať. Okrem toho by preukazovala skutočnosti, ktoré jej vlastne nie sú na prospech (obsah rokovaní o prípadnej zmluvnej odmene). V citovanom rozhodnutí takisto chýba zdôvodnenie, aké následky by mali vyplývať pre navrhovateľa, ak by nevedel vôbec preukázať, či došlo k rokovaniam a čo bolo ich obsahom (v tom prípade by sa totiž mala uplatniť nevyvrátiteľná právna domnienka, keďže neexistuje dôkaz potvrdzujúci dohodu o odmene). Rozsah dokazovania, ktoré by ešte vo veci mali vykonať nižšie súdy je okrem iného tiež nejasný (svedkovia k obsahu rokovaní už boli vypočutí), ale zároveň je potrebné povedať, že najvyšší súd neurčil súdom povinnosť dokazovanie doplniť.

Domnievam sa, že pri správnom uplatnení povinnosti tvrdenia a povinnosti dôkaznej a s tým spojeného bremena tvrdenia a dôkazného bremena v citovanej veci mal negatívne následky spojené s nepreukázaním tvrdenej dohody o zmluvnej odmene znášať len a výhradne odporca, a to už len z toho jednoduchého dôvodu, že tvrdil dohodu vylučujúcu existenciu domnienky (ktorú okrem iného ani svedkami nevedel preukázať). Za pravdu navrhovateľovi dáva aj negatívna dôkazná teória. V prospech navrhovateľa potom mala svedčiť nevyvrátiteľná domnienka, pri akceptovaní následkov ktorej neprichádzalo do úvahy pre súd iné, len navrhovateľovi vyhovieť.

V záujme objektívnosti článku znova poukazujem na to, že pre komplexný pohľad na uvedené uznesenie Najvyššieho súdu SR je potrebné oboznámiť sa s celým rozhodnutím, pretože časť rozhodnutia uverejnená v *Bulletine advokácie* je pre hodnotenie rozhodne nepostačujúca. Rovnako treba konštatovať, že z uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva priamy záver najvyššieho súdu, že je potrebné dokazovať ne-

gatívnu skutočnosť, súd sám uvádza, že akceptuje námietku navrhovateľa, že „nemožno dokazovať to, čo sa nestalo“, aj keď názory súdu ohľadom povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti na strane navrhovateľa podľa môjho názoru určitým spôsobom kolidujú s jeho názorom, že negatívna skutočnosť sa nedokazuje.

Najvyšší súd takisto nezrušil rozhodnutia súdov nižšieho stupňa pre jeho prípadný opačný názor v otázkach týkajúcich sa negatívnej dôkaznej teórie ako takej, ale pre nepreskúmateľnosť rozhodnutí, t. j. preto, že napadnuté rozhodnutia (prvostupňového a odvolacieho súdu) „nie sú dostatočne preskúmateľné (lebo súdy v potrebnej miere neodôvodnili svoje skutkové a právne závery v kľúčovej otázke – či navrhovateľ má nárok na zmluvnú alebo tarifnú odmenu za právnu pomoc poskytnutú odporcovi)“.

Účelom článku bolo pozrieť sa na dané rozhodnutie najvyššieho súdu aj z iného uhla pohľadu, keďže závery najvyššieho súdu vo vzťahu k povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti u navrhovateľa (najmä povinnosť preukazovať obsah rokovaní z jeho strany) môžu predstavovať zásah do negatívnej dôkaznej teórie a následne aj nesprávny prenos povinnosti navrhovateľa znášať v tomto smere dôkazné bremeno v konaní. ■

Poznámky

- 1 Podľa § 2 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci: „Pri uzatváraní zmluvy o poskytnutí právnej pomoci sa môže advokát dohodnúť s klientom na druhu zmluvnej odmeny.“
Podľa § 2 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci: „Ak nedôjde k dohode podľa odseku 1, predpokladá sa, že sa advokát dohodol s klientom na odmene určenej podľa ustanovení tejto vyhlášky o tarifnej odmene.“
- 2 Podľa § 2 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb: „Pri uzatváraní zmluvy o poskytnutí právnych služieb môže advokát dohodnúť s klientom spôsob a výšku zmluvnej odmeny. Výška zmluvnej odmeny musí byť v súlade s dobrými mravmi.“
Podľa § 2 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb: „Ak nedôjde k dohode podľa odseku 1, na určenie odmeny advokáta sa použijú ustanovenia tejto vyhlášky o základnej sadzbe tarifnej odmeny.“
- 3 Podľa § 133 zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok: „Skutočnosť, pre ktorú je v zákone ustanovená domnienka, ktorá pripúšťa dôkaz opaku, má súd za preukázanú, pokiaľ v konaní nevyšiel najavo opak.“
- 4 Podľa rozhodnutia NS ČR sp. zn. 32 Cdo 633/2000 zo dňa 21. 2. 2001: „Uznaním dlhu podľa § 323 Obch. zákonníka sa zakladá vyvrátiteľná právna domnienka, že dlh existoval v dobe, keď k uznaniu došlo.
Skutočnosť, pre ktorú je v zákone stanovená domnienka, ktorá pripúšťa dôkaz opaku (§ 133 OSP), má súd za preukázanú, pokiaľ v konaní nevyšiel najavo opak.“

Ak súd vychádzal z toho, že sa veriteľovi (žalobcovi) nepodarilo preukázať, kedy a ako umožnil dlžníkovi (žalovanému) s tovarom nakladať a kedy dlžník tovar prevzal, teda existenciu záväzku, bolo nesprávne posúdené dôkazné bremeno, pretože bolo práve na dlžníkovi, aby neexistenciu ním uznaného záväzku tvrdil a dokázal, t. j. aby preukázal, že tovar neprevzal.“

- 5 Podľa § 149 ods. 4 OZ: „Ak do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedošlo k jeho vysporiadaniu dohodou alebo ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nebolo na návrh podaný do troch rokov od jeho zániku vysporiadané rozhodnutím súdu, platí, pokiaľ ide o huteľné veci, že sa manželia vysporiadali podľa stavu, v akom každý z nich veci z bezpodielového spoluvlastníctva pre potrebu svoju, svojej rodiny a domácnosti výlučne ako vlastníak používa.“
- 6 Podľa rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 12. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1241/2003: „V závislosti na hypotéze právnej normy každá zo sporných strán musí tvrdiť skutočnosť a označiť dôkazy, na základe ktorých bude môcť súd rozhodnúť v jej prospech; povinnosť tvrdenia, dôkazná povinnosť, bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno nemôžu „prechádzať“ v konaní z jednej strany sporu na stranu druhú. Z dôvodu neunesenia dôkazného bremena je možné rozhodnúť v neprospech účastníka len vtedy, ak zhodnotenie dôkazov, ktoré boli za konania vykonané, neumožňuje súdu prijať záver ani o pravdivosti tvrdenia účastníka a ani o tom, že by bolo nepravdivé.“
„Ak sa žalobca domáha vrátenia určitej sumy z tvrdením, že ju žalovanému odovzdal, leží na ňom dôkazné bremeno o tomto tvrdení, a je naopak na žalovanom, ktorý tvrdí, že plnenie prijal na základe zmluvného dojednaní, aby preukázal existenciu a obsah tvrdenej dohody, podľa ktorej bol oprávnený plnenie prijať, pop. podľa ktorej už nie je na vrátenie plnenia povinný.“
Rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 32 Odo 861/2001 zo dňa 30. 7. 2003.
- 7 SVOBODA, K.: Dokazování. Praha : ASPI – WoltersKluwer, 2009, s. 29, ako aj WINTEROVÁ, A. a kol.: Civilní právo procesní. 3. vydanie, Praha : Linde Praha, a. s., 2004, s. 271
- 8 SVOBODA, K.: Dokazování. Praha : ASPI – WoltersKluwer, 2009, s. 29
- 9 V konaní o určenie, že právne úkony dlžníka sú voči veriteľovi neúčinné, nesie veriteľ bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno ohľadom toho, že k uspokojeniu veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky preukázateľne nie je možné použiť iný majetok dlžníka.“ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 955/2005
- 10 SVOBODA, K.: Dokazování. Praha : ASPI – WoltersKluwer, 2009, s. 29
- 11 Podľa uznesenia Krajského súdu v Ústí nad Labem zo dňa 20. 9. 2001, sp. zn. 10 Co 537/2001: „Pri tvrdení žalovaného, že žalobcovi peňažný dlh splnil, je pojmovo vylúčené, aby žalobca preukazoval, že táto právna skutočnosť tvrdená žalovaným, ktorá mala nastať, nenastala; v tomto smere preto dochádza k presunu dôkazného bremena na žalovaného, ktorý tvrdí právne významnú skutočnosť (splnenie dlhu), nie na žalobcu, ktorý vznik takejto skutočnosti popiera.“

Oznámenie SAK o povinných platbách advokátov

Upozornenie k prihlasovaniu na semináre advokátskych koncipientov

Pre riadne vedenie účtovnej evidencie je nevyhnutné korektné vyplňanie požadovaných údajov, a to aj **presných identifikačných údajov zamestnávateľa** advokátskeho koncipienta (IČO, DIČ, IČ DPH). V prípade, že advokáti vyplnia potrebné údaje priamo prostredníctvom žiadosti na webovom sídle Slovenskej advokátskej komory, tieto budú v prihlasovacom formulári doplnené systémom automaticky. Pri ich vyplňaní si dovoľujeme požiadať o náležitú pozornosť z dôvodu ich dôležitosti pre korektné hlásenie príslušným inštitúciám.

Upozornenie k všetkým platbám

Dovoľujeme si požiadať advokátov o **održanie účtovných údajov** uvedených pri jednotlivých platbách z dôvodu ich presnej identifikácie. Upozorňujeme, že **každá z nižšie uvedených platieb sa vykonáva na iné číslo účtu**.

Ako **variabilný symbol** sa požaduje **registračné číslo advokáta**, teda číslo, pod ktorým je **advokát – fyzická osoba** zapísaný v zozname vedenom komorou. Aj advokáti – konatelia obchodnej spoločnosti založenej na poskytovanie právnych služieb podľa zákona o advokácii používajú pri platbách uvedených pod bodom 1. a 2. ako variabilný symbol registračné číslo, pod ktorým sú ako advokáti – fyzické osoby zapísaní v zozname vedenom komorou (s výnimkou príspevku na výchovu a vzdelávanie advokátskych koncipientov zamestnaných právnickou osobou a poistného výkonu povolania právnickej osoby, v týchto prípadoch je variabilným symbolom IČO spoločnosti). **Upozorňujeme, že číslo uvedené na preukaze spoločníka – konateľa obchodnej spoločnosti sa pri platbách komore nepoužíva** (ak je iné ako registračné číslo advokáta - fyzickej osoby). V prípade pochybností o registračnom čísle je možné overenie na oddelení matriky na telefónnom čísle 02/204 227 38, príp. na e-mailových adresách *matrika@sak.sk* alebo *office@sak.sk*.

Bankové účty má Slovenská advokátska komora zriadené v Poštovej banke, a. s. **Prosíme o úhradu poplatkov na rok 2015 na uvedené čísla účtov.**

I.

Príspevok na činnosť SAK za rok 2015

- advokát aktívne vykonávajúci advokáciu ..... **279 eur**
- advokát s pozastaveným výkonom advokácie počas celého roka 2015 ..... **139,50 eur**
- splatnosť **do 30. apríla 2015**
- číslo účtu: **20318155/6500**
- IBAN: **SK60 6500 0000 0000 2031 8155**
- BIC: **POBN SKBA**
- variabilný symbol: **registračné číslo advokáta**
- špecifický symbol: **2015**

Pri platbách zo zahraničia prosíme uviesť **do poznámky**:
Vaše priezvisko, registračné číslo a rok 2015.

II.

Príspevok do sociálneho fondu SAK za rok 2015

- výška: **17 eur**
- splatnosť: **do 30. apríla 2015**
- číslo účtu: **20318198/6500**
- IBAN: **SK63 6500 0000 0000 2031 8198**
- BIC: **POBN SKBA**
- variabilný symbol: **registračné číslo advokáta**
- špecifický symbol: **2015**

Pri platbách zo zahraničia prosíme uviesť **do poznámky**:
Vaše priezvisko, registračné číslo a rok 2015.

III.

Príspevok na vzdelávanie a výchovu koncipienta za rok 2014

- výška: **96 eur** za každého zamestnaného koncipienta v kalendárnom roku 2014.
- Ak advokát nezamestnával v roku 2014 advokátskeho koncipienta počas celého roka, platí príspevok alikvotne podľa počtu aj začatých mesiacov, kedy ho zamestnával. Tento príspevok **neplatí** koncipient, ktorému neplynie prax advokátskeho koncipienta: keď je na rodičovskej dovolenke, vykonáva odbornú stáž a úspešne vykonal advokátsku skúšku a stále je zamestnaný ako advokátsky koncipient.

- splatnosť: **do 31. januára 2015**
  - číslo účtu: **20318139/6500**
  - IBAN: **SK07 6500 0000 0000 2031 8139**
  - BIC: **POBN SKBA**
  - variabilný symbol: **registračné číslo advokáta** alebo **IČO obchod. spoločnosti**, ak zamestnávala koncipienta
- Pri platbách zo zahraničia** prosíme uviesť **do poznámky**: registračné číslo advokáta alebo IČO obchod. spoločnosti.

IV.

Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom advokácie

Upozorňujeme na povinnosť stanovenú v § 27 ods. 1 zákona o advokácii, podľa ktorej advokát je povinný pri zápise do zoznamu advokátov a kedykoľvek na písomnú výzvu komory do 30 dní preukázať komore samostatnú poistnú zmluvu o poistení svojej zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom advokácie. Poistenie musí trvať počas celého času výkonu advokácie. Nesplnenie tejto povinnosti má podľa § 7 ods. 1 písm. h) za následok vyčiarknutie zo zoznamu advokátov vedeného komorou.

Slovenská advokátska komora uzavrela na účel splnenia tejto povinnosti hromadnú poistnú zmluvu s Wüstenrot poisťovňou, a. s., Karadžičova 17, 825 22 Bratislava 26. Poistná zmluva je uverejnená na webovej stránke komory v časti vyhradenej advokátom a advokátskym koncipientom. Advokáti vedení v zozname komory (resp. obchodné spoločnosti vykonávajúce advokáciu) sa k nej budú môcť **do 31. januára 2015** pripojiť vyplnením formulára po prihlásení na webovú stránku komory alebo zaslaním vyplneného tlačiva žiadosti o poistenie (príloha listu advokátom). V oboch prípadoch je potrebné **v lehote do 31. januára 2015 uhradiť poistné** zodpovedajúce zvolenej poistnej sume (tabuľky sú uvedené na www.sak.sk).

- výška
    - **advokáti – fyzické osoby**: minimálna poistná suma je 100 000 eur, zodpovedá jej **ročné poistné 40,40 eur**
    - **spoločnosti s ručením obmedzeným**: minimálna poistná suma je 1 500 000 eur na jedného spoločníka, zodpovedá jej **ročné poistné 795 eur na spoločníka**
- V prípade voľby inej poistnej sumy** je potrebné uhradiť zodpovedajúce vyššie poistné podľa tabuliek uvedených na webovej stránke komory.

- splatnosť **do 31. januára 2015**
- IBAN: **SK16 6500 0000 0000 2031 8171**
- BIC: **POBN SKBA**
- variabilný symbol: **registračné číslo advokáta** alebo **IČO obch. spoločnosti**, ak žiada o poistenie spoločnosť
- špecifický symbol: **2015**

Pri platbách zo zahraničia prosíme uviesť **do poznámky**: Vaše priezvisko, registračné číslo a rok 2015.

Ak nebude uhradené poistné pripísané na účet komory najneskôr do 31. januára 2015, poistenie výkonu povolania

vznikne najskôr dňom pripísania poistného na účet komory; aj zákonná podmienka poistenia výkonu povolania bude splnená najskôr týmto dňom a môže tak dôjsť k situácii, kedy nebude časť roka krytá poistením výkonu povolania.

Ak advokát alebo obchodná spoločnosť vykonávajúca advokáciu uzavrie pre rok 2015 individuálne poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom advokácie, môže túto skutočnosť oznámiť komore takisto vyplnením formulára po prihlásení na webovú stránku komory a odoslaním kópie poistnej zmluvy priamo prostredníctvom webovej stránky komory, alebo môže túto skutočnosť oznámiť zaslaním samostatnej poistnej zmluvy riadnou poštou **najneskôr do 31. januára 2015**.

O poistenie len správcu konkurznej podstaty osobitne je potrebné písomne požiadať kanceláriu komory

Výpočtový základ

Podľa vyjadrenia Štatistického úradu SR bola v 1. polroku 2014 priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva **839 eur**. V zmysle príslušných ustanovení vyhlášky a pre ľahšiu orientáciu uvádzame zlomky výpočtového základu:

- 1/6 výpočtového základu (§ 11 ods. 2, § 12 ods. 3 písm. c) ... **139,83 eur**
- 1/8 výpočtového základu (§ 12 ods. 3 písm. b) ... **104,87 eur**
- 1/12 výpočtového základu (§ 12 ods. 3 písm. a) ... **69,91 eur**
- 1/13 výpočtového základu (§ 11 ods. 1) ... **64,53 eur**
- 1/24 výpočtového základu (§ 12 ods. 1 a 2) ... **34,95 eur**
- 1/60 výpočtového základu (§ 17 ods. 1 a 3) ... **13,98 eur**
- 1/100 výpočtového základu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) ... **8,39 eur**

Výška výpočtového základu na účely výpočtu tarifnej odmeny advokáta za zastupovanie klienta **v trestnom konaní a konaní o priestupkoch za rok 2011**:

- 1/6 výpočtového základu (§ 12 ods. 3, písm. c) ... **123,50 eur**
- 1/8 výpočtového základu (§ 12 ods. 3, písm. b) ... **92,62 eur**
- 1/12 výpočtového základu (§ 12 ods. 3, písm. a) ... **61,75 eur**
- 1/24 výpočtového základu (§ 12 ods. 1 a 2) ... **30,87 eur**
- 1/60 výpočtového základu (§ 17 ods. 1) ... **12,35 eur**
- 1/100 výpočtového základu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) ... **7,41 eur**

Prehľad výpočtových základov (uplatňujú sa od 1. apríla 2002)

Rok	2002	2003	2004			
výška výpočtového základu	11 693 Sk	12 811 Sk	13 602 Sk			
1/3 výpočtového základu § 13 ods. 8 a § 15 ods. 1 písm. d	3 900 Sk	4 270 Sk	-			
1/5 výpočtového základu § 15 ods. 1 písm. c	2 340 Sk	2 562 Sk	2 720 Sk			
1/7 výpočtového základu § 15 ods. 1 písm. b	1 680 Sk	1 830 Sk	1 943 Sk			
1/10 výpočtového základu § 13 ods. 6	1 170 Sk	1 281 Sk	1 360 Sk			
1/15 výpočtového základu § 15 ods. 1 písm. a	780 Sk	854 Sk	907 Sk			
1/24 výpočtového základu § 14 a § 15 ods. 6	490 Sk	534 Sk	567 Sk			
1/100 výpočtového základu § 19 ods. 3 vyhlášky	-	128 Sk	136 Sk			

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	
výška výpočtového základu	15 008 Sk	16 381 Sk	17 822 Sk	19 056 Sk	20 950 Sk	resp. 695,41 eur
1/6 výpočtového základu § 11 ods. 2, § 12 ods. 3 písm. c	2 501 Sk	2 730 Sk	2 970 Sk	3 176 Sk	115,90 eur	
1/8 výpočtového základu § 12 ods. 3 písm. b	1 876 Sk	2 048 Sk	2 228 Sk	2 382 Sk	86,92 eur	
1/12 výpočtového základu § 12 ods. 3 písm. a	1 251 Sk	1 365 Sk	1 485 Sk	1 588 Sk	57,95 eur	
1/13 výpočtového základu § 11 ods. 1	1 154 Sk	1 260 Sk	1 371 Sk	1 465 Sk	53,49 eur	
1/24 výpočtového základu § 12 ods. 1 a 2	625 Sk	683 Sk	743 Sk	794 Sk	28,97 eur	
1/60 výpočtového základu § 17 ods. 1 a 3	250 Sk	273 Sk	297 Sk	317 Sk	11,59 eur	
1/100 výpočtového základu § 16 ods. 3 vyhlášky	150 Sk	164 Sk	178 Sk	190 Sk	6,95 eur	

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
výška výpočtového základu	721,40 eur	741 eur	763 eur	781 eur	804 eur	839 eur
1/6 výpočtového základu § 11 ods. 2, § 12 ods. 3 písm. c	120,23 eur	123,50 eur	127,16 eur	130,16 eur	134 eur	139,83 eur
1/8 výpočtového základu § 12 ods. 3 písm. b	90,17 eur	92,62 eur	95,37 eur	97,62 eur	100,50 eur	104,87 eur
1/12 výpočtového základu § 12 ods. 3 písm. a	60,11 eur	61,75 eur	63,58 eur	65,08 eur	67 eur	69,91 eur
1/13 výpočtového základu § 11 ods. 1	55,49 eur	57,00 eur	58,69 eur	60,07 eur	61,84 eur	64,53 eur
1/24 výpočtového základu § 12 ods. 1 a 2	30,05 eur	30,87 eur	31,79 eur	32,54 eur	33,50 eur	34,95 eur
1/60 výpočtového základu § 17 ods. 1 a 3	12,02 eur	12,35 eur	12,71 eur	13,01 eur	13,40 eur	13,98 eur
1/100 výpočtového základu § 16 ods. 3 vyhlášky	7,21 eur	7,41 eur	7,63 eur	7,81 eur	8,04 eur	8,39 eur

„Krátke“ pojednanie o škodách, ujmach a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora EÚ i Európskeho súdu pre ľudské práva¹

JUDr. Andrea Erdősová, PhD.

Tria iuris praecepta: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere
Tri právne zásady: čestne žiť, druhému neškodiť, každému dať, čo mu patrí

Digesta

Prax slovenských súdov bez legislatívnej opory v ustanovení upravujúcom odškodnenie za smrť, zrejme verifikuje tvrdenie, že sudca rozhodujúci v občianskoprávnom konaní o priznaní odškodnenia za smrť je často rovnako vedený istým komparatívnym odhadom, ktorý sa v konečných dôsledkoch podobá tabuľkovému regulatívu, hoci bez jeho právnej záväznosti. O to podnetnejšou je potom oblasť, kde starostlivé uváženie všetkých okolností daného prípadu, často akcentované práve v súvislosti s ochranou osobnostných práv, povedie k uplatneniu moderačného oprávnenia či dotvárania práva súdom cez prizmu prirodzenoprávných koncepcií práva.

1. Materiálny a imateriálny charakter škody

Pojem ujma a škoda môžeme používať promiscue, no žiada sa ujasniť, že na rozdiel od ujmy, pod pojmom škody sa zväčša rozumie strata, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného a ktorá je objektívne vyjadriteľná peniazmi ako všeobecným ekvivalentom. Spôsob odškodnenia podľa § 442 je daný pomerne presne, uskutočňuje sa ako **naturálna reštitúcia** (obnovenie pôvodného stavu) alebo **relutárna náhrada**. Kým navrátenie do pôvodného stavu bolo ešte v nedávnej minulosti prioritným spôsobom náhrady škody a len v prípadoch, kedy to nebolo dobre možné alebo účelné, sa škoda uhradzovala v peniazoch, novelizovaný § 442 ods. 3 OZ ustanovuje, že škoda sa zásadne hradí v peniazoch a iba v prípade, ak o to poškodený požiada a je to aj možné a účelné, uhradza sa uvedením do predchádzajúceho stavu.²

Pokiaľ ide o pojem *právo na spravodlivé zadostučinenie* (just satisfaction), ktoré priznáva Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“ v príslušnom gramatickom znení),³ odškodnenie v peniazoch je len jednou z foriem nápravy porušenia Dohovoru, pričom konštrukcia nápravy smeruje prioritne k navráteniu do pôvodného stavu, v ktorom by sa sťažovateľ nachádzal, ak by k porušeniu nedošlo (restitutio in integrum). *Finančná kompenzácia prichádza do úvahy zásadne až vtedy, keď takáto reštitúcia nie je vôbec možná, alebo je spojená s neprimeranými nákladmi.*⁴

Z uvedeného vyplýva zásadný rozpor v prístupe k náprave, ktorý v štrasburskom modeli na pozadí prioritizovania relutárnej náhrady namiesto restitutio in integrum, sleduje okrem iného nesporne aj svoju subsidiárnu rolu ESLP ako nadnárodného jurisdikčného orgánu. Nie je zásadne účelné, aby bol úspešný sťažovateľ pred ESLP následne nútený domáhať sa nápravy na vnútroštátnej úrovni, k čomu reštitúcia pôvodného stavu rozhodne smeruje. Tento prístup vo svojej rozhodovacej činnosti ESLP dokonca výslovne poprel ako neprijateľný.⁵

1 Príspevok vychádza na účely projektu Vega: „Juridizácia ľudských práv v kontexte judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva“ (číslo projektu 1/0382/14).

2 Svoboda, J. et al.: *Občiansky zákonník*, 2005, s. 367

3 Európsky dohovor podpísali 4. 11. 1950 všetky členské štáty Rady Európy, nadobudol platnosť 3. 9. 1953

4 Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Švajčiarsko (č. 2), rozsudok z 30. 6. 2009, č. sťažnosti 32772/02, § 86, cit. podľa Kmec, J. – Kosař D. et al: *Evropská úmluva o lidských právech*, 2012, s. 268

5 i. a. **De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko**, rozsudok z 10. 3. 1972, č. sťažnosti 2832/66, 2899/66, § 15

- 6 Svoboda, J. et al.:
Občiansky zákonník, 2005,
s. 366
- 7 Rozsudok Najvyššieho súdu SR, **sp. zn. 5 Cdo 4/99**
- 8 Zásada „ne eat iudex petita partium“ – § 153 ods. 2 OSP, k tomu bližšie Vozár, J. – Kurilovská, J.: *Sloboda prejavu...*, s. 18 – 27; zároveň porovnaj uplatňované pravidlo odškodnenia zásahu: „Pre určenie výšky peňažnej satisfakcie platí zásada, že čím závažnejšia je, čo do svojej intenzity, rozsahu, trvania a šírke ohlasu ujma na verejnosti, tým vyššia by mala byť aj výška zadosťučinenia v peniazoch.“ Pozri napríklad Vozár, J.: *Posmrtná...*, s. 241, k tomu porovnaj aj **R ČR 21/1995**; k rozsahu náhrady škody porovnaj i. a. **rozsudok Najvyššieho súdu SR z 23. 6. 2008, sp. zn. 1 Cdo 87/2007** o ultimatívnom znížení náhrady škody.
- 9 Werner, I. – Werner, A.: *Peňažná satisfakcia...*, s. 576
- 10 § 444 OZ: „Pri škode na zdraví na jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia.“
- 11 § 2 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon č. 437/2004 Zb.“

Pokiaľ ide o rozsah náhrady škody, novela OZ uskutočnená zákonom č. 509/1991 Zb. priniesla aj novum v podobe možnosti uhrádzať tzv. **ušlý zisk** (lucrum cessans, teda už nie iba **skutočnú škodu** – damnum emergens).

Ak hovoríme o ušlom zisku, dal by sa charakterizovať ako vyčíslenný zisk, o ktorý poškodený v dôsledku škodnej udalosti nedosiahol rozmnoženie svojho majetku a ktorý sa dal očakávať pri pravidelnom chode vecí.⁶

Výšku náhrady v zmysle odseku 3 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.⁷ Pre určenie výšky zadosťučinenia v peniazoch sa stáva rozhodujúcou žalobná žiadosť – petit postihnutej fyzickej osoby. Táto žiadosť musí vždy obsahovať číselne určenú výšku čiastky požadovanú ako peňažné zadosťučinenie, čím vlastne tvorí maximálnu hranicu, ktorú súd môže alikvotne znížiť, no nemôže ju prekročiť.⁸

A znovu pre porovnanie: podľa Pravidla 60 Rokovacieho poriadku ESLP (Požiadavky na spravodlivé zadosťučinenie), sťažovateľ, ktorý si želá, aby mu v prípade rozhodnutia Súdu o porušení jeho práv podľa Dohovoru bolo priznané spravodlivé zadosťučinenie podľa článku 41 Dohovoru, musí predložiť konkrétne nároky. Ak tieto sumy nevyčíslí, súd môže jeho nároky sčasti alebo úplne zamietnuť. Už vo vnútroštátnom konaní pred súdom vznikajú v nejednom prípade peripetie dokazovania, ktoré má odborne preukázať **výšku nemajetkovej ujmy**, no vzhľadom na zvláštnu povahu peňažnej satisfakcie finálnu sumu určuje v rámci voľnej úvahy vždy iba súd, lebo ide o posúdenie právnej otázky.⁹ V ďalšom texte sa potom zmienime aj o úvahách nad reálnymi ekvivalentmi imateriálnych škôd a spôsoboch ich nachádzania.

2. Bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia

Ak ide o poškodenie zdravia, nesporne sa ocitáme v rovine náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá môže byť uhrádzaná podľa § 13 ods. 2, 3 OZ titulom zásahu do osobnostných práv, ktorých imanentnou zložkou je psychická i fyzická integrita jednotlivca, ale aj ako osobitné nároky pri škode na zdraví vo forme, ktorú zákon označuje ako tzv. **bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia**.¹⁰

Bolestou sa v zmysle zákona rozumie *ujma spôsobená poškodením na zdraví, jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov*.¹¹ Česká právna úprava pritom v § 2 ods. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb. o odškodnení bolesti a ztížení spoločenského uplatnenia (ďalej len „vyhláška č. 440/2001 Sb.“),¹² pod pojmom **bolest** rozumela „každé telesné a duševné strádanie, spôsobené škodou na zdraví osobe, ktorá túto škodu utrpela.“ Toto odlíšenie nebolo zrejme len lingvistickou náhodou, v praxi totiž spôsobovalo kvalitatívny rozdiel, či bolesť v zmysle slovenského znenia zákona dosiahne v konkrétnom prípade stupeň takého poškodenia zdravia, ktorý vyžaduje liečenie či odstraňovanie následkov, alebo podľa českej vyhlášky bolo pod bolestou zahrnuté každé utrpenie telesného alebo duševného charakteru.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z. **sťaženie spoločenského uplatnenia** je stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh. Tzv. bolestné, ako aj sťaženie spoločenského uplatnenia sú jednorazové nároky priznávané na základe lekárskeho posudku vo výške podľa celkového počtu bodov, ktorými boli zhodnotené v lekárskom posudku.¹³

JUDr. Andrea Erdősová, PhD.

je odbornou asistentkou na Ústave medzinárodného a európskeho práva Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave.

Vo svojej akademickej a vedeckej činnosti sa zameriava na oblasť medzinárodného práva súkromného, medzinárodnej a európskej ochrany ľudských práv, medicínskeho práva, civilných a právno-etických aspektov ochrany osobnostných práv, ako aj na súdno-organizačné a judičiálne aspekty európskeho a vnútroštátneho práva

Na teritóriu vnútroštátnej úpravy stojí za povšimnutie aj § 4 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z., podľa ktorého **náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia** sa poskytuje na základe lekárskeho posudku.¹⁴ Sadzby bodového hodnotenia za sťaženie spoločenského uplatnenia sú potom ustanovené v prílohe č. 1 v II. a IV. časti zákona č. 437/2004 Z. z.

Jedným z rozdielnych prístupov medzi porovnávanými právnymi úpravami je i legislatívna možnosť **zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia** v prípadoch hodných osobitného zreteľa. Kým v Českej republike v právnej úprave do konca roku 2013 zvýšenie odškodnenia nebolo limitované maximálnou hranicou (obmedzenia boli v § 7 len na tzv. primerané zvýšenie), podľa slovenskej právnej úpravy bola a je možnosť zvýšiť náhradu stále obmedzená. Podľa § 10 ods. 4 zákona č. 437/2004 Z. z. bodové hodnotenie za sťaženie spoločenského uplatnenia môže posudzujúci lekár primerane zvýšiť až na dvojnásobok, vzhľadom na obmedzenie alebo stratu možnosti poškodeného uplatniť sa v živote, prípadne výnimočne podľa § 5 ods. 5 tohto zákona v prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 percent. Pri súbehu dôvodov uvedených v odseku 5, pri ktorých sa môže zvýšiť náhrada až o polovicu, je možné podľa § 9 ods. 6 navýšenie najviac do výšky dvojnásobku ustanovenej sadzby.

A. Dulák považoval už bývalú českú prax, pokiaľ ide o výšku priznávaných nárokov nemajetkovej povahy, za veľmi inšpiratívnu, najmä pri násobení základného bodového hodnotenia, pri kladení dôrazu na účel reparácie sťaženia spoločenského uplatnenia, ako aj pri definícii znakov prípadov hodných osobitného zreteľa, či zohľadňovaní zavinenia subjektu, ktorý zodpovedá za škodu, ktoré suma sumárum vedú v niektorých prípadoch k priznávaniu odškodnenia až niekoľko miliónov CZK, zatiaľ čo nová právna úprava zaznamenáva posun k ešte vyšším úrovňam odškodnenia.¹⁵

Z čoho česká aplikačná prax vychádzala pri navyšovaní napríklad bodového hodnotenia spoločenského uplatnenia bývalo zrejme rôzne, jednotlivými kritériami mohli byť v skratke tie, ktoré uviedol **Nejvyšší soud ČR** v rozhodnutí z 5. 10. 2011, **sp. zn. 21 Cdo 2327/2010**; realizácia v pracovnom a spoločenskom živote, vzdelávaní, s ohľadom na vek a doterajší život.

2.1

Dvojdielnosť nárokov, alebo ako škoda na zdraví zasiahla osobnostné práva

Napriek vyššie spomenutému, ani právna úprava spred januára 2014, ktorý priniesol v tejto oblasti veľmi podstatné zmeny, neostala imúnna voči narastajúcej kritike neproporcionálne nízkych náhrad bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ako aj súm priznávaných titulom náhrady nemajetkovej ujmy. To zrejme tiež viedlo k prijatiu takej právnej úpravy v novom zákone č. 89/2012 Sb. Občiansky zákoník v platnom znení (ďalej len „NOZ“), ktorá ruší potrebu odškodňovať bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia prostredníctvom vyhlášky. Tá však už v predchádzajúcej aplikačnej rovine formulovala nároky zjavne veľkorysejšie v porovnaní s našimi podmienkami, a to v prospech širšieho pokrytia osobnostných atribútov, akými sú dôstojnosť, právo na súkromie, právo vytvárať a rozvíjať vzťahy s inými ľudskými bytosťami a rozvíjať tak svoju osobnosť.¹⁶

V súčasnosti podľa § 2958 NOZ v hlave III diele I., v §§ 2956 a nasl. pri ublížení na zdraví odčiní škodca ujmu poškodenému peňažnou náhradou plne vyvažujúcu vytrpené bolesti a ďalšie nemajetkové ujmy; pokiaľ vznikla poškodením zdravia prekážka lepšej budúcnosti poškodeného, nahradí mu škodca aj sťaženie spoločenského uplatnenia. Ak nemožno takýmto spôsobom výšku náhrady určiť, stanoví sa podľa zásad slušnosti. Nasleduje priznanie náhrad pri ublížení na zdraví a pri usmrtení podľa § 2959, kedy škodca odškodňuje duševné útrapy manželov, rodičov, dieťaťa alebo inej osoby blízkej peňažnou náhradou, ktorá má plne vyvážiť ich utrpenie. Ak nemožno výšku náhrady takto stanoviť, určí sa podľa zásad slušnosti.

Okrem toho, Najvyšší súd ČR zverejnil 12. 3. 2014 na svojich stránkach **Metodiku Nejvyššího soudu k náhrade nemajetkovej ujmy na zdraví** (bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 2958 NOZ). Dá sa povedať, že ideou novej právnej úpravy občianskeho kódexu je predovšetkým *reparačný charakter strádania*, ktoré pri výške bolestného musí byť podriadený špecifickým okolnostiam prípadu. Elimináciou bodového hodnotenia bolestného a sťaženia

12 **vyhláška č. 440/2001 Sb. v znení vyhlášky č. 50/2003 Sb. bola s účinnosťou od 1. 1. 2014 zrušená zákonom č. 89/2012 Sb. Občiansky zákoník** s výnimkou ustanovenia **§ 394 ods. 2 zákona č. 262/2006 Sb.** Zákoník práce, ktorý stanovuje, že do nadobudnutia účinnosti právnej úpravy úrazového poistenia 1. 1. 2015 sa postupuje podľa tejto vyhlášky

13 § 5 ods. 1, §§ 7, 8 zákona č. 437/2004 Z. z.

14 § 7 a 8 zákona č. 437/2004 Z. z.

15 Dulák, A.: *K náhrade nemajetkovej ujmy...*, s. 722; k tomu pozri i. a. český **nález Ústavního soudu III. ÚS 350/03**, v ktorom Ústavní soud odkazuje na princíp proporcionality pri stanovení výšky nemateriálnej ujmy, na druhej strane všeobecné súdy „...majú určitý priestor k úvahe, aký násobok použiť“, čo môže v konečnom dôsledku viesť ku skutočne vysokým sumám odškodnenia, na rozdiel od náhrady nemateriálnej ujmy vysúdennej v konaní o ochrane osobnosti

16 K tomu pozri vyhlášku č. 440/2001 Sb., ktorá v § 3 **ods. 1 stanovovala, že odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia sa určuje podľa sadzieb bodového ohodnotenia stanoveného v prílohách č. 2 a 4 tejto vyhlášky**, a to za následky škody na zdraví, ktoré sú trvalého charakteru a majú preukázateľne nepriaznivý vplyv na uplatnenie poškodeného v živote a v spoločnosti, zvlášť na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb, vrátane výkonu doterajšieho povolania alebo prípravy na povola-

nie, ďalšieho vzdelávania a možnosti uplatniť sa v živote rodinnom, politickom, kultúrnom a športovom, a to s ohľadom na vek poškodeného v dobe vzniku škody na zdraví. Odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primerané povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti.

V nasledujúcich odsekoch vyhláška odkazovala na lekárske posudok, ktorý vymedzuje bodové ohodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia a pokiaľ nie jednobodové ohodnotenie takto explicitne uvedené v prílohách 2 a 4 tejto vyhlášky, použilo sa bodové hodnotenia povahou a rozsahom analogických následkov; k tomu pozri bližšie Ryška, M.: *Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti*, s. 591 – 593; k bodovému hodnoteniu porovnaj i. a. aj Mikyska, M.: *Náhrada újmy na zdraví podľa návrhu nového občianskeho zákonníku – krok ku predu alebo zpät?*, s. 827

17 a tým aj porušení zásady non bis in idem – pozn. autorky

18 na území SR by obe takéto podania smerovali prvoinstančne na okresný súd – pozn. autora

19 uznesenie Nejvyššího soudu České republiky, **sp. zn. 30 Cdo 154/2007**, podporené Rozsudkom Vrchního soudu v Olomouci, **sp. zn. 1 Co 2/2010**: *Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 odst. 2 a 3 zákona č. 40/1964 Sb., občianskeho zákonníku, v platnom znení, a nároky na náhradu škody na zdraví za bolesť a za sťaženie*

spoločenského uplatnenia sa zdôrazňuje charakter bolesti ako kategórie rýdzo subjektívneho prežívania so snahou zohľadniť všetky osobitné okolnosti každého jednotlivého prípadu, avšak stále na pozadí numerického stanovenia intenzity bolesti. To však podľa nás vedie nevyhnutne k istej de facto tabuľkovej konštrukcii, ktorá sa síce môže javiť ako presnejšia, či vhodnejšia, oproti predchádzajúcej právnej úprave, ale v konečnom dôsledku je predsa len schémou podobnou bodovej štruktúre.

Novéj českej právnej úprave v tejto oblasti predchádzala aj aplikačná prax do konca roka 2013, ktorá podnecovala vášne v diskusiách o duplicitne podávaných žalôb¹⁷ na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu náhrady škody na zdraví (na príslušnom okresnom súde) ako aj žaloby na ochranu osobnostných práv (na príslušnom krajskom súde).¹⁸ Dôvodom bolo, že odškodnenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia nevykazovalo znaky proporcionálnej náhrady strádania, pričom k spomínanej dvojdielnosti nárokov sa prihlásil aj **Nejvyšší soud České republiky** uznesením z 28. júna 2007, keď *rozlíšil samostatnosť nárokov na náhradu škody na zdraví a na náhradu nemajetkovej ujmy pri zásahu do osobnostného práva na zdravie*, čo potvrdil **Vrchní soud v Olomouci** v rozhodnutí z 5. mája 2010.¹⁹

Problém za súčasnej právnej úpravy na Slovensku pretrval v podobných líniách, podobne, ako tomu bolo v Českej republike, pričom ho zrejme nebudeme nachádzať tam, kde je evidentná rôznosť nárokov, typicky napríklad pri žalobách o určenie zásahu do dobrej povesti. V tých je žiadosť o odškodnenie smerovaná k poskytnutiu morálnej satisfakcie, ktorá za žiadnych okolností nemôže byť krytá náhradou škody na zdraví. Problém teda logicky vzniká, ak škoda na zdraví je raz uplatňovaná v rámci konania o náhrade škody a v podstate na totožnom skutkovom základe ako imanentná zložka zásahu do osobnostných práv potom žalovaná v konaní o ochrane osobnosti. Podľa ustálených princípov by sa mohlo javiť, že ak je škoda majetkovou alebo nemajetkovou ujmom zákonom chráneného záujmu a potom v konkrétnom prípade vznikla ako ujma fyzickému alebo duševnému zdraviu, sú nároky náhrady škody na zdraví špeciálnymi ustanoveniami vo vzťahu k všeobecným nárokom spojených s režimom ochrany osobnosti. Nie je potom zriedkavosťou, že sa osoba, ktorej bola spôsobená škoda na zdraví, pokúša nahrádzať, či na duplicitnom základe navýšiť svoje nároky na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia cestou žaloby na ochranu osobnosti.²⁰

Na ilustráciu, oná dvojdielnosť nárokov bola okrem porušenia princípu proporcionality, zásady ne bis in idem, kritizovaná aj pre „obchádzanie práva“, ako to na rozdielnosti režimov náhrady škody a ochrany osobnosti zdôvodnila E. Wagnerová v disontujúcom stanovisku k nálezu pléna Ústavního soudu zo 4. mája 2005, **sp. zn. Pl US 16/04**, keď uviedla: (...) *náhrada škody viazaná na súdom zistené zavinenie protiprávne (resp. v rozpore s dobrými mravmi) konanie alebo opomenutie škodcu, ktoré musí byť v príčinnej súvislosti so vzniknutou škodou, je zodpovednosť „škodcu“ v prípade sporu na ochranu osobnosti daná objektívne, t. j. bez ohľadu na zavinenie, (...) Ústavnoprávne to znamená, že vlastnícke právo škodcu, z ktorého majetku má byť plnená v peniazoch stanovená náhrada „imateriálnej ujmy“, je pri presune veci do režimu žaloby na ochranu osobnosti chránené omnoho menej, v mojich očiach neproporcionálne málo, ako v prípade totožného riešenia, avšak v režime žaloby na náhradu škody.*²¹

V uvedených konotáciách napokon zaujal stanovisko aj **Krajský soud v Brně** vo svojom rozsudku z 29. augusta 2008, ktorý však nad rámec náhrady nemajetkovej ujmy pripustil **mimoriadne okolnosti** na uplatnenie zadosťučinenia cez prostriedky ochrany osobnosti.²²

Ak tomu novou právnou úpravou ČR chceta predísť, ostáva v prostredí slovenskej právnej praxe stále aktuálne, že pokiaľ nároky na náhradu nemajetkovej škody dané § 444 ods. 1 a nasl. OZ budú v kontexte daného prípadu natoľko paušálne a nedostatočne uspokojivé pokiaľ ide o zastrešenie všetkých aspektov škody na zdraví, bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia,²³ **nie je vylúčené, ako to potvrdzuje dostupná judikatúra, aby sa dotknuté osoby domáhali ďalšej satisfakcie podľa všeobecných ustanovení na ochranu osobnosti. A contrario nie je prípustné, aby sa subjekt zásahu domáhal svojej ochrany zdravia prostredníctvom žaloby na ochranu osobnosti, ktorá má nahradiť alebo navýšiť tie isté nároky z titulu náhrady škody, čím by došlo de facto k dvojitému zhodnoteniu nemajetkovej ujmy na zdraví.**²⁴

Nasvedčuje tomu aj následná rozhodovacia činnosť našich súdov, v ktorej i. a. uznesením z 22. 9. 2010 **Najvyšší súd SR**, sp. zn. **5Cdo 196/2009**, uviedol, že *náhrada nemajetkovej ujmy ako forma satisfakcie z titulu ochrany osobnosti je možná len v prípade, že škodu na zdraví (za zásah do telesnej a duševnej integrity) nemožno nahradiť vôbec alebo len v neúplnom rozsahu.*

Podanie žaloby na ochranu osobnosti ohľadne náhrad za nemateriálnu ujmu možno pripustiť len v prípadoch, ktoré nespádajú pod špeciálny režim náhrady škody, resp. tam kde je tento režim celkom paušálny a neumožňuje individuálne posúdenie prípadu.

Inými slovami, ak by sa odškodňovala škoda na zdraví výlučne prostredníctvom inštitútov ochrany osobnosti, dochádzalo by prakticky k obchádzaniu zákona. Uplatnením § 11 a § 13 OZ je možné len výnimočne dosahovať korekciu priznaných náhrad ujmy na zdraví.²⁵

Dá sa povedať, že česká právna úprava po vzore konania o ochrane osobnosti ukladá v súčasnosti civilným súdom v konaniach o náhrade škody povinnosť určovať jej výšku na základe voľnej úvahy. Ostáva však otázne, do akej miery bude zvažovanie individuálnych okolností prípadu aspoň v určitej miere spoľahlivým zjednocovateľom judikatúry, ktorá má byť základom predvídateľnosti súdnej praxe (s poukazom na argumenty dištinkcie na pozadí sudcovskej normotvorby).²⁶

2.2.

Nemajetková ujma a povinné zmluvné poistenie alebo skôr starorímske „*facio ut facias*“?

V dôvodovej správe k NOZ autori novely zdôrazňujú *upustenie od inštitútu náhrady škody v duchu primitívneho materializmu podľa ktorého sa poškodenému hradí výlučne škoda majetková*,²⁷ čo je nesporne aj prelomenie roky trvajúceho aplikačného problému, na ktorý poukázal Ústavný súd ČR v často referovanom náleze zo 4. 5. 2005, sp. zn. **PI ÚS 16/04**, že totiž z *legislatívneho hľadiska je potrebné opustiť poňatie škody ako majetkovej ujmy a považovať za škodu aj ujmu, ktorá vznikla pôsobením na telesnú a duševnú integritu poškodeného*.

Myslíme si, že reflektovať škodu v širšom kontexte ujmy a strádania ostáva nepochybne akýmisi leitmotívom celého civilného deliktuálneho práva a vývoj len prispieva k snahe o zjednodušenie kompenzačného a reparačného chápania náhrady škody *sui generis*, na čo majú rozhodne nemalý vplyv aj konštrukcie zahraničných tort law, pochádzajúce predovšetkým z prostredia common law systému. Azda aj z týchto dôvodov máme v poslednom období problém zorientovať sa, kto má vlastne hradíť škodu, ak skutočný vinník, pri úmrtí, alebo pri škode na zdraví, ktorá vznikla ako dôsledok dopravnej nehody, nie je napríklad dostatočne solventný. Natíska sa riešenie v podobe zmluvných poisťovacích vzťahov, otázne však je, ako nazeráť na základné kauzálne spojenia, ak bremeno poistného plnenia náhrady škody dopadne na subjekt, ktorý nie je pôvodcom zásahu. Nie je jednoznačná zhoda, či je možné takto nahrádzať aj zložky nemateriálnej ujmy a či sa tieto nároky nevymykajú základnému poistnému krytiu za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Ako sa s týmto problémom vyrovnáva súdna prax, poukážeme v nasledujúcom texte.

Podľa rozsudku **Krajského súdu v Banskej Bystrici** z 24. mája 2011, sp. zn. **13C/87/2006-261**, „(...) pri neoprávnenom zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby vzniká osobná väzba medzi oprávnenou osobou na jednej strane a povinnou osobou na strane druhej. Práva a povinnosti vyplývajúce z tohto právneho vzťahu sa viažu výhradne na určitú osobu. **Povinnosť poskytnúť zadosťučinenie** podľa § 13 je **subjektívne spätá s tým, kto sa zásahu do týchto práv iného dopustil**. Ide preto o výlučne osobnú povinnosť tohto subjektu, ktorá neprechádza na ďalšiu osobu. Nositeľom hmotno-právnej povinnosti je subjekt, ktorý neoprávnený zásah do osobnostných práv spôsobil.“

V uvedenom rozsudku sa spomína aj rozhodnutie **Krajského súdu v Trnave** sp. zn. **24Co/67/2008**, kde súd uviedol: „práva na ochranu osobnosti sú svojbytným a samostatným nárokom, ktorým občiansky zákonník poskytuje osobitnú ochranu, a preto uplatnenie nárokov z titulu práva na náhradu škody nedopĺňuje, nerozširuje ani nenahrádza uplatnenie nárokov z titulu práva na ochranu osobnosti“ a ďalej uvádza: „bude potrebné dôsledne odlišiť pasívnu legitímáciu žalovaného (pozn. autorky: v tomto prípade poisťovne Kooperatíva a. s.) vo vzťahu k uplatneným nárokom vyplývajúcim z náhrady škody. Tá nemôže byť daná titulom zodpovednosti za navrhovateľmi uplatnený nárok, ktorý je nesprávne kvalifikovaný ako škoda na zdraví v širšom ponímaní. Nielen z názvu zákona č. 381/2001 Z. z., ale aj z celého jeho obsahu vyplýva, že poistenie kryje nároky z titulu zodpovednosti **za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, nie však iné prípadné nároky vzniknuté z iného titulu**.

Netreba pritom pochybovať, ako to zdôraznil aj **Nejvyšší soud České republiky** v rozhodnutí z 29. septembra 2008, sp. zn. **30 Cdo 99/2007**, že za škodu spôsobenú prevádzkou motorového

spoločenského uplatnenia podľa ustanovenia § 444 odst. 1 obč. zák. alebo podľa ustanovenia § 372 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníka práce, v platnom znení, sú samostatné právne prostriedky ochrany fyzickej osoby, a preto ich nemožno uplatniť na základe totožných skutkových tvrdení.

20 K tomu bližšie Ryška, M.: *Náhrada škody...*, Právní rozhledy, 2009, s. 591 – 593

21 vo svojom stanovisku poukázala aj na možný príklad: pohrebného, uplatneného ako nárok pozostalých v režime náhrady škody, ktorý však nemusí byť pre nezistené zavinenie uspokojený, a contrario obdobnej situácii v režime ochrany osobnosti, ktorá je spojená s predpokladom zodpovednosti za výsledok, a teda uspokojeniu nároku bez výhrad praje

22 Rozsudok **Krajského soudu v Brně**, sp. zn. **24 C 7/2007**: „(...) **ak sa nezdá priznaná náhrada podľa ust. § 444 odst. 3 Obč. zák. dostatočná, možno sa ďalej dožadovať** peňažného zadosťučinenia **prostredníctvom prostriedkov ochrany osobnosti**, a to v dôsledku mimoriadnej závažnosti nemajetkovej ujmy či mimoriadnych okolností, za ktorých ujma vznikla. Táto mimoriadnosť nie je postihnutá štandardne stanovenou čiastkou v § 444 odst. 3 Obč. zák., preto skutočnosť svedčiace mimoriadnej ujme odlišujú konanie o ochrane osobnosti od zodpovednosti za škodu podľa § 420 a nasl. Obč. zak.; k tomu pozri mutatis mutandis: **Nejvyšší soud ČR** v rozsudku z 21. decembra 2009, sp. zn. **30 Cdo 5188/2007**

- 23 u nás ide príslušné ustanovenia § 444 OZ, v Českej republike recentne aj s ohľadom na § 444 ods. 3 OZ
- 24 k tomu pozri nálež pléna **Ústavného soudu ČR** zo 4. mája 2005, **sp. zn. Pl. ÚS ČR 16/2004**
- 25 k tomu porovnaj uznesenie **NS SR** sp. zn. **4Cdo/168/2009** zo dňa 20. 4. 2011, k tomu tiež porovnaj rozhodnutie **Ústavného soudu ČR I. ÚS 642/06** zo 17. 1. 2007
- 26 K tomu viac Gerloch, A. – Tryzna, J: Úvaha nad princípem legitímního očekávání..., *Soudce* 4/2014, s. 14 – 19
- 27 Dôvodová správa k NOZ
- 28 Rozsah náhrady škody sa zásadne spravuje vnútroštátnou právnou úpravou
- 29 K tomu porovnaj: *Náhrada nemajetkovej ujmy pozostávajúcej pri smrtelnej dopravnej nehode*, In: o poistení. sk, uverejnené 10/9/2014, [cit. 11/13/2014], online: <<http://www.opoistenisk.sk/poistne-produkty/poistenie-aut/nahrada-nemajetkovej-ujmy-pozostalych-pri-smrtelnej-dopravnej-nehode/>>
- 30 K tomu porovnaj uznesenie Ústavného soudu České republiky **II. ÚS 1226/13** z 4. 3. 2014
- 31 rozsudok Nejvyššího soudu zo 4. novembra 2010, **sp. zn. 30 Cdo 2301/2009**, cit. podľa Ryška, M: *Komparace se smrtícím pašálím překonány*, [online], uverejnené 2011-01-20, [cit. 2011-06-12], dostupné: <<http://jinepravo.blogspot.com/2011/01/michal-ryska-komparace-se-smrticim.html>>
- 32 K tomu porovnaj všeobecné poisťné podmienky pri povinnom zmluvnom

vozidla zodpovedá prevádzkovateľ vozidla, pričom vychádzame z toho, že za nemajetkovú ujmu spôsobenú na osobnosti fyzickej osoby touto prevádzkou analogicky musí zodpovedať tiež tento prevádzkovateľ.

Okrem toho treba spomenúť tiež uznesenie **Najvyššieho súdu SR** z 20. apríla 2011, sp. zn. **4 Cdo 168/2009**, podľa ktorého sa povinnosť poisťovne plniť z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúce z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Pre rozhodovacia činnosť vnútroštátnych súdov nesporne má a najmä pro futuro bude mať vplyv recentné rozhodnutie **Súdneho dvora EÚ** z 24. októbra 2013 vo veci návrhu na začatie prejudiciálneho konania v prípade **Haasová, C- 22/12**.

Predmetom návrhu bol výklad článku 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. ES L 103, s. 1; Mim. vyd. 06/001, s. 10, ďalej len „prvá smernica“) a článku 1 prvého odseku tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 129, s. 33; Mim. vyd. 06/001, s. 249, ďalej len „tretia smernica“).

Inými slovami, vnútroštátny súd sa svojou prvou prejudiciálnou otázkou v podstate pýtal, či sa článok 3 ods. 1 prvej smernice a článok 1 prvý odsek tretej smernice majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode.²⁸

Pani Haasová vo vnútroštátnom konaní žalovala v mene svojom a svojej maloletej dcéry držiteľku motorového vozidla, ako aj vinníka dopravnej nehody o náhradu nemajetkovej ujmy titulom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, pri ktorej došlo k úmrtiu manžela (otca maloletej) ako následku dopravnej nehody, ktorá sa stala na území Českej republiky.

Súdny dvor v prerokovanom prípade zaujal stanovisko, že podľa prvej a tretej smernice sú členské štáty povinné **priať všetky primerané opatrenia zabezpečujúce, aby zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na ich území bola pokrytá poistením s cieľom ochrany poistených osôb a obetí nehôd a aby akékoľvek škody a ujmy v oblasti krytia povinným poistením cestujúcich motorových vozidiel nezostali neuhradené**.

Pokiaľ však išlo o inštitúciu Allianz Slovenská poisťovňa, a. s., tá odmietala odškodniť nemajetkovú ujmu z dôvodu, že zmluva o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa podľa nej nevzťahuje na nahradenie ujmy podľa § 13 slovenského Občianskeho zákonníka, keďže právo na náhradu takej ujmy nie je kryté poistením podľa slovenského ani českého zákona o povinnom zmluvnom poistení.

Súdny dvor pritom bral ohľad aj na fakt, že nemalý problém v jednotnom výklade spôsobujú aj rozdiely v jednotlivých jazykových verziách prekladov smernice s odlišnými významami pojmov ako „ujma na zdraví“ a „škoda na majetku“. Súdny dvor EÚ však musel poskytnúť taký výklad, aby bolo štátom, pokiaľ možno, zrejme, že **článok 3 ods. 1 prvej smernice, článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice a článok 1 prvý odsek tretej smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej**.

Situácia sa ale ani po zodpovedaní prejudiciálnej otázky nejaví vnútroštátnym súdnym orgánom dostatočne jasná z pohľadu požiadavky extenzívneho výkladu škody sui generis. Napriek nedávnomu rozhodnutiu **Krajského súdu v Trnave vo veci 11 Co/116/2013 z 21. 5. 2014**,²⁹ ktorý uznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch do rozsahu povinného zmluvného poistenia, nedá sa povedať, že by súdy mali automaticky snahu prelomiť postoj doteraz prevažujúcej judikatúry, i. a. rozhodnutia **Krajského súdu v Banskej Bystrici**, č. k. **15Co/171/2012**, z 15. 5. 2013, z ktorého vyplýva, že súd nevidí dôvod, aby vykladal smernicu Rady 72/166/EHS z 24. 4. 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami tak, že **nárok v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka by bolo**

možné považovať za škodu, pretože aj citovaná smernica pracuje s pojmom zodpovednosť za škodu a nie s iným nárokom, ktorý je úplne založený na iných princípoch. (...) Nárok na nemajetkovú ujmu nie je nárokom na náhradu škody a preto nemožno dospieť k záveru, že by bolo možné považovať výklad pojmu náhrada škody a škody na zdraví, ako ho prezentujú navrhovateľky za eurokonformný výklad.³⁰

Ak by sme mali urobiť aj na tomto mieste komparáciu so stavom, ktorý platil v Českej republike pred januárom 2014 a po NOZ, bolo by nemožné opomenúť kontroverzný inštitút tzv. **smrtiacich paušálov**, legislatívne zakotvených v § 444 ods. 3 obč. zák. s účinnosťou od 1. mája 2004 – zákon č. 47/2004 Sb., ktorý v týchto končinách priniesol nielen novátorstvo, ale aj s ním spojené vášnivé diskusie obhajujúce, no zrejme častejšie útočiace proti **jednorazovému odškodneniu pozostalých za škodu usmrtením**. Schéma tabuľkového odškodnenia mala podľa tohto ustanovenia nasledovnú podobu:

...manželovi alebo manželke 240 000 Kč, rovnako každému z rodičov a nerozdielne v takej výške aj každému dieťaťu, každému rodičovi pri strate doteraz nenarodeného počatého dieťaťa 85 000 Kč, každému súrodencovi zosnulého 175 000 Kč a nakoniec každej ďalšej blízkej osobe žijúcej v spoločnej domácnosti s usmrteným v dobe vzniku udalosti, ktorá bola príčinou škody na zdraví s následkom jeho smrti, 240 000 Kč.

A hoci úvahy smerovali aj k možnosti rozšírenia okruhu blízkych osôb, pretože napríklad ak došlo k usmrteniu vnuka za okolností hodných osobitného zreteľa, starému rodičovi bolo umožnené tieto náhrady požadovať iba prostredníctvom ochrany práva na súkromný a rodinný život v rámci konania o ochrane osobnosti, zvíťazil napokon odlišný prístup, a to už v spomínaných ustanoveniach §§ 2958 a 2959 NOZ.

Zmena pritom nastala ako vyústenie predchádzajúceho vývoja, ktorý bol poznamenaný početnými námietkami, že smrtiace paušály **nie sú a ani nemôžu** byť stanovené ako **limity primeraného zadosťučinenia za nemajetkovú ujmu, alebo ináč, nepôsobia ako maximá tam, kde by zásah do iných zložiek osobnostných práv mal byť podmienené nižší ako ten, ktorý súd prizná pri ireverzibilnom zásahu, ktorým je smrť blízkej osoby**. V tejto súvislosti súd i. a. pokladal za neodôvodnenú námietku dovolateľky, že výška zadosťučinenia musí byť vždy nižšia ako paušál za smrť stanovený v § 444 OZ. V zmienenom rozhodnutí sa okrem iného uvádza, že nasledovaním tohto limitu by sa v mnohých prípadoch poškodený, napriek poskytnutému odškodneniu, mohol ďalej kvalifikovať ako obeť porušenia Dohovoru a nebol by tak dosiahnutý účel kompenzačného konania.³¹

V skratke, v Českej republike je podľa novej právnej úpravy NOZ stanovené, že pri ublížení na zdraví škodca odčiní ujmu poškodeného peňažnou náhradou a v tej je už subsumované bolestné a ďalšia nemajetková ujma, pričom, ak zároveň vznikla prekážka lepšej budúcnosti, konzumuje ustanovenie aj možnosť úhrady sťaženia spoločenského uplatnenia. Aby sa zákonodarca vyhol rigidnému schematizmu, akcentuje priamo v textovom znení zákona **právne zásady slušnosti** a zároveň rieši zmieňovaný problém „ďalšej nemajetkovej ujmy“, ktorá bola dosiaľ žalovaná titulom ochrany osobnosti, dnes je však pokrytá pod širším rozpätím náhrady škody sui generis, čím odpadá problém dvojitych žalôb; na náhradu škody na zdraví a následne alebo súčasne žalôb o ochrane osobnosti.

Vo vzťahu k prípadu „Haasová“ to je jednoznačne inšpiratívne riešenie, ktoré nevytvára bariéry medzi ponímaním materiálnych a imateriálnych zložiek škodových udalostí. Pokiaľ to však poisťovne do zmlúv nezahrnú priamo, vyplýva im povinnosť úhrady nemajetkovej ujmy len prostredníctvom výkladu dotknutej smernice, ktorá však akcentuje viac teleologický, ako gramatický výklad pojmov.³²

V dôsledkoch to znamená, že rieši len všeobecne škodu ako takú, no Súdny dvor nerozlišuje jednoznačne, či ide o chápanie extenzívne, teda aj zložiek imateriálnych, alebo reštriktívne, teda len škody v materiálnom zmysle slova, čo na dôvažok komplikuje dovetok: „(...) ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo.“

Pokiaľ aj pôjdeme cestou teleologického výkladu, ostáva vyriešiť, akým spôsobom pretaviť vývoj deliktuálneho práva do legislatívnej podoby, keď sa ani v nedávnej minulosti návrhy zmien nestretli v zákonodarnom zbore SR so súhlasnou podporou.³³

Podľa v súčasnosti platného právneho stavu osoby, ktoré v dôsledku dopravnej nehody stratia blízku osobu, nemajú v SR právo na úhradu nemajetkovej ujmy z povinného zmluvného poistenia. Môžu si nárokovať len náklady pri usmrtení, nie však samotnú nemajetkovú ujmu za stratu

poistení prevádzky motorového vozidla i. a. Českou poisťovňou, a. s. VPPPMV-V-1/2014 od 1. 1. 2014, ktoré uvádzajú výnimky z poistenia vozidiel v oddieli II čl. 29 ods. 3 písm. h), (citované 2014-06-24), dostupné online: <<http://www.ceskapojistovna.cz/documents/10262/50010/pojisteni-vozidla-pp.pdf>>

33 Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Miroslava KADÚCA, Igora MATOVIČA a Eriky JURINOVEJ na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Hlavným účelom predloženého návrhu zákona bolo zakotviť právo na úhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch z povinného zmluvného poistenia pre osoby, ktoré stratia blízku osobu v dôsledku usmrtenia pri dopravnej autonehode, čo malo korešpondovať právnej úprave viacerých štátoch Európy, (citované 2014-06-24), dostupné online: <<http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=4820>>

34 Rozsudok **Okresného súdu v Nitre** z 15. mája 2006, **sp. zn. 10 C 142/2002**

35 Procházka, R.: *Mak proti Gatsbymu*, 2009, s. 75

36 Hajn, P.: *K přiměřenému zadosťučnění ve sporech o ochranu osobnosti*, s. 8

37 „Náhrada škody neplní iba funkciu satisfakčnú, pretože ak sa hodnotí pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy aj otázka zavinenia a ak má rozhodnutie súdu

čo do výšky peňažného odškodnenia účinne prispievať k zníženiu, resp. k eliminácii nežiaducej ujmy na osobnosti fyzických osôb, musí nutne náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch plniť práve aj spomínanú preventívno-sankčnú funkciu.“ (nález Ústavného sodu ČR z 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09)

38 k tomu pozri bližšie i. a. Procházkova, R.: *Mak proti Gatsbymu*, 2009, s. 75 a nasl., porovnaj aj s rozhodnutím **Avsar v. Turecko** z **10. júla 2001**, sťažnosť č. 25657/94, v ktorom ESĽP odmietol špekulatívne nároky týkajúce sa budúcich ziskov

39 § 13 ods. 3 OZ, k tomu porovnaj predchádzajúci text, v ktorom je riešená prítomnosť zavinenia ako podmienka náhrady škody naproti objektivizácii zodpovednosti pri zásahu do ochrany osobnosti, pozri aj **Usnesení ÚS ČR** z 20. mája 2002, **sp. zn. IV. ÚS 315/01**, kde súd konštatoval, že: (...) *zodpovednosť za zásah do osobnostných práv je zodpovednosťou objektívneho charakteru, čo znamená, že občianskoprávna sankcia vzniká na objektívnom základe, jej nástup nevyžaduje zavinenie. Vzniknutá nemajetková ujma na osobnosti postihnutej fyzickej osoby je pre ňu rovnako závažná bez ohľadu na to, či konal pôvodca zásahu zavinenie alebo nie. Subjektívny prvok zavinenia má význam len pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 3 OZ v rámci zohľadnenia okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo.*

40 k tomu porovnaj ustanovenie § 450 OZ: „Z dôvodov hodných osobitného zreteľa súd náhradu škody

blízkej osoby. Ak by sme zvažovali aj komerčné aspekty výšky cien úhrad povinného zmluvného poistenia, ani tieto úvahy nevyvolávajú nejaké zásadné obavy z navýšenia napriek medzročnému nárastu vážnych dopravných nehôd so zraneniami a úmrtiami.

3. Keď náhrada škody kompenzuje, no netrestá

„Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, pričom súd musí prihliadnúť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, a to jednak vo vzťahu k postihnutej osobe a jednak vo vzťahu k subjektu, ktorý neoprávnený zásah spôsobil, aby tak bola zabezpečená požiadavka účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ako aj požiadavka nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie.“³⁴

Náhrada škody ako taká u nás nemá sankčný, ale len vyrovnávací charakter (reštitučná podstata).

Sankčná povaha, ako bola výstižne definovaná, „trestá škodcu povinnosťou nahradiť viac, než poškodenému naozaj „vzal“, čím jednak priznáva poškodenému akúsi prémiiu za to, že absolvoval tortúru súdneho procesu a jednak odstraňuje potenciálnych škodcov od podobného správania, aké viedlo ku škode, pretože ho vystavuje riziku, že do prípadných dodatočných nákladov spojených s jeho rizikovým konaním, sa mu započíta nielen skutočná škoda, ale aj sankčná náhrada.“³⁵

V tomto chápaní, ako zdôrazňuje P. Hajn, (...) *zásah do práva na ochranu osobnosti je civilným deliktom a primerané zadosťučinenie je jedna z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrádzať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho možných nasledovníkov od protiprávneho konania a byť tak nástrojom špeciálnej a generálnej prevencie, čo vyžaduje, aby to bola sankcia patrične dôrazná a dostačujúca (primeraná) i z tohto hľadiska.*³⁶

Na jednej strane je tu aj preventívna funkcia sankčných náhrad, ktorá má odrádzať od vôľovo priamo či nepriamo ovplyvniteľného konania,³⁷ ktoré môže potenciálne škodu spôsobiť, na druhej strane z pozície dotknutej osoby treba vziať do úvahy nie celkom ojedinelé špekulatívne,³⁸ či za istých okolností dokonca vopred kalkulované požiadavky na náhradu škody, ktorá má vzniknúť v budúcnosti. Ich pendantom je potom riziko, že takéto požiadavky dopadnú v nejednom prípade viac než len nevítané bremeno na farchu tých, ktorí za vzniknutú škodu zodpovedajú objektívne. To platí, pokiaľ výška sankčných náhrad škôd nebude optimalizovaná vzhľadom na prítomnosť a mieru zavinenia³⁹ ako aj ekonomické pomery škodcu, čo je z hľadiska relevancie okolností náhrady škody predmetom viacerých polemík.⁴⁰

Pri zachovaní istej proporcionality, výška relutárnej satisfakcie, tematicky aktuálna zvlášť v prípadoch uplatnenia sankčnej povahy odškodnenia, nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohacenia a vedno s tým ani eventuálne pôsobiť na pôvodcu škody ekonomicky likvidačne.

Problémové sa preto môže javiť určenie výšky primeranej náhrady škody, o to viac jej sankčnej zložky, a fortiori v právnej kultúre, ktorá napriek zaznamenanému posunu smerom k aplikácii niektorých prvkov judge-made law (za daných okolností napríklad moderačné oprávnenie premietnuť špecifické okolnosti zásahu do výšky peňažnej satisfakcie, napríklad pri aplikácii § 450 OZ, pri ktorom však moderovanie v opačnom garde, teda smerom nahor, prípustné nie je), nezriedka ešte vždy úspešne odoláva inému ako hmotnému chápaniu škody. Ak má byť potom reflektovaná nehmotná zložka škody na zdraví, javí sa väčšinou ako schodnejší, síce redukovaný, ale o to „presnejší“ systém jej „tabuľkového zhodnotenia“. Navyše je podobne ťažké hľadať akýsi približný konsenzus vo výške priznávaných náhrad škôd pri zásahu do osobnostných práv aj vzhľadom na množstvo prípadov imateriálnych škodových udalostí, ktoré bez uplatnenia práva na peňažné zadosťučinenie v duchu rímskej zásady vigilantis iura⁴¹ zvyčajne podľahnú osudu premlčania.

V súdnej praxi nemožno ani vylúčiť prípady, kedy bude požadovaná suma primeraného zadosťučinenia skôr symbolického charakteru, s úmyslom pôsobiť ako memento, či dosiahnuť skôr autoritatívne konštatovanie o neoprávnenosti zásahu. Takáto forma satisfakcie sa svojou podstatou približuje skôr k forme morálneho zadosťučinenia.⁴²

Možno zhrnúť, že v našej právnej kultúre nie je vskutku udomácnená prax súdov považovať náhradu škody za formu „trestu“, t. j. zjednodušene povedané: priznať viac, ako je vyčíslené

v hodnotách skutočnej škody, alebo vyčísliteľné v ušlom zisku. „Nebeské výšiny“ na totožnom základe štatisticky nedosahujú ani sumy priznávané všeobecne ako náhrada nemajetkovej ujmy, teda nielen v prípade škody na zdraví v podobe bolestného alebo sťaženia spoločenského uplatnenia, kde je ich výška do istej miery determinovaná normatívnymi hranicami, ale ani imateriálnej ujmy zasahujúcej iné zložky osobnostných práv, ako je česť, dôstojnosť, meno etc.⁴³ Istým zásadnejším prelomom bol rozsudok Okresného súdu v Senici v konaní vedenom pod sp. zn. **3C/174/2009** z 16. 11. 2011, ktorý žalovaného zaviazal zaplatiť dovedna 400 000 Eur ako náhradu nemajetkovej ujmy za smrť pacientky pri pôrode, podobne ako medializovaný prípad bdelej kómy⁴⁴ poškodeného Šimona Bucha, vedený Krajským súdom v Nitre pod sp. zn. **9 Co/330/2012** z 2. 10. 2013, kde bolo rodine poškodeného priznaných rekordných 499 609,20 Eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy.

Na druhej strane, slovenská právna úprava absentujúca ustanovenie „smrtiaceho paušálu“ nevdojak ponúka priestor na to, aby sa v prípade usmrtenia v konečnej sume priznaného spravodlivého zadosťučinenia odzrkadlil čiastočne aj „trestajúci“ aspekt, všetko v závislosti od argumentačnej únosnosti zdôvodnenia. Osobnostný charakter ochrany priam nabáda používať aj tieto prvky tvorby práva.

4. Citová ujma

Treba mať pritom na pamäti, že tak ako nie je možný enumeratívny výpočet jednotlivých zložiek osobnostných práv podľa § 11 OZ, hoci ich súdna prax postupne charakterizuje, tak je rovnako nemysliteľné en bloc definovať napríklad ujmu na psychickej stránke osobnosti jednotlivca inak, ako demonštratívne. **Citovú ujmu** vníma totiž každý výrazne subjektívne, dá sa len približne opísať ako: „úzkosť, psychický diskomfort,...nepohodlie, strata radosti“;⁴⁵ v skratke to, čo jeden prežíva ako znesiteľné bremeno, môže byť u iného navyše príčinou, ktorá vyvolá ďalšie takpovediac reťazenie negatívnych dôsledkov na duševnú alebo fyzickú stránku jeho alebo jemu blízkych osôb.

Z hľadiska kauzálnych dôsledkov citovej ujmy v domácom kontexte súdna doktrína zotrúva na právnom názore, že „príčinnú súvislosť medzi konaním škodcu a vzniknutou škodou nemožno vyvodíť zo skutočnosti, ktorá je už sama následkom, za ktorý škodca zodpovedá z iného právneho dôvodu. Tak je to napríklad vtedy, ak niekto utrpel škodu v dôsledku reakcie (šoku) na správu o smrteľnom úraze inej osoby, ktorý škodca spôsobil a za škodu z ktorého zodpovedá“.⁴⁶ Ani neskoršia judikatúra teda neostala dlžná naznačenej koncepcii, ktorá vo vnútroštátnej súdnej praxi nežičí náhrade citovej ujmy. Emocionálne útrapy pritom nemusia vzniknúť len v príčinnej alebo časovej následnosti škodovej udalosti, ktorá ich podnietila.

V Českej republike, na rozdiel od našej právnej úpravy, zákonodarca pamätal aj na to, keď prijal normu, označovanú ako tzv. „náhubkový zákon“, ktorý podnietil vášnivé diskusie.⁴⁷ Zámerom jeho prijatia **bolo zvýšenie ochrany osobnosti a súkromia obetí trestného činu pred medializáciou, ktorá sa môže dotýkať tak obeť, ako aj jej rodiny a súkromia**. Ide o to, že obeť trestného činu sa z dôvodu zvýšeného záujmu verejnosti o jej prípad musí vyrovnávať potom nielen so samotnými následkami trestného činu, ale aj ďalšími poškodzujúcimi dôsledkami nadmernej pozornosti. Cieľom novely bolo teda maximálne obmedziť okruh informácií poskytovaných verejnosti o obeti trestného činu, o jej osobných údajoch, fotografiách či obrazových záznamoch prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov, vrátane počítačových sietí.⁴⁸

Hoci emočné vnímanie ako také je výsostne individuálne, za istých okolností je možné jeho prejavy dôvodne predvídať.

Opäť siahneme po príklade zo susednej Českej republiky, kde výnimočne súdna doktrína prihliadla aj na tieto aspekty, keď i. a. zväžila rozhodnutie **Súdneho dvora Európskej Únie** z 12. marca 2002 vo veci **Simone Leitner v. TUI Deutschland, C-168/00**, podľa ktorého má spotrebiteľ na základe smernice Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 o súborných službách pre cesty, pobyty a zájazdy okrem práva materiálnej povahy aj právo na **náhradu škody imateriálnej povahy (tzv. úslú radost z dovolenky)**.⁴⁹ Žalobkyňa v uvedenej veci žiadala náhradu príplatku, vyplateného za ubytovanie, ktoré jej napriek zmluve nebolo poskytnuté a náhradu nemajetkovej

primerane zníži. Vezme pritom zreteľ najmä na to, ako ku škode došlo, ako aj na osobné a majetkové pomery fyzickej osoby, ktorá ju spôsobila; prihliadne pritom aj na pomery fyzickej osoby, ktorá bola poškodená. **Zníženie nemožno vykonať, ak ide o škodu spôsobenú úmyselne.**“

41 právo patrí bdelym, teda tým, ktorí dbajú o svoje práva – pozn. autora

42 k tomu bližšie Knapp, K. et al.: *Ochrana osobnosti podle občanského práva*, 2004, s. 193

43 K tomu porovnaj ČTK: Vinohradská nemocnice musí zaplatit 30 milionů za nepovedený porod, uverejnené 2014-06-23, (online), dostupné na: <<http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/57274/vinohradska-nemocnice-musi-zaplatit-30-milionu-za-nepovedeny-porod.html>>, kde súd priznal 30,3 miliónov CZK ako odškodné rodine postihnutého chlapca, ktorý sa narodil v roku 2009

44 tzv. PVS – persistentný vegetatívny stav spojený s hypoxicko-anoxickým poškodením mozgu s apalickým syndrómom ťažkého stupňa

45 Procházka, R.: *Mak proti Gatsbymu*, 2009, s. 81

46 In **R 7/1979**; k tomu porovnaj uznesenie Nejvyššího soudu ČR zo 14. augusta 2008, **sp. zn. 25 Cdo 1858/2007**, podľa ktorého *ak bol poškodený sám účastníkom dopravnej nehody, pri ktorej došlo k úmrtiu jeho manželky, možno dopravnú nehodu považovať za priamu príčinu jeho psychickej ujmy*

47 zákon č. 52/2009 Sb., ktorým sa novelizuje zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon, k tomu pozri aj

zmeny zákona schválené zákonodarným orgánom s účinnosťou od 1. augusta 2011, In **Fuk, eurozpravy.cz, mediafax: Zmírnění tzv. náhubkového zákona posvětili poslanci**, [online], uverejnené 2011-04-29, [cit. 2011-05-15], dostupné: <<http://domaci.eurozpravy.cz/politika/26845-zmirneni-tzv-nahubkoveho-zakona-posvetili-poslanci/>>

48 Ex ante k tomu porovnaj rozhodnutie NS ČR, ktoré odôvodnilo potrebu prijatia novely zákona v praxi. Súd sa v ňom zaoberal existenciou emocionálnej ujmy prostredníctvom zásahu do pietnej ochrany zomrelého vo vzťahu k jeho najbližším príbuzným

49 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. februára 2007, **sp. zn. 69 Co 24/2007**, [citované 2014-05-19], dostupné online: <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d28405v35556-nematerialni-ujma-za-usle-poteseni-z-dovolene/>>

50 K tomu pozri bližšie **PI. ÚS 16/04**, kde sa okrem iného uvádza: *Ústavný súd v tejto súvislosti cíti potrebu zdôrazniť, že z legislatívneho hľadiska by bolo správnejšie opustiť súčasné chápanie škody ako majetkovej ujmy a pokladať za škodu aj ujmu vzniknutú pôsobením na telesnú a duchovnú integritu poškodeného. K takému chápaniu sa mimochodom hlásia aj princípy európskeho deliktívneho práva, ktoré definujú škodu ako majetkovú alebo nemajetkovú ujmu zákonom chráneného záujmu.*

51 Slovenská právna úprava takúto formu peňažnej satisfakcie nepozná, ako sme to uviedli v kapitole 1.4.2.

ujmy za ušlé potešenie z dovolenky, odvodené od sumy, ktorú by jej bol zamestnávateľ vyplatil, keby dovolenku nebola čerpala.

Podobne aj Ústavní soud České republiky zahrnul pri súdežnej aplikácii § 443 ods. 3 OZ a § 11 OZ do náhrady nemajetkovej ujmy i. a. aj citovú ujmu, vyvolanú **utrpením nad náhlým úmrtím syna** a ďalej majetkovú ujmu (sic!) z dôvodu, **že by mu zomrelý syn mohol v budúcnosti pomáhať pri podnikaní, eventuálne jeho alebo svoju matku ošetrovať a poskytovať im podporu v prípade choroby alebo bezmocnosti**.⁵⁰

Napokon, k citovej ujme sa hlási aj početná judikatúra ESĽP (pozri kapitolu 1.5 Just Satisfaction), z nej i. a. v prípade **Nachova v. Bulharsko** zo **6. júla 2005**, č. sťažností 43577/98; 43579/98, Súd priznal odškodnenie za stratu podpory príbuzných zastrelených políciou. Podobne v prípade **Stafford v. Spojené kráľovstvo** z **28. mája 2002**, č. sťažnosti 46295/99, konštatoval, že predĺženie trvania pozbavenia slobody bez možnosti primeranej kontroly jej dôvodov, muselo sťažovateľovi spôsobiť *pocity frustrácie, neistoty a znepokojenia*, preto prisúdil odškodnenie nielen majetkovej, ale aj nemajetkovej ujmy.

5. Odškodnenie za smrť

Jedným z najlepších príkladov citovej ujmy je nesporne strata blízkej osoby, ktorej sa vzhľadom na intenzitu prežívania, aké sa s ňou obyčajne spája, vyrovná len máloktorý iný emočný zážitok. V právnej regulácii Českej republiky donedávna už vyššie zmienený § 444 ods. 3 OZ, ustanovujúci formu jednorazového odškodnenia pre prípad usmrtenia blízkej osoby.⁵¹ Napriek tomu, že úlohou „odškodnenia za smrť“ bolo zmierniť pozostalému utrpenie zo straty zomrelej blízkej osoby, ku ktorej usmrteniu došlo v príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou, táto suma v skutočnosti nebola mienená ako odhad „ceny života“.

Legitímnym zdôvodnením „smrtiaceho paušálu“ ako tabuľkového určenia výšky nemajetkovej ujmy, dokonca v režime náhrady škody na zdraví, však napriek uvedenému nedochádzalo k vytesneniu skutočných dôsledkov schematicky určených náhrad. Prikláňame sa k názoru, že **jednorazové odškodnenie pre prípad usmrtenia blízkej osoby je spoločne s náhradou bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia prostriedkom, ktorý v praktickej rovine eliminuje práve sankčné pôsobenie imateriálnych náhrad škôd**.⁵²

Navyše v prípadoch, v ktorých táto suma nemala byť dostatočným odškodnením straty blízkej osoby vzhľadom na (i) povahu uskutočneného zásahu, (ii) okolnosti na strane aktéra zásahu alebo (iii) ďalšie negatívne dôsledky na citovo-morálno-spoločenskú stránku pozostalej osoby, ostávala potom zložitejšia cesta cez žalobu na ochranu osobnosti, vedúca k eventuálnemu navýšeniu sumy priznanej podľa § 444 ods. 3 OZ o uvedené zložky, ktoré toto odškodnenie nepokrylo.

Nesporne, stigma u nás historicky etablovaného a prežívajúceho materializmu a rovnostárstva⁵³ v nazeraní na problematiku náhrad imateriálnej ujmy môže evokovať práve pozitívne postoje k „smrtiacemu paušálu“. Treba súčasne uznať, že „tabuľková norma“ v praxi skutočne často poslúži ako realistický odhad určitých opakujúcich sa smrteľných následkov takých škodových udalostí, ktoré v konaní pred súdom po zhodnotení všetkých vykonaných dôkazov nevykazujú znaky zvláštnych okolností prípadu.

Navyše, prax slovenských súdov bez legislatívnej opory v ustanovení upravujúcom odškodnenie za smrť, zrejme verifikuje tvrdenie, že sudca rozhodujúci v občianskoprávnom konaní o priznaní odškodnenia za smrť je často rovnako vedený istým komparatívnym odhadom, ktorý sa v konečných dôsledkoch podobá tabuľkovému regulatívu, hoci bez jeho právnej záväznosti. O to podnetnejšou je potom oblasť, kde starostlivé uváženie všetkých okolností daného prípadu, často akcentované práve v súvislosti s ochranou osobnostných práv, povedie k uplatneniu moderačného oprávnenia či dotvárania práva súdom cez prizmu prirodzenoprávnych koncepcií práva.⁵⁴ Je možné sa práve v tomto kontexte poohliadnuť po českej právnej úprave, ktorá v súčasnosti hľadá metodiky odškodňovania ujmy, ale bez príkrych limitov, ktoré by vylučovali zohľadnenie jedinečných súvislostí prípadu.⁵⁵

Pro praeterito v našom právnom poriadku teda absentuje porovnateľné ustanovenie priameho odškodnenia za smrť blízkej osoby.

6. Otázka premlčateľnosti nárokov na relutárnu satisfakciu

Otázkou zásadného významu a zároveň predmetom mnohých odborných diskurzov bola v neďávnej minulosti premlčateľnosť či nepremľateľnosť práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Išlo najmä o to, či platné znenie § 13 Občianskeho zákonníka podáva samostatnú a osobitnú úpravu zvláštnych prostriedkov občianskoprávnej ochrany osobnosti fyzickej osoby a medzi nimi tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktoré je nepremľateľné, alebo právo na zadosťučinenie podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka je právo, ktoré sa svojou satisfakčnou funkciou podobá na reparačnú funkciu majetkového práva, teda práva na náhradu školy a premlčiava sa ako každé iné majetkové právo v trojročnej premlčacej lehote.

K právnej otázke sa na Slovensku vyjadrujú viaceré rozhodnutia. Z prevažujúcej a už v podstate ustálenej doktríny je vhodné uviesť rozsudok **Najvyššieho súdu Slovenskej republiky**, ktorý potvrdil premlčateľnosť práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch už v rozhodnutí z 25. septembra 2008, **sp. zn. 5 Cdo 278/2007**. Pokiaľ tu žalobkyňa poukazovala na odlišnú prax a rozhodnutia súdov Českej republiky, dovolací súd v odôvodnení predmetného rozsudku považoval za potrebné uviesť, že rozhodnutie **Najvyššieho súdu Českej republiky** z 28. júna 2007, **sp. zn. 30 Cdo 1522/2007**, podľa ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka nepodlieha premlčaniu. (nebolo prijaté na publikovanie v Sbírcе soudních rozhodnutí a stanovisk).

Pod **sp. zn. Rc 4/2008** tu však bol naopak publikovaný rozsudok **Vrchního soudu v Olomouci** zo dňa 17. februára 2004, **sp. zn. 1 Co 63/2003**, zastávajúci opačný názor, t. j., že právo na náhradu nemajetkovej ujmy **sa premlčiava**, keďže ide o majetkový nárok, ktorý sa odvíja od osobnostného nepremľateľného práva. Špecializovaný senát Najvyššieho súdu Českej republiky následne v ďalšej veci predložil spis veľkému senátu, ktorý v zhode s publikovaným rozhodnutím dospel k záveru, že uvedené právo **sa premlčiava**. Prax napriek tomu ani v nasledujúcom období nebola celkom jednotná a uzročená so záverom, o ktorom v súčasnosti niet zrejme už ani akademického sporu, totiž, že relutárna satisfakcia pri odškodnení nemajetkovej ujmy na osobnostných právach oprávnené podlieha premlčaniu.

Najvyšší súd SR sa bližšie vyjadril aj k podrobnostiam premlčania v uznesení zo 17. februára 2011, **sp. zn. 5 Cdo 2565/2009**, v ktorom určil: „**Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premľacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv.**“

Záverom tejto časti ešte jedna exemplárna ukážka aplikácie prirodzenoprávnej doktríny. Ponúka sa v prepracovanom zdôvodnení nálezu **Ústavného soudu ČR** z 5. augusta 2010, **sp. zn. II. ÚS 3168/09**,⁵⁶ v ktorom Ústavní súd predovšetkým odkazuje na princíp premlčateľnosti vo vzťahu k dobrým mravom, ako aj predvídateľnosti práva v referencii i. a. na rozhodnutie ESĽP vo veci **Rekvényi v. Maďarsko**⁵⁷ či **Feldek v. Slovensko**.⁵⁸

Napokon to tiež poukazuje na potrebu, aby súdy prihliadali na individuálne okolnosti každého prípadu a rozhodovali pro bonos mores.

7. Reflexia v judikatúre ESĽP, „just satisfaction“

Rozsudky ESĽP majú deklaratórnu povahu, t. j. zahŕňajú konštatovanie, či bol alebo nebol porušený Dohovor. Rozsudok je síce po línii vynúiteľnosti rozhodnutia záväzný zásadne inter partes, no každý vnútroštátny súd členského štátu ho musí nielen vziať do úvahy, no logicky za konkrétnych okolností právny názor vyslovený v rozhodnutí ESĽP aj bez ďalšieho aplikovať, v opačnom prípade sa vystavuje riziku opakovaných sťažností, a tým aj zbytočných záväzkov odškodňovania a náhrady nákladov konania úspešnému sťažovateľovi.⁵⁹ V takom prípade sa hovorí o tzv. **interpretačnej záväznosti rozsudkov**.

52 k tomu porovnaj aj Švestka, J. et al.: *Velký komentář Občianskeho zákonníku I*, 2008, s. 183 – 184

53 pozri mutatis mutandis Procházka, R.: *Všetkým telám rovnako* In Bobek, M. et al.: *Komunistické právo v Československu...*, 2009, s. 93 – 122

54 k tomu pozri i. a. „Alexyho vážiacu formulu“, tiež Alexy, R.: *Pojem a platnosť práva*, s. 18, cit. pars pro toto: „*Ak je skutočne nutné, aby právo kládlo požiadavku správnosti, potom zahmie požiadavku morálnej správnosti, ktorá je, pokiaľ prichádza do úvahy, predovšetkým požiadavkou spravodlivosti. Právne rozhodnutia, ktoré nespĺňajú túto požiadavku, potom nemôžu byť právne perfektnými rozhodnutiami. Ich morálna vadnosť pre rastá do vadnosti právnej. Právna vadnosť sama o sebe neimplikuje právnu neplatnosť. K tej dochádza iba v prípadoch extrémnej nespravodlivosti.*“

55 i. a. Vojtek, P.: *Jak se rodí metodika odškodňování ujmy na zdraví nového občianskeho zákonníku*, Soudce 1/214, s. 2 – 7

56 Dostupné aj [online], prezerané 2011-08-14, dostupné: <<http://www.usoud.cz/clanek/3692>>

57 **Rekvényi v. Maďarsko z 20. mája 1999**, č. sťažnosti 25390/94

58 **Feldek v. Slovensko z 12. júla 2001**, č. sťažnosti 29032/95

59 k tomu bližšie Šturma, P.: *Mezinárodní kontrolní mechanismy*, 2. vydání, 2003, s. 108

60 článok 41 Dohovoru: „Spravodlivé zadosťučinenie. Ak súd dospeje k záveru, že bol porušený Dohovor alebo jeho

protokoly, a ak vnútroštátne právo dotknutej Vysokiej zmluvnej strany umožňuje len čiastočnú nápravu, Súd prizná poškodenej strane v prípade potreby spravodlivé zadosťučinenie.“(bývalý článok 50 Dohovoru); just satisfaction pokrýva tak *materiálnu škodu*, ako aj prípadne *nemateriálnu ujmu a náklady a výdavky konania*

61 **Scordino v. Taliansko (č. 3) – (Just Satisfaction)**, rozsudok zo **6. marca 2007** týkajúci sa sťažnosti č. 43662/98, najmä ods. 28, 31, preklad dostupný In Svák, J.: *Rozsudky Veľkej komory...*, s. 1165; mutatis mutandis pozri **Apicella v. Taliansko**, rozsudok z **10. novembra 2004**, sťažnosť č. 64890/01, ods. 78, ako aj v kontexte trvania statusu obeť prípad **Stanková v. Slovenská republika** z **9. októbra 2007**, č. sťažnosti 7205/02, ods. 53.

62 k tomu i. a. pozri rozsudok **Pisano v. Taliansko** z **24. októbra 2002** týkajúci sa sťažnosti č. 36732/97, v preklade In Svák, J.: *Rozsudky Veľkej komory...*, 2006, s. 1192, alebo konzumovaný status obeť v prípade **Lacko a ďalší v. Slovensko**, rozhodnutie o prijateľosti sťažnosti z **2 júla 2002**, č. sťažnosti 47237/99

63 **Calvelli a Ciglio v. Taliansko**, rozsudok zo **17. januára 2002**, týkajúci sa sťažnosti č. 32967/96, tiež v preklade Svák, J.: *Rozsudky Veľkej komory...*, 2006, s. 70

64 pre porovnanie v Českej republike podobný zákon č. 82/1998 Sb. o zodpovednosti za škodu spôsobenou pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom v platnom znení

Ak potom Súd prizná spravodlivé zadosťučinenie podľa článku 41 Dohovoru,⁶⁰ vychádza nielen z konštatovaného porušenia ustanovenia Dohovoru, ale aj z nedostatku úplného odškodnenia na vnútroštátnej úrovni.

Rozhodnutie Súdu o spravodlivom zadosťučinení patrí medzi jeho diskrečné oprávnenia tak pokiaľ ide o oprávnenosť nároku, ako aj určenie jeho primeranej výšky. Práve atribút **primeranosti** je rozhodujúcim kritériom priznávaného odškodnenia. Sťažovateľ musí svoje nároky riadne zdôvodniť, medzi porušením práva a škodou musí existovať kauzálny nexus, pričom z judikatúry Súdu vyplýva, že suma odškodnenia pravidelne zohľadňuje istý ľudsko-právny štandard, nemá však slúžiť ako prostriedok obohatenia úspešného sťažovateľa.

Pochopiteľne, kritériu primeranosti priznávanej relatívnej satisfakcie priamoúmerne zodpovedá aplikácia tzv. „**statusu obeť**“ podľa článku 34 Dohovoru, ktorú ESĽP pregnantne objasnil i. a. v prípade **Scordino proti Taliansku**⁶¹ Postavenie sťažovateľov ako „obetí“ porušenia Dohovoru vymedzil na základe rozhodnutia vnútroštátnych orgánov o tom, či došlo k porušeniu práv chránených Dohovorom a uskutočneniu nápravy. ESĽP uviedol, že „(...) v jednotlivých štátoch Rady Európy má táto náprava spravidla formu finančnej náhrady, v niektorých prípadoch však existuje aj náprava preventívneho charakteru zameraná na urýchlenie konania, napríklad v Slovenskej republike príkaz ústavného súdu všeobecnému súdu konať vo veci bez prieťahov. Podotkol, že **pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch Súd, nesmie však byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní tejto primeranosti je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine, to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície v danej krajine, aj to, ako rýchlo sa jej sťažovateľ domohol.**“

Zvláštny dôraz treba klásť na skutočnosť, že v prerokovávanom prípade bolo na vnútroštátnej úrovni sťažovateľom priznané spravodlivé zadosťučinenie vo výške cca 10 percent toho, čo v porovnateľných prípadoch priznáva štrasburský súd. Takúto formu nápravy ESĽP nepovažoval za primeranú a dostatočnú a dospel k záveru, že sťažovatelia sa môžu naďalej považovať za „obete“ porušenia Európskeho dohovoru v zmysle jeho článku 34.

Štrasburský súd viackrát pripomenul, že z jeho **subsidiárneho postavenia** voči národnej jurisdikcii vyplýva, že za daných okolností prípadu nemá nahrádzať rozhodovanie vnútroštátnych orgánov a ani pôsobiť ako ďalšia inštancia v konaní, ktoré sa konalo na úrovni členského štátu. Ak bola v čase podania sťažnosti už vec vyriešená tak, že došlo k náprave situácie, ktorú sťažovateľ namietal alebo sťažovateľ ešte disponuje účinným prostriedkom nápravy, nebude vôbec daná kompetencia ESĽP o veci rozhodnúť. A maiori ad minus, k strate „statusu obeť“ dôjde, ak možnosti, ktoré by v prípade konštatovania porušenia Dohovoru mal štrasburský súd k dispozícii, nie sú nápravou iného druhu alebo nad rozsah toho, čo môže sťažovateľ získať vo vnútroštátnom konaní.⁶² Podporne vyznieva aj iný rozsudok, v ktorom ESĽP i. a. uvádza: „Keď príbuzný zosnulej osoby príjme odškodnenie, ktorého účelom je urovnanie občianskoprávneho sporu týkajúceho sa pochybenia lekára zmierom, v zásade sa už nemôže považovať za obeť“⁶³ Táto kauza obsahovo zastrešuje celý rad prípadov, v ktorých dochádza k náhradám škôd prostredníctvom poisťovacích inštitúcií.

Z uvedeného vyplýva, že výsledok vnútroštátneho konania nesmie byť zjavne neprimeraný v porovnaní so závermi obsiahnutými v judikatúre ESĽP, čo by mohlo viesť k tomu, že by sa poškodený aj v prípade poskytnutia odškodnenia na národnej úrovni mohol v konaní o sťažnosti pred ESĽP stále kvalifikovať ako obeť porušenia Dohovoru.

V domácej praxi to dosvedčuje skúsenosť s aplikáciou zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v platnom znení,⁶⁴ ktorého zámerom bolo obmedziť podávanie sťažností na ESĽP vo veciach priznania peňažnej náhrady za nemajetkovú ujmu. Vzhľadom na to, že sumy odškodnenia buď neboli priznané vôbec, alebo neboli poskytnuté v primeranej miere, sťažovatelia sa naďalej obracali na ESĽP, pretože u nich pretrvával „status obeť“, čím zákon minul tzv. effet utile.⁶⁵

Priznaniu just satisfaction nie je ESĽP ani príliš naklonený v prípadoch, keď zásah do imateriálnej sféry sťažovateľa nebol **dostatočnej intenzity**, aby zdôvodňoval priznanie reparácie.⁶⁶

Na druhej strane, ako to vidíme na viacerých prípadoch, Súd odškodní aj **nemajetkovú ujmu**, ak zásah väčšieho rozsahu nebol vôbec alebo bol nedostatočne napravený na vnútroštátnej úrovni. Štúdiom kazuistiky súdu po línii spravodlivého zadosťučinenia dospejeme k záveru, že ESĽP vidí svoju pozíciu skôr na úrovni poslednej súdnej inštancie, ktorá straty náprava, no

netrestá. V rozhodnutiach Súdu absentuje vyjadrenie sankčného mechanizmu v podobe výšky priznávaných náhrad.

„Škoda bude nahradená spravodlivým zadosťučinením, ak (i) zlyhali existujúce súkromnoprávne alebo verejnoprávne prostriedky nápravy alebo sú neadekvátne, (ii) je tu kauzálne spojenie medzi škodou a požiadavkou na jej náhradu a (iii) je tu rozpoznateľný istý stupeň intenzity zásahu, čo je relevantné najmä z hľadiska odškodnenia nemajetkovej ujmy.“⁶⁷

V rozhodnutí **López Ostra v. Španielsko**⁶⁸ Súd primerane zhodnotil nielen časť majetkovej škody, ktorú považoval za zdôvodnenú ako *následok nepriaznivých vplyvov čističky odpadových vôd, ale aj ujmu sťažovateľky, ktorú utrpela znečistením zapríčineným škodlivými výparmi, hlučnosťou a zápachom z čističky odpadových vôd, za pocity úzkosti a nepokoja, keď videla, že situácia stále pretrváva a že sa zdravotný stav jej dcéry zhoršuje.*

Podobne stojí za zmienku aj prípad **Papamichalopoulos a ostatní v. Grécko**,⁶⁹ v ktorom Súd považoval porušenie ustanovení Dohovoru za dôvod vzniku nemajetkovej ujmy prameniacej z *pocitu beznádeje a frustrácie, že sa zodpovedné subjekty odmietli podrobiť rozhodnutiu súdnych a správnych orgánov a za pocity zlyhania pri snahe získať náhradu za vyvlastnenú pôvodu.* Súd priznal každému zo sťažovateľov po 450 000 drachiem za „výnimočné utrpenie“ a „bezohľadnú iróniu“, ktorej boli podrobení počas troch dekád trvajúceho konania.

Je teda zrejmé, že ESĽP nielenže reflektuje právne poriadky, priznávajúce odškodnenie citovej ujmy, ale sám tieto imateriálne straty aj odškodňuje. Znak emocionálneho prežívania pritom môžu pôsobiť ako istý identifikačný znak smerom k rozpoznaniu zásahu v kvalite útoku na osobnostnú sféru, alebo inými slovami, tam, kde sa prípad týka ochrany napríklad vlastníckeho práva, môže citová zložka spojená s namietaným porušením práva detektovať skutočnosť, že v našom civilnoprávnom chápaní boli týmto zásahom porušené zároveň osobnostné práva.⁷⁰

Dôležité je mať na pamäti rozhodovacia činnosť ESĽP pri náhrade nehmotnej ujmy nielen z hľadiska vykonateľnosti rozsudkov per se, ale aj budúcich konzekvencií, ktoré v kombinácii pretrvávajúceho statusu obeť, tlaku zjednocovania právnych úprav v rámci členských štátov EÚ, ako aj vplyvu prevalentnej doktríny ESĽP, môžu v praxi slovenských súdov v budúcnosti výrazne pozmeniť charakter a výšku odškodňovania nemajetkovej ujmy. K. Reid⁷¹ v tomto kontexte ponúka tabuľkový prehľad prípadov priznaných alebo zamietnutých požiadaviek náhrady majetkovej, nemajetkovej ujmy, ale aj náhrady nákladov a výdavkov konania.

Z pohľadu nemajetkovej ujmy podľa článku 8 a 10 je judikatúrne portfólio nesporne rôznorodé, platia ale v zásade spoločné princípy, predovšetkým, že zásah do nemajetkovej sféry musí byť markantne *silnejšej intenzity*, aby Súd vyhovel návrhu.

Pochopiteľne, nie je možné jednoznačne a koncízne determinovať, akým spôsobom rozhoduje ESĽP pokiaľ ide o zásahy do práva na ochranu osobnosti. V niektorých prípadoch porušenia osobnostných práv napr. práva na život, osobnú slobodu a bezpečnosť, práva na spravodlivý súdny proces alebo práva na súkromie a rodinný život dospel k záveru, že dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa je samotné konštatovanie porušenia práva.⁷² V iných rozhodnutiach Súd okrem záveru o porušení týchto práv, súčasne priznal úspešným sťažovateľom relatívnu náhradu imateriálnej ujmy.⁷³

ZÁVER

Kým v intenciách priznávaného spravodlivého zadosťučinenia bude vzhľadom na charakter porušených práv ESĽP prihliadať na primerané finančné zadosťučinenie poskytnuté Ústavným súdom SR, platí to generálne a maiori ad minus na rozhodovanie Ústavného súdu, „(...) ktorý podľa svojej stabilnej judikatúry môže priznať primerané finančné zadosťučinenie, (...) kde vychádza zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. (...) Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení berie do úvahy najmä charakter predmetu konania, závažnosť porušenia základného práva sťažovateľa a práva zaručeného medzinárodnou zmluvou, ako aj všetky okolnosti prípadu.“⁷⁴

V praxi sa možno zhodnúť na tom, že faktické rozdiely prípadov prejednávaných ESĽP nežičia pokusom o vykonanie jasnej a prehľadnej tarify výšky priznávaných náhrad nemajetkových škôd.

65 k tomu pozri i. a. Veselá Samková, K.: *Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu*, [online], uverejnené 2006-10-11, [cit. 2011-09-01], dostupné: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-statu-za-nemajetkovou-ujmu-43824.html>>; porovnaj tiež prípady **Lampášová v. Slovensko**, rozhodnutie o prijateľnosti z **9. júla 2002**, č. sťažnosti 43378/98, **Hudec v. Slovensko**, rozhodnutie o prijateľnosti sťažnosti z **24. októbra 2006**, č. sťažnosti 4123/02; a contrario pozri aj prípad **Pavletič v. Slovensko** z **22. júna 2004**, č. sťažnosti 39359/98, kde Súd dospel k záveru o porušení čl. 5 ods. 5 Dohovoru, pretože síce bol sťažovateľovi k dispozícii opravný prostriedok v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. – zákon o zodpovednosti za škodu spôsobnú pri výkone verejnej moci, no nebola by ním nahradená požadovaná nemajetková ujma

66 k tomu pozri **Silver v. Spojené kráľovstvo**, (Just Satisfaction) z 23. októbra 1983, č. sťažnosti 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75, v ktorom napríklad sťažovateľ pán Silver žiadal okrem iného odškodnenie trápenia a pocitov sklamanja

67 Collins, B.: *JUST SATISFACTION – BUT ONLY JUST? The award of damages under the Human Rights Act*, [online], [cit. 2011-08-31], dostupné: <<http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=13&ved=0CCgQFjACOAO&url=http%3A%2F%2Fwww.1cor.com%2F1155%2Frecords%2F1213%2FBC%2520public%2520law%2520talk.pdf&rct=j&q=just%20satisfaction%20echr&ei=g>>

KZeTrPkM8P0sgbQxZ3ED
w&usg=AFQjCNHb1jxE08
lhOmCgcGiX2D5YfJlw
&sig2=bq1WtXsTzrolEJoN
AiK_oA>

68 **Lopéz Ostra v. Španielsko z 9. decembra 1994**,
č. sťažnosti 16798/90,
ods. 65

69 **Papamichalopoulos a ostatní v. Grécko**, rozsudok z **31. októbra 1995**,
sťažnosť č. 14556/89,
ods. 41 – 43

70 k tomu porovnaj okrem **Papamichalopoulos a ostatní v. Grécko**, mutandis aj **Loizidou v. Cyprus**, rozsudok z **18. decembra 1996**,
č. sťažnosti 15318/89,
ods. 60, 64, kde Súd priznal sťažovateľom 20 000 CYP ako odškodnenie nemajetkovej ujmy vzniknutej prežívaním pocitov hnevu, beznádeje alebo frustrácie za odňatú možnosť užívať svoje vlastníctvo

71 Reid, K.: *A Practitioner's guide...*, 2008,
pp. 608 – 656

72 rozsudky **Český v. Česká republika zo 6. júna 2000**,
č. sťažnosti 33644/96,
ods. 91, 92 – kde Súd priznal náhradu škody vzniknutej stratou príjmu, avšak konštatovanie o porušení práva podľa článku 5 ods. 3 Dohovoru považoval za postačujúce odškodnenie nemajetkovej ujmy; **Malhous v. Česká republika z 12. augusta 2001**,
č. sťažnosti 33071/96; kde Súd podľa ods. 67 uznal locus standi osoby pokračujúcej v konaní po zomretom sťažovateľovi žiadať spravodlivé zadosťučinenie podľa článku 41 Dohovoru, zatiaľ čo v ods. 70 a 71 zamietol žiadosť o náhradu majetkovej škody a prípade nemajetkovej ujmy považoval za postačujúce konštatovanie porušenia

Interpretačná doktrína EŠLP zrejme v každom jednotlivom prípade povedie od záverov o namietanom porušení Dohovoru, cez hodnotenie intenzity uskutočneného zásahu až po posúdenie trvania statusu obete a rozhodnutie o proporcionálnom spravodlivom zadosťučinení. Sú to zároveň jedny z kritérií, ktoré hoci pod rubrikou „slušnosti“ podľa NOZ alebo pro bonos mores nášho OZ majú byť vodiacimi parametrami odškodnenia akejkoľvek ujmy nemateriálneho charakteru. Anabázou kritérií posúdenia jedinečných okolností prípadu má byť to, čo právna veda a postupne aj právna prax reflektuje ako spoločný princíp satisfakčných konaní, a to je primerané uspokojenie a náhrada škôd a ujmy v najširšom zmysle slova (id quod interest), v duchu starorímskej zásady: *Tria iuris praecepta: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere.* ■

BIBLIOGRAFIA PODĽA PORADIA ODKAZU V TEXTE PRÍSPEVKU

Knižná literatúra:

- Svoboda, J. et al.: *Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy*. 5. vydanie. Eurounion, 2005, ISBN 80-88984-6-5, s. 367
- Lazar, J. et al.: *Občianske právo hmotné 2.*, 3. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2006, ISBN 80-807-80-846, s. 308
- Procházka, R.: *Mak proti Gatsbymu, Osud, vina a zodpovednosť za škodu*. 1. vydanie. Edition Ryba, 2009, ISBN 978-80-89250-06-6, s. 75
- Knapp, K. – Švestka, J. et al.: *Ochrana osobnosti podľa občanského práva*. 4. vydanie. Praha: Linde, a. s., 2004, ISBN 80-7201-484-6, s. 193
- Švestka, J. et al.: *Velký komentář Občanského zákoníku I.* C. H. Beck, 2008, ISBN 80-740000-41, s. 183 – 184
- Alexy, R.: *Pojem a platnosť práva*. Bratislava: Kalligram, 2009, ISBN 978-80-8101-062-0, s. 18
- Šturma, P.: *Mezinárodní kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-398-1, s. 108
- Reid, K.: *A Practitioner's guide to the European Convention on Human Rights, 3rd ed.*, London: Sweet & Maxwell Ltd. 2008, ISBN 978-1847-031204, pp. 608 – 656
- Svák, J. et al.: *Rozsudky Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva (kompletné vydanie)*. Žilina: Eurokódex, 2006, ISBN 80-88931-52-5, s. 70

Periodická literatúra:

- Dulák, A.: *K náhrade nemajetkovej ujmy v Slovenskej a Českej republike (alebo, čo spoločné nám ešte ostalo?)*. In: *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, roč. 63, č. 5 (2011), s. 720 – 724
- Vozár, J. – Kurilovská, J.: *Sloboda prejavu versus ochrana osobnosti*. In: *Bulletin Slovenskej advokácie*, č. 6, 1996, s. 18 – 27
- Vozár, J.: *Posmrtná ochrana osobnostných práv*. In: *Právny obzor*, č. 3, 2007, s. 238 – 247
- Werner, I. – Werner, A.: *Peňažná satisfakcia v prípade ochrany osobnosti a dobrej povesti*. In: *Justičná revue*, č. 5, 2002, s. 576
- Ryška, M.: *Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti*. In: *Právni rozhledy*, č. 16, 2009, s. 591 – 593
- Mikyska, M.: *Náhrada ujmy na zdraví podľa návrhu nového občanského zákoníku – krok ku predu alebo zpět?*. In: *Právni rozhledy*, č. 22, 2008, s. 827
- Gerloch, A. – Tryzna, J.: *Úvaha nad princípem legitímního očekávání*. In: *Soudce*, č. 4, 2014, s. 14 – 19
- Hajn, P.: *K přiměřenému zadosťučnění ve sporech o ochranu osobnosti*. In: *Bulletin advokace*, č. 4, 2003, s. 7 – 12
- Procházka, R.: *Všetkým telám rovnako*. In: Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds.): *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav. Masarykova univerzita: Brno, 2009, s. 93 – 122
- Vojtek, P.: *Jak se rodí metodika odškodňování ujem na zdraví nového občanského zákoníku*. In: *Soudce*, č. 1, 2014, s. 2 – 7

Internetové pramene:

- <http://www.ceskapojistovna.cz/documents/10262/50010/pojisteni-vozidla-pp.pdf>
- <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=4820>
- <http://www.osce.org/fom/102651>
- <http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/57274/vinohradska-nemocnice-musi-zaplatit-30-milionu-za-nepovedeny-porod.html>

<http://domaci.eurozpravy.cz/politika/26845-zmirneni-tzv-nahubkoveho-zakona-posvetili-poslanci/>
<http://domaci.eurozpravy.cz/politika/26845-zmirneni-tzv-nahubkoveho-zakona-posvetili-poslanci/>
<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d28405v35556-nematerialni-ujma-za-usle-pote-seni-z-dovolene/>
http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=13&ved=0CCgQFjACOAO&url=http%3A%2F%2Fwww.1cor.com%2F1155%2Frecords%2F1213%2FBC%2520public%2520law%2520talk.pdf&rct=j&q=just%20satisfaction%20echr&ei=gKZeTrPkM8P0sgbQxZ3EDw&usg=AFQjCNHb1jxE08-lhmOmcGcGiX2D5YFJlw&sig2=bq1WtXsTzrolEJoNAiK_oA
<http://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-statu-za-nemajetkovou-ujmu-43824.html>

Rozsudky ESĽP:

Tolstoy Miloslavky v. Spojené kráľovstvo z 13. júla 1995, č. sťažnosti 18139/91
Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Švajčiarsko (č. 2), rozsudok z 30. 6. 2009, č. sťažnosti 32772/02, ods. 86
De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko, rozsudok z 10. 3. 1972, č. sťažnosti 2832/66, 2899/66, ods. 15
Lopéz Ostra v. Španielsko z 9. decembra 1994, č. sťažnosti 16798/90, ods. 65
Rekvényi v. Maďarsko z 20. mája 1999, č. sťažnosti 25390/94
Feldek v. Slovensko z 12. júla 2001, č. sťažnosti 29032/95
Scordino v. Taliansko (č. 3) – (Just Satisfaction), rozsudok zo 6. marca 2007 týkajúci sa sťažnosti č. 43662/98, najmä ods. 28, 31
Apicella v. Taliansko, rozsudok z 10. novembra 2004, sťažnosť č. 64890/01, ods. 78
Stanková v. Slovenská republika z 9. októbra 2007, č. sťažnosti 7205/02, ods. 53
Pisano v. Taliansko z 24. októbra 2002 týkajúci sa sťažnosti č. 36732/97
Lacko a ďalší v. Slovensko, rozhodnutie o prijateľnosti sťažnosti z 2 júla 2002, č. sťažnosti 47237/99
Calvelli a Ciglio v. Taliansko, rozsudok zo 17. januára 2002, týkajúci sa sťažnosti č. 32967/96
Lampášová v. Slovensko, rozhodnutie o prijateľnosti z 9. júla 2002, č. sťažnosti 43378/98
Hudec v. Slovensko, rozhodnutie o prijateľnosti sťažnosti z 24. októbra 2006, č. sťažnosti 4123/02
Pavletič v. Slovensko z 22. júna 2004, č. sťažnosti 39359/98
Silver v. Spojené kráľovstvo, (Just Satisfaction) z 23. októbra 1983, č. sťažnosti 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 7113/75; 7136/75
Papamichalopoulos a ostatní v. Grécko, rozsudok z 31. októbra 1995, sťažnosť č. 14556/89, ods. 41 – 43
Loizidou v. Cyprus, rozsudok z 18. decembra 1996, č. sťažnosti 15318/89, ods. 60, 64
Aktas v. Turecko z 24. apríl 2003, č. sťažnosti 24351/94, ods. 349
Öneryildiz v. Turecko z 30. novembra 2004, č. sťažnosti 48939/99, ods. 166 a nasl.
Mahmut Kaya v. Turecko z 28. marca 2000, č. sťažnosti 22535/93
Kiliç v. Turecko z 28. marca 2000, č. sťažnosti 22492/93
Sovtransavto Holding v. Ukrajina z 25. júla 2002, č. sťažnosti 48553/99
Goddi v. Taliansko z 9. apríla 1984, č. sťažnosti 8966/80
Vidal v. Belgicko z 28. októbra 1992, č. sťažnosti 12351/86
Wieisinger v. Rakúsko z 30. októbra 1991, č. sťažnosti 11796/85
Český v. Česká republika zo 6. júna 2000, č. sťažnosti 33644/96, ods. 91, 92
Malhous v. Česká republika z 12. augusta 2001, č. sťažnosti 33071/96
Pavletič v. Slovensko z 22. júna 2004, č. sťažnosti 39359/98, ods. 110
Indra v. Slovensko z 1. februára 2005, č. sťažnosti 46845/99, ods. 64
Turek v. Slovensko zo 14. februára 2006, č. sťažnosti 57986/00; ods. 99, 116, 119, 121
Babylonová v. Slovensko z 20. júna 2006, č. sťažnosti 69146/01; ods. 61
Kučera v. Slovensko zo 17. júla 2007, č. sťažnosti 48666/99, ods. 138, 141
Avsar v. Turecko z 10. júla 2001, sťažnosť č. 25657/94

Judikatúra vnútroštátnych súdov:

nález Ústavného súdu SR z 10. februára 2009, sp. zn. III. ÚS 273/08-22
 rozsudok Nejvyššího soudu ČR z 26. marca 2008, sp. zn. 32 Cdo 192/2007
 rozsudok Nejvyššího soudu SR z 23. 6. 2008, sp. zn. 1 Cdo 87/2007 o ultimatívnom znížení náhrady škody
 nález Ústavného soudu ČR, III. ÚS 350/03,
 uznesenie Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 30 Cdo 154/2007
 rozsudok Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 1 Co 2/2010
 rozsudok Krajskeho soudu v Brně, sp. zn. 24 C 7/2007

článku 6 ods. 1 Dohovoru; **Pavletič v. Slovensko** z 22. júna 2004, č. sťažnosti 39359/98, ods. 110, v ktorom Súd aj s odkazom na započítanie doby pozbavenia slobody do dĺžky trvania nepodmienečného trestu odňatia slobody zamietol náhradu za stratu na zárobku a konštatovanie porušenia článku 5 ods. 3, 4 a 5 Dohovoru považoval za vyčerpávajúce; mutatis mutandis v prípade **Indra v. Slovensko** z 1. februára 2005, č. sťažnosti 46845/99, ods. 64, 65 konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru z hľadiska nestrannosti súdu za postačujúcu formu satisfakcie v prípade nemajetkovej ujmy

73 Rozsudky: **Turek v. Slovensko** zo 14. februára 2006, č. sťažnosti 57986/00; ods. 99, 116, 119, 121, v ktorom Súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy za frustráciu, beznádej a stratu dôvery v právny štát, keď súčasne konštatoval porušenie práva na spravodlivý proces – článok 6 ods. 1 Dohovoru za vzniknuté prieťahy v konaní a porušenie článku 8 Dohovoru za absenciu efektívnej ochrany práva na súkromie v súvislosti so záznamami SIS; **Babylonová v. Slovensko** z 20. júna 2006, č. sťažnosti 69146/01; ods. 61, v ktorom ESĽP uznal žiadosť o náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu porušenia článku 8 Dohovoru, pričom vzal do úvahy zmeny v legislatíve, ktoré sťažovateľke už umožňujú zrušenie trvalého pobytu; **Kučera v. Slovensko** zo 17. júla 2007, č. sťažnosti 48666/99, ods. 138, 141, kde Súd nepriznal náhradu straty zárobku počas obdobia pozbavenia slobody, pretože bola dostatočne kompenzovaná na vnú-

roštátnej úrovni, čo však nebolo možné konštatovať o náhrade nemajetkovej ujmy v tejto súvislosti

74 nález Ústavného súdu SR z 10. februára 2009, **sp. zn. III. ÚS 273/08-22**, v tomto prípade je aj vhodné poukázať aj na to, že Ústavný súd SR vyhovel žiadosti sťažovateľa priznať finančné zadosťučinenie v sume 150 000 Sk, ktoré odôvodnil pocitom frustrácie, akceleráciou zdravotných a profesijných problémov. Tie vznikli sťažovateľovi „nesprávnym“ zdôvodnením rozhodnutia, zvlášť v časti týkajúcej sa náhrady trov konania v spore o ochranu osobnosti.

rozsudok **Nejvyššího soudu ČR** z 21. decembra 2009, **sp. zn. 30 Cdo 5188/2007**
nález pléna **Ústavního soudu ČR** zo 4. mája 2005, **sp. zn. Pl. ÚS ČR 16/2004**
uznesenie **NS SR** sp. zn. **4 Cdo/168/2009** zo dňa 20. 4. 2011
rozhodnutie **Ústavného soudu ČR I. ÚS 642/06** zo 17. 1. 2007
uznesenie **Ústavního soudu České republiky II. ÚS 1226/13** z 4. 3. 2014
rozsudok **Nejvyššího soudu ČR** zo 4. novembra 2010, **sp. zn. 30 Cdo 2301/2009**
rozsudok **Okresného soudu v Nitre** z 15. mája 2006, **sp. zn. 10 C 142/2002**
nález **Ústavního soudu ČR** z 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09
uznesenie **ÚS ČR** z 20. mája 2002, **sp. zn. IV. ÚS 315/01**
uznesenie **Nejvyššího soudu ČR** zo 14. augusta 2008, **sp. zn. 25 Cdo 1858/2007**
rozhodnutie **Nejvyššího soudu ČR** rozsudok **Městského soudu v Praze** ze dne 28. 2. 2007, **sp. zn. 69 Co 24/2007**
nález **Ústavního soudu** z 4. mája 2005, **Pl. ÚS ČR 16/04**
uznesenie **Najvyššieho súdu Slovenskej republiky** z 18. februára 2010, **sp. zn. 3 Cdo 137/2008**
rozsudok **Nejvyššího soudu ČR** z 25. septembra 2003, **sp. zn. 30 Cdo 1542/2003**

RESUMÉ

„Kratke“ pojednanie o škodách, ujmach a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora EÚ i Európskeho súdu pre ľudské práva

Príspevok sa zaoberá škodami v majetkovom a ujмами v nemajetkovom význame, ich náhradami a spravodlivým zadosťučinením vo svetle rozhodnutí viacerých súdov: vnútroštátnych, českých i v odkaze rozhodovacej činnosti Súdneho dvora EÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva

SUMMARY

A „Short Treatise“ on loss, damage and their reparation in the light of the court doctrine in Slovak and Czech republic, as well as in the decisions of the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights.

The following contribution is an analysis of the damage in the meaning of material and immaterial elements and their compensation/satisfaction in the reflection of various courts judicial activity; either of Slovak and Czech republic as well as ECJ and ECHR. The outcome of this research indicates the differences and the common ground to give the standard of the individual rights protection.

ZUSAMMENFASSUNG

„Kurzer“ Aufsatz über die Schäden, Nachteile und über deren Ersatz im Licht der Rechtssprechung der innenstaatlichen, der tschechischen Gerichte, des Gerichtshofes der Europäischen Union und des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte

Der Beitrag befasst sich mit vermögensrechtlichen Schäden sowie mit nichtvermögensrechtlichen Nachteilen, mit deren Ersatz und mit einer gerechten Genugtuung im Licht der Entscheidungen mehrerer Gerichte: innenstaatlicher, tschechischer sowie der Zurechtweisungen der Entscheidungstätigkeit des Gerichtshofes der Europäischen Union und des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte.

Zodpovednosť zasielateľa za škodu vzniknutú poškodením zásielky pri preprave dopravcom

JUDr. Michal Brož

V právnych vzťahoch vzniknutých na základe uzatvorenej zasielateľskej zmluvy do rozsahu zodpovednosti zasielateľa príkazcovi za škodu pri absencii inej dohody nepatrí zodpovednosť zasielateľa za škodu spôsobenú na tovare pri vykonávaní prepravy dopravcom zabezpečeným zasielateľom. Zasielateľ zodpovedá výlučne za škodu vzniknutú pri obstarávaní prepravy zasielateľom v prípade, keď zasielateľ nekoná v súlade s odbornou starostlivosťou, ktorú od neho možno spravodlivo požadovať.

Zasielateľská zmluva je tradičným zmluvným typom upravujúcim právne vzťahy, ktoré vznikajú pri sprostredkovaní prepravy tovaru zasielateľom pre príkazcu. Zákonodarcu v § 601 ods. 1 Obchodného zákonníka definuje zasielateľskú zmluvu ako záväzok zasielateľa voči príkazcovi, že mu vo vlastnom mene na jeho (príkazcov) účet obstará prepravu vecí z určitého miesta do určitého iného miesta, a záväzok príkazcu zaplatiť zasielateľovi za uvedenú činnosť dohodnutú odplatu.

Predovšetkým je nutné odlišiť pojem zasielateľskej zmluvy a od zmluvy o preprave vecí. Taktiež je potrebné odlišenie zasielateľskej zmluvy od zmluvy uzatvorenej v zmysle Dohovoru o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR) publikovaného v zbierke zákonov pod číslom 11/1975 Zb. (ďalej len „dohovor CMR“). Zatiaľ čo zmluva o preprave uzatvorená

JUDr. Michal Brož

je absolventom Právnickej fakulty Trnavskej Univerzity v Trnave (2007), kde absolvoval aj rigoróznú skúšku (2009). Pracuje v advokátskej kancelárii

JUDr. Ferdinanda Klinovského v Dolnom Kubíne. Je zapísaný v zozname správcov konkurznej podstaty vedenej Ministerstvom spravodlivosti SR. Venuje sa obchodnému, konkurznému a trestnému právu.

v zmysle § 760 Občianskeho zákonníka je zmluvným typom podľa Občianskeho zákonníka, zasielateľská zmluva je v zmysle § 261 ods. 6 Obchodného zákonníka absolútnym obchodnoprávnym vzťahom spravujúcou sa režimom obchodného zákonníka bez ohľadu na subjekty, ktoré zmluvu uzavreli.

I keď Zmluva o preprave ako zmluvný typ sa týka i prepravy osôb, § 765 ods. 1 Občianskeho zákonníka uvádza, že zmluvou o preprave nákladu vzniká odosielateľovi právo, aby mu dopravca za prepravné zásielku prepravil do určeného miesta a vydal ju určenému príjemcovi. Vychádzajúc z § 261 ods. 1 Obchodného zákonníka v obchodnoprávných

vzťahoch medzi podnikateľmi je častejší zmluvný typ upravený v § 610 Obchodného zákonníka – zmluva o preprave vecí. Globálne ekonomické vzťahy si vyžadujú častú aplikáciu ustanovení Dohovoru CMR, pričom je nutné zdôrazniť, že predmetný dohovor ako aj zmluva uzatvorená v súlade s ním upravujú výlučne medzinárodnú (nie vnútroštátnu) kamiónovú prepravu.

Zasielateľská zmluva na rozdiel od vyššie uvedených zmlúv, ktoré sa týkajú výlučne vzťahu dopravca – odosielateľ, umožňuje vstup do právneho vzťahu medzičlánku (zasielateľa), ktorý sprostredkúva prepravu pre príkazcu. Zatiaľ čo pri zasielateľskej zmluve zasielateľ sprostredkúva prepravu určitého tovaru pre príkazcu prostredníctvom iného subjektu, t. j. sám zasielateľ

- 1 § 610 Obchodného zákonníka
- 2 HRIVNÁK, J. – POHŮNEK, M.: **Zasielateľská zmluva- právo a prax.** Bratislava : IURA EDITION 1999, s. 33
- 3 Podľa ustanovenia § 373 Obchodného zákonníka kto poruší svoju povinnosť zo záväzkového vzťahu, je povinný nahradiť škodu tým spôsobenú druhej strane, ibaže preukáže, že porušenie povinností bolo spôsobené okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť.
- 4 Podľa ustanovenia § 374 ods. 1 Obchodného zákonníka za okolnosti vylučujúce zodpovednosť sa považuje prekážka, ktorá nastala nezávisle od vôle povinnej strany a bráni jej v splnení jej povinnosti, ak nemožno rozumne predpokladať, že by povinná strana túto prekážku alebo jej následky odvrátila alebo prekonala, a ďalej, že by v čase vzniku záväzku túto prekážku predvídala.
- 5 Podľa ustanovenia § 603 ods. 1 Obchodného zákonníka *pri plnení záväzku je zasielateľ povinný s vynaložením odbornej starostlivosti dojednať spôsob a podmienky prepravy zodpovedajúce čo najlepšie záujmom príkazcu, ktoré vyplývajú zo zmluvy a jeho príkazov alebo sú zasielateľovi inak známe.*
- Podľa ustanovenia § 603 ods. 2 Obchodného zákonníka *zasielateľ zodpovedá za škodu na prevzatej zásielke vzniknutú pri obstarávaní prepravy, ibaže ju nemohol odvrátiť pri vynaložení odbornej starostlivosti*

prepravu nevykonáva (i keď zásadne to nie je vylúčené), pri zmluve o preprave všeobecne sa dopravca zaväzuje odosielateľovi, že prepraví vec (zásielku) z určitého miesta (miesto odoslania) do určitého iného miesta (miesto určenia), a odosielateľ sa zaväzuje zaplatiť mu odplatu (prepravné).¹

Základný rozdiel spočíva v predmete zmluvy. Zatiaľ čo predmetom zasielateľskej zmluvy je obstaranie prepravy vecí, predmetom zmluvy o preprave vecí je vykonanie prepravy.² Zo samotnej povahy zasielateľskej zmluvy vyplýva skutočnosť, že zasielateľ koná síce vo vlastnom mene ale na účet príkazcu. Rozdiel medzi vyššie uvedenými zmluvnými typmi je markantný či už v plynutí premlčacej lehoty na uplatnenie práva (štvorročná premlčacia lehota pri uplatnení nárokov z titulu zasielateľskej zmluvy oproti jednoročnej lehote na uplatnenie nárokov z titulu CMR) alebo v zodpovednosti za poškodenie zásielky pri vykonávaní prepravy. Skutočnosť, že zasielateľská zmluva je osobitným typom komisionárskej zmluvy podporuje i subsidiárna aplikácia ustanovení o komisionárskej zmluve v zmysle § 609 Obchodného zákonníka.

O zodpovednosti za škodu upravenú v Obchodnom zákonníku

Zodpovednosť za škodu v rámci Obchodného práva upravuje § 373³ a nasl. Obchodného zákonníka. Ide o *lex specialis* vo vzťahu ku všeobecnej právnej úprave otázok náhrady škody uvedenej v § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka. Konštrukcia zodpovednosti za škodu stanovená v Obchodnom zákonníku sa viaže výlučne na otázku náhrady škody vzniknutej z porušenia obchodnoprávneho vzťahu podľa Obchodného zákonníka, pričom vychádza z princípu objektívnej zodpovednosti dotknutého subjektu s možnosťou liberalizácie v prípade naplnenia dôvodov uvedených v § 374 Obchodného zákonníka.⁴ Konkrétna právna úprava obchodnoprávných vzťahov uvedená v tretej časti Obchodného zákonníka môže rozšíriť dôvody liberalizácie nad rámec § 374 Obchodného zákonníka.

Predpoklady zodpovednosti za škodu v zmysle Obchodného zákonníka sú:

- 1) porušenie právnej (zmluvnej) povinnosti vyplývajúcej z obchodnoprávneho vzťahu
- 2) vznik škody
- 3) príčinná súvislosť (kauzálny nexus) medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody.

Dôkazné bremeno zaťažujúce poškodeného (v procesnom postavení navrhovateľa) spočíva jednak v preukázaní porušenia zmluvnej (zákonnej) povinnosti zo strany škodcu v rovine či už konania alebo nekonania konkrétneho zodpovednostného subjektu, ďalej v preukázaní (vyčíslení) výšky škody spôsobenej protiprávnym konaním škodcu a následne v preukázaní príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a konaním resp. nekonaním škodcu. Objektívny charakter zodpovednosti za škodu upravenú v Obchodnom zákonníku zvyhodňuje postavenie poškodeného na úkor škodcu, čo zdôrazňuje i zákonodarca ustanoveným dôkazným bremenom zaťažujúcim poškodeného.

Taktiež je nutné poukázať na § 757 Obchodného zákonníka, podľa ktorého pre zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinností ustanovených týmto zákonom platia obdobne § 373 a nasl. Predmetné ustanovenie zakladá zodpovednosť za škodu podľa § 373 a nasl. Obchodného zákonníka i v prípade porušenia povinností, ktoré vyplývajú z obchodnoprávných vzťahov, pričom však nejde o porušenie záväzkovoprávneho vzťahu.

Neexistencia predpokladov zodpovednosti zasielateľa za škodu na zásielke spôsobenú pri preprave vykonávanej dopravcom

Povinnosti zasielateľa resp. zodpovednosť zasielateľa vo vzťahu k prípadnému poškodeniu prepravovanej zásielky pri preprave na základe objednávky príkazcu upravuje § 603 Obchodného zákonníka. Uvedené zákonné ustanovenie Obchodného zákonníka⁵ je síce dispozitívnym ustanovením, no sme toho názoru, že vytvára osobitnú právnu úpravu zodpovednosti za škodu

z titulu práv a povinností z uzatvorenej zasielateľskej zmluvy oproti všeobecným ustanoveniam o náhrade škody podľa § 373 a nasl. Obchodného zákonníka.

S poukazom na vyššie uvedené, t. j. s poukazom na osobitnú právnu úpravu zodpovednosti za škodu v rámci zasielateľskej zmluvy sa domnievame, že pri riešení otázky náhrady škody z titulu porušenia povinností účastníkov zasielateľsko-právneho vzťahu nie je možné aplikovať všeobecné ustanovenia o náhrade škody v obchodnoprávných vzťahoch podľa § 373 a nasl. Obchodného zákonníka. Je nepochybné, že § 603 ods. 2 zakotvuje objektívnu zodpovednosť zasielateľa za škodu, t. j. zodpovednosť za škodu bez ohľadu na jej zavinenie. Na druhej strane zákonodarca stanovuje i liberačný dôvod, a to je objektívna nemožnosť odstrániť škodu ani s vynaložením odbornej starostlivosti zasielateľa.⁶

Zodpovednosť zasielateľa za škodu na zásielke, ktorá bola prepravovaná dopravcom upravuje výlučne § 603 Obchodného zákonníka, z ktorého vyplýva, že zasielateľ zodpovedá za škodu na zásielke od jej prevzatia od príkazcu do jej odovzdania dopravcovi na prepravu. Za túto škodu nezodpovedá, ak ju nemohol odvrátiť ani pri vynaložení odbornej starostlivosti. Ide o špeciálnu zodpovednosť zasielateľa za škodu, rozdielnu od všeobecnej zodpovednosti za škodu, upravenej v § 373 a nasl. Obchodného zákonníka. Táto úprava osobitnej zodpovednosti zasielateľa znamená, že zasielateľ nezodpovedá za škodu pri uskutočňovaní prepravy dopravcom z titulu zasielateľskej zmluvy v prípade, že pri výbere dopravcu konal s dostatočnou odbornou starostlivosťou vychádzajúc z povahy prepravovaného tovaru a požiadaviek príkazcu. Za takúto škodu nezodpovedá zasielateľ, ale dopravca podľa podmienok zmluvy o preprave a podľa druhu použitého dopravného prostriedku.⁷

Skutočnosť, že zasielateľ nezodpovedá za škodu spôsobenú dopravcom na zásielke prepravovanej pre príkazcu možno vyvodiť aj z premisy, že zasielateľ pri obstarávaní prepravy koná na účet príkazcu a teda právo na náhradu škody z titulu porušenia dojednaných povinností dotknutého dopravcu v rámci prepravy tovaru vzniká na strane príkazcu a nie na strane zasielateľa. Zasielateľ síce dojednáva prepravu pre príkazcu, no v zmysle § 603 ods. 1 zodpovedá za škodu v prípade, že nezjednal riadne v súlade s odbornou starostlivosťou prepravu pre príkazcu; inak povedané zasielateľ nemôže ovplyvniť poškodenie zásielky pri preprave tovaru, no môže ovplyvniť výber dopravcu, pričom tohto by mal vybrať tak, aby minimalizoval možnosť vzniku škody na majetku príkazcu.

Zasielateľ vystupuje vo vzťahu medzi príkazcom a dopravcom výlučne ako „sprostredkovateľ“, ktorého ingerencia sa prejavuje v snahe dojednať pre príkazcu prepravu tovaru tak, aby čo najviac vyhovovala jeho požiadavkám rešpektujúc osobitosti konkrétneho tovaru. Na druhej strane sa javí ako nespravodlivé klásť na zasielateľa bremeno zodpovednosti za škodu na zásielke v prípade, kedy dôjde ku škode na zásielke spôsobenej dopravcom z dôvodu zanedbania povinností dopravcu, nakoľko zasielateľ fakticky nemôže ovplyvniť konanie dopravcu v plnení resp. neplnení povinností pri výkone prepravy.

S uvedeným právnym názorom v otázke naplnenia predpokladov zodpovednosti zasielateľa za škodu spôsobenú dopravcom pri preprave tovaru sa stotožnil i Najvyšší súd Českej republiky, ktorý v rámci svojej rozhodovacej uviedol, že *zasielateľ (pri absencii inej dohody) nezodpovedá za škodu na zásielke, ktorá vznikla pri preprave veci ale iba za škodu na prevzatej zásielke, ktorá vznikla pri obstarávaní prepravy.*⁸ V rámci slovenskej rozhodovacej praxe súdov je nutné poukázať najmä na Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky spis. zn: 6M Obdo 2/2008 zo dňa 19. 1. 2009, kde v podobnej prejednávanej veci na základe mimoriadneho dovolania Generálneho prokurátora SR vyslovil obdobný právny názor týkajúci sa nezodpovednosti zasielateľa za škodu spôsobenú na tovare pri preprave tovaru dojednaným dopravcom.

Zodpovednosť zasielateľa za škodu spôsobenú dopravcom pri vykonávaní prepravy ako dôsledok obstarávania prepravy zasielateľom pre príkazcu

V zmysle doktrinálneho výkladu príslušných ustanovení Obchodného zákonníka upravujúcich povinnosť zasielateľa zvoliť vhodného dopravcu na splnenie požiadaviek príkazcu platí, že pri plnení tohto záväzku je zasielateľ povinný postupovať s vynaložením odbornej starostlivosti a do-

6 PELIKÁNOVÁ, I.: **Komentár k obchodnému zákonníku.** Praha : LINDE PRAHA 1999, s. 205

7 HRIVNÁK, J. – POHŮNEK, M.: **Zasielateľská zmluva- právo a prax.** Bratislava : IURA EDITION 1999, s. 88

8 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn.: 29 Odo 152/2003 z 22. 4. 2004

- 9 HRIVNÁK, J. – POHŮ-
NEK, M.: **Zasielateľská
zmluva- právo a prax.**
Bratislava : IURA EDITION
1999, s. 88
- 10 Ovečková O. a kol:
Obchodný zákonník 2.
Bratislava : IURA EDITION
2005, s. 439
- 11 Patakyová M. a kol.:
**Obchodný zákonník
Komentár. 3. vydanie.**
Praha : C. H. Beck 2010,
s. 1055
- 12 Podľa ustanovenia § 604
Obchodného zákonní-
ka príkazca je povinný
poskytnúť zasielateľovi
správne údaje o obsahu
zásielky a jeho povahe, ako
aj o iných skutočnostiach
potrebných na uzavretie
zmluvy o preprave a zod-
povedá za škodu, ktorá
zasielateľovi vznikne poru-
šením tejto povinnosti.
- 13 KROFTA, J.: **Přepavní
právo v mezinárodní
kamionové dopravě.**
Praha : Leges 1999, s. 44

hodnúť spôsob a podmienky prepravy v súlade so zasielateľkou zmluvou tak, aby čo najlepšie zodpovedali záujmom príkazcu. Patrí sem aj voľba (výber) vhodného a spoľahlivého dopravcu, ktorý má dobrú povesť. Ak pre zanedbanie odbornej starostlivosti v takejto dôležitej veci dôjde k výberu nevhodného dopravcu, s ktorým zasielateľ uzavrie zmluvu o preprave veci, a v príčinnej súvislosti s tým vznikne príkazcovi škoda, zasielateľ je zodpovedný za takto vzniknutú škodu.⁹ Pojem „odborná starostlivosť“ treba chápať v zmysle starostlivosti, ktorú možno (obvykle) požadovať od zasielateľov v čase realizácie obstarávatelských služieb na trhu.¹⁰ Zákonné ustanovenie § 603 Obchodného zákonníka ukladá zasielateľovi povinnosť postupovať pri plnení jeho záväzku i v súlade so záujmami príkazcu, o ktorých má vedomosť z iného zdroja ako zo zasielateľskej zmluvy, zasielateľského príkazu a pokynov príkazcu („inak známe záujmy“).¹¹

Je nevyhnutné zdôrazniť, že zodpovednosť zasielateľa za škodu na zásielke môže vzniknúť na základe právnych vzťahov, ktoré síce vyplývajú z uzatvorenej zasielateľskej zmluvy, avšak ide o činnosť zasielateľa nad rámec základného rozmeru zasielateľskej činnosti, ktorým je sprostredkovanie prepravy tovaru pre iného. Ide najmä o zodpovednosť zasielateľa za škodu na tovare v čase od prevzatia zásielky až do jej odovzdania dopravcovi; v takomto prípade zasielateľ zodpovedá za škodu ako skladovateľ podľa zmluvy o skladovaní uzatvorenej v zmysle § 527 a nasl. Obchodného zákonníka. Rovnako v prípade, ak zasielateľ sám vykonáva prepravu tovaru pre príkazcu, zodpovedá za škodu na takejto zásielke ako dopravca podľa zmluvy o preprave uzatvorenej v zmysle § 610 a nasl. Obchodného zákonníka.

Domnievame sa, že zasielateľ je povinný pri dojednávaní prepravy postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorá v sebe zahŕňa konanie v súlade s požiadavkami príkazcu (špecifikácia tovaru resp. konkrétne osobitosti prepravy tovaru je príkazca povinný uviesť zasielateľovi s poukazom na § 604 Obchodného zákonníka),¹² v súlade so zaužívanou (obvyklou) obchodnou praxou, obchodnými zvyklosťami a skúsenosťami s konkrétnymi dopravcami a na základe uvedených kritérií vybrať (zabezpečiť) pre príkazcu prepravu takým dopravcom, u ktorého nie je možné objektívne predpokladať spôsobenie škodovej udalosti pri vykonávaní prepravy. Pokiaľ zasielateľ takto nekoná, v prípade vzniku škody na zásielke príkazcu sa vystavuje reálnemu nebezpečenstvu vzniku zodpovednosti za škodu vo vzťahu k príkazcovi.

Základnou premisou, z ktorej by mal vychádzať zasielateľ pri zjednávaní podmienok prepravy tovaru u dopravcu je objednávka príkazcu resp. zasielateľská zmluva. Príkazca by v objednávke mal stanoviť nie len základné informácie o preprave (dátum naložky a vykládky tovaru, množstvo tovaru, odplatu), ale mal by i zasielateľovi uviesť také osobitosti tovaru na prepravu, ktoré môžu mať vplyv napr. pri voľbe spôsobu prepravy alebo osoby dopravcu, alebo pri voľbe spôsobu zabezpečenia tovaru. Pokiaľ príkazca v objednávke takéto skutočnosti neuvedie, domnievame sa, že takýto stav zaväzuje zasielateľa zabezpečiť pre príkazcu prepravu tovaru v rovine tzv. štandardného spôsobu prepravy. Pokiaľ príkazca v objednávke neuvedie zasielateľovi osobitosti prepravovaného tovaru, nemôže sa úspešne dovolávať zodpovednosti zasielateľa za škodu spôsobenú nekonaním s odbornou starostlivosťou v prípade, že príkazca postupuje pri zabezpečovaní prepravy štandardne v súlade s bežnou mierou starostlivosti, ktorú možno od neho spravodlivo požadovať.

Ako pomôcka pre zasielateľa na výber spoľahlivého dopravcu v zmysle potrieb a požiadaviek príkazcu môžu slúžiť jednak predchádzajúce dobré obchodné skúsenosti s príslušným dopravcom, udelenie príslušných certifikátov kvality konkrétnemu dopravcovi zo strany príslušných organizácií vykonávajúcich kontrolu kvality dotknutých subjektov, stav škodovosti na poistných zmluvách uzavretých dopravcom s komerčnými poisťovňami na poistenie zodpovednosti za škodu pri výkone podnikateľskej činnosti dopravcu a iné kritériá či hodnotiace závery svedčiace a kvalite a zodpovednosti príslušného dopravcu. Súčasťou odbornej starostlivosti zasielateľa je nepochybne kvalifikovaný výber spôsobilého dopravcu vrátane preverenia technickej a dopravnej spôsobilosti jeho dopravných prostriedkov, odbornej spôsobilosti pracovníkov dopravcu a v neposlednom rade i overenie požadovanej kvality a rozsahu poistenia zodpovednosti za škodu dopravcu.¹³

Zhodnotenie uvedených resp. podobných kritérií na stanovenie kvality dopravcu je výlučne v rukách zasielateľa, pričom je nutné, aby zasielateľ konal vždy v súlade s pokynmi a potrebami príkazcu. Systém hodnotenia kvality zasielateľov vykonávaný organizáciami skúmajúcimi kvalitu poskytovaných služieb by mal reflektovať i na otázku riadneho manažérskeho prístupu zasielateľa k riešeniu požiadaviek príkazcu. V prípade, že zasielateľ nekoná v súlade s uvedenými kritériami

kvality a dojednáva prepravu pre príkazcu iba napr. s vlastnými dcérskymi spoločnosťami alebo s inak spriaznenými obchodnými partnermi s cieľom maximalizácie zisku bez toho, aby reálne zhodnotil či ide o dôveryhodného dopravcu, vystavuje sa reálnemu riziku vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú pri zaobstarávaní prepravy pre príkazcu.

Záver

Uzatvorená zasielateľská zmluva kladie na zasielateľa bremeno zodpovednosti za škodu vo vzťahu k príkazcovi týkajúce sa riadneho zabezpečenia prepravy tovaru pre príkazcu. Domnievame sa, že do rozsahu zodpovednosti zasielateľa príkazcovi za škodu pri absencii inej dohody nepatrí zodpovednosť zasielateľa za škodu spôsobenú na tovare pri vykonávaní prepravy dopravcom zabezpečeným zasielateľom. Zasielateľ zodpovedá výlučne za škodu vzniknutú pri obstarávaní prepravy zasielateľom v prípade, keď nekoná v súlade s odbornou starostlivosťou, ktorú od neho možno spravodlivo požadovať; i keď sa na prvý pohľad javí, že ide o identickú činnosť zasielateľa vykonávanú na základe zasielateľskej zmluvy sme toho názoru, že len presné odlíšenie uvedených skutočností umožní spravodlivé a zákonné rozhodnutie o zodpovednom subjekte v otázke náhrady škody vzniknutej na zásielke príkazcu.

Poškodený príkazca má procesnú možnosť domáhať sa náhrady škody či už voči dopravcovi z dôvodu poškodenia zásielky pri preprave alebo voči zasielateľovi z dôvodu nedostatočného zabezpečenia prepravy tovaru. Príkazcov nárok na náhradu škody voči zasielateľovi je nutné odlíšiť od nároku na náhradu škody voči dopravcovi nie len z hľadiska procesného, ale najmä z hľadiska hmotnoprávneho vychádzajúc zo skutkového stavu konkrétneho prípadu. Dôsledné právne odlíšenie skutočností zakladajúcich príkazcovo právo na náhradu škody voči konkrétnemu subjektu je nevyhnutným predpokladom pre úspech príkazcu v prípadnom spore o náhradu škody. ■

RESUMÉ

Zodpovednosť zasielateľa za škodu vzniknutú poškodením zásielky pri preprave dopravcom

Autor sa v predmetnom článku zaoberá jednotlivými právnymi aspektmi zodpovednosti resp. nezodpovednosti zasielateľa za škodu na tovare príkazcu v zmysle § 603 Obchodného zákonníka spôsobenú pri preprave zaobstarávanej zasielateľom pre príkazcu v rámci uzatvorenej zasielateľskej zmluvy

SUMMARY

Shipper's Liability for Damage to Consignments in the Course of Transit by the Carrier

The author deals with individual legal aspects of a shipper's liability or non-liability for damage to the principal's goods under Sec. 603 of the Commercial Code caused in the course of transit arranged by the shipper for the principal under a freight forwarding contract.

ZUSAMMENFASSUNG

Haftung des Spediteurs für einen durch die Beschädigung des Frachtgutes bei dessen Beförderung durch den Frachtführer verursachten Schaden

Der Autor dieses Artikels befasst sich mit einzelnen rechtlichen Gesichtspunkten der Haftung, bzw. der Nichthaftung des Spediteurs für die Beschädigung des Frachtgutes des Auftraggebers im Sinne der Bestimmungen § 603 des Handelsgesetzbuches, verursacht bei der Beförderung, die vom Spediteur für den Auftraggeber im Rahmen eines abgeschlossenen Speditionsvertrages besorgt wird.

Neživotné poistenie – test zákonnosti vybraných ustanovení všeobecných poistných podmienok havarijného poistenia

JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

Viete si predstaviť, že si ako fanúšik historických vozidiel kúpite automobilového veterána a rozhodnete sa poistiť jeho stratu alebo zničenie na poistnú sumu vo výške, ktorá niekoľko násobne prevyšuje jeho hodnotu určenú znaleckým posudkom? A viete si predstaviť, že si kúpite trojročné ojazdené motorové vozidlo a poisťovňa sa rozhodne poistiť jeho stratu alebo zničenie na poistnú sumu vo výške, ako by išlo o nové vozidlo? Prima facie si to určite predstaviť vieme, ale skutočne to umožňuje naša platná právna úprava? A keby aj daný postup právna úprava pripúšťala, aký vplyv bude mať stanovenie poistnej sumy vo väčšej výške, ako je akákoľvek poistná hodnota poisťovanej veci, na výšku poistného plnenia v prípade poistnej udalosti? Cieľom tohto článku je zamerať pozornosť čitateľov na bežnú prax niektorých poisťovní pri dojednávaní podmienok havarijného poistenia ojazdených motorových vozidiel a preskúmanie ich legitimacy najmä z hľadiska krytia poistného rizika odcudzenia vozidla, resp. totálnej škody.

Úvod do problematiky – aktuálna právna úprava

Súčasný právny stav vyplýva z právnych predpisov regulujúcich oblasť neživotného poistenia (najmä § 788 a nasl. OZ),¹ všeobecných poistných podmienok príslušného poisťiteľa (poisťovateľa), zároveň tiež zo všeobecných právnych zásad súkromného práva, ktoré sa na danú právnu oblasť vzťahujú, ako aj ustálenej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky.

Pre všeobecné poistné podmienky v oblasti neživotného poistenia platí, že všetky druhy majetkového poistenia majú svoje všeobecné (osobitné) poistné podmienky a zároveň každá poisťovňa má pre majetkové poistenie svoje vlastné poistné podmienky, ktoré sú súčasťou poistných zmlúv. Otázkou, čo je predmetom poistenia a proti akému riziku je vec poistená, treba preto posudzovať podľa obsahu poistnej zmluvy. Tento stav zaviedla s účinnosťou od 1. 11. 1991 vyhláška MF SR č. 364/1991 Zb., ktorou boli zrušené dovtedy platné vyhlášky regulujúce obsah poistných podmienok zmluvného poistenia, v súčinnosti so zákonom č. 509/1991 Zb., ktorým sa novelizoval Občiansky zákonník. Prijatými právnymi predpismi sa podstatne zmenila situácia oproti predchádzajúcemu stavu, keď podmienky majetkového poistenia dovtedy normatívne určovala vyhláška

1 zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

je absolventom Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (2004), postgraduálneho štúdia na Ústave súdneho inžinierstva

Žilinskej univerzity v Žiline, odbor: Doprava cestná (2010) a doktorandského štúdia na Stavebnej fakulte Žilinskej univerzity v Žiline, odbor: Súdne inžinierstvo, špecializácia: Doprava (2012). Pôsobí ako advokát

v advokátskej kancelárii A. K. JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., kde sa venuje najmä oblasti obchodného a občianskeho práva. Vďaka dosiahnutej špecializácii v oblasti dopravných nehôd príležitostne prednáša znalcom z odboru Doprava cestná na Slovensku a v Českej republike a publikuje v odbornom časopise Znalectvo (Doprava cestná, elektrotechnika, strojárstvo a iné technické obory).

MF SSR č. 13/1983 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie majetku. K úplnej liberalizácii úpravy všeobecných poistných podmienok došlo účinnosťou zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve, kedy bola zrušená podmienka schválenia znenia poistných podmienok zo strany dohliadajúceho orgánu štátu. Tvorba poistných podmienok tak bola zverená výlučne poisťovniam, pričom podľa § 37 ods. 2 písm. f) zákona č. 747/2004 Z. z. o dohlade nad finančným trhom Národná banka Slovenska už iba oznamuje miesto, kde sú poistné podmienky verejne prístupné na nahliadnutie.²

Všeobecné poistné podmienky (ďalej tiež len „VPP“) obsahujú, spravidla hneď v úvode, definície základných pojmov použitej poistnej terminológie, akými sú poistná suma, poistná hodnota, či poistné obdobie. Ďalej upravujú najmä spôsob výpočtu poistného, ako aj poistného plnenia v prípade vzniku poistnej udalosti. Hoci každý poisťovateľ má svoje špecifické poistné podmienky, pre tento článok možno komparáciou jednotlivých poistných podmienok havarijného poistenia motorových vozidiel abstrahovať nasledovné základné definície:

Poistnou sumou sa rozumie suma určená ako najvyššia hranica poistného plnenia poisťovateľa. Na návrh poistníka **sa určí tak, aby zodpovedala poistnej hodnote vozidla** a poistník ju stanovuje na vlastnú zodpovednosť.

Poistnou hodnotou môže byť: **a) nová hodnota**, ktorou je suma, ktorú treba vynaložiť na znovunadobudnutie nového vozidla toho istého druhu a kvality v mieste a čase uzatvorenia poistnej zmluvy, **b) obstarávacía hodnota**, ktorou je suma, ktorú treba vynaložiť na znovunadobudnutie vozidla toho istého druhu, kvality, veku a opotrebovania v mieste a čase uzatvorenia poistnej zmluvy, **c) iná dohodnutá hodnota**.

Technická hodnota vozidla, resp. časová cena vozidla vyjadruje zvyšok technickej životnosti vozidla vyjadrený v tuzemskej mene a nie sú v nej zahrnuté vplyvy zohľadňujúce trhové a ekonomické podmienky. Totožne podľa definície obsiahnutej v prílohe č. 6 písm. A bod 28 vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov predstavuje časová cena zvyšok technickej životnosti vozidla vyjadrený v eurách.

Všeobecnou hodnotou vozidla, resp. všeobecnou cenou vozidla sa rozumie hodnota vozidla toho istého druhu, kvality, veku, opotrebovania alebo iného znehodnotenia v danom mieste a čase. Vyjadruje hodnotu vozidla pri jeho predaji obvyklým spôsobom na voľnom trhu v Slovenskej republike. Podľa definície obsiahnutej v prílohe č. 6 písm. A bod 36 vyhlášky MS SR č. 492/2004 Z. z. predstavuje všeobecná cena vozidla hodnotu vozidla v danom mieste a čase v eurách, pri stanovení ktorej sú okrem vplyvu opotrebovania zahrnuté aj vplyvy trhu (predajnosť typu vozidla). Vyjadruje hodnotu vozidla pri jeho predaji obvyklým spôsobom na voľnom trhu k rozhodnému dátumu. Je súčinom technickej hodnoty vozidla (jeho časovej ceny) s koeficientom predajnosti.

Poistným obdobím sa rozumie časové obdobie dojednané v poistnej zmluve, za ktoré sa platí v stanovených intervaloch poistné. Poistným obdobím pri havarijnom poistení motorových vozidiel je spravidla 12 za sebou nasledujúcich mesiacov (poistný rok), ak nie je v poistnej zmluve dohodnuté inak.

Poistné sa stanoví v závislosti od predmetu a rozsahu poistenia, výšky poistnej sumy, výšky spoluúčasti a ostatných podmienok poistenia a jeho výška je uvedená v poistnej zmluve (poistné sa určí spravidla percentom z poistnej sumy).

Pre výpočet poistného plnenia v prípade poistnej udalosti možno uviesť, že **výška plnenia poisťovne závisí predovšetkým od toho, aká škoda bola na majetku poisteného spôsobená**, či došlo len k poškodeniu majetku alebo k jeho zničeniu, k jeho strate alebo k odcudzeniu. Pri určení výšky škody sa vychádza z ceny veci, ktorú mala v čase spôsobenia škody. Poisťovateľ uhradí spravidla celú vzniknutú škodu, ak jej plnenie nie je v poistných podmienkach, resp. v poistnej zmluve obmedzené poistnou sumou. Určená **poistná suma predstavuje maximálnu výšku plnenia poisťovateľa v dohodnutom poistnom období**. Konkrétne plnenie poisťovne závisí od rozsahu škody spôsobenej na poistenej veci. Ak je rozsah škody menší ako poistná suma, poisťovateľ poskytne plnenie v celom rozsahu škody. Ak je rozsah zistenej škody väčší ako dohodnutá poistná suma, poisťovňa plní len do výšky tejto sumy.³

V súlade s prezentovaným, ako aj základnými zásadami neživotného poistenia možno konštatovať, že ak sa poisťuje (použitá) vec, poisťuje sa v zásade iba do výšky jej aktuálnej hodnoty, určenej v jej časovej alebo všeobecnej cene. Uvedené súvisí s aplikáciou tzv. **odškodňovacej zásady**, podľa ktorej poistený v prípade poistnej udalosti nesmie dostať viac, než koľko činí jeho

2 CSACH, K.: Štandardné zmluvy. Aleš Čeněk, Plzeň 2009, s. 55

3 VOJČÍK, P. a kol.: Občiansky zákonník. Stručný komentár. 3. vydanie. IURA EDITION, Bratislava 2010, s. 1156

- 4 FEKETE, I.: Občiansky zákonník 2. Veľký komentár. Bratislava, Eurokódex 2011, s. 2377
JEHLIČKA, O. – ŠVESTKA, J. – ŠKÁROVÁ, M. a kol.: Občiansky zákonník. Komentár. 8. vydání. C. H. BECK, Praha 2003, s. 1038
- 5 Upozorňujeme, že uvedený spôsob poistenia veci je potrebné odlišiť od prípadu tzv. **nadpoistenia, ktoré môže vzniknúť v priebehu trvania poistného vzťahu**. Ide o prípad, kedy zmluvné strany v čase uzavretia poistnej zmluvy poistia vec do výšky jej aktuálnej hodnoty, ktorá však v priebehu trvania poistenia klesne (totožne: PETRUŠÁK, M. – ŠULÍKOVÁ, M.: Poistné zmluvy, Praha, C. H. Beck, 2012, s. 209).
- 6 Podľa § 2 ods. 3 OZ
„Účastníci občianskoprávných vzťahov si môžu **vzájomné práva a povinnosti upraviť dohodou odchyľne od zákona**, ak to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy ustanovení zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchyliť.“
- 7 Podľa § 788 ods. 1 OZ
„Poistnou zmluvou sa poistiteľ zaväzuje **poskytnúť v dojednanom rozsahu plnenie**, ak nastane náhodná udalosť v zmluve bližšie označená a fyzická alebo právnická osoba, ktorá s poistiteľom poistnú zmluvu uzavrela, je povinná platiť poistné.“
- 8 Podľa § 806 OZ „Z poistenia majetku má poistený právo, aby mu bolo poskytnuté plnenie vo výške určenej **podľa poistných podmienok**, ak sa poistná udalosť týka veci, na ktorú sa poistenie vzťahuje.“
- 9 JEHLIČKA, O. – ŠVESTKA, J. – ŠKÁROVÁ, M. a kol.: Občiansky zákonník. Komentár. 8. vydání. C. H. BECK, Praha 2003, s. 1028

majetková ujma.⁴ **Poistenie veci maximálne do výšky jej hodnoty v čase vzniku poistenia a odškodňovacia zásada sú spojené nádoby**, kedy aplikácia jednej zásady pri vzniku poistenia (dojednávani výšky poistnej sumy s ohľadom na poistnú hodnotu veci) podmieňuje aplikáciu druhej zásady (plnenie možno poskytnúť iba do výšky skutočne spôsobenej škody).

Možnosť dojednania poistnej sumy nad poistnú hodnotu veci

Pozrime sa teraz na prvé dve otázky sformulované v úvode, ktoré možno zovšeobecniť do jednej spoločnej: Môžu sa zmluvné strany **na začiatku poistenia dohodnúť** na stanovení vyššej poistnej sumy, ako je poistná hodnota poisťovanej veci (t. j. vec poistiť na viac, než je jej časová alebo všeobecná cena)?⁵

Odpoveď na položenú otázku môžeme začať hľadať v odôvodnení rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 1. 5. 2003, sp. zn. MCdo 282/02, v ktorom sa o. i. uvádza: „*Treba uviesť aj to, že treba rozlišovať medzi poistnou hodnotou a poistnou sumou. Poistná hodnota predstavuje hodnotu poisteného záujmu, ktorú je možné vyjadriť rozsahom novej najvyššej majetkovej ujmy, ktorú by mohla poistná udalosť spôsobiť. Na rozdiel od nej poistná suma predstavuje najvyššie dohodnuté plnenie z poistnej udalosti s tým, že táto nemôže byť vyššia ako poistná hodnota.*“

Napriek negatívnemu postoju Najvyššieho súdu SR ku skúmanej otázke sa domnievame, že **za dodržania určitých podmienok** je možné, najmä **v prípadoch dobrovoľného zmluvného poistenia**, aby sa zmluvné strany **dohodli** na tom, že sa vec poistí na vyššiu poistnú sumu, ako je jej skutočná hodnota. Uvedená možnosť vyplýva podľa nášho názoru z dispozitívneho charakteru úpravy súkromnoprávných vzťahov v zmysle § 2 ods. 3 OZ,⁶ ako aj normatívneho znenia § 788 ods. 1 OZ⁷ a § 806 OZ.⁸

Z týchto ustanovení vyplýva jednak autonómia zmluvných strán pri dojednávaní obsahu poistnej zmluvy a tiež skutočnosť, že zákon upravuje dobrovoľné zmluvné poistenie majetku (na rozdiel od povinného zmluvného poistenia a zákonného poistenia) len všeobecne. S dobrovoľnosťou poistenia súvisí aj **možnosť dohodnutia určitých modifikácií vo vzťahu k poistnej sume**.⁹ Podrobné vymedzenie obsahu zmluvného poistenia (napr. havarijného poistenia) je obsiahnuté v poistnej zmluve a poistných podmienkach.

Prípadný právny názor o nemožnosti slobodne dohodnúť výšku poistnej sumy predstavuje v oblasti súkromného práva dirigizmus *non plus ultra* typický skôr pre obdobie socialistického práva. **Sporný právny názor by popieral základnú zásadu súkromného práva, a to autonómiu vôle subjektov občianskoprávných, resp. obchodnoprávných vzťahov, ktorá je garantovaná Ústavou SR (čl. 2 ods. 3)**. Zdôrazňujeme, že v oblasti súkromného práva si môžu subjekty zásadne voľiť vždy takú variantu svojho správania, ktorá bude podľa ich vlastnej úvahy najlepšie zodpovedať ich potrebám, záujmom a požiadavkám. Deklarovaná autonómia vôle môže byť v právnom štáte obmedzovaná iba tam, kde je to v súlade so zákonom a pri sledovaní legitímneho cieľa nutné (zásah výlučne v čo najmenšej miere). Z toho vyplýva, že pre oblasť občianskeho práva, a tým aj pre oblasť súkromného práva vôbec, má a musí mať jeho úprava – na rozdiel od práva verejného – zásadne dispozitívny charakter (§ 2 ods. 3 OZ; § 263 ObZ). **Normy občianskeho zákonníka sú podľa výslovného znenia § 2 ods. 3 OZ predovšetkým normami dispozitívneho charakteru (ide o reflexiu ústavou zaručenej slobody subjektov zmluvných vzťahov)**. Tento záver platí najmä pre oblasť zmluvného práva, ktoré je typickým právom *inter partes* a pre ktoré predovšetkým platí, čo si zmluvné strany medzi sebou dohodli ako *lex contractus*.¹⁰

Vzhľadom na zásadu dispozitívnosti ovládajúcej súkromné právo nie je zákonná úprava subjektom občianskoprávných vzťahov nanucovaná, ale primárne sa dáva prednosť ich dohode. Úprava obsiahnutá v občianskom zákonníku sa preto uplatní až potom, ak subjekty občianskoprávných vzťahov nedajú v rámci svojej slobodnej a individuálnej vôle prednosť zmluvnému dojednaniu práv a povinností, ktoré by ich záujmom a potrebám vyhovovali najlepšie (z rovnakého poňatia zmluvnej slobody vychádzajú aj všetky doterajšie medzinárodné unifikácie – napr. Princípy európskeho zmluvného práva PECL čl. 1:102; Zásady UNIDROIT čl. 1.1).

Ak si preto kontrahenti **dohodli v poistných podmienkach na začiatku poistenia** poistnú sumu, ktorá je vyššia ako akákoľvek poistná hodnota poisťovanej veci, uvedená dohoda nie je podľa nás v rozpore so zákonom ani neodporuje žiadnemu legitímnemu cieľu.

Podmienky dojednania poistnej sumy nad poistnú hodnotu veci

Ostáva nám teraz zodpovedať poslednú, najdôležitejšiu otázku, ako sa prejaví dohoda o stanovení poistnej sumy vo väčšej výške, ako je akákoľvek poistná hodnota poisťovanej veci, na spôsobe výpočtu poistného plnenia v prípade poistnej udalosti? Inými slovami, **za dodržania akých podmienok** je možné, aby sa zmluvné strany **dohodli na začiatku poistenia** na tom, že vec sa poisť na vyššiu poistnú sumu, ako je jej skutočná hodnota?

Ako už bolo spomenuté vyššie, **poistenie veci maximálne do výšky jej hodnoty v čase vzniku poistenia a odškodňovacia zásada sú spojené nádoby**, kedy aplikácia jednej zásady pri vzniku poistenia (dojednávani výšky poistnej sumy s ohľadom na poistnú hodnotu veci) podmieňuje aplikáciu druhej zásady (plnenie možno poskytnúť iba do výšky skutočne spôsobenej škody).

Je však zároveň dôležité si uvedomiť, že v prípade poistného plnenia ide predovšetkým o plnenie na základe poistnej zmluvy, nie o náhradu škody, a preto **na určenie výšky plnenia poisťovateľa platia primárne ustanovenia poistnej zmluvy**, pričom všeobecné ustanovenia o určovaní výšky náhrady škody možno použiť iba podporne.¹¹

Preto, **ak si zmluvné strany v rámci ich zmluvnej autonómie upravia svoj poistný vzťah tak, že vec poistia nad jej poistnú hodnotu, je zrejme, že pre dojednané poistné riziko majú záujem vylúčiť odškodňovaciu zásadu**, podľa ktorej poistený v prípade poistnej udalosti nesmie dostať viac, než koľko činí jeho majetková ujma. Je to práve poistná zmluva, ktorá spolu s poistnými podmienkami následne stanoví, akým spôsobom má byť pri vybraných druhoch poistenia majetku vypočítaná výška poistného plnenia poisťovateľa, ak dôjde v dôsledku poistnej udalosti k poškodeniu, zničeniu, odcudzeniu alebo strate poistenej veci.

Štandardne teda platí, že ak sa výslovne nedohodlo inak, pri poškodení veci sa plní do výšky spôsobenej škody. V prípade, ak došlo ku viacerým poškodeniam veci (napr. vozidla) počas jedného poistného obdobia, plní sa do výšky spôsobených škôd, najviac však do výšky dohodnutej poistnej sumy. Ak došlo k totálnej škode veci alebo k jej odcudzeniu, v prípade, že sa zmluvné strany nedohodli inak, v súlade s odškodňovacou zásadou plní poisťovateľ do výšky ceny (hodnoty) veci v čase poistnej udalosti. Platí pritom, že ak bola poistná suma stanovená vo výške všeobecnej (trhovej) ceny veci (vozidla) v čase vzniku poistenia, aj poistné plnenie sa poskytuje v rozsahu všeobecnej ceny veci v čase poistnej udalosti. V prípade, ak bola poistná suma stanovená vo výške technickej (časovej) ceny veci (vozidla) v čase vzniku poistenia, aj poistné plnenie sa poskytuje v rozsahu technickej (časovej) ceny veci v čase poistnej udalosti, t. j. bez zohľadnenia koeficientu predajnosti.¹²

Ak si však poisťník na základe dohody s poisťovateľom poisť vec nad jej poistnú hodnotu pre prípad jej zničenía alebo odcudzenia, pričom je zrejme (a z poistnej zmluvy to nepochybne vyplýva), že počas trvania poistnej zmluvy môže dôjsť iba k jedinej poistnej udalosti, poistná suma (vyjadrujúca výšku dohodnutej poistnej hodnoty veci), bude zároveň predstavovať výšku poistného plnenia, ktorú zamýšľal poisťník v prípade poistnej udalosti získať. Pre poisťníka by z ekonomického hľadiska nemalo inak zmysel, aby za účelom krytia vybraného poistného rizika (odcudzenia alebo zničenía veci) platil poistné (určené percentom) z celej výšky dohodnutej poistnej sumy.

Odborná literatúra k prezentovanému uvádza, že v súlade s odškodňovacou zásadou vo všeobecnosti platí, že **poistná suma predstavuje v prevažnej väčšine prípadov maximálny rozsah plnenia poisťovateľa v rámci dohodnutého poistného obdobia a nemá povahu paušálne určenej výšky plnenia. Takúto povahu môže mať poistná suma iba vtedy, ak by to bolo zmluvnými stranami výslovne dohodnuté.**¹³

Na základe uvedeného možno prijať dva významné závery. V prípade, ak sa zmluvné strany v zmysle § 2 ods. 3 OZ, § 788 ods. 1 OZ a § 806 OZ na začiatku poistenia **výslovne nedohodnú na vylúčení odškodňovacej zásady**, ad 1) nemôže mať stanovená poistná suma povahu paušálne určenej výšky poistného plnenia (uvedený záver je argumentom na prospech poisťovne), a zároveň ad 2) nemožno poistnú sumu stanoviť v hodnote vyššej, ako je poistná hodnota poisťovanej veci v čase vzniku poistenia (vyjadrená ako jej časová alebo všeobecná cena). Druhý záver je, naopak, logickým argumentom na ochranu poisťníka.

10 ŠVESTKA, J. – SPÁČIL, J. – ŠKÁROVÁ, M. – HULMÁK, M. a kol.: Občiansky zákoník I. Komentár. C. H. BECK, Praha 2008, s. 48 – 52

11 FEKETE, I.: Občiansky zákoník 2. Veľký komentár. Bratislava, Eurokódex 2011, s. 2377

12 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5 Cdo 101/95, publ. pod R 40/96
Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. M Cdo 282/02 publ. v: Zo súdnej praxe, 3/2003, str. 66

13 VOJČÍK, P. a kol.: Občiansky zákoník. Stručný komentár. 3. vydanie. IURA EDITION, Bratislava 2010, s. 1156

Havarijné poistenie ojazdených motorových vozidiel pre prípad ich odcudzenia alebo totálnej škody – negociačný proces dojednávania poistnej sumy

V doterajšej časti príspevku sme dospeli k názoru, že naša právna úprava v zásade pripúšťa **dohodu zmluvných strán** o poistení veci nad jej poistnú hodnotu, a to pod podmienkou výslovnej dohody zmluvných strán o vylúčení odškodňovacej zásady (pre určenie výšky poistného plnenia potom prioritne platia ustanovenia poistnej zmluvy). V nasledujúcom texte sa pokúsime analyzovať právne následky situácie, ku ktorej dochádza pomerne často v neživotnom poistení. Zameriame sa na havarijné poistenie ojazdených motorových vozidiel pre prípad ich odcudzenia alebo totálnej škody, kedy do úvahy prichádza iba jedna poistná udalosť počas trvania poistného obdobia (poistnej zmluvy).

Ako budeme teda postupovať v prípade, keď poisťovateľ sám predloží záujemcovi o poistenie ojazdeného vozidla formulárový návrh na uzavretie poistnej zmluvy s predtlačенou poistnou sumou, ktorá je vyššia ako jeho skutočná hodnota? Pôjde o „dohodu“ zmluvných strán o tzv. paušálnej, resp. fixnej výške poistného plnenia? A čo v prípade, ak poisťník zistí po poistnej udalosti zo stanoviska poisťovateľa, že žiadna dohoda o vylúčení odškodňovacej zásady údajne uzavretá nebola, pričom pri vypočítanej výške poistného plnenia bude stručný odkaz na článok vo všeobecných poistných podmienkach, podľa ktorého sa v prípade odcudzenia alebo zničenia vozidla uhrádza len jeho všeobecná hodnota v čase poistnej udalosti? Hoci sa načrtnutý scenár zdá možno nereálny, opak je pravdou, a to minimálne v prípade postupu dvoch poisťovateľov pôsobiacich na slovenskom trhu havarijného poistenia ojazdených motorových vozidiel.

Možno sa už viacerí osobne alebo pri zastupovaní klienta stretli so situáciou, keď poisťovňa poistila **ojazdené motorové vozidlo** (napr. pri príležitosti skončenia finančného leasingu a s tým súvisiacej zmene vlastníka vozidla) na poistnú sumu, ktorá zodpovedala jeho novej (aktuálnej trhovej) cene ku dňu uzatvárania poistenia, alebo niekedy dokonca aj maloobchodnej obstarávacej cene, za ktorú bolo vozidlo pôvodne (pred tromi či piatimi rokmi) zakúpené. Hoci poisťovňa vyrátala sadzbu poistného, ktoré mal poisťník platiť za príslušné poistné obdobie (štandardne poistný rok) percentom z takto stanovenej poistnej sumy, **keď došlo k poistnej udalosti spočívajúcej v odcudzení vozidla alebo jeho totálnej škode, pri výpočte výšky poistného plnenia už vychádzala zo všeobecnej hodnoty vozidla v čase vzniku poistnej udalosti**, a to štandardne s odkazom na niektorý z článkov všeobecných poistných podmienok v znení: „V prípade totálnej škody vyplatí poisťovateľ všeobecnú hodnotu vozidla v čase poistnej udalosti, zníženú o hodnotu použiteľných zvyškov a dojednanú spoluúčasť.“, resp. „V prípade odcudzenia vozidla vyplatí poisťovateľ všeobecnú hodnotu vozidla v čase poistnej udalosti, zníženú o dojednanú spoluúčasť.“

Domnievame sa, že postup poisťovateľa, ktorý v prípade **ojazdeného vozidla** jednostranne stanoví a inkasuje poistné z pôvodne novej ceny poisteného vozidla (poistné je vypočítané percentom z poistnej sumy zodpovedajúcej hodnote nového vozidla v čase poistenia), avšak v prípade totálnej škody alebo odcudzenia vozidla plní iba do výšky jeho všeobecnej (prípadne časovej) ceny v čase poistnej udalosti, **nemá zákonnú oporu**. Je podľa nás v rozpore so zákonom (§ 39 OZ), aby sa **na začiatku poistenia** stanovila vyššia poistná suma, ako je poistná hodnota poisťovanej veci (teda aby sa vec poistila na viac, než je jej časová alebo všeobecná cena), ak súčasne nedošlo dohodou zmluvných strán k vylúčeniu odškodňovacej zásady.

Právne následky dojednávania poistnej sumy nad poistnú hodnotu veci, bez súčasného vylúčenia odškodňovacej zásady, pri havarijnom poistení ojazdených motorových vozidiel pre prípad ich odcudzenia alebo totálnej škody

Ako ale postupovať, ak už došlo k vyššie opísanej situácii a poisťovňa poskytla plnenie iba do výšky všeobecnej hodnoty vozidla v čase vzniku poistnej udalosti, a to odkazom na príslušný článok všeobecných poistných podmienok (ďalej len „VPP“)? Podľa nášho názoru sa poistený môže

úspešne domáhať voči poisťovni **ekvivalentného poistného plnenia**, zodpovedajúceho dojednanej výške poistnej sumy a plateného poistného, nasledovnou argumentáciou:

a) **tvrdením, že zmluvné strany uzavreli dohodu o tzv. fixnej (paušálnej) výške poistného plnenia v zmysle § 788 ods. 4 OZ,**¹⁴ ktorou v prospech poisteného vylúčili aplikáciu príslušného článku VPP, alebo

b) **ak poisťovňa odmieta tvrdenie, že došlo k uzavretiu dohody v zmysle § 788 ods. 4 OZ, potom je nutné posúdiť príslušný článok VPP ako neprijateľnú zmluvnú podmienku.**

Sub a) Ak sa zmluvné strany už na začiatku poistenia dohodli, že poistia vec na vyššiu poistnú sumu ako je jej skutočná poistná hodnota, potom v prípade jej zničenia (alebo odcudzenia) je poisťovňa povinná poskytnúť poistné plnenie v celej dohodnutej výške. Uzavretie osobitnej dohody o paušálnej výške poistného plnenia je zákonom prípustný postup, kedy v súlade s dispozičnou autonómiou zmluvných strán v zmysle § 2 ods. 3 OZ, § 788 ods. 1 OZ a § 806 OZ dochádza k vylúčeniu odškodňovacej zásady, podľa ktorej poistený v zásade nesmie dostať viac, než koľko činí jeho majetková ujma.

Obsah poistnej zmluvy vyplýva štandardne z dvoch listinných dokumentov, a to z písomného návrhu poistnej zmluvy predloženého poisťovňou a z poistky, ktorá potvrdzuje uzavretie poistnej zmluvy. Kým návrh poistnej zmluvy obsahuje údaj o hodnote vozidla, ktoré sa má poistiť, poistka obsahuje údaj o výške dohodnutej poistnej sumy. Skutočnosť, že **z číselného údaju vyjadrujúceho poistnú sumu možno vyvodíť dohodu zmluvných strán v zmysle § 778 ods. 4 OZ o odchýlení sa od ustanovení VPP** (vyjadrujúcich povinnosť aplikácie odškodňovacej zásady), potvrdzujú viaceré súdne rozhodnutia.¹⁵ V odôvodnení rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 1. 5. 2003, sp. zn. M Cdo 282/02 sa uvádza nasledovne: „Z prílohy k poistnej zmluve vyplýva, že **poistná suma bola určená čiastkou 564 964 Sk, keď sa pri jej stanovení vychádzalo z nadobúdacej ceny vozidla 981 693 Sk, hodnoty vozidla 57,55 % a jeho časovej ceny 564 964 Sk.**“ „**Uvedená časová cena bola podľa názoru dovolacieho súdu vzhľadom na zhodné prejavy vôle účastníkov poistnej zmluvy právne relevantná, a to bez ohľadu na úpravu obsiahnutú vo všeobecných poistných podmienkach, vzhľadom na to, že bola na prospech právneho predchodcu žalobcu v zmysle § 788 ods. 3 Občianskeho zákonníka.**“ (pozn.: § 788 ods. 3 OZ bol novelizáciou s účinnosťou od 1. 1. 2003 prečíslovaný na § 788 ods. 4 OZ).

Vzhľadom na skutkové okolnosti daného prípadu Najvyšší súd SR konštatoval, že pokiaľ si zmluvné strany dohodli ako poistnú sumu časovú cenu vozidla v čase vzniku poistenia (**uvedením číselného údaju v poistnej zmluve**), je potrebné z nej vychádzať aj pri poistnom plnení a teda nemožno zohľadniť koeficient predajnosti upravený vo VPP.

Analogicky potom musí platiť, že ak si zmluvné strany **dohodli ako poistnú sumu novú hodnotu** vozidla, ktorá bola vyššia ako akákoľvek skutočná poistná hodnota vozidla v čase vzniku poistenia, je táto vzhľadom na zhodné prejavy vôle účastníkov poistnej zmluvy **právne relevantná**, a to bez ohľadu na úpravu obsiahnutú vo VPP, keďže je na prospech poistníka v zmysle § 788 ods. 4 OZ. V súlade s § 35 ods. 3 OZ¹⁶ (podporne aj § 54 ods. 2 OZ)¹⁷ je potom potrebné z tejto poistnej sumy **ako východiskovej** vychádzať aj pri poistnom plnení (s prípadným zohľadnením hodnoty predajných zvyškov a dohodnutej spoluúčasti poistníka), pričom dohodou vylúčený článok VPP, ukladajúci povinnosť aplikovať odškodňovaciu zásadu, nemožno použiť.

V zmysle § 788 ods. 4 OZ je preto poisťovňa povinná rešpektovať ňou navrhnuté dojednanie poistnej sumy v poistnej zmluve a pri výpočte poistného plnenia vychádzať z novej hodnoty vozidla, a to **bez zohľadnenia skutočného opotrebenia vozidla, resp. koeficientu jeho predajnosti v čase poistnej udalosti.**

Sub b) Ak by poisťovňa tvrdila, že dohodu v zmysle § 788 ods. 4 OZ v prospech poistníka nikdy neuzavrela a údajne ani z poistnej zmluvy nevyplýva, potom subsidiárne prichádza do úvahy aplikácia normatívnych ustanovení o ochrane spotrebiteľa (najmä § 52 a nasl. OZ, ktorými bola do nášho právneho poriadku transponovaná smernica Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách).

Domnievame sa, že ak už došlo k uzavretiu havarijného poistenia **ojazdeného motorového vozidla** so stanovením poistnej sumy a poistného za podmienok, akoby sa jednalo o poistenie nového vozidla, **je nutné za predpokladu, že poisťovňa odmieta uzavretie osobitnej dohody v prospech poisteného v zmysle § 788 ods. 4 OZ, považovať sporný článok VPP** (ukladajúci povinnosť aplikovať odškodňovaciu zásadu) **za rozporný s ochranou spotrebiteľa, spôsobujúci značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán.** V uvedenom prípade totiž

14 Podľa § 788 ods. 4 OZ:

„V poistnej zmluve sa možno od poistných podmienok odchýliť len v prípadoch v nich určených. V iných prípadoch sa možno odchýliť, len pokiaľ je to na prospech poisteného.“

15 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 1. 5. 2003, sp. zn. M Cdo 282/02 publ. v: Zo súdnej praxe, 3/2003, str. 66; Rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo dňa 30. 5. 2008, sp. zn. 15 C/85/2008 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 8. 4. 2009, sp. zn. 4 Co 220/2008

16 Podľa § 35 ods. 3 OZ:

„Právne úkony vyjadrené inak než slovami sa vykladajú podľa toho, čo spôsob ich vyjadrenia obvykle znamená. Pritom sa prihliada na vôľu toho, kto právny úkon urobil, a chráni sa dobromyselnosť toho, komu bol právny úkon určený.“

17 Podľa § 54 ods. 2 OZ:

„V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.“

poistený už od začiatku poistenia nemal ani len teoretickú šancu, aby mu bolo v prípade totálnej škody alebo odcudzenia vozidla poskytnuté poistné plnenie do výšky poistnej sumy, t. j. aby bolo **ekvivalentné** uhrádzanému poistnému.

Vnútroštátny súd je povinný **ex offico** posúdiť prípadnú nekalú povahu všetkých zmluvných podmienok, ktoré patria do pôsobnosti smernice, vrátane prípadu, keď nebol o to výslovne požiadany, pokiaľ je súd oboznámený s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel.¹⁸

Zdôrazňujeme, že poistná zmluva ako spotrebiteľská zmluva sa nemôže odkloniť od zákonnej úpravy spôsobom, ktorý by bol **v neprospech** spotrebiteľa.¹⁹

Dojednanie poistnej sumy nad poistnú hodnotu vozidla v čase vzniku poistenia, spolu s odkazom na článok VPP, ukladajúcim poisťovní povinnosť vyplatiť poistenému iba všeobecnú hodnotu vozidla v čase poistnej udalosti, **považujeme za markantné zneužitie slabšieho postavenia spotrebiteľa** zo strany poisťovne. Poistenie ojazdeného motorového vozidla so stanovením poistnej sumy za podmienok, akoby sa jednalo o poistenie nového vozidla s vedomím poisťovne, že v prípade totálnej škody alebo odcudzenia vozidla nebude poistné plnenie v rozsahu poistnej sumy nikdy poskytnuté, predstavuje podľa nášho názoru nekalú podnikateľskú prax, ktorá nemôže požívať právnu ochranu. Zmluva tak v spornej časti **od začiatku kreuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán**.

Na podporu našej argumentácie dodávame, že vzhľadom na štandardne predkladaný **formulárový návrh na uzavretie poistnej zmluvy** stanovuje poistnú sumu spravidla poisťovňa. Nakoľko pri totálnej škode, resp. odcudzení vozidla neprichádza do úvahy viac ako jedna poistná udalosť počas trvania poistnej zmluvy, **je poisťník pred podpisom predloženého návrhu na uzavretie poistnej zmluvy plne oprávnený spoliehať sa na to** (aj vzhľadom na znenie § 788 ods. 4 OZ uprednostňujúceho obsah poistnej zmluvy pred VPP), že pokiaľ bude platiť ročné poistné z novej hodnoty vozidla, bude mu v prípade totálnej škody, resp. odcudzenia vozidla vyplatené poistné plnenie vychádzajúce práve z dohodnutej novej hodnoty.

Záver

Kontrola obsahu všeobecných poistných podmienok *in concreto* v rozhodovacej praxi všeobecných súdov SR prakticky neexistuje (konštantná judikatúra v oblasti poistného práva významne absentuje). Súdna kontrola poistných podmienok by mala spočívať najmä v ich posúdení z hľadiska ustanovenia § 54 OZ,²⁰ ako aj dodržiavania zásady rovnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov.²¹

Sme presvedčení, že pri havarijnom poistení ojazdených motorových vozidiel pre prípad ich odcudzenia alebo totálnej škody dochádza zo strany viacerých poisťovní k deformovanej aplikácii všeobecných poistných podmienok. Domnievame sa, že v individuálnych prípadoch poistenia býva často zneužitá možnosť alternatívnej voľby stanovenia poistnej hodnoty (a tým následne aj poistnej sumy), ktorú poskytujú poisťovní definície poistných hodnôt (nová, obstarávacia, resp. iná dohodnutá hodnota) upravené vo všeobecných poistných podmienkach pre rôzne prípady poistenia (nových alebo ojazdených vozidiel).

Na prvý pohľad sa môže zdať, že voľba medzi jednotlivými poistnými hodnotami (poistnými sumami) nespôsobuje žiadne nežiaduce právne následky. Platná právna úprava ich variáciu za určitých podmienok dokonca pripúšťa. Platí však, že poistnú sumu nemožno v zásade stanoviť v hodnote vyššej, ako je poistná hodnota poisťovanej veci v čase vzniku poistenia. Pokiaľ poisťovňa voľbou poistnej sumy nad poistnú hodnotu poisťovanej veci prelomí túto všeobecnú zásadu neživotného poistenia, pričom ale (napriek inkasovaniu vyššieho poistného) nemodifikuje ustanovenie všeobecných poistných podmienok, ktoré ukladá povinnosť vyplatiť poistenému iba všeobecnú hodnotu veci v čase poistnej udalosti (t. z. nevylúči odškodňovaciu zásadu, ktorá je v danej situácii na jej prospech), kreuje tým, podľa nášho názoru, protiprávny stav. Najmarkantnejšie sa táto disproporcija prejavuje pri krytí poistného rizika totálnej škody, resp. odcudzenia veci (ojazdeného vozidla), nakoľko v týchto prípadoch prichádza do úvahy iba jedna poistná udalosť počas trvania poistnej zmluvy. V uvedených prípadoch poistený už od začiatku poistenia

18 Rozsudok SD EÚ zo dňa 4. 6. 2009 Pannon GSM, C-243/08, body 31 a 32
Rozsudok SD EÚ zo dňa 14. 6. 2012 Banco Espanol de Crédito, C-618/10, bod 43

19 PETRUŠÁK, M. – ŠULÍKOVÁ, M.: Poistné zmluvy, Praha. C. H. Beck, 2012, s. 71

20 Podľa prvej vety § 54 ods. 1 OZ „Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa.“ Podľa § 54 ods. 2 „V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.“

21 FEKETE, I.: Občiansky zákonník 2. Veľký komentár. Bratislava, Eurokódex 2011, s. 2315

nemá ani len teoretickú šancu, aby mu bolo poskytnuté poistné plnenie do výšky poistnej sumy, t. j. aby bolo **ekvivalentné** uhrádzanému poistnému.

Poisťovne by mohli namietat', že pokiaľ by sa pri ojazdených motorových vozidlách mohla stanoviť ako maximálna výška poistnej sumy iba ich časová alebo všeobecná cena a nie aj nová, resp. iná vyššia hodnota (bez súčasnej povinnosti vylúčenia odškodňovacej zásady), potom by pri viacerých poistných udalostiach (poškodeniach vozidla) počas jedného poistného obdobia (kalendárny rok), dochádzalo častejšie k situácii, že súčet celkovej škody na poistenom vozidle presiahne výšku stanovenej poistnej sumy. A keďže poistná suma predstavuje hornú hranicu plnenia poisťovateľa zo všetkých poistných udalostí, ktoré nastali počas daného poistného obdobia, takýto stav by bol v neprospech poistníka. Hoci je uvedená námietka do istej miery opodstatnená, **poisťovateľ nemôže riešiť danú situáciu tým, že jednostranne (formulárovým návrhom poistnej zmluvy) poruší princípy neživotného poistenia a vec (ojazdené vozidlo) poistí nad jeho akúkoľvek do úvahy prichádzajúcu poistnú hodnotu v čase poistenia** (bez súčasného vylúčenia odškodňovacej zásady).

Štandardné poisťovne pritom ponúkajú záujemcovi o poistenie ošetrovanie rizika viacerých poistných udalostí možnosťou uzavrieť doplnkové poistenie na poistné krytie prípadnej finančnej straty predstavujúcej rozdiel medzi vyplatenou maximálnou výškou poistného plnenia, ktorá zodpovedá dohodnutej poistnej sume a celkovou výškou škody vzniknutej v dôsledku viacerých poistných udalostí za jedno poistné obdobie.

Ponuka sporného poistného produktu spočívajúceho v havarijnom poistení ojazdených motorových vozidiel, pri ktorých sa poistná suma a poistné odvíja od ich novej hodnoty, resp. pôvodnej maloobchodnej ceny, resp. od inej hodnoty, ktorá je vyššia ako všeobecná alebo časová cena vozidla v čase vzniku poistenia, bez súčasného vylúčenia odškodňovacej zásady v prípade poistnej udalosti, býva bežnou praxou niektorých poisťovní. Domnievame sa, že zaplatením zročného poistného na základe sporných poistných zmlúv dochádza (pri miliónovom kmeni poistencov) k vzniku závažnej sumy bezdôvodného obohatenia na úkor bežných poistencov. Jeho celkovú výšku možno vypočítat' ako rozdiel medzi zaplateným poistným (určeným percentom z novej hodnoty vozidla, resp. z jeho pôvodnej maloobchodnej ceny, resp. z inej hodnoty vozidla, ktorá je vyššia ako jeho všeobecná alebo časová cena v čase vzniku poistenia) a poistným určeným percentom z jeho skutočnej hodnoty v čase vzniku poistenia, vynásobený počtom uzavretých havarijných poistných zmlúv ojazdených vozidiel, pri ktorých nedošlo k vylúčeniu odškodňovacej zásady. Sporným konaním poisťovní tak, podľa nášho názoru, dlhodobo a závažným spôsobom dochádza k porušovaniu práv spotrebiteľov ako majiteľov ojazdených vozidiel, a to na celom území Slovenskej republiky. ■

RESUMÉ

Neživotné poistenie – test zákonnosti vybraných ustanovení všeobecných poistných podmienok havarijného poistenia

Je v súlade so základnými zásadami neživotného poistenia, že (použitá) vec sa poisťuje v zásade iba do výšky jej aktuálnej hodnoty, určenej v jej časovej alebo všeobecnej cene. Uvedené súvisí s aplikáciou odškodňovacej zásady, podľa ktorej poistený v prípade poistnej udalosti nesmie dostať viac, než koľko činí jeho majetková ujma. Poistenie veci maximálne do výšky jej skutočnej hodnoty v čase vzniku poistenia a odškodňovacia zásada sú spojené nádoby, kedy aplikácia jednej zásady pri vzniku poistenia (dojednávaní výšky poistnej sumy s ohľadom na poistnú hodnotu veci) podmieňuje aplikáciu druhej zásady (plnenie možno poskytnúť iba do výšky skutočnej škody) a naopak, vylúčenie prvej zásady deroguje možnosť aplikácie tej druhej.

SUMMARY

Non-Life Insurance – Test of Legality of Selected Provisions of Casco Insurance General Terms and Conditions

It is in accordance with basic principles of non-life insurance that a (used) item is in principle insured only up to the amount of its actual cash value determined in terms of its current or general worth. This has to do with the application of the indemnity principle which says that in the case of any insured event, an insured is entitled to compensation only for losses actually suffered. Insurance of an item up to the amount of its actual value at the time the insurance policy was written and the indemnity principle are communicating vessels when the application of one principle at the time the insurance policy was written (agreement on the amount of the sum insured with regard to the insurable value of an item) conditions the application of the other principle (recovery of actual loss) and, vice versa, exclusion of the first principle derogates the possibility to apply the second principle.

ZUSAMMENFASSUNG

Nicht-Lebensversicherung – Test auf die Gesetzmäßigkeit von ausgewählten Bestimmungen der allgemeinen Versicherungsbedingungen der Unfallversicherung

Es ist in Übereinstimmung mit den grundlegenden Grundsätzen der Nicht-Lebensversicherung, dass eine (benutzte) Sache im Prinzip lediglich bis zur Höhe deren aktuellen Wertes, festgehalten gemäß deren Zeitpreis oder dem allgemeinen Preis, versichert wird. Es hängt mit der Anwendung des Entschädigungsgrundsatzes zusammen, gemäß dem der Versicherte bei einem Versicherungsereignis mehr als sein Vermögensnachteil beträgt, nicht bekommen kann. Die Versicherung der Sache höchstens bis zur Höhe deren tatsächlichen Wertes zur Zeit der Entstehung der Versicherung und der Entschädigungsgrundsatz sind Kommunikationsgefäße, wenn durch die Anwendung eines Grundsatzes bei der Entstehung der Versicherung (der Höhe der Versicherungssumme unter der Berücksichtigung des Versicherungswertes der Sache) die Anwendung des zweiten Grundsatzes (die Versicherungsleistung kann nur bis zur Höhe des tatsächlichen Schadens geleistet werden) bedingt wird und umgekehrt, durch die Ausschließung des ersten Grundsatzes wird die Möglichkeit der Anwendung des zweiten Grundsatzes ausgeschlossen.

Právo člena občianskeho združenia na súdnu ochranu

JUDr. Mgr. Michal Mrva, LL.M, PhD.

V centre pozornosti autora článku sú problémy súvisiace s právom člena občianskeho združenia na súdnu ochranu. Autor formuluje a analyzuje podmienky, za splnenia ktorých sa člen združenia môže obrátiť na súd.

Úvod

Článok je venovaný problematike súdnej ochrany člena občianskeho združenia. V zmysle zák. č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), majú občania právo slobodne sa združovať, pričom za účelom naplnenia tohto ústavou garantovaného práva (čl. 29 Ústavy SR) môžu v zmysle § 2 ods. 1 zákona zakladať spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia, kluby a iné občianske združenia ako aj odborové organizácie a združovať sa v nich.

JUDr. Mgr. Michal Mrva, LL.M, PhD.

pôsobí ako odborný asistent na Katedre teórie práva a sociálnych vied na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Je absolventom Právnickej fakulty a tiež Filozofickej fakulty UK

v Bratislave a Faculté de Droit, d'Économie et de Finance, Université du Luxembourg.

Od roku 2012 pôsobí ako advokát so sídlom v Bratislave.

Občianske združenie je právnickou osobou, ktoré vzniká registráciou na Ministerstve vnútra SR, ku ktorej je potrebné, aby členovia prípravného výboru (s počtom najmenej tri osoby, z ktorých aspoň jedna musí byť staršia ako 18 rokov) spolu s návrhom na registráciu pripojili stanovby občianskeho združenia v dvoch vyhotoveniach. Práve v stanovách musí byť okrem názvu, sídla a cieľa činnosti združenia špecifikované, aké sú orgány občianskeho združenia, spôsob ich vytvárania a určenie orgánov a funkcionárov oprávnených konať v mene združenia a tiež zásady hospodárenia občianskeho združenia. Len čo občianske združenie vznikne, orgány združenia začínajú prijímať v mene združenia rozhodnutia, ktoré môžu zaväzovať jednak iné orgány združenia (napr. zhromaždenie všetkých členov vo vzťahu k štatutárnemu zástupcovi združenia), členov združenia, ako aj združenie samotné vo vzťahu k tretím osobám. Práve vzhľadom na to, že orgány združenia majú právo prijímať rôzne rozhodnutia, zakotvil zákonodarca v § 15 ods. 1 zákona oprávnenie pre člena združenia, ktorý považuje rozhodnutie niektorého z jeho orgánov, proti ktorému už nie je možné podľa stanov podať opravný prostriedok za nezákonné alebo za odporujúce stanovám, aby v lehote do 30 dní odo dňa, keď sa o takomto rozhodnutí dozvedel, najneskôr však do 6 mesiacov od prijatia tohto rozhodnutia požiadať okresný súd¹ o jeho preskúmanie. Na prvý pohľad jednoznačná právna úprava spôsobuje v praxi určité komplikácie. Práve problémy súvisiace s právom člena občianskeho združenia na súdnu ochranu sú v centre pozornosti autora tohto článku. Pozornosť je venovaná najmä podmienkam, za splnenia ktorých sa člen združenia môže obrátiť na súd. Tieto podmienky vyplývajú jednak z judikatúry slovenských ako aj českých najvyšších súdov a tiež českého ústavného súdu ako aj z komparatívnej analýzy slovenskej a českej právnej úpravy.

Občianske združenie je právnickou osobou, ktoré vzniká registráciou na Ministerstve vnútra SR, ku ktorej je potrebné, aby členovia prípravného výboru (s počtom najmenej tri osoby, z ktorých aspoň jedna musí byť staršia ako 18 rokov) spolu s návrhom na registráciu pripojili stanovby občianskeho združenia v dvoch vyhotoveniach. Práve v stanovách musí byť okrem názvu, sídla a cieľa činnosti združenia špecifikované, aké sú orgány občianskeho združenia, spôsob ich vytvárania a určenie orgánov a funkcionárov oprávnených konať v mene združenia a tiež zásady hospodárenia občianskeho združenia. Len čo občianske združenie vznikne, orgány združenia začínajú prijímať v mene združenia rozhodnutia, ktoré môžu zaväzovať jednak iné orgány združenia (napr. zhromaždenie všetkých členov vo vzťahu k štatutárnemu zástupcovi združenia), členov združenia, ako aj združenie samotné vo vzťahu k tretím osobám. Práve vzhľadom na to, že orgány združenia majú právo prijímať rôzne rozhodnutia, zakotvil zákonodarca v § 15 ods. 1 zákona oprávnenie pre člena združenia, ktorý považuje rozhodnutie niektorého z jeho orgánov, proti ktorému už nie je možné podľa stanov podať opravný prostriedok za nezákonné alebo za odporujúce stanovám, aby v lehote do 30 dní odo dňa, keď sa o takomto rozhodnutí dozvedel, najneskôr však do 6 mesiacov od prijatia tohto rozhodnutia požiadať okresný súd¹ o jeho preskúmanie. Na prvý pohľad jednoznačná právna úprava spôsobuje v praxi určité komplikácie. Práve problémy súvisiace s právom člena občianskeho združenia na súdnu ochranu sú v centre pozornosti autora tohto článku. Pozornosť je venovaná najmä podmienkam, za splnenia ktorých sa člen združenia môže obrátiť na súd. Tieto podmienky vyplývajú jednak z judikatúry slovenských ako aj českých najvyšších súdov a tiež českého ústavného súdu ako aj z komparatívnej analýzy slovenskej a českej právnej úpravy.

1 V minulosti sa vyskytli problémy súvisiace s otázkou vecnej príslušnosti súdov s ohľadom na skutočnosť, či preskúmanie zákonosti rozhodnutí orgánov občianskych združení majú

prejednávaf v prvom stupni krajské súdy podľa ustanovení zák. č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov o správnom súdnictve. Najvyšší súd SR však v rozhodnutí vo veci sp. zn. 9Nds/15/2012 uviedol nasledovne: „V správnom súdnictve preskúmajú súdy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy (§ 244 ods. 1 OSP). Rozhodnutiami správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi **v správnom konaní**, ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb priamo dotknuté (§ 244 ods. 3 veta prvá OSP).“ Ďalej Najvyšší súd SR v predmetnom rozhodnutí uviedol, že na preskúmanie rozhodnutí občianskych združení je v zákone výslovne určený ako vecne príslušný okresný súd a krajský súd by bol vecne príslušný len v prípade, keby preskúmal rozhodnutia združení vo veciach, v ktorých štát preniesol na občianske združenie pôsobnosti orgánu verejnej správy. Pôsobnosť súdov na preskúmanie rozhodnutí orgánov občianskych združení v správnom súdnictve preto nie je daná.

Podmienky súdnej ochrany člena občianskeho združenia

Ako bolo spomenuté, na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že zákon celkom jednoznačne definuje podmienky, za splnenia ktorých sa člen občianskeho združenia môže s návrhom na preskúmanie rozhodnutia orgánu občianskeho združenia obrátiť na súd. Tieto podmienky by sa dali zhrnúť nasledovne:

- 1) musí existovať rozhodnutie orgánu občianskeho združenia, proti ktorému stanoví neumožní podať opravný prostriedok. Teda predmetné rozhodnutie nemôže v zmysle stanov preskúmať orgán občianskeho združenia;
- 2) takéto rozhodnutie musí odporovať buď stanovám, alebo musí byť v rozpore so zákonom. Samozrejme je možné, aby rozhodnutie bolo tak v rozpore so zákonom ako aj so stanovami. V prípade, ak by bolo rozhodnutie v súlade so stanovami, ktoré sú však v rozpore so zákonom, v takomto prípade bude rozhodnutie v rozpore so zákonom, a teda podmienky na preskúmanie rozhodnutia orgánu občianskeho združenia budú splnené;
- 3) návrh musí byť podaný do 30 dní odo dňa, kedy sa člen združenia o takomto rozhodnutí dozvedel, najneskôr však do 6 mesiacov od jeho prijatia. Táto lehota je prekluzívna a súd na ňu musí prihliadať *ex officio* a nie je možné ju za žiadnych okolností predĺžiť.

Tieto zdanlivo jednoznačné podmienky súdneho prieskumu rozhodnutí orgánov občianskeho združenia však v praxi spôsobujú značné problémy. Na niektoré z týchto problémov reflektoval Najvyšší súd SR, avšak na prevažnú väčšinu nájdeme odpovede iba v českej judikatúre.

Predovšetkým možno spomenúť problém naliehavého právneho záujmu na súdnom prieskume rozhodnutí orgánov občianskeho združenia. Je zrejme, že člen združenia, ktorý sa bude pred súdom v zmysle § 15 ods. 1 zákona domáhať preskúmania rozhodnutia orgánu občianskeho združenia, bude žalobu formulovať ako určovací s cieľom, aby súd určil, že konkrétne rozhodnutie je neplatné. Môže sa však člen združenia obrátiť na súd s návrhom na preskúmanie akéhokoľvek rozhodnutia?

V zmysle § 80 písm. c) zák. č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov sa navrhovateľ môže obrátiť na súd s návrhom na určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. V danom prípade však naliehavý právny záujem na požadovanom určení vyplýva priamo z § 15 ods. 1 zákona, a preto sa súd v prípade prieskumu rozhodnutia orgánu občianskeho združenia nebude touto procesnou podmienkou zaoberať. Tento postup je podobný ako v prípade žalôb o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru v zmysle § 77 zákonníka práce v znení neskorších predpisov. Je však jednoznačne potvrdený aj rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR, ktorý v rozsudku zo dňa 26. novembra 2009 vo veci sp. zn. 3Obdo/27/2008 vyjadril záver, že v prípade žalôb podľa § 15 ods. 1 zákona, naliehavý právny záujem vyplýva priamo z tohto ustanovenia a nie je potrebné ho v súdnom konaní preukazovať.

Uvedené závery ohľadom existencie naliehavého právneho záujmu vyplývajúceho členovi občianskeho združenia priamo zo zákona bez nutnosti jeho preukazovania v konaní pred súdom však majú zásadný dopad pre právo-aplikačnú prax. Mohlo by sa stať, že člen združenia by sa mohol na súd obracať v prípade každého rozhodnutia prijatého ktorýmkoľvek orgánom združenia. Je zrejme, že členovia združenia nie sú právnici, stanoví združenia nemusia pamätať na každú jednotlivú situáciu a vzťahy medzi členmi združenia sú dynamické a môžu sa vyvíjať rôznym smerom. Členovia združení by tak mohli postupom podľa § 15 ods. 1 zákona zneužívať právnu úpravu a k súdu pristupovať s návrhmi bez relevantného dopadu na právne vzťahy účastníkov konania. Dokonca by mohlo ísť aj o zneužívanie práva.

Práve s ohľadom na uvedené treba poukázať na rozhodovaciu prax českého najvyššieho súdu ako aj českého ústavného súdu. V danej veci je potrebné dodať, že až do 1. 1. 2014 mala Slovenská republika a Česká republika veľmi podobnú právnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 83/1990 Zb. Aby súdy neboli zahŕtené nezmyselnými žalobami členov občianskych združení podľa § 15 ods. 1 zákona, Nejvyšší súd ČR judikoval v rozsudku zo dňa 14. 9. 2011 vo veci sp. zn. 28Cdo/2304/2011, že za rozhodnutie orgánu občianskeho združenia podľa § 15 ods. 1 zákona nemožno bez ďalšieho považovať akékoľvek rozhodnutie prijaté pri činnosti združenia. Ak sa má člen združenia oprávnené domáhať súdnej ochrany proti nemu, je predovšetkým potrebné, aby takéto rozhodnutie zasiahlo do jeho práv; intenzitu takéhoto zásahu je nutné posudzovať

(s ohľadom na zásadu spolkovej autonómie) zdržanlivo, so zreteľom ku konkrétnym okolnostiam prípadu.

Predmetné rozhodnutie nadväzuje na predchádzajúcu judikatúru Nejvyššího soudu ČR (napr. rozsudok zo dňa 19. 11. 2008 vo veci sp. zn. 28Cdo/2306/2008), v ktorom súd konštatoval, že právomoc súdu k prieskumu rozhodnutí orgánov občianskych združení na základe určovacej žaloby člena je vo všeobecnej rovine daná. Ustanovenie § 15 ods. 1 zákona o združovaní občanov však treba vykladať reštriktívnym spôsobom z hľadiska povahy veci i okruhu osôb, ktoré sa môžu oprávnené dovoľávať súdnej ochrany. Súd v predmetnom rozsudku rovnako stanovil kritériá oprávnenosti žaloby, ktorými sú okrem protiprávnosti rozhodnutia orgánu občianskeho združenia aj osobnostná alebo materiálna ujma, ktorú utrpel člen združenia, vyčerpanie prípadných interných zmierlivých prostriedkov, spoločenský záujem na prejednaní veci a to všetko pri dostatočne vysokom stupni intenzity naplnenia týchto kritérií.

V tejto súvislosti nemožno opomenúť rozhodnutie Nejvyššího soudu ČR zo dňa 12. 10. 2011 vo veci sp. zn. 28Cdo/2094/2011, v ktorom súd konštatoval, že ak dôjde k významnému zásahu do práv člena občianskeho združenia, nesmie byť jeho ochrana redukovaná. Pri minimálnom, málo intenzívnom konflikte rozhodnutia orgánu občianskeho združenia s čiastkovým členským právom však člen musí vziať do úvahy skutočnosť, že do združenia vstúpil dobrovoľne a že súčasťou vnútrospolkovej demokracie je tiež podrobenie sa rozhodnutiam spolkového orgánu. Ludvík David uvádza, že: „Spolkový život rozhodne nie je možné podrobiť ingerencii súdov v prehnanom rozsahu. Hypertrofovanou ochranou člena voči spolku by sa narušovala spolková autonómia a žiaduci demokratizmus vnútorných vzťahov, včítane schopnosti ich autoregulácie a kultivácie.“²

V zmysle vyššie uvedených rozhodnutí českého najvyššieho súdu možno zhrnúť ďalšie kritériá odôvodnenosti podania návrhu na prieskum rozhodnutia orgánu občianskeho združenia. Tieto treba, samozrejme, splniť popri kritériách, ktoré už boli uvedené. Nejvyšší soud ČR ich v rozsudku zo dňa 19. 11. 2008 vo veci sp. zn. 28Cdo/2306/2008 formuloval nasledovne:

- 1) vyčerpanie prípadných interných zmierovacích prostriedkov;
- 2) spoločenský záujem na prejednaní veci;
- 3) osobnostná alebo materiálna ujma, ktorú člen združenia utrpel.

Súd však neopomenul dodať, že samotné formálne kumulatívne naplnenie týchto kritérií nestačí. Každé z týchto dodatočných kritérií formulovaných súdom musí dosahovať dostatočne vysoký stupeň intenzity. Toto český najvyšší súd jednoznačne dokázal v už spomenutom rozsudku zo dňa 12. 10. 2011 vo veci sp. zn. 28Cdo/2094/2011, kedy materiálnu ujmu vo výške 500 Kč nepovažoval za dostatočne vysokú na to, aby bolo tretie uvedené kritérium naplnené.

Takýto postup súdu, ktorý uplatnil pri interpretácii § 15 ods. 1 zákona je označovaný ako teleologická redukcia a používa sa v prípade, ak sa znenie platnej právnej úpravy ukáže širšie, než ako je to potrebné s ohľadom na princípy, hodnoty a účely, z ktorých právna úprava vychádza a právny predpis neobsahuje pravidlo, ktoré by stanovilo výnimku z príliš široko formulovanej právnej normy. Ide o nástroj dotvárania práva, pri ktorom sa na určitý skutkový stav aplikuje iba „jadro“ zákonného ustanovenia, napriek tomu, že by bolo možné aplikovať právnu normu v nepomerne širšom rozsahu. Účel právnej normy teda v takomto prípade dostáva prednosť pred princípom právnej istoty.³

Dôvodom na uplatnenie teleologickej redukcie pri aplikácii § 15 ods. 1 zákona je racionalita založená na uprednostňovaní spolkovej autonómie pred ingerenciou štátnych orgánov. Ak by totiž súd musel preskúmať v rámci realizácie práva člena občianskeho združenia na súdnu ochranu všetky interné rozhodnutia jednotlivých orgánov občianskych združení, presiahla by súdna ingerencia do spolkovej oblasti únosné hranice. Nakoľko občianske združenia nie sú nútenými spolkami a združovanie v nich je založené na dobrovoľnosti, nie je nevyhnutné, aby akékoľvek resp. všetky rozhodnutia orgánov občianskych združení museli nevyhnutne preskúmať súdy. Takúto argumentáciu použil na odôvodnenie teleologickej redukcie Nejvyšší soud ČR vo veci sp. zn. 28Cdo/2304/2011 a dodal, že právna úprava z roku 1990 je v tomto ohľade príliš všeobecná, kusá a nevyhovuje súčasnej realite. Práve z tohto dôvodu potom české súdy pristúpili k interpretačnej reštrikcii § 15 ods. 1 zákona č. 83/1990 Sb., avšak pri súčasnom zachovaní nevyhnutnej ochrany práv členov občianskych združení. Ak teda dôjde k významnému zásahu do práv člena občianskeho združenia, nesmie byť súdna ochrana redukovaná.

2 David, L.: Na hranicích práva. Soudcovské eseje. Praha : Leges, 2012, str. 92

3 porov. Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 248, 249; tiež Gerloch, A., Tomášek, M. et al. Nové jevy v právu na počátku 21. století. Díl II. Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva. Praha : Karolinum, 2010, s. 62

4 David, L.: Na hranicih práva. Soudcovské eseje. Praha : Leges, 2012, str. 102 – 103 a str. 105

Ludvík David uvádza, že súd musí veľmi starostlivo skúmať, či žaloba, ktorá sa formálne opiera o zákon nie je pre marginalitu vyslovených požiadaviek alebo pre nereálnosť výkonu rozhodnutia nepodstatná. Súdnu ochranu proti zásadným rozhodnutiam občianskych združení nie je možné vylúčiť. Súdy by však nemali poskytovať súdnu ochranu členovi spolku brojacemu proti rozhodnutiu spolkového orgánu „automaticky“ a bez obmedzenia, pričom súdna ochrana sa má odvíjať od vážnosti následkov spolkového rozhodnutia pre člena. Ludvík David dodáva, že právo a jeho uplatňovanie nie je hostina, ktorú si pre seba vystroja erudovaní právnici. Je to *ultimum refugium* nevyhnutné tam, kde prirodzené medziľudské vzťahy zlyhali. Ten, kto sa obracia na súd, aby chránil svoje právo, musí vždy uvažovať o potrebnosti a účinnosti svojho postupu.⁴

Pre úplnosť je však potrebné doplniť, že kým právna úprava obsiahnutá v § 15 ods. 1 zákona sa v Slovenskej republike od svojho prijatia v roku 1990 prakticky nezmenila, v Českej republike došlo pokiaľ ide o toto ustanovenie k zmene, a to s účinnosťou k 1. 1. 2003. V tento deň totiž nadobudol účinnosť zákon č. 151/2002 Sb., ktorým došlo okrem iného aj k zmene zákona č. 83/1990 Sb., a to práve v § 15 ods. 1, keď namiesto predchádzajúceho textu znelo toto ustanovenie tak, že člen združenia sa nemohol dožadovať pred súdom preskúmania rozhodnutia občianskeho združenia, ale v stanovenej lehote mohol požiadať okresný súd o určenie, či rozhodnutie občianskeho združenia je v súlade so zákonom alebo so stanovami. Najdôležitejšia zmena však v Českej republike nastala v súvislosti s prijatím nového občianskeho zákonníka zákona č. 89/2012 Sb., ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. 1. 2014, a ktorým bol zároveň v Českej republike abrogovaný zákon č. 83/1990 Sb. v znení neskorších predpisov. Do novej právnej úpravy týkajúcej sa ochrany člena občianskeho združenia bola spomenutá judikatúra českých súdov zapracovaná, konkrétne v § 258 a nasl. V uvedených ustanoveniach je uvedené, že člen združenia alebo ten, kto má záujem hodný právnej ochrany môže navrhnúť súdu, aby rozhodol o neplatnosti rozhodnutia orgánu združenia pre jeho rozpor so zákonom alebo so stanovami, pokiaľ sa neplatnosti nemožno dovolať pred orgánom združenia. V § 259 je potom stanovená trojmesačná subjektívna prekluzívna lehota a jednoročná objektívna prekluzívna lehota na podanie takejto žaloby. Azda najvýznamnejší je s ohľadom na predmet tohto článku § 260, v ktorom je výslovne uvedené, že súd neplatnosť rozhodnutia nevysloví, ak došlo k porušeniu zákona alebo stanov bez toho, aby to malo závažné právne následky a ak je v záujme združenia hodnom právnej ochrany neplatnosť rozhodnutia nevysloví. Rovnako súd v zmysle tohto ustanovenia nevysloví neplatnosť rozhodnutia ani vtedy, ak by tým bolo podstatne zasiahnuté do práva tretej osoby nadobudnutého v dobrej viere.

Záver

Cieľom tohto článku bolo poukázať na právnoaplikačné problémy súvisiace so súdnou ochranou člena občianskeho združenia podľa § 15 ods. 1 zákona č. 83/1990 Zb. v znení neskorších predpisov. Práve relatívna vágnosť § 15 ods. 1 zákona, v ktorom je zakotvené oprávnenie pre člena združenia, ktorý považuje rozhodnutie niektorého z jeho orgánov, proti ktorému už nie je možné podľa stanov podať opravný prostriedok za nezákonné alebo za odporujúce stanovám, aby v lehote do 30 dní odo dňa, keď sa o takomto rozhodnutí dozvedel, najneskôr však do 6 mesiacov od prijatia tohto rozhodnutia požiadať okresný súd o jeho preskúmanie spôsobuje v praxi určité komplikácie. V článku je analyzovaná slovenská, ale najmä česká judikatúra týkajúca sa podmienok, za splnenia ktorých sa člen združenia môže obrátiť na súd. Predmetné podmienky vyplývajúce z reštriktívneho výkladu § 15 ods. 1 zákona (použitím tzv. teleologickej redukcie, pri ktorej sa na určitý skutkový stav aplikuje iba „jadro“ zákonného ustanovenia, napriek tomu, že by bolo možné aplikovať právnu normu v nepomerne širšom rozsahu) zásadným spôsobom racionalizujú spôsob súdnej ochrany členov občianskych združení. Takýto prístup k aplikácii § 15 ods. 1 zákona umožňuje jednak zachovať nevyhnutnú mieru ochrany členov občianskych združení pred zásadnými zásahmi do sféry ich práv, na druhej strane umožňuje súdom vyhnúť sa, aby boli nútené prejednávať nezmyselné žabomyšie spory, ktoré sú často dôsledkom urazeného ega členov občianskych združení, ktorí boli buď prehlasovaní, alebo ktorých návrhy neboli rešpektované. ■

Zoznam použitej literatúry:

- David, L.: Na hranicih práva. Soudcovské eseje. Praha : Leges, 2012
- David, L.; Bílková, J.; Podivínová, M. Přehled judikatury. Soudní ochrana člena spolku, církve a politické strany. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 164
- Gajdošová, M.: Združenia a právo slobodne sa združovať. Bratislava : C. H. Beck, 2013
- Gerloch, A., Tomášek, M. et al. Nové jevy v právu na počátku 21. století. Díl II. Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva. Praha : Karolinum, 2010
- Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha : C. H. Beck, 2009
- Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2014

RESUMÉ**Právo člena občianskeho združenia na súdnu ochranu**

Autor sa v článku venuje problematike súdnej ochrany člena občianskeho združenia. Na základe analýzy judikatúry slovenských a českých súdov formuluje podmienky úspešnej žaloby podľa § 15 ods. 1 zákona č. 83/1990 Zb. v znení neskorších predpisov. Autor považuje práve judikatúru českých súdov spočívajúcu v reštriktívnom výklade predmetného ustanovenia za kľúčovú pre zabránenie rozmnožovaniu nezmyselných súdnych sporov.

SUMMARY**Right of a Civic Association Member to Judicial Protection**

The author deals with the judicial protection of a civic association member. Having analysed case law of Slovak and Czech courts, he formulates conditions of a successful application for judicial review under Sec. 15(1) of Act No. 83/1990 Coll. as amended. In the author's opinion, it is mainly the case law of Czech courts restrictively interpreting the said provision which is a key tool to prevent the increase in the number of pointless disputes.

ZUSAMMENFASSUNG**Das Recht des Mitglieds einer Bürgervereinigung auf gerichtlichen Schutz**

Der Autor widmet sich in seinem Artikel der Problematik des gerichtlichen Schutzes des Mitglieds einer Bürgervereinigung. Aufgrund der Analyse der Rechtssprechung der slowakischen und tschechischen Gerichte formuliert er die Grundsätze für eine erfolgreiche Klage gem. § 15 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 83/1990 der Gesetzsammlung in der Fassung der späteren Vorschriften. Der Autor betrachtet eben die Rechtssprechung der tschechischen Gerichte, die in einer restriktiven Auslegung der betreffenden Bestimmung beruht, als schwerpunktmäßige bei der Verhinderung von unsinnigen Gerichtsprozessen und deren Verbreiterung.

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SR

K plynutiu premlčacej doby disciplinárneho previnenia advokáta a k časovej pôsobnosti právnych noriem v disciplinárnom konaní

Právomoc SAK rozhodovať o právach a povinnostiach vyplývajúcich z pracovno-právneho vzťahu medzi advokátom a advokátskym koncipientom

Disciplinárne previnenie advokáta spočívajúce v zamestnávaní a odmeňovaní advokátskeho koncipienta v rozpore s právnymi predpismi, ktoré pozostáva z jednotlivých konaní počas trvania pracovného pomeru treba hodnotiť ako jeden skutok a na plynutie premlčacej doby primerane aplikovať trestnoprávne princípy uplatňujúce sa pri trvajúcom trestnom čine, v zmysle ktorých začína premlčacia doba plynúť v okamihu, keď sa odstránil protiprávny stav.

Disciplinárne orgány SAK majú pri rozhodovaní v disciplinárnom konaní právomoc posudzovať, či práva a povinnosti v rozsahu, v akom ich upravuje zákon o advokácii a interné predpisy SAK, medzi advokátom ako zamestnávateľom a advokátskym koncipientom ako zamestnancom v ich pracovnoprávnom vzťahu, boli dodržané.

Ak disciplinárny senát SAK aplikuje v disciplinárnom konaní interné predpisy SAK, ktoré boli účinné v čase, keď došlo k disciplinárnemu previneniu a disciplinárne obvinený nenamieta, že by neskoršia právna úprava mala byť preňho priaznivejšia, ide o postup v súlade s § 58 ods. 4 zákona o advokácii.

*Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky
sp. zn. IV. ÚS 396/2013 zo dňa 26. júna 2013*

1 Čl. 46 ods. 1 Ústavy SR:

„Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.“

2 Čl. 6 ods. 1 Dohovoru:

„Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.“

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 46 ods.1 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru
- § 56 a nasl., § 57 ods. 7, § 58 ods. 4, § 64 ods. 1, 2, 5 zákona o advokácii
- § 7 ods. 1 O. s. p.

Podanou ústavnou sťažnosťou sťažovateľ – advokát – namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky¹ a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd² rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 SŽ/13/2011. Vo svojom rozhodnutí Najvyšší súd SR zamietol žalobu advokáta v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory (ďalej len „SAK“) v časti, v ktorej bol advokát uznaný za vinného zo spáchania disciplinárneho previnenia spočívajúceho v závažnom porušení povinností podľa § 64 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 zákona o advokácii,³ § 31 a nasl. Advokátskeho poriadku⁴ a § 5 Uznesenia konferencie advokátov o výchove advokátskych koncipientov a ďalšom vzdelávaní advokátov.⁵ Disciplinárne previnenie

advokáta malo spočívať v tom, že zamestnával a vykonával odmeňovanie advokátskeho koncipienta v rozpore s platnými predpismi, že povinnosť odvádzať odvody preniesol na advokátskeho koncipienta a v tom, že nezabezpečil financovanie školení advokátskeho koncipienta v súlade s predpismi advokácie.

Najvyšší súd SR v postupe SAK ako žalovanej, ktorá z konania advokáta vyvodila disciplinárne dôsledky, nezistil žiaden rozpor so zákonom a stotožnil sa so závermi disciplinárneho senátu v otázke viny sťažovateľa. Pokiaľ ide o posúdenie premlčania disciplinárneho previnenia, Najvyšší súd poukázal na to, že predmetom disciplinárneho konania boli skutky, „ktoré možno charakterizovať ako trvajúce“, vzhľadom k čomu mal za to, že plynutie objektívnej premlčacej lehoty začalo skončením pracovného pomeru, keďže až do toho času si advokát svoje povinnosti neplnil. Subjektívna premlčacia lehota začala podľa Najvyššieho súdu plynúť doručením vyjadrenia advokátskeho koncipienta Slovenskej advokátskej komore ohľadne skutočností, ktoré upozorňovali na konanie advokáta.

Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namietal vyhodnotenie námietky premlčania najvyšším súdom, mal za to, že disciplinárny senát SAK v prejednávanej veci prekročil svoju právomoc, pretože rozhodol vo veciach, o ktorých môžu rozhodovať iba sudy a tvrdil, že disciplinárny senát rozhodoval podľa interných predpisov SAK, ktoré boli v čase rozhodovania disciplinárneho senátu zrušené.

Pokiaľ ide o vyhodnotenie námietky premlčania, ústavný súd nepovažoval názor najvyššieho súdu za arbitrárny, naopak, podľa jeho názoru bol primeraným spôsobom odôvodnený a ústavne udržateľný. V tejto súvislosti poukázal na to, že disciplinárne previnenie advokáta malo pozostávať z jednotlivých konaní počas trvania pracovného pomeru, na základe čoho dospel k záveru, že sa „javí byť primerané, ak najvyšší súd hodnotil toto disciplinárne previnenie ako jeden skutok, ktorý bol dokonaný skončením pracovného pomeru“. Ústavný súd zároveň vzhľadom na sankčný charakter disciplinárneho konania a odkaz na trestný poriadok v § 57 ods. 7 zákona o advokácii⁶ považoval za adekvátne na vec aplikovať trestnoprávne princípy a konštatoval, že „aj podľa teórie trestného práva pri trvacom trestnom čine začína plynúť premlčacia doba podľa § 87 trestného zákona v okamihu, keď sa odstránil protiprávny stav, ktorého udržiavanie je zákonným znakom trestného činu“. Argument sťažovateľa, že subjektívna premlčacia doba začala plynúť doručením pracovnej zmluvy SAK, spolu so žiadosťou o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov, nepovažoval ústavný súd za akceptovateľný: „Z hľadiska vymedzenia skutkov bola rozhodujúca až realizácia predmetnej pracovnej zmluvy, teda reálne správanie účastníkov tejto pracovnej zmluvy, ktorou dochádzalo k napĺňaniu ustanovení pracovnej zmluvy, prípadne k ich porušovaniu alebo obchádzaniu.“

S námietkou advokáta, že disciplinárny senát SAK nemá právomoc rozhodovať v pracovnoprávných veciach, sa ústavný súd nestotožnil. Poukázal pritom na § 7 ods. 1 O. s. p.,⁷ skutočnosť, že zákon o advokácii upravuje výkon advokácie a ďalšie vzťahy súvisiace s výkonom advokácie, ktorými sú najmä vzťahy advokáta a advokátskeho koncipienta, ktorého advokát zamestnáva, na skutočnosť, že pracovný pomer advokátskeho koncipienta sa spravuje pracovnoprávnymi predpismi a že zákon o advokácii a predpisy SAK upravujú podrobnosti a špecifiká pracovného pomeru advokátskeho koncipienta a konkrétny spôsob výkonu jeho práce. Vzhľadom na to ústavný súd dospel k záveru, že „SAK má právomoc rozhodovať o tom, či práva a povinnosti, v rozsahu, v akom ich upravuje zákon o advokácii a interné predpisy SAK, medzi advokátom ako zamestnávateľom a advokátskym koncipientom ako zamestnancom v ich pracovnoprávnom vzťahu, boli dodržané. Špecifikované rozhodnutia SAK sú však preskúmateľné súdom na základe žaloby v správnom súdnictve“.

K námietke sťažovateľa, že disciplinárny senát SAK rozhodoval na základe interných predpisov SAK, ktoré boli v čase rozhodovania o disciplinárnom previnení zrušené, ústavný súd uviedol, že sťažovateľ túto námietku v konaní pred Najvyšším súdom SR neuplatnil a nesplnil tak základný predpoklad, aby bola založená právomoc ústavného súdu na prerokovanie jeho sťažnosti. Vzhľadom na to Ústavný súd SR sťažnosť advokáta odmietol pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Nad rámec veci Ústavný súd SR konštatoval, že v prerokovanom prípade disciplinárny senát aplikoval interné predpisy SAK, ktoré boli účinné v čase, keď došlo k disciplinárnemu previneniu, a mal za to, že išlo o postup v súlade s § 58 ods. 4 zákona o advokácii.⁸ Zároveň poukázal na to, že sťažovateľ v konaní nenamietal skutočnosť, že by neskoršia úprava bola preňho priaznivejšia.

3 § 64 ods. 1, 2, 5 zákona o advokácii:

„(1) Pracovný pomer advokátskeho koncipienta sa spravuje pracovnoprávnymi predpismi.

(2) Advokátsky koncipient vykonáva pod vedením a dohľadom advokáta, spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti, komplementára komanditnej spoločnosti alebo konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným právnou prax, ktorej účelom je nadobudnúť vedomosti a osvojiť si skúsenosti potrebné na výkon advokácie. Počas tejto praxe je advokát oprávnený poveriť advokátskeho koncipienta vykonaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ktoré advokátsky koncipient robí samostatne.

(5) Advokát, verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá zamestnáva advokátskeho koncipienta, je povinná vytvárať také pracovné podmienky, ktoré advokátskemu koncipientovi umožnia riadnu prípravu na povolanie advokáta. Advokátskemu koncipientovi sa umožní najmä účasť na školeniach usporiadaných komorou, riadna príprava na advokátsku skúšku, ako aj účasť na advokátskej skúške.“

4 Advokátsky poriadok schválený dňa 19. 6. 2010. Obdobne § 40 a nasl. Advokátskeho poriadku schváleného dňa 15. 6. 2013.

5 § 5 Uznesenia konferencie advokátov o výchove advokátskych koncipientov a ďalšom vzdelávaní advokátov:

„(1) Účasť advokátskeho koncipienta na seminároch organizovaných komorou je výkonom práce, za ktorú mu patrí náhrada mzdy.

(2) Školiteľ je povinný poskytnúť advokátskemu koncipientovi za podmienok ustanovených osobitným predpisom náhradu cestovných výdavkov, výdavkov za ubytovanie, stravné a náhradu vedľajších výdavkov, ktoré mu vzniknú s účasťou na seminároch organizovaných komorou.“

6 § 57 ods. 7 zákona o advokácii:

„Ak tento zákon alebo disciplinárny poriadok komory priamo neupravujú niektoré postupy v disciplinárnom konaní alebo postavenie, práva a povinnosti účastníkov konania, použijú sa primerane ustanovenia osobitného predpisu (pozn. trestného poriadku).“

7 § 7 ods. 1 O. s. p.:

„V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.“

8 § 58 ods. 4 zákona o advokácii:

„Zodpovednosť za disciplinárne previnenie sa posudzuje podľa všeobecne záväzných právnych predpisov a predpisov komory účinných v čase, keď k disciplinárnemu previneniu došlo; podľa neskorších všeobecne záväzných právnych predpisov a predpisov komory sa posudzuje len vtedy, ak je to pre disciplinárne obvineného priaznivejšie.“

Vzhľadom na uvedené Ústavný súd SR dospel k záveru, že v danom prípade neexistujú skutočnosti, ktoré by signalizovali možnosť vyslovenia porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, sťažnosť advokáta preto odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pri predbežnom prerokovaní z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátska koncipientka

Zo zasadnutí predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na rokovaní **4. decembra 2014** v Hoteli Patria v Štrbskom Plese. Rokovanie viedol predseda SAK JUDr. Hrežďovič.

Členovia P SAK **odsúhlasili** návrh programu s doplneniami a za overovateľa zápisnice určili JUDr. Mularčíka.

Členovia predsedníctva v kontexte správy predsedu **vzali na vedomie** jeho informácie o výkone bežnej agendy v rámci zverenej pôsobnosti a o uzatvorení Dodatku č. 1 k poisťnej zmluve medzi SAK a Wüstenrot poisťovňou, a. s. Zároveň **vzali na vedomie** informácie tajomníka SAK JUDr. Popovca o stave úhrad trov obhajoby *ex offio*.

JUDr. Kalata predložil návrhy odpovedí na dopyty súvisiace s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, o ktorých rokovala pracovná skupina pre trestné právo, pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami. Členovia predsedníctva predložené návrhy s úpravami vyplývajúcimi z diskusie **schválili**.

Členovia predsedníctva **rozhodovali** o žiadostiach o odpustenie príspevku na činnosť Slovenskej advokátskej komory a o poskytnutie účelovej pôžičky zo sociálneho fondu.

Zástupkyne mediálnej agentúry písomne informovali o aktivitách v mediálnej oblasti v novembri 2014 a o prípravách osláv 25. výročia nezávislej advokácie v apríli 2015. Predsedníctvo **vzalo** tieto informácie **na vedomie** s tým, že pri príležitosti 25. výročia nezávislosti advokácie bude vyhotovené špeciálne logo a plánuje sa umiestnenie pamätnej tabule na prvej budove slovenskej advokácie v Martine.

Predsedníctvo **vzalo na vedomie** informácie o súdnych konaniach, v ktorých je Slovenská advokátska komora účastníkom, so zameraním na statusové veci, na vypratanie nebytových priestorov v budove SAK a na vymáhanie pohľadávok.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** správy z predchádzajúcich pracovných ciest a návrhy zahraničných partnerov na spoluprácu pri organizácii vzdelávacích podujatí.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach advokátov a advokátskych koncipientov o zápis do zoznamov vedených komorou, o vykonanie zmien v zápisoch, o započítanie inej právnej praxe a o návrhoch na vyiarknutie advokátov, resp. advokátskych koncipientov z príslušných zoznamov a návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie, resp. činnosti advokátskeho koncipienta podľa príslušných ustanovení zákona o advokácii.

Prvé zasadnutie predsedníctva SAK v roku 2015 sa uskutočnilo **16. januára** v sídle komory Bratislave. Rokovanie viedol predseda JUDr. Hrežďovič.

Členovia P SAK **odsúhlasili** návrh programu s doplneniami a za overovateľa zápisnice určili JUDr. Oleja.

JUDr. Hrežďovič referoval o výkone štandardných činností v rozsahu zverených právomocí. Predsedníctvo **vzalo na vedomie** doplňujúce informácie tajomníka JUDr. Popovca o uzatvorení a realizácii Dohody so sociálnou poisťovňou o poskytovaní údajov zo zoznamu Slovenskej advokátskej komory, ktorú P SAK schválilo na novembrovom zasadnutí P SAK na účely splnenia povinnosti oznamovania zmeny výkonu advokácie pri zápise do zoznamu advokátov a akýchkoľvek zmien výkonu advokácie ako samostatne zárobkovo činná osoba s tým, že SAK bude oznamovať iba zmeny týkajúce sa postavenia advokáta ako samostatne zárobkovo činné osoby. Zároveň **vzalo na vedomie** oznámenie Ministerstva financií Slovenskej republiky, sekcie daňovej a colnej, odboru legislatívy a finančnej správy a správy daní v súvislosti s uplatňovaním zákona o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona o správe daní a poplatkov a o zmenách v systave územných finančných orgánov. JUDr. Illeš informoval o stave výmeny advokátskych preukazov s tým, že momentálne prebieha zber údajov a ich aktualizácia.

Pevnou súčasťou zasadnutí predsedníctva bývajú dopyty súvisiace s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, o ktorých rokovala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu povolania s inými činnosťami. Členovia predsedníctva návrhy stanovísk s úpravami vyplývajúcimi z diskusie **schválili**.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** informáciu o stave spracovania komentára k Advokátskej tarife vo finálnom znení a rozhodlo rokovať o jeho vydaní prostredníctvom externého vydavateľa.

Členovia predsedníctva **rozhodovali** o žiadostiach o odpustenie príspevku na činnosť SAK, **vzali na vedomie** informáciu o stave pôžičiek poskytnutých začínajúcim advokátom zo sociálneho fondu k 31. decembru 2014 a **schválili** cenník inzercie v Bulletinu slovenskej advokácie v roku 2015 v nezmenenom znení v porovnaní s rokom 2014.

Zástupkyne mediálnej agentúry informovali o činnosti v mediálnej oblasti v mesiaci december a o prípravách osláv 25. výročia nezávislej advokácie. Predsedníctvo **vzalo** informácie **na vedomie**, **schválilo** nominácie na ocenenie za celoživotný prínos advokácii, v rámci Dňa otvorených dverí poskytovanie bezplatných právnych porád vo vybraných mestách a zorganizovanie prednáškového cyklu o advokácii pre stredné školy v podobnom režime ako v roku 2014.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** informácie o všetkých súdnych konaniach, v ktorých na strane navrhovateľa, resp. odporcu vystupuje Slovenská advokátska komora.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia P SAK **vzali na vedomie** správy z predchádzajúcich pracovných ciest a poverili zástupcov komory účasťou na vybraných zahraničných podujatiach v 1. polroku 2015.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o statusových žiadostiach advokátov a advokátskych koncipientov podľa príslušných ustanovení zákona o advokácii.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Zachovávanie zdvorilosti medzi advokátmi navzájom v písomných vyjadreniach

Uvedenie expresívnych výrokov s charakterom hodnotiacich úsudkov advokátom na základe pokynu jeho klienta v písomnom vyjadrení adresovanom súdu, v rámci kritiky postupu právneho zástupcu protistrany, ktoré nemožno hodnotiť ako nevecné, osobné a vedome nepravdivé najmä preto, lebo v sebe nekumulujú prvky oplzlosti, vulgárnosti, dehonestujúcich, či neprimerane expresívnych výrazových prostriedkov alebo hanlivých výrazových prvkov, teda takých súčastí vyjadrenia advokáta, ktoré by boli značne za hranicou všeobecnej slušnosti, za hranicou advokátskej etiky a akceptovateľnej komunikácie medzi advokátmi, nie je disciplinárnym previnením advokáta.

Rozhodnutie III. odvol. disc. senátu SAK
z 9. januára 2014, sp. zn. III. ODS-18/13: 3093/2012
Rozhodnutie III. disciplinárneho senátu SAK
z 30. mája 2013, sp. zn. DS III. 3/13:3093/2012

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení,
- § 14 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK z 19. júna 2010

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK z 30. mája 2013, sp. zn. DS III. 3/13:3093/2012 v spojení s rozhodnutím III. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 9. januára 2014, sp. zn. III. ODS-18/13: 3093/2012 bol disciplinárne obvinený advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii pre porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 3 zákona o advokácii¹ a § 14 ods. 1 a 2 Advokátskeho poriadku SAK,² ktorého sa mal dopustiť

tým, že

ako právny zástupca svojho klienta v konaní pred okresným súdom v písomnom vyjadrení zo dňa 11. 7. 2012 uviedol nasledovné výroky:

a) „Súhlasíme s vyžiadanim vyjadrení od daných spoločností súdom, pretože nič nezamlčujeme a ide iba o zbytočné napádania protistranou, ktorých jediným cieľom je „naháňanie hodín u PZ“, keďže manipulovaním súdu sa snažia vymôcť čo najvyššie trovy.“

b) „Právny zástupca navrhovateľa opätovne zasiela súdu vyjadrenia, ktorú sú opakovaním už zdokladovaných skutočností. Týmto súd iba zbytočne zamestnáva so snahou o manipulovanie opakovaním nepodložených výmyslov a s cieľom nahnať si čo najviac právnych úkonov pre výpočet trov právneho zastupovania, keďže očakáva, že súd sa prípadom nebude dôkladne zaoberať a rozhodne v prospech detí alebo matky, ako býva nepísaným zvykom.“

pretože v zmysle § 25 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK

skutok nie je disciplinárnym previnením.

Z odôvodnenia:

Revízná komisia SAK podala proti disciplinárne obvinenému advokátovi návrh na začatie disciplinárneho konania pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia na základe sťažnosti sťažovateľa – advokáta JUDr. C. D., ktorý sa cítil byť dotknutý vyjadreniami disciplinárne obvineného, ktoré považoval za osočujúce a neprimerané.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k podanej sťažnosti okrem iného poukázal na to, že predmetné výroky boli vytrhnuté z celkového kontextu s tým, že z jeho strany nedošlo k uvedeniu úmyselne nepravdivých skutočností, lebo sa opierali o doterajšie fakty a boli len, podľa jeho názoru, vecným posúdením. Vo svojom vyjadrení k návrhu na začatie disciplinárneho konania disciplinárne obvinený doplnil, že jeho vyjadrenie bolo vecné a nebolo vedome nepravdivé, ďalej poukázal na to, že kolegialita medzi advokátmi nemôže nadradovať záujem stavu nad záujmy klienta. Na pojednávaní senátu dňa 30. 5. 2013 disciplinárne obvinený uviedol, že berie plnú zodpovednosť za výroky aj keď to boli výroky jeho klienta, ktoré preniesol do svojho písomného vyjadrenia, avšak trvá na tom, že celé toto konanie bolo veľmi emocionálne, avšak napomohlo k tomu, že došlo k mimosúdneho rokovaniu a ukončeniu sporu v prospech klientov, ako aj k tomu, že súd v konečnom dôsledku nepriznal trovy konania ani jednej zo sporových strán.

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK z 30. 5. 2013, sp. zn. DS III. 3/13:3093/2012 bol disciplinárne obvinený spod návrhu na začatie disciplinárneho konania v celom rozsahu oslobodený, pretože skutok nie je disciplinárnym previnením.

V odôvodnení tohto rozhodnutia disciplinárny senát uviedol, že sa síce nestotožnil s obranou disciplinárne obvineného ohľadom nadradenosti záujmu klienta, nakoľko mal za to, že takouto argumentáciou by sa dalo dôjsť k absurdnému a neprijateľnému záveru, že prehnanou expresívnosťou vyjadro-

vania vlastne advokát chráni záujmy klienta, od čoho by bol už len krôčik k úvahám, že prípadný verbálny alebo písomný atak proti advokátovi protistrany by bol vlastne ako prejav boja proti „falošnej“ kolegialite žiaducim. Pre rozhodnutie senátu bolo rozhodujúce, že výroky uvedené v skutkovej vete návrhu na začatie disciplinárneho konania neboli urážlivé, a to aj napriek tomu, že ich nemožno hodnotiť ako kultivované, avšak podľa názoru senátu nie je určujúce zameriavať sa primárne na kultivovanosť výrokov, pokiaľ vyjadrovanie nebude neslušné či nedôstojné.

Proti tomuto rozhodnutiu podal predseda Revízejnej komisie SAK riadne a včas odvolanie, v ktorom namietal nesprávne posúdenie veci, pretože podľa jeho názoru akýkoľvek verejný atak advokáta nevecného charakteru na svojho kolegu je znížením dôstojnosti advokátskeho stavu, pričom použité výroky sú podľa neho nevecné, urážlivé, v rozpore s profesijnou etikou a znižujúce dôstojnosť advokátskeho stavu. S ohľadom na to žiadal napadnuté rozhodnutie zmeniť, uznať disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia a uložiť mu disciplinárne opatrenie vo forme verejného napomenutia.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k odvolaniu žiadal napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdiť, namietal nedostatočné odôvodnenie odvolania a s ohľadom na späť vzatie sťažnosti sťažovateľa mal za to, že ani sám sťažovateľ už nepovažuje predmetné výroky za neprimerané a osočujúce.

III. odvolací disciplinárny senát rozhodnutím z 9. januára 2014, sp. zn. III. ODS-18/13: 3093/2012 podľa § 59 ods. 2 zákona o advokácii s poukazom na § 34 Disciplinárneho poriadku SAK odvolaním napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil.

Odvolací disciplinárny senát sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového senátu a vyjadril svoj nesúhlas s argumentáciou odvolateľa s poukazom na nasledovné skutočnosti:

Odvolací disciplinárny senát predovšetkým poukázal na to, že predmetné výroky sú len časťou celého písomného vyjadrenia disciplinárne obvineného v konaní pred okresným súdom, pričom tieto boli použité na základe pokynu jeho mandanta (opak tvrdenia disciplinárne obvineného v disciplinárnom konaní nebol preukázaný) a boli prirodzenou reakciou na postup protistrany a jeho právneho zástupcu v súdnom konaní v záujme ochrany práv klienta. Konanie disciplinárne obvineného rozhodne nebolo motivované snahou právneho zástupcu protistrany uraziť, ponížiť alebo deklarovať voči nemu postoj osobnej alebo profesijnej animozity.

Odvolací senát prihliadol aj na to, že tieto vyjadrenia boli uvedené v písomnej forme a výslovne adresované konajúcemu súdu, teda nešlo o verejné a zároveň verbálne vyjadrenia priamo voči osobe JUDr. C. D., lebo tohto ako právneho zástupcu v konaní pred súdom zastúpili advokátski koncipienti, pričom ani konajúci súd nevyhodnotil tieto vyjadrenia za nevhodné, neprimerané či inak neprípustné.

Pri vyhodnotení výkladových kritérií a hľadísk pojmu disciplinárne previnenie v zmysle § 56 ods. 1 zákona o advokácii,

Pýta(j)te sa predsedníctva

Patrí advokátovi nárok na náhradu za stratu času aj v prípade, ak sa na úkone právnej služby (najmä súdneho pojednávania) zúčastní jeho advokátsky koncipient alebo tento nárok patrí advokátovi iba v prípade, ak sa na úkone zúčastní advokát osobne?

V prípade, ak advokát poverí vykonaním úkonov advokátskeho koncipienta, je úkon koncipienta úkonom advokáta, a preto advokát oprávnené účtuje odmenu za úkony právnej služby v súlade s vyhláškou číslo 655/2004 Z. z. Vyhláška terminologicky nikde nerozlišuje medzi úkonom advokáta a úkonom advokátskeho koncipienta, preto pre priznanie odmeny za vykonanie úkonu advokátovi, hoci na úkone bol prítomný jeho koncipient, platí rovnaká argumentácia ako pre priznanie niektorej z náhrad podľa vyhlášky. Rozhodovať o náhrade trov konania na odmenu advokáta úspešnému účastníkovi súdneho konania patrí do rozhodovacej právomoci súdu, voči ktorému je advokát povinný vyúčtovať a svoje vyúčtovanie aj právne odôvodniť a obhájiť.

teda či advokát konal tak, že zavinene porušil povinnosti vyplývajúce z tohto zákona alebo z predpisu komory a dopustil sa tým disciplinárneho previnenia je potrebné vždy skúmať a prihliadať na to, či konanie advokáta má prvky úmyselného, závažného a vo vzťahu k predpokladaného následku intenzívneho konania, aj s prihliadnutím na spôsob konania, okolnosti, za ktorých ku konaniu došlo a motív, resp. pohnútku konania advokáta.

V posudzovanom prípade predmetné výroky primárne neboli motivované, resp. determinované tým, že boli namierené voči dôstojnosti advokátskeho stavu a zásadám profesijnej etiky, nesmerovali voči oprávneným záujmom iného advokáta, neboli nevecné, osobné a vedome nepravdivé najmä preto, lebo v sebe nekumulovali prvky oplzlosti, vulgárnosti, dehonestujúcich, či neprimerane expresívnych výrazových prostriedkov alebo hanlivých výrazových prvkov, teda takých súčastí vyjadrenia advokáta, ktoré by boli značne za hranicou všeobecnej slušnosti, za hranicou advokátskej etiky a akceptovateľnej komunikácie medzi advokátmi. Nemožno ich teda považovať za také, ktoré by boli disciplinárnym previnením.

Konanie disciplinárne obvineného spočívajúce v použitých slovných vyjadreniach je nutné z hľadiska hodnotenia miery intenzity a následku posudzovať aj v kontexte toho, že ide o formulácie, ktoré nemožno klasifikovať izolovane bez ohľadu na to, že boli súčasťou obsiahlejšieho vyjadrenia, ktoré podával advokát v mene svojho klienta v súdnom konaní. Pri analýze slovných spojení týchto výrokov je náležité sumarizovať a vyhodnotiť, že ide o hodnotiace úsudky účastníka konania v zastúpení právnym zástupcom, resp. o názory na postup právneho zástupcu navrhovateľa predstavujúce iba akýsi subjektívny hodnotiaci rámec, pričom pre posúdenie intenzity a následku konania má zásadný význam skutočnosť, že samotný sťažovateľ v prvostupňovom disciplinárnom konaní dňa 22. 5. 2013 potvrdil, že tvrdenia disciplinárne obvineného, ktoré považoval za neprimerané a za osočujúce si vysvetlili, disciplinárne obvinený sa mu ospravedlnil, jeho ospravedlnenie akceptoval, pričom jeho vyjadrenie bolo napísané vo veľmi emocionálnom vypätom pojednávaní.

S ohľadom na vyššie uvedené hodnotiace skutkové a právne resumé odvolacieho disciplinárneho senátu je potrebné dať do pozornosti čl. 4. 1., čl. 4. 2 a čl. 5. 1. Etického kódexu advokátov Európskej únie z 28. 10. 1988, ktorý bol novelizovaný CCBE 28. 11. 1998 a 06. 12. 2002. Podstatou týchto ustanovení je o. i. povinnosť advokáta správať sa pri výkone advokácie eticky, čestne, bez strachu a bez ohľadu na vlastné záujmy alebo dôsledky voči svojej osobe, v konaní pred súdom, v súlade s procesnými predpismi, bez podávania mylných a zavádzajúcich informácií a nekonať voči iným advokátom škodlivo. Disciplinárne obvinený rámec týchto ustanovení Etického kódexu advokátov Európskej únie neprekročil. S ohľadom na tieto skutočnosti odvolací senát rozhodol tak, ako je vyššie uvedené.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

1 § 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

2 § 14 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokáti sa navzájom správajú zdvorilo. Sú povinní rešpektovať oprávnené záujmy iných advokátov.“

§ 14 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:

„Vyjadrenie advokáta má byť vecné, neosobné a nesmie byť vedome nepravdivé.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Medzinárodný šachový turnaj

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA
v spolupráci s partnermi
organizuje

odborný seminár pri príležitosti prijatia
prvého zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii

a

VIII. ročník medzinárodného šachového turnaja ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA

Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

17. a 18. apríla 2015

vo veľkej zasadačke SAK, Kolárska 4 v Bratislave

Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia, študenti právnických fakúlt, iné právnické povolania a pozvaní hostia. Právo účasti majú registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Prihlášky posielajte do 10. apríla 2015.

Kontakt: Mgr. Lucia Strečanská strecanska@sak.sk
tel.: 02/204 227 44, fax: 02/529 61 554

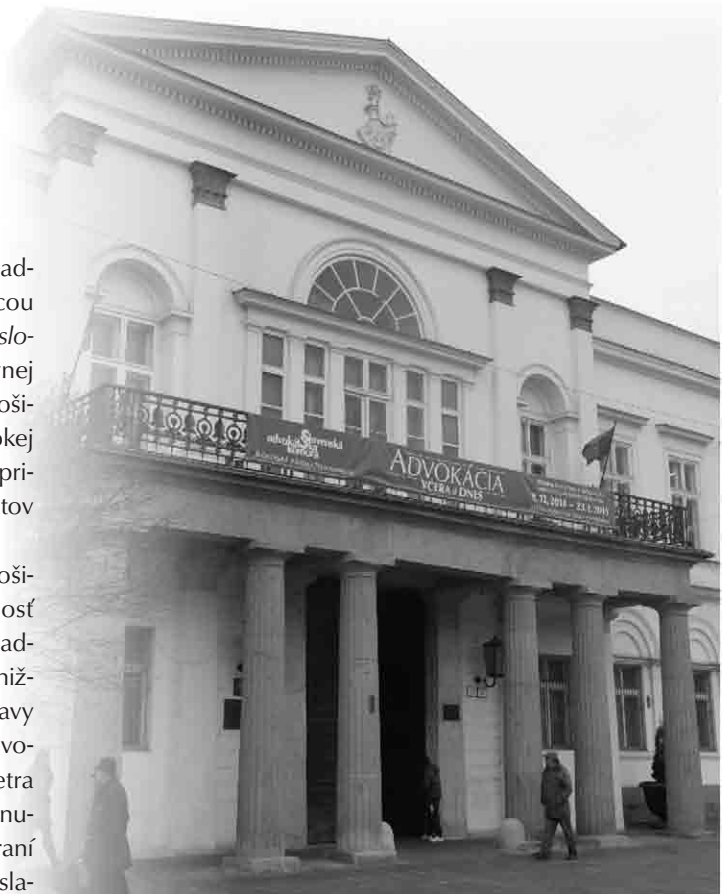
Záujemcov, ktorí sa na turnaji zúčastnia prvýkrát, prosíme pripojiť k prihláške doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte.

Formulár prihlášky a propozície nájdete na www.sak.sk

Výstava *Advokácia včera a dnes* v Košiciach

Výstava *Advokácia včera a dnes* pripravená Slovenskou advokátskou komorou v spolupráci s Univerzitnou knižnicou Bratislava, o konaní ktorej v Bratislave informoval *Bulletin slovenskej advokácie* č. 10-11/2014, vstúpila do svojej putovnej časti jej slávnostným otvorením 9. decembra 2014 v Košiciach. Zámerom podujatia je priblížiť predovšetkým širokej laickej verejnosti význam a úlohy advokácie v súčasnosti, pripomenúť významné historické osobnosti z radov advokátov a tým podporovať pozitívne vnímanie advokácie.

Na otvorení výstavy sa v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach zišli štyri desiatky záujemcov o minulosť a súčasnosť advokácie. Prítomných privítal podpredseda Slovenskej advokátskej komory Jozef Olej a riaditeľ Štátnej vedeckej knižnice Ján Gašpar. Nasledovalo stručné predstavenie výstavy spojené s výkladom o minulosti, ale najmä súčasnosti advokácie na Slovensku očami advokátov Rudolfa Manika a Petra Kerecmana. Výstava bola rozšírená o panel venovaný minulosti advokácie na východnom Slovensku. Pri jeho vytváraní pomohli kolegovia z košického a prešovského regiónu zaslaním predovšetkým fotografií advokátov pôsobiacich v povojnovom období. Vystavené boli i knižné publikácie s tematikou advokácie vydané Slovenskou advokátskou komorou, ale aj tituly z fondov Štátnej vedeckej knižnice. Po otvorení výstavy podujatie pokračovalo v príjemnej atmosfére neformálnou diskusiou o činnosti advokátskej komory v minulosti i dnes. Mimoriadne vzácnou bola prítomnosť niektorých starších kolegov advokátov.

Okoloidúčich o konaní výstavy informoval veľkoplošný banner s logom Slovenskej advokátskej komory umiestnený na priechodí budovy Štátnej vedeckej knižnice na Hlavnej ulici v Košiciach.

Výstava v Košiciach trvala od 9. decembra 2014 do 23. januára 2015.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Novoročné stretnutie právnikov 2015

Začiatok roka 2015 bol pre právnikov z rôznych profesií opätovne príležitosťou na prežitie príjemným chvíľ. Slovenská advokátska komora zorganizovala tradičné Novoročné stretnutie právnikov 15. januára 2015 v bratislavskom Hoteli Carlton. Svojou prítomnosťou ho poctili aj protokolárni hostia – podpredsedníčka Národnej rady Slovenskej republiky Jana Laššáková (foto 1) minister spravodlivosti Slovenskej republiky Tomáš Borec (foto 2), predsedníčka Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Daniela Švecová (foto 3), predsedníčka Súdnej rady Slovenskej republiky Jana Bajánková (foto 4 – vľavo), predseda Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky Robert Madej, viacerí poslanci zákonodarného zboru a štátna tajomníčka Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky Monika Jankovská.

Samozrejme, predseda komory JUDr. Hrežďovič (foto 5) na úvod srdečne privítal všetkých prítomných – sudcov, prokurátorov, zástupcov akademickej obce, reprezentantov partnerských komôr a kolegov advokátov. V príhovore pripomenul, že nový rok bude v oblasti legislatívy, práva a justície na Slovensku nepochybne zaujímavý. Už len tým, že pokračujú práce na legislatívnych zmenách Občianskeho súdneho poriadku, ktorý sa bude týkať každého tak profesijne, ako aj osobne. Predovšetkým advokátov vzhľadom na to, že

spomínaný zákon zavedie množstvo nových prvkov do bežného vzťahu advokát – klient. Praktizujúci advokáti si budú musieť zmeny osvojiť v rámci každodenného výkonu povolania. Dodal, že pripravované zmeny budú slúžiť lepšej možnosti práva, a tým pomôžu najmä občanom.

Program novoročného stretnutia bol venovaný ďalšej milej udalosti v živote advokácie. Slovenská advokátska komora vydala v edícii publikácií venovaných významným historickým dejateľom novú knihu *Advokát Ivan Horváth a advokáti v jeho diele*. JUDr. Hrežďovič ocenil iniciatívu autora JUDr. Petra Kerecmana, ktorý spracovaním diela pripomína významnú kultúrnu osobnosť z radov advokátov. Životné putovanie Dr. Horvátha bolo klukaté, na vernosť ideálom doplatil. V 50-tych rokoch bol nezákonne odsúdený, odsudzujúci rozsudok sa dočkal zrušenia až po jeho smrti. 110. výročie narodenia Ivana Horvátha je nepochybne vhodným motivačným momentom na vydanie dôstojnej spomienky.

JUDr. Kerecman pripomenul, že advokácia a kultúra patria po stáročia nerozlučne k sebe. Dokazujú to advokáti – národovci, mecenáši umenia či chudobných študentov, ale aj advokáti – spisovatelia. Medzi nich patrí aj Ivan Horváth, ktorý advokáciu vykonával dvanásť rokov, z toho deväť ako samostatný advokát v Senici a neskôr v Bratislave. Ako spiso-

vatel' patrí k vrcholným predstaviteľom modernej slovenskej prózy. Advokátov zobrazil aj vo svojom literárnom diele.

Ako advokát veril, že „*niet prípadu, v ktorom by nebolo možné poskytnúť aspoň prvú pomoc, keď už aj nie je možné zaručiť vyliečenie*“ a advokátov upozorňoval, že „*kto nevie ihneď siahnuť za pravým liekom, nezaslúži si meno odborník*“.

Ivan Horváth kráča životom za dobrodružstvom svojho osudu, bol umelcom nevšedného a zvláštneho talentu a ako o ňom píše literárni kritici – „*hľadel na svet dychtivými očami, vnímal ho otvoreným srdcom a pred jeho protikladmi utekal so zraneným vnútrom*“.

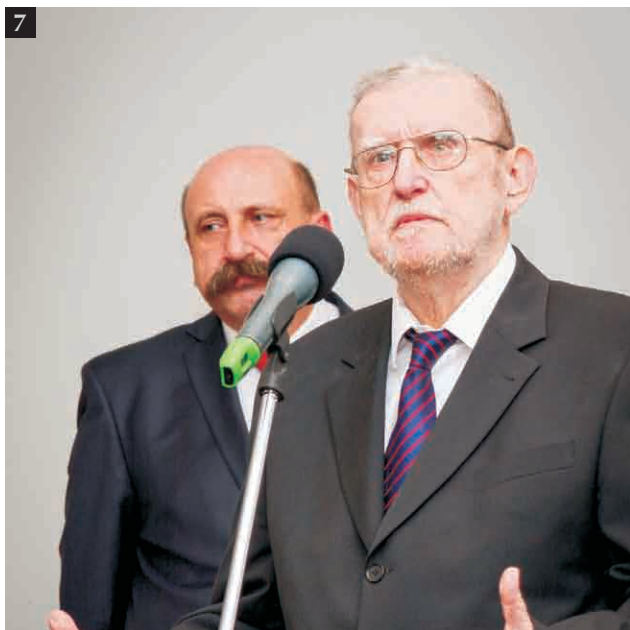
Ivan Horváth ako advokát aj spisovateľ veril v právo, v jeho hlbší zmysel, patril k intelektuálnej elite národa. Bolo to však práve právo zbavené svojho zmyslu, ktoré jeho život tragicky poznačilo. Publikácia vyšla aj preto, aby si súčasníci pripomínali udalosti 50-tych rokov minulého storočia, obdo-

bie, keď bezcitnosť ukrytá za masku práva víťazila, dobu, keď bol život ťažší, než sa dá predpokladať.

JUDr. Kerecman na záver poďakoval deťom Ivana Horvátha – dcére Jane Schillerovej a synovi Ivanovi Horváthovi ml. – za udelenie súhlasu s uverejnením advokátskych poviedok a zapožičanie fotografií. Poďakoval Slovenskému rozhlasu za poskytnutie zvukového záznamu z procesu, PhDr. Kuzmíkovej, znalkyni literárneho diela Ivana Horvátha, za cenné rady a korektúru knihy, ako aj všetkým, ktorí po prečítaní rukopisu usmernili autora pri dokončovaní knihy. Napokon adresoval slová poďakovania Slovenskej advokátskej komore za ďalší vydavateľský počin (**foto 6** – zľava: PhDr. Kuzmíková, Jana Schillerová, Ivan Horváth ml. a JUDr. Kerecman).

Knihu do života symbolicky paragrafmi uviedol spisovateľ Ľubomír Feldek (**foto 7**). Prečítal si ju v predstihu a podelil sa o dojmy, ktoré v ňom zanechala. Príbeh rodiny Horváthov-

cov je kusom jeho života. Aj otec pána Feldeka bol právnik, bol rovesníkom Ivana Horvátha, žili v Senici, rodičia sa priatelili, a tak sa pán Feldek priatelil s deťmi Ivana Horvátha. Z domu Horváthovcov vanula ohromná inšpirácia – Dr. Horváth bol právnik a umelec zároveň. Deti Ivana Horvátha kráčajú v šlapajach rodinnej umeleckej tradície. Kto vstúpil do horváthovského domu, miloval nielen advokáciu, ale aj umenie. Podľa slov pána Feldeka dvojdornosť horváthovského príbehu krásne zachytil aj JUDr. Kerecman. Kniha je dôkladne spracovaná, prináša množstvo zaujímavých maličkostí a cítiť za ňou množstvo mravčej práce. Ľubomír Feldek pripomenul prítomným symboliku mesiaca január v živote rodiny Horváthovcov: v januári bola po 25 mesiacoch z vyšetrovacej väzby prepustená bez vysvetlenia pani Horváthová,

v januári bol po desiatich rokoch väzenia prepustený samotný Dr. Horváth. Našťastie, tieto časy sa minuli a dnes žijeme iný, príjemný január, ktorý je aj mesiacom tradičného novoročného stretnutia právnikov.

Auditóriu sa napokon prihovorila dcéra Ivana Horvátha Jana Schillerová (foto 8). Tlmočila radosť rodiny z toho, že sa na Dr. Horvátha nezabudlo. Poďakovala autorovi za vynikajúce spracovanie. Obrátila sa na prítomných s prosbou, aby vyvinuli úsilie o zachovanie demokratického a právneho štátu, v ktorom sa budú dodržiavať etické a morálne princípy. To bude najväčšou poctou Dr. Ivanovi Horváthovi a jeho dielu.

Slovenská advokátska komora žela knihe, aby si našla čitateľské zázemie.

– NO–

Foto Vladislav Žigo

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

XI. konferencia o histórii advokácie

Jedenásta konferencia o histórii advokácie sa konala 28. novembra 2014 v konferenčnej miestnosti Okresného súdu v Hradci Králové. Konferenciu otvoril jej hlavný organizátor Stanislav Balík, ktorý vyjadril potešenie nad tým, že tradícia konferencií o histórii advokácie sa úspešne rozvíja a vstúpila do svojho druhého desaťročia. Stanislav Balík konferenciu i moderoval (na fotografii stojaci).

Účastníkov konferencie privítal v mene Českej advokátskej komory jej podpredseda a predseda Výboru pre históriu advokácie Petr Poledník (na fotografii v strede), osobitne privítal i nás, kolegov zo Slovenska. K privítaniu sa pripojil i Milan Jelinek, regionálny zástupca ČAK pre východočeský región. Viktória Hellenbart, podpredsedníčka Slovenskej advokátskej komory, vo svojom úvodnom slove predstavila účastníkom konferencie aktivity Slovenskej advokátskej komory v oblasti histórie advokácie, najmä prebiehajúcu výstavu *Advokácia včera a dnes* a odovzdala organizátorovi konferencie pre jej účastníkov výtlačky publikácií *Advokát Janko Jesenský, spisovateľ a legionár* a *Nad úkrytom (spomienky košického advokáta dr. Mikuláša Gaška)*.

Dopoludňajší program konferencie bol venovaný histórii regiónu a osobitne historickým súdnym budovám. Predseda Okresného súdu v Hradci Králové Milan Plhal stručne predstavil budovu okresného súdu, ktorá bola postavená v roku 1786 ako jazdecké kasárne. Na toto privítanie nadväzoval príspevok advokáta v Hradci Králové Jiřího Všetěčku venovaný histórii mesta Hradec Králové a jeho architektonickým pamiatkam a príspevok Jána Čiperu (predsedu Krajského súdu v Hradci Králové) pod názvom *80. výročie budovy Krajského súdu v Hradci Králové*. Táto budova bola postavená podľa

projektu architekta Václava Rejchla (1884 – 1964), ktorý bol odovzdaný 2. 6. 1932 a slávnostne bola budova otvorená v roku 1934. Na priečelí budovy sú plastiky Práva a Spravodlivosti od Jozefa Bílka. Na jej slávnostnom otvorení sa zúčastnil i vtedajší minister spravodlivosti dr. Ivan Dérer. Príspevok bol doprevádzaný prehliadkou vzácných dobových fotografií z výstavby budovy. Možno azda doplniť, že budova Krajského súdu v Hradci Králové je veľmi podobná bratislavskému justičnému palácu (výstavba sa začala 29. 12. 1930 podľa projektu slovenských architektov Alexandra Skuteckého a Vojtecha Hollescha).

Hlavným dopoludňajším referátom bol príspevok tradičného účastníka konferencií o histórii advokácie Lubomíra Činku, venovaný tentokrát *Historickým súdnym budovám na území súdnych okresov v pôsobnosti bývalého Krajského súdu v Hradci Králové v období 1850 – 1949 s prihliadnutím k súčasnej dislokácii*. Referát sprevádzaný množstvom dobových pohľadníc a fotografií, tak ako je to už u tohto referenta zvykom, patril k najzaujímavejším.

Na záver tohto bloku predniesla Viktória Hellenbart príspevok *Etické princípy v advokácii pretrvávajú*, v ktorom sa zaoberala na pozadí dobovej práce advokáta Lajosa Kralika z konca 19. storočia okrem významu etických pravidiel v advokácii i dôvodmi, pre ktoré v advokácii nemá miesta *numerus clausus* a je škodlivým, ako aj otázkou, či právna úprava advokátskeho poriadku podporuje advokátsku kolegialitu a či môže mať chudobná krajina bohatých advokátov.

Po obedňajšej prestávke nasledovali ďalšie príspevky, prvým bol príspevok Petra Kerecmana venovaný advokátskemu pôsobeniu spisovateľa Ivana Horvátha. Nasledoval príspevok *Od právnického vzdelávania k prvým koncipientkam a advokátkam na Slovensku*, ktorým nadviazala Martina Gajdošová na svoj referát z minuloročnej konferencie venovaný právnickému vzdelávaniu žien v časoch prvej ČSR. Tentoraz sa zaoberala prvými advokátkami vo svete, cestou absolventiek práva (prvé ženy promované 1926) do advokácie na Slovensku (prvá žena advokátka 1931), prvými ženami sudkýňami, analýzou charakteristík prvých študentiek práva a rozborom vývoja počtu koncipientiek a advokátok na Slovensku v časoch prvej ČSR. Príťažlivosť referátu zvýraznili portréty prvých žien v advokácii.

Tradičný účastník konferencií o histórii advokácie Martin Rája predniesol referát nazvaný *Hmotné zabezpečenie advokátov druhej polovice 19. storočia do zániku Rakúsko-Uhorska*, v ktorom sa zaoberal najmä na podklade dedičských spisov majetkovými pomermi advokátov, ale aj problémom ich dôchodkového sociálneho poistenia v tomto období.

Prakticky zamerané a poučné boli aj príspevky Ivany Cihlárovej: *Ako využiť matriky pri bádani o dejinách advokácie* a Jaroslavy Mackovej: *K možnostiam využitia historickej matriky ČAK*. Ivana Cihlářová sa zaoberala zmenami v právnej úprave matrik v Českej republike (zák. č. 371/2013 Sb.), spochybujúcimi v umožnení voľnejšieho prístupu k údajom v matrikách narodených, sobášnených a zomrelých po 100, resp. 75 a 30 rokov od posledného zápisu v matričnej knihe, čo má nepochybne význam aj pre skúmanie dejín advokácie.

Jaroslava Macková predstavila historickú matriku ČAK (má zoznamy advokátov a osnovníkov od roku 1865), vysvetlila jej štruktúru a možnosti štúdia v nej a zdôraznila potrebu jej digitalizácie.

Slovenský advokát Rudolf Manik predniesol príspevok *Advokáti v zelenom* venovaný advokátom – vojakom v generálských hodnostiach v Československu (Bohuslav Ečer, Jaroslav Procházka, Ivan Trebichalský, Ján Vančura a Eugen Esteržák). (*Prinášame ho na s. 74 – pozn. red.*) Jakub Drápal sa zaoberal menej známymi okolnosťami *Obhajoby K. H. Franka JUDr. Kamillom Reslerom* a predstavil aj svoju knihu *Poslušnosť zákonu sve země a svého stavu. Kamill Resler - obhájce K. H. Franka*, ktorá bola vydaná v roku 2014 s podporou ČAK. Regionálnym dejinám advokácie bol venovaný príspevok Nikoly Formanovej nazvaný *História advokácie na Chomutovsku v rokoch 1918 – 1948*. Ďalším účastníkom konferencie, nemecký advokát Lothar Eck, predniesol príspevok *Prirodzeno-právna teória Huga Grotia a jej dopad na historický a aktuálny právny vývoj v EÚ*. Na záver vystúpil Stanislav Balík, ktorý priblížil život a pôsobenie *Pražského advokáta Ferdinanda Tondera (1852 – 1916)*.

Po skončení pracovnej časti konferencie viacerí najmä zahraniční účastníci konferencie prijali pozvanie Stanislava Balíka na neformálnu večeru, ktorá uzavrela toto tradične príjemné podujatie.

Neostáva než tak ako každoročne pri hodnotení prínosov konferencie vysloviť poďakovanie Stanislavovi Balíkovi ako neúnnavnému organizátorovi konferencií o histórii advokácie za túto záslužnú činnosť. Bez jeho snaženia by súčasný stav skúmania dejín advokácie nemohol byť dosiahnutý.

Spracoval a foto: **JUDr. Peter Kerecman, PhD.**
Predseda pracovnej komisie pre históriu advokácie

Advokácia v spomienkach advokátov

Predsedsníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe**, ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Vánoční pohár české a slovenské advokacie

V prosinci loňského roku se v pražských Benicích uskutečnil první ročník tenisového turnaje *O Vánoční pohár české a slovenské advokacie*. Záštitu nad turnajem převzali předseda České advokátní komory a předseda Slovenské advokátní komory. O organizaci turnaje se postarala Advokátní kancelář ŽIŽLAVSKÝ.

Tenisový turnaj slavnostně zahájil předseda České advokátní komory Martin Vychopeň, členky představenstva Slovenské advokátní komory Viktória Hellenbart, Andrea Havelková a člen představenstva České advokátní komory Michal Žižlavský (foto vpravo).

Akce se zúčastnilo 40 hráčů nejen z řad českých a slovenských advokátů. Mezi nimi Josef Janík z Komerční banky, Martin Bartoš z EGAP a advokáti Petr Matoušek a Michal Žižlavský.

Jako hosté přijali pozvání tenisoví profesionálové Karel Nováček, bývalý osmý hráč světa a Vladimír Pláteník, trenér slovenských hráček WTA Tour. Dva vylosovaní hráči si mohli zahrát čtyřhru po boku tenisových legend.

Po prvním hracím dni následovala degustace vín od společnosti *Premier Wines & Spirits*. Po večeri program pokračoval v hotelové restauraci s pianistou Václavem Tobrmanem. Vyřazených hráčů byla po prvním dni většina a tak zábava pokračovala do ranních hodin.

Druhý hrací den odstartoval semifinálovými zápasy a vrcholil závěrečným finále. **Bronzovou medaili** získaly dvojice Milan Kysel, Petr Erdős, advokáti a Petr Matoušek s Evženem Zörklerem, advokáti. **Druhé místo** obsadil pár Josef Janík, Komerční banka a Martin Bartoš, EGAP. Jako zlatí **vítězi prvního ročníku** se do historie zapsali Václav Kučera z advokátní kanceláře Toman, Devátý & partneři a Dalibor Šlauf z advokátní kanceláře Šlauf advokátní kancelář (foto vlevo).

Turnaj se vydařil. Zveme zúčastněné a další zájemce na druhý ročník v prosinci roku 2015. S ohledem na omezenou kapacitu turnaje mají přednost dříve registrovaní. Předběžně registrovat se lze již nyní na e-mailové adrese: mrazkova@zizlavsky.cz.

JUDr. Michal Žižlavský
člen představenstva ČAK

Správa z Plenárneho zhromaždenia CCBE

Jesenné Plenárne zhromaždenie CCBE sa uskutočnilo v Bruseli v dňoch 28. a 29. novembra 2014. Na začiatku stretnutia prezident Bulgarelli odovzdal Cenu CCBE za ľudské práva za rok 2014. Ocenená bola brazílska advokátka, ktorá vystupuje na obhajobu práv slabších a zraniteľných občanov, predovšetkým pred zneužívaním moci políciou, hoci jej život je v súvislosti s jej angažovaním sa ohrozený. Vo svojom prejave sa poďakovala za ocenenie a zdôraznila, že, žiaľ, nie je jediná a toto ocenenie patrí aj mnohým jej kolegom.

Predsedsníctvo CCBE na októbrovom stretnutí avizovalo, že na základe vývoja v poslednom období dá plenárnemu zhromaždeniu na zváženie otázku o ďalšom pôsobení a činnosti CCBE. Z bohatej diskusie vyplynulo, že väčšina delegácií si želá, aby sa CCBE zamerala predovšetkým na udržanie svojho profilu ako organizácie zastupujúcej advokátov v Európe a zviditeľnenie. Druhou prioritou by mala byť dôkladná revízia činnosti a existencie výborov/ pracovných skupín. CCBE sa dostala do bodu, v ktorom nie je možné zodpovedne a naplno začať ďalšie aktivity, a zároveň končí vo svojej funkcii tajomník, ktorý CCBE veľmi dobre pozná a veľkou mierou sa zaslúžil o jej fungovanie. CCBE by preto mala opatrnejšie zvažovať akékoľvek nové aktivity. Do úvahy by sa mali vziať aj priority EÚ na najbližšie obdobie. Spomedzi novších aktivít bolo delegáciami pozitívne vnímané najmä to, že sa väčšia pozornosť venovala oblasti komunikácie navonok aj voči členom. Prítomní odsúhlasili, že revízia činnosti CCBE je nevyhnutná a vytvorí sa osobitná skupina poverená touto úlohou.

Výbor pre trestné právo prezentoval návrh stanoviska k používaniu konferenčných videohovorov v trestnom konaní, ktoré zhromaždenie schválilo. Reagoval na činnosť Neformálnej pracovnej skupiny (*Informal Working Group*), ktorá vznikla v rámci Rady EÚ a zaoberá sa aj touto oblasťou. V stanovisku sa uvádza, že zavedenie videohovorov by malo byť prípustné len na ústnom súdnom pojednávaní vo veci samej a využitie v konaní by malo podliehať súhlasu podozrivej alebo obvinenej osoby s dostupnými opravnými prostriedkami proti rozhodnutiu o využití tejto technológie. Prítomnosť advokáta pri podozrivej/obvinenej osobe, ak sa videohovor využíva vo väzbe, je nevyhnutná, aby sa zabránilo zastrašovaniu mimo kamery; je nutné dôsledne zabezpečiť aj ochranu dôvernosti komunikácie s advokátom a ochranu pred odpočúvaním. Pri niektorých úkonoch by sa mala zaviesť povinná prítomnosť nezávislej osoby počas videohovoru. Problémom podľa CCBE bude vyriešiť využívanie videohovorov v štátoch, v ktorých je súdnicstvo postavené na zásade priamosti.

Predsedsníctvo informovalo o iniciatíve 11 členských krajín pod vedením rakúskeho ministerstva spravodlivosti uchádzať sa o projekt EÚ o využívaní konferenčných videohovorov pri cezhraničných súdnych konaniach. V rámci projektu by odborníci identifikovali potenciálne prípady, kedy by sa dali konferenčné videohovory využívať, zaoberali by sa technickým riešením a zapojili by aj potenciálnych užívateľov do testovania. Pri využívaní tejto technológie by našiel uplatnenie aj CCBE projekt FAL 2 (elektronické overenie totožnosti advokáta), preto konzorcium oslovilo CCBE, aby sa stala partnerom projektu. Keďže využívanie informačných technológií pri výkone spravodlivosti je jednou z hlavných oblastí záujmu CCBE, delegácie súhlasili so zapojením. O pridelení rozhodne Európska komisia začiatkom roka 2015.

Delegácie schválili aj výsledky výskumného projektu venovaného problematike imigrácie, ktorý v spolupráci so CCBE realizovali Španielsko, Taliansko a niektoré ďalšie krajiny. Na záver vypracovali deklaráciu a usmernenie v oblasti práv imigrantov. V jednotlivých ustanoveniach oba dokumenty vyzývajú, aby advokáti a advokátske komory dbali na presadzovanie práv imigrantov, usilovali sa o posilnenie ich postavenia pred štátnymi orgánmi, prípadne aj legislatívnymi zmenami, najmä aby sa im zabezpečila právna pomoc.

Predseda výboru pre trestné právo informoval o stretnutiach so zástupcami Európskej komisie a Európskeho parlamentu, ktorých témou boli návrhy smerníc o prezumpcii neviny, osobitnej ochrane pre deti, práve na predbežnú právnu pomoc a ich stav v legislatívnom konaní. Jesenné rokovania v Rade EÚ ukázali, že hoci cieľom Parlamentu je prijať predpisy, ktoré by priniesli pridanú hodnotu a poskytli by vyšší štandard práv jednotlivcov, väčšina členských štátov je rázne proti. Pozmeňovacie návrhy Rady značne znižujú ochranu, ktorú navrhovala Komisia a ktorú by chcel Parlament dosiahnuť. Už teraz je jasné, že dosiahnuť kompromis medzi jednotlivými členskými štátmi aj medzi Radou a Parlamentom bude náročné. Rokovania o návrhoch budú pokračovať na jar v roku 2015.

Výbor pre boj proti praniu špinavých peňazí v septembri informoval delegácie o americkom daňovom zákone známym pod skratkou FATCA (*Foreign Account Tax Compliance Act*). Kontroverzia FATCA spočíva predovšetkým v extraterritorialite, pretože subjektom na celom svete nepodliehajúcim jurisdikcii Spojených štátov priamo ukladá množstvo informačných povinností. Nemecky hovoriace advokátske komory nedávno podpísali rezolúciu proti aplikácii FATCA na advokátov z dôvodu, že ak bankové účty klientov podliehajú informačným povinnostiam podľa FATCA, dochádza k porušovaniu povinnosti mlčanlivosti. CCBE sa skontaktuje s príslušnými orgánmi USA a s Americkou advokátskou komorou (ABA) a bude aktívne hľadať riešenie tejto problémovej situácie.

Komunikačný odbor CCBE pripomenul delegáciám blížiaci sa Európsky deň advokátov. Komory boli opätovne vyzvané, aby sa zapojili, pomohli propagovať celoeurópske podujatie a v určený deň (t. j. 10. decembra) priebežne posielali aktuálne informácie o priebehu ich vnútroštátnych

podujatí. Prítomní mali možnosť pozrieť si video interview s advokátom Edwarda Snowdena (v roku 2013 odhalil sledovanie NSA), ktoré CCBE nahrala a komory ho môžu využiť pri tejto príležitosti. Odbor medzinárodných vzťahov SAK pripravil pri tejto príležitosti newsletter venovaný spoločnej téme hromadného sledovania a ochrany mlčanlivosti a dôvernosti komunikácie medzi advokátom a klientom.

V novembri sa uskutočnilo pravidelné stretnutie medzi zástupcami CCBE a Európskeho súdu pre ľudské práva. ESĽP informoval, že za prvý rok od účinnosti nových požiadaviek na obsah sťažností zatiaľ nezaznamenali, že by nové pravidlá boli príčinou vyššieho počtu odmietnutých sťažností. CCBE privítala, že ESĽP vzal do úvahy pripomienky z minuloročného stretnutia ohľadom obsahu listov, ktorými súd informuje o neprijateľnosti sťažnosti. V súčasnosti sa pripravuje nové znenie. Súd sa bude zaoberať aj podnetom na uvádzanie podrobnejších odôvodnení v listoch. Súd avizoval, že v budúcom roku by chcel usporiadať konferenciu, ktorej zámerom bude objasniť politiku prioritného spracovania prípadov, ktorú zaviedol v roku 2009. Zástupcovia CCBE navrhli, aby bolo vysvetlenie uverejnené aj na stránke ESĽP s názorými príkladmi konkrétnych prípadov. Témou stretnutia v roku 2015 budú zrejme etické povinnosti advokátov týkajúce sa komunikácie s ESĽP a s klientom a možná spolupráca medzi ESĽP a CCBE v disciplinárnych veciach.

Súdny dvor EÚ v poslednom období hľadá riešenia svojej preťažnosti a s tým súvisiacou nadmernou dĺžkou konaní. Okrem toho vnútroštátne súdy prejavujú nespokojnosť

s kvalitou rozhodnutí v konaniach o predbežnej otázke. V podobnej situácii v roku 1999 bola Európskou komisiou vytvorená skupina odborníkov, ktorí sa zaoberali analýzou problémov a hľadaním riešení. Výsledkom ich 9-mesačnej práce bola správa, ktorá podstatne ovplyvnila činnosť súdu. Keďže v roku 2014 CCBE zorganizovala veľmi úspešnú konferenciu o budúcnosti európskych súdov, Stála delegácia pri luxemburskom súde prišla s iniciatívou vytvoriť takúto skupinu zloženú z 10-12 odborníkov na súdnictvo z členských krajín (navrhujú uznávaných sudcov ústavných súdov, bývalých sudcov Súdneho dvora, univerzitných profesorov...). Mali by sa zaoberať maximalizáciou efektívnosti a kvality činnosti súdu a otázkou, ako by sa konanie o predbežnej otázke mohlo viac priblížiť očakávaniam vnútroštátnych súdov z hľadiska praktickej aplikácie rozhodnutí. Keďže tento projekt by si vyžadoval určité financie, Stála delegácia pri luxemburskom súde zvažuje spôsoby financovania, aby sa vyhla čerpaniu z rozpočtu CCBE. Plenárne zhromaždenie schválilo vytvorenie skupiny odborníkov pod podmienkou, že sa nájde vhodný spôsob financovania.

V závere stretnutia sa uskutočnili voľby tretieho viceprezidenta CCBE pre rok 2015, ktorým sa stal vedúci českej delegácie JUDr. Mokry. Odchádzajúci prezident Aldo Bulgarelli poďakoval všetkým za spoluprácu. Prezidentkou CCBE v roku 2015 bude Maria Slazak z Poľska.

Mgr. Lucia Lackovičová
Information Officer

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 11/2014 českého Bulletinu advokacie

V **Úvodníku** JUDr. Petr Čáp, člen predstavenstva ČAK a zároveň predseda odbornej sekcie pre insolvenčné právo kriticky vyhodnocuje postup Krajského súdu v Ostrave pri ustanovovaní insolvenčných správco, ktorý podľa jeho názoru nerešpektuje zákonom stanovenú povinnosť rotácie.

Aktuality prinášajú správu z konferencie na tému *Implementácia judikatúry ESĽP do národných systémov, porovnanie a skúsenosti*, ktorá sa konala 17. 10. 2014. Informujú tiež, že JUDr. Martin Šolc, bývalý predseda ČAK bol 23. 10. 2014 zvolený za viceprezidenta Medzinárodnej advokátskej komory (IBA). Prinášajú tiež stanovisko Rady európskych advokátskych komôr (CCBE) k dôveryhodnému európskemu cloudu, informujú o kongrese konanom v dňoch 19. – 21. 10.

2014 v Prahe na tému *LawTech Europe Congress – zber a využívanie elektronických dôkazov* a pripomínajú si 17. november 1989.

Časť **Z judikatúry** obsahuje rozhodnutie Mestského súdu v Prahe z 9. 7. 2014, č. j. Nt 615/2014, podľa ktorého *miestom výkonu advokácie nie sú priestory slúžiace na úschovu dátových serverov a zvýšená ochrana práv klientov advokáta upravená v § 85b trestného poriadku (ČR) sa uplatňuje len vo vzťahu k vykonávaniu prehliadok v mieste (priestoroch), kde advokát vykonáva advokáciu a kde sa tiež z tohto dôvodu pravidelne vyskytuje väčšie množstvo informácií o klientoch advokáta, uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 5. 2. 2014, č. j. Cdo 2707/2014 k odmene advokáta v prípade plného úspechu vo veci v konaní podľa zákona č. 82/1998 Sb. (český zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci alebo nesprávnym úradným postupom), nález Ústavného súdu ČR z 3. 7. 2014, sp. zn. ÚS 2407/13 k obrane proti uzneseniu rozhodcovského súdu a nález Ústavného súdu z 20. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 173/13 k dôkaznému štandardu pri preukazovaní (ne)platnosti právneho konania osoby konajúcej v duševnej poruche.*

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Soudní řád správný. Komentář* (L. Potěšil, M. Brus, L. Hlouch, F. Rigel, V. Šimíček), *Vzory smluv, petitů a základů*

cích listín podľa nového občianskeho zákoníku (Svejkovský, Kabelková, Vychopenš a kol.), *Daň z nabytí nemovitých věcí* (V. Pelc), *Poslušen zákonů své země a svého stavu*. Kamil Resler – obhájce K. H. Franka (J. Drápal) a *Dějiny notářství v českých zemích* (S. Balík a kol.).

Časť Z českej advokácie obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 30. 3. 2012, sp. zn. K 131/2011, podľa ktorého je kárnym previnením, ak advokát potom, ako neuzavrie dohodu o zmluvnej odmene, neinformuje riadne klienta o predpokladanej výške mimosúdnej odmeny, preloží vyúčtovanie mimosúdnej odmeny bez uvedenia tarifnej hodnoty a špecifikácie úkonov právnej služby, a to napriek tomu, že bol klientom o riadne zdôvodnenie spôsobu výpočtu odmeny požiadaný.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

JUDr. Pavel Vantuch, CSC.

Je štátny zástupca oprávnený vykonávať súčasne vyšetrovanie aj dozor nad ním?

Autor sa v článku venuje samostatne otázke subjektu vykonávajúceho vyšetrovanie v trestnom konaní ako aj otázke dozoru štátneho zástupcu nad zachovávaním zákonnosti. Osobitne sa venuje tiež možnosti štátneho zástupcu osobne vykonať jednotlivý úkon vyšetrovania alebo aj celé vyšetrovanie, ako aj ustanoveniam českého trestného poriadku upravujúcim, kto v týchto prípadoch vykonáva dozor nad zákonnosťou v prípravnom konaní. Uzatvára, že štátny zástupca, ak sa rozhodne, že vykoná vyšetrovanie sám, nemôže zároveň vykonávať dozor nad dodržiavaním zákonnosti prebiehajúceho prípravného konania.

JUDr. Et Mgr. Jan Brázda, Ph.D.

Zásada subsidiarity trestnej represie vo svetle nálezů Ústavného súdu

Príspevok sa venuje nálezu Ústavného súdu ČR z 29. 4. 2014 č. j. I. ÚS 3113/13, ktorým bolo zrušené uznesenie Krajského súdu v Prahe a uznesenie Najvyššieho súdu ČR, pretože týmito rozhodnutiami bola porušená zásada subsidiarity trestnej represie a tým aj čl. 39 Listiny základných práv a slobôd. Zároveň je v náleze konštatované, že týmito rozhodnutiami bolo porušené sťažovateľove vlastnícke právo podľa čl. 11 ods. 1 a právo na nedotknuteľnosť obydlia podľa článku 12 Listiny základných práv a slobôd. Autor oceňuje prínos rozhodnutia ústavného súdu v tom, že sa posúva bližšie k spravodlivosti tým, že v kontexte s českým trestným zákonníkom aplikuje Listinu základných práv a slobôd a zdôrazňuje aj silný mravný akcent.

Andrej Králík, LL.M., PhD.

Ochrana dôvernosti komunikácie medzi advokátom a klientom

v konaní vo veciach ochrany hospodárskej súťaže

Článok bližšie analyzuje podmienky práva na ochranu dôvernosti komunikácie z pohľadu určenia časového, vecného a osobného rozsahu tohto inštitútu. Venuje sa procesnému

postupu pri uplatnení práva na ochranu dôvernosti komunikácie a deklaruje názor, že právna istota súťažiteľov by nepochybne posilnila prijatím výslovnej právnej úpravy ochrany profesijného tajomstva, a to tak na európskej, ako aj na vnútroštátnej úrovni.

Mgr. Jaroslav Karmášek, LL.M., Mgr. Lenka Suchánková

Domová prehliadka v cloudovom úložisku – otázka rozsahu situácií, v ktorých majú orgány činné v trestnom konaní povinnosť použiť postup podľa § 85b (pozn. českého) Trestného poriadku

Autori v článku reagujú na uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 9. júla 2014 vydané pod sp. zn. Nt 615/2014, ktorým nahradil súhlas Českej advokátskej komory ohľadom oboznámenia sa s obsahom listín a vecných dôkazov zo strany policajného orgánu, pričom išlo o objekt, v ktorom boli uložené dátové servery, ktoré boli okrem iných spravované aj pre advokátsku kanceláriu, ktorá mala na týchto serveroch uloženú klientsku dokumentáciu a existovala preto možnosť, že dátové úložiská obsahujú údaje klientov advokátskej kancelárie. Venujú sa relevantnej právnej úprave, argumentácii súdu, dôsledkom tejto argumentácie a úvahám *de lege ferenda*. So závermi súdu sa autori v závere nestotožňujú.

JUDr. Kateřina Eichlerová, Ph.D.

Záloha na podiel na zisku v kapitálových spoločnostiach

Vyplácanie zálohy na podiel na zisku v kapitálových spoločnostiach bol v ČR podľa právnej úpravy obchodného zákonníka do 31. decembra 2013 zakázaný. Zákon o obchodných korporáciách (zákon č. 90/2012 Sb.) v prípade stanovenia podmienok na výplatu zálohy nerozlišuje medzi jednotlivými korporáciami a pre všetky stanovuje zhodné pravidlá. Autorka sa v texte okrem iného venuje pojmu zálohy na podiel na zisku, orgánu, ktorý o vyplácaní zálohy rozhoduje, zákonným podmienkam na výplatu zálohy na podiel na zisku, výške vyplácanej zálohy, pôsobnosti valného zhromaždenia, zúčtovaniu zálohy. Na konci príspevku autorka uvádza závery, ku ktorým dospela vo vzťahu k výplatu zálohy na podiel na zisku v kapitálových spoločnostiach.

doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Päť dôvodov, prečo nepožadovať pre zakladateľské právne konania pri nadačných fondoch a ústavoch formu notárskej zápisnice

Príspevok sa venuje zámerom stanoviť výslovnú zákonnú povinnosť obligatórnej formy notárskej zápisnice v prípadoch uvedených v nadpise. V jednotlivých častiach sa venuje rozporu s proklamovaným koncepčným prístupom k novelizácii o. z., zvýšeným nákladom vedúcim k demotivácii zakladateľov a následnému spoločenskému problému, zhoršeniu doterajšieho stavu, praxi registrových súdov a pohľadu do okolitých krajín.

Spracovala JUDr. Peter Kalata
kancelária SAK

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta oznámiť komore zmenu sídla

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak po odsťahovaní sa zo sídla advokátskej kancelárie nie je na adrese sídla prítomný, nepreberá písomnosti ani nezabezpečí zanechanie odkazu a po zmene adresy trvalého pobytu tieto zmeny neoznami ČAK.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK zo 16. decembra 2010, sp. zn. K 131/2009¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 29 ods. 1, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 16 ods. 3 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- čl. 46 ods. 1 písm. d), h) uznesenia snemu č. 3/1999 Vestníka zo dňa 8. 11. 1999, ktorým sa schvaľuje organizačný poriadok Českej advokátskej komory v platnom znení (ďalej len „Organizačný poriadok ČAK“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 28 ods. 2² zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 39³ Advokátskeho poriadku SAK z 15. júna 2013

Rozhodnutím disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK zo 16. decembra 2010, sp. zn. K 131/2009 bol disciplinárne obvinený advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

po tom, čo sa najneskôr dňa 23. 7. 2009 odsťahoval zo sídla svojej advokátskej kancelárie a najneskôr dňa 29. 7. 2009 zmenil adresu svojho bydliska, tieto skutočnosti neoznámil ČAK do jedného týždňa po tom, čo nastali, pričom na adrese dosiaľ deklarovanej ako sídlo jeho advokátskej kancelárie

nie je v pravidelnej dobe prítomný a nepreberá písomnosti zaslané mu ČAK bez toho, aby v dobe svojej neprítomnosti umožnil zanechanie odkazu,

čím porušil

§ 29 ods. 1 zákona o advokácii⁴ v spojení s čl. 46 ods. 1 písm. d), h) Organizačného poriadku ČAK⁵ a § 17 zákona o advokácii⁶ v spojení s čl. 4 ods. 1⁷ a čl. 16 ods. 3⁸ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. e) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **vyčiarknutie zo zoznamu advokátov.**

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát na základe vykonaných dôkazov mal za preukázané, že skutok popísaný v disciplinárnej žalobe sa stal tak, ako bol v nej špecifikovaný.

Disciplinárny senát vyčerpal všetky možnosti kontaktovania sa s disciplinárne obvineným, pričom sa pokúšal spojiť s disciplinárne obvineným prostredníctvom e-mailu, ktorý bol uvedený v matrike ČAK, a následne aj na ďalších dvoch adresách, a to vo februári 2010. Disciplinárny senát ďalej v júni 2010 zisťoval, či disciplinárne obvinený uhrádza príspevky na činnosť ČAK, pričom zistil, že tieto príspevky disciplinárne obvinený mal uhradené. Počas mesiaca september 2010 disciplinárny senát zaslal disciplinárne obvinenému zásielku na adresu uvedenú ako adresu jeho trvalého pobytu, avšak zásielka sa vrátila ako nedoručená. Dňa 6. 10. 2010 sa ČAK obrátila na subjekt, u ktorého mal disciplinárne obvinený sídlo

lit, so žiadosťou o poskytnutie kontaktu na disciplinárne obvineného, avšak odpoveď na túto žiadosť neobdržala. Dňa 3. 12. 2010 navštívili členovia disciplinárneho senátu organizačnú zložku tohto subjektu a osobne sa informovali u vedúceho tejto organizačnej zložky, či mu nie je známa aktuálna adresa sídla advokátskej kancelárie disciplinárne obvineného, prípadne adresa jeho trvalého bydliska, avšak tento prehlásil, že o disciplinárne obvinenom nemajú žiadne správy od doby, kedy s ním prestali spolupracovať.

Disciplinárne obvinený sa písomne k veci nevyjadril, keďže sa mu nepodarilo zásielky doručiť.

Disciplinárny senát ďalej vykonal listinné dôkazy, navrhované disciplinárnym žalobcom, najmä sa oboznámil s matičným listom, z ktorého zistil, že disciplinárne obvinený bol zapísaný do zoznamu advokátov dňa 27. 4. 2000, s uvedením adresy sídla a adresy bydliska, pričom disciplinárne obvinený nebol dosiaľ disciplinárne postihnutý.

S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti preto disciplinárny senát nemal pochybnosti o tom, že sa skutok stal tak, ako bol popísaný v žalobe, pričom dospel k záveru, že právna kvalifikácia tohto skutku v disciplinárnej žalobe je správna. Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení disciplinárny senát zohľadnil mimoriadne vysokú závažnosť disciplinárneho previnenia, keďže u disciplinárne obvineného chýba jeden zo základných predpokladov výkonu advokácie, a to sídlo advokátskej kancelárie, v ktorom by vykonával advokáciu. Závažnosť disciplinárneho previnenia je ešte znásobená tým, že závadný stav do súčasnej doby trvá, teda disciplinárne obvineného nie je možné akokoľvek kontaktovať, a je možné len špekulovať o tom, či vôbec advokáciu vykonáva. Vzhľadom na tieto skutočnosti rozhodol disciplinárny senát o uložení disciplinárneho opatrenia vo forme vyčiarknutia zo zoznamu advokátov i napriek skutočnosti, že disciplinárne obvinený nebol dosiaľ disciplinárne postihnutý. Disciplinárny senát mal za to, že vzhľadom na povahu disciplinárneho previnenia nie je možné zistiť majetkové a osobné pomery disciplinárne obvineného, keďže ho nebolo možné kontaktovať.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

1 preložené a spracované z publikácie Bulletin advokácie – Sbírnka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2010 – 2011 (zvláštní číslo/červen 2012). Česká advokátní komora, Praha 2012, s. 100 – 101

2 § 28 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný bezodkladne písomne oznámiť komore adresu svojho sídla a každú zmenu sídla, spôsobu výkonu advokácie a iných skutočností požadovaných predpisom komory.“

3 § 39 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný zabezpečiť v mieste svojho sídla možnosť doručovania zásielok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi o doručovaní.“

4 § 29 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný oznámiť Komore bezodkladne po začatí výkonu advokácie svoje sídlo, spôsob vykonávania advokácie ako aj ďalšie skutočnosti nevyhnutné pre vedenie zoznamu advokátov stanovené stavovským predpisom; advokát je povinný oznámiť Komore bezodkladne i zmeny týchto skutočností, a to do jedného týždňa po tom, čo nastali.“

5 čl. 46 ods. 1 písm. d), h) Organizačného poriadku SAK:

„Záznam o zápise do zoznamu advokátov obsahuje tieto údaje: d) adresu bydliska advokáta, ktorej súčasťou musí byť názov obce (mesta), prípadne i názov časti obce (mesta), názov ulice, číslo popisné a orientačné a príslušné poštové smerovacie číslo; h) adresu sídla advokáta s tým, že písmeno d) sa použije obdobne.“

6 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže stanoví stavovský predpis.“

7 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

8 čl. 16 ods. 3 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Vo svojom sídle alebo v inom mieste uvedenom v odseku 1 musí byť advokát spravidla osobne prítomný v pravidelnej dobe, ktorú vopred stanoví; pre prípad, že by mu v osobnej prítomnosti bránili vážne dôvody, musí umožniť zanechanie odkazu.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

DO VAŠEJ KNIŽNICE

**Mnohosť
trestnej činnosti**

MENCEROVÁ, I.: **Mnohosť trestnej činnosti.**

Bratislava: C. H. Beck, 2013, 148 s. ISBN: 978-80-89603-17-6

Čitateľovi sa dostáva do rúk vedecká monografia autorky **doc. JUDr. Ingrid Mencerovej, PhD.** pod názvom *Mnohosť trestnej činnosti*. Ide o oblasť, ktorá dosiaľ ucelene spracovaná nebola aj napriek jej aktuálnosti a problémom v aplikačnej praxi, ktoré spôsobuje posudzovanie súbehu pokračovacieho trestného činu, čiastkových útokov a recidívy. Tento deficit najlepšie ilustruje samotná autorka, keď už v predhovore spomína, že uvedenej téme sa venoval Ján Tolar so svojou monografiou *Trest úhrnný a súhrnný* z roku 1963 a problematikou recidívy vo svojom diele sa zaoberal vedec a vysokoškolský pedagóg Vojtech Hatala, ktoré vyšli v monografii *Kriminologické štúdie* (Výber z diela 1973 – 1985).

Z pohľadu systematiky sa dielo člení na predhovor, 7 kapitol, záver a výber z relevantnej judikatúry, v ktorých sa autorka systematicky venuje otázke mnohosti trestnej činnosti.

Prvá kapitola je zameraná výlučne na definovanie pojmu mnohosti trestnej činnosti a vymedzenie jej jednotlivých foriem.

Druhá kapitola obsahuje popis zákonných znakov súbehu, podrobnú charakteristiku jednotlivých druhov súbehu, vymedzenie pojmov jednota skutku a totožnosť skutku, ktoré majú zásadný význam aj vo vzťahu k trestaniu tohto druhu trestnej činnosti, pričom pri definovaní pojmov autorka vychádza jednak zo zákonnej dikcie, literatúry, ale taktiež judikatúry. Autorka sa v tejto kapitole zaoberá taktiež zdanlivým súbehom.

Tretia kapitola je venovaná otázke trestania súbehu, zásadám, ktoré sa uplatňujú pri trestaní súbehu, precízne sa zaoberá problematikou asperačnej zásady. V tejto časti veľmi detailne rozoberá známe rozhodnutia Krajských súdov v Žiline a v Trenčíne, ktoré boli v tejto veci publikované. k úprave a výpočtu trestu pri použití asperačnej zásady, pričom ich konfrontuje i s opačnými názormi. Ďalej autorka nadväzuje rozborom inštitútov úhrnného a súhrnného trestu. Následne popisuje uplatnenie absorbčnej a asperačnej zásady na zabíhajúce sa trestné činy. V tejto kapitole hodnotí stav *de lege lata*, poukazuje na nedostatky právnej úpravy, porovnáva názory autorov na spôsob trestania súbehu, pričom polemizuje s nálezom ÚS SR č. 106/2011 o súlade asperačnej zásady s Ústavou SR.

Autorka venuje štvrtú kapitolu problematike recidívy, jednotlivým druhom recidívy jednak z pohľadu charakteru pá-

chania trestných činov, jednak z pohľadu času, ale aj druhu zavinenia, pričom sa taktiež venuje obzvlášť nebezpečnej recidíve.

Piata kapitola je venovaná trestnoprávnym následkom recidívy, aj otázke posudzovania súladu z hľadiska trestania recidívy. V tejto súvislosti sa autorka prihovára za vypustenie zásady *3-krát a dosť* a za celkovú rekonštrukciu systému trestov a ich ukladania.

Na dokreslenie celkového obrazu o recidíve ponúka autorka v šiestej kapitole aj kriminologický pohľad na tento dlhodobý spoločenský závažný problém. Pracuje so štatistikou GP SR, MV SR, MS SR, venuje sa tiež etiológii a kontrole recidívy.

Siedma kapitola je venovaná pokračovaciemu trestnému činu, definičným znakom čiastkového útoku a otázke spoločného trestu.

Veľmi kladne hodnotím výber z judikatúry, ktorá je cenným zdrojom informácií a poznatkov použiteľných aj v aplikačnej praxi a tvorí samostatnú časť monografie.

Monografia *Mnohosť trestnej činnosti* je prvé ucelené vedecké dielo, ktoré podáva systematický a vyčerpávajúci rozbor uvedenej témy. Autorka sa nevyhýba sporným otázkam a aplikačným problémom, ktoré sa v praxi vyskytujú.

Ako sama autorka uvádza, problematika mnohosti trestných činov je jednou z najkomplikovanejších otázok trestného práva. Trestanie súbehu a recidívy patria v praxi súdov vždy medzi tie najzložitejšie. Je to podmienené tým, že mnohosť trestnej činnosti úzko súvisí s vymedzením účelu trestu, so systémom trestov, vrátane spôsobu určenia trestných sadiet, pričom súbeh a ani recidívu nie je možné vnímať ako izolované inštitúty.

Autorka si stanovila cieľ poskytnúť čitateľovi čo najkomplexnejšie vedecké informácie o problematike súbehu a recidívy, pričom vychádza jednak z poznatkov trestnoprávnej teórie, ale aj aplikačnej praxe.

Dielo je nutné hodnotiť vysoko kladne nielen z hore uvedených dôvodov, ale aj preto, že autorka posúva slovenskú trestnoprávnu jurisprudenciu a pramene ďalej. Dielo má obrovský význam nielen pre akademikov a trestných teoretikov, ale poskytuje cennú pomôcku advokátom, prokurátorom a sudcom pri posudzovaní najkomplikovanejších hmot-

noprávnych otázok, pri ktorých dochádza často k závažným procesným chybám.

Dielo sa veľmi ľahko a dobre číta aj napriek zložitosti uvedenej témy, pridaná hodnota diela spočíva taktiež v tom, že autorka sa nevyhýba polemike, pričom z diela možno vycítiť snahu hľadať odpovede a ponúknuť riešenia.

Vedecká monografia *Mnohosť trestnej činnosti* by nemala chýbať v knižnici žiadneho odborníka, ktorý sa zaoberá trestným právom, či už z radov advokácie, prokuratúry alebo súdov.

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

Judikatúra vo veciach slobody prejavu a ochrany osobnosti

VOZÁR, J. – ZLOCHA, Ľ.: **Judikatúra vo veciach slobody prejavu a ochrany osobnosti**. Bratislava: Wolters Kluwer, 2014, 276 s.

Dobrych tematických zbierok judikátov pre praktického právnika nie je zrejme nikdy dostatok. To platí predovšetkým pre oblasti, ktoré sú v praxi frekventované a v ktorých sa judikatúra rýchlo rozvíja. Jednou z nich je nepochybne aj problematika ochrany osobnosti. Preto možno iba privítať, že po publikácii HORVÁTH, E. – BUDINSKÁ, L.: **Ochrana osobnosti a náhrada nemajetkovej ujmy**. Iuris Libri, s. r. o., Bratislava, 2013, na knižný trh prichádza ďalší súbor judikátov zostavený JUDr. Jozefom Vozárom, CSc. a JUDr. Ľubomírom Zlochom pod názvom *Judikatúra vo veciach slobody prejavu a ochrany osobnosti*.

Publikácia obsahuje viac než stovku rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalších slovenských súdov, Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky. Uverejnené rozhodnutia boli starostlivo vybrané a zoradené tak, že vytvárajú súvislú líniu, pričom v prípadoch „rozpornej“ judikatúry bol uprednostnený prevládajúci smer rozhodovacej praxe a v prípade, ak bola v rozhodnutiach českých a slovenských súdov riešená rovnaká otázka, zbierka uprednostňuje predovšetkým rozhodnutia súdov slovenských. V zbierke pritom stretáme nielen „notoricky“ známe a často citované rozhodnutia, ale aj množstvo rozhodnutí zrejme dosiaľ vôbec nepublikovaných, resp. odbornou literatúrou necitovaných.

Prehľadný je i spôsob spracovania jednotlivých rozhodnutí. Tieto obsahujú starostlivo sformulovanú právnu vetu a v prípadoch rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, ústavných súdov a prevažnej väčšiny rozhodnutí slovenských súdov aj spracovanú časť odôvodnenia.

Zhromaždená judikatúra je rozdelená do kapitol:

1. Hranice slobody prejavu a ochrana osobnosti v rozhodnutiach ESĽP proti Slovenskej republike;

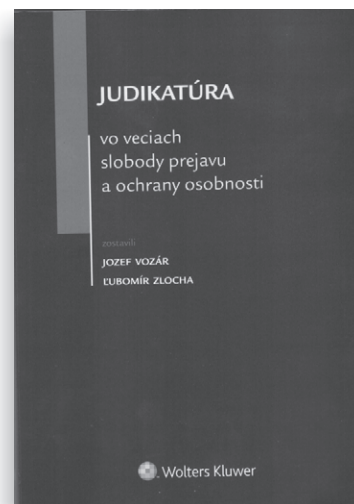
2. Hranice slobody prejavu a ochrany osobnosti v rozhodnutiach ústavného súdu;
3. Všeobecné predpoklady uplatnenia práva na ochranu osobnosti;
4. Právo na súkromie;
5. Ochrana mena a podobizne;
6. Miera prípustnej kritiky sudcov súdov;
7. Ochrana osôb verejne činných a osôb verejného záujmu;
8. Hranice kritiky;
9. Prezumpcia nevinu a ochrana osobnosti;
10. Posmrtná ochrana osobnosti;
11. Predbežné opatrenia;
12. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch.

V závere nasleduje Register predpisov a Register rozhodnutí.

Práve takéto rozdelenie zhromaždenej judikatúry, ktoré bolo veľmi vhodne zvolené, umožňuje, aby sa čitateľ ľahko orientoval v publikácii. Tá obsahuje okrem iných aj najaktuálnejšie rozhodnutia (napr. rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Ringier zo 7. januára 2014). Pre čitateľa k zrejme najzaujímavejším budú patriť rozhodnutia v dynamicky sa rozvíjajúcej judikatúre k téme kritiky sudcov a súdov, ale aj k postupne v praxi sa rozširujúcej problematike posmrtnej ochrany osobnosti.

Práca JUDr. Jozefa Vozára, CSc. a JUDr. Ľubomíra Zlocha by si preto nepochybne mala nájsť miesto v knižnici každého advokáta či sudcu, ktorý sa v praxi venuje problematike ochrany osobnosti a slobody prejavu.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.
advokát, Košice

Jak (ne) udělat advokátní zkoušky

Jak se dělá štěstí

(Fejetony o rodině a právu)

Siedma kniha advokátky, spisovatelky a bývalé ministerky spravodlivosti České republiky **JUDr. Daniely Kovářovej**, ktorá popri advokátskej praxi zameranej na rodinné právo vedie aj odborný časopis *Rodinné listy*, venuje sa maľovaniu na hodváb a písaniu.

Kniha **Jak se dělá štěstí** obsahuje dvadsať fejtónov, ktoré boli v rokoch 2008 až 2013 publikované v dennej tlači a v časopisoch. Autorka v nich s vtipom, iróniou a nadhľadom komentuje každodenný život rodiny, detí, manželských peripetií i právne problémy súvisiace s rozvodmi, neverami alebo s vysporiadaním majetku. Zároveň glosuje aktuálne spoločenské dianie a nezaprie v sebe advokátku a súčasne múdru vedmu schopnú nadhľadu nad márnosťou ľudského snaženia. Dávno vie, že právo nie je všemocné a súd síce zvládne vydať žiadateľovi o pomoc rozsudok, ale iba výnimočne tiež šťastie.

Vydala: Nová vlna, 2013, 160 s., ISBN: 9788085845358

Plně chápu osudovost onoho rozhodnutí. Advokátní zkouškou se z prostého právníka stane advokát, a jak je obecně známo, advokát je vždy přinejmenším milionář, vystupuje v dobře padnoucím obleku v zajímavých televizních programech a vyslovuje se k významným otázkám dneška v tištěných periodikách. Má (podle pohlaví) mladou milenkou či movitého milence, prognózu kariérního postupu a děti na soukromých školách, mramorem obloženou kancelář v centru Prahy a pobočku ve Štrasburku, lukrativní klientelu nezahnující klienty ustanovené *ex offio* a spoustu času na odpolední zápasy v tenisu nebo golfu, či měsíční dovolenou na ostrovech v Karibiku. Chápu, že po takovém životě všichni touží a k cíli jim chybí jen jediný krůček – úspěšně složit advokátní zkoušku. V úvodu si nejprve probereme osoby a obsazení tohoto absurdního dramatu, když na definici pojmu advokát jsme se shodli v předchodím odstavci: nešťastníka, který má zkoušku před sebou, budeme propršité nazývat aspirantem na advokáta (zkratka AA), byť z ne každého AA se někdy stane (jednoduché) A. Úhel pohledu advokáta a advokátního koncipienta na svět se ovšem radikálně liší: AA je (zletilý) absolvent právnické fakulty s plnou způsobilostí k právním úkonům, kterého vidina Karibiku a spol. spolu se školitelem (definice níže) nutí bez ohledu na zletilost apod. vařit kávu, dělat posílčka, omlouvat školitele, běhat s návrhy na katastr, vyzvedávat věci z čistírny, věnit psa či kočárek nebo celé tři roky upravovat tři odstavce ve smlouvě o zalo-

žení akciovky. Cílem AA je stát se advokátem, byť není možné, aby ho dosáhli všichni. Předně by to znamenalo degradaci cíle a zkušebních komisařů a pak – přece nemůžeme být milionáři všichni. Vždyť už nyní nás je asi 12 000 a při tomto počtu nám brzy hrozí místo Karibiku fronta na úřadu práce. Tuto (v mých očích zcela reálnou) budoucnost však nejspíš shledávají AA dalekou utopií, neboť jejich počet narůstá řadou geometrickou (100 nových AA měsíčně!!) a je omezován jen přijímacím řízením na právnických fakultách (v této výjimečné souvislosti díky za ně). Školitel je podle zákona o advokacii a stavovského předpisu zaměstnavatel advokátního koncipienta, plně zodpovědný za jeho profesní i lidský růst a nepřející si nic jiného, než aby z jeho učedníka vyrostl kvalitnější advokát než on, který mu posléze odvede klienti i jejich peníze do mramorových kanceláří a na Karibik. Pokud AA trvá na výplatě odměny pak z pohledu školitele se její optimální výše pohybuje ve spodní polovině minimální mzdy. Naopak koncipient o školiteli soudí, že jde o otrokáře, který po celou dobu koncipientovy zkušební praxe bezostyšně tyje z jeho snu o Karibiku, nehledí na pracovní dobu ani jiná omezení daná zákoníkem práce, o jehož existenci mnohdy nemá potuchy, a nezřídka si nechává od AA za ona příkoří platit. Poučky o advokacii trousí v množství menším než malém a výhradně v podobě „ČAK pro nás nic nedělá“ a „douč se to sám“.

Výjimečně lze nalézt školitele typu Ideál. Takový školitel považuje hodiny strávené diskusí s koncipienty za nejlepší část dvacetihodinového pracovního dne, rád opravuje jejich vtipná dílka plná invence, nadšene a kdykoli se s nimi dělí o své bohaté znalosti i praktické zkušenosti ze všech oblastí práva a i etických pravidel a posléze – uzraje-li čas – doprovází svého svěťence až k advokátním zkouškám, u nichž je rozechvělejší než oni sami.

Tříletá koncipientská praxe je podle České advokátní komory (dále ČAK) významné období v jehož průběhu se má AA vzdělat na advokáta, k čemuž mu slouží kvalitně lektorsky obsazená a tematicky zajímavá školení, která ČAK mateřsky a zdarma pro AA poskytuje. Podle názoru školitele (nikoli typu Ideál) jde naopak o trestuhodně krátké období, v jehož průběhu je mu prakticky bezplatně zapůjčen jeden otrok na 26 hodin denně. Protože však školitel musí platit za svého koncipienta do nově nepochopitelně zřízeného fondu vzdělávání, považuje za spravedlivé, aby mu koncipient tyto finanční prostředky nahradil. Z pohledu AA, který nemá to štěstí, že jeho školitelem je typ Ideál, jde o nekonečné obdo-

bí plně bezpráví páchaného školitelem a příkoří ze strany ČAK zhoršované povinnou účastí na bezobsažných seminářích, z nichž ty nejzbytečnější jsou z problematiky advokacie. Advokátní zkoušky jsou podle zákona o advokacii a zkušebního řádu vyvrcholením vzdělávacího procesu a významným mezníkem, který jediný ukáže, zda AA může být vypuštěn mezi klienty. Z pohledu AA jde naopak o bezvýznamnou formalitu, jejíž skutečný vliv ČAK, školitelé, zkušební komisaři i veřejnost trestuhodně zveličují. Než se definitivně prokáže, že konání jakékoli zkoušky je v rozporu s evropskou judikaturou a Listinou základních práv a svobod, mělo by se zkoušen maximálně ulehčit, například připuštěním taháků, poradců, kamarádů na telefonu tipováním 50 : 50 a minimálně vydáním závazných zkušebních otázek a správných odpovědí s podrobným jmenným seznamem zkušebních komisařů a uvedením toho, co který zkouší. Zkušební komisař (ZK) je osoba mající za úkol prověřit praktické i teoretické znalosti a dovednosti AA a domnívající se, že o daném odboru práva alespoň v minulosti něco věděl (pravdou je, že díky advokátní zkoušce se mnozí ZK dovědí spoustu zajímavých informací z ostatních oborů práva, které by jim jinak zůstaly skryty. Nejčastěji se tak stává, byla-li v nedávné minulosti novelizována část právních předpisů, nahrazena jinými, přijata velká rekodifikace, došlo k významné změně kompetencí, názvosloví pravomocí apod. Taková situace v současné době nastává zejména v souvislosti s novým občanským zákoníkem, na jehož přípravě se někteří ZK podíleli, pár jednotlivců je vyučuje, ale naprostá většina ZK do něj dosud nenahlédla). Ve skutečnosti je ZK rád, podaří-li se mu ve zdraví a bez infarktu myokardu přežít další tři dny advokátních zkoušek (AZ), aniž by zkolaboval, rozbrečel se, rozčilil, upil či zdrogoval. Věřte, že není většího umění než dovést k úspěšnému složení zkoušky adepta, který nic neumí. Zkušební komisaře lze rozdělit na následující poddruhy, přičemž označení vždy nemusí korespondovat s povoláním ZK.

Učitel: vyžaduje definice, čísla právních předpisů a ustanovení, užívá cizí termíny a teoretická pozadí. Umí správně formulovat otázku, a pokud AA nezabere, zkusí ji přeformulovat. AA se od něj dočká i posouzení jeho odpovědi, takže ihned v průběhu zkoušky ví, že jeho odpovědi jsou nesprávné. U tohto ZK může poučený AA uplatnit své znalosti jednotlivých škol a teoretiků.

Soudce: vyžaduje znalost judikatury a procesních předpisů. Zajímá jej obsazenost soudů, kompetence, úzkostlivě přesná terminologie a formulace petitií. Někdy položí dotaz, jemuž nerozumí žádný další člen zkušební komise. Specialitou tohoto typu ZK je v takovém případě několik minut trvající a nikým nepřerušované hluboké ticho, spolehlivě deptající již tak nejistou psychickou rovnováhu AA.

Advokát: pokládá praktické otázky, které (zejména z trestního práva) bezpečně odrovnají adepta s praxí ve výlučně obchodní kanceláři. Pokud AA nereaguje, snaží se mu tento typ ZK pomoci stylem „*Tak si představte tento případ: přijde za vámi klient a...*“ V teorii nebývá příliš silný, proto je možno u něj uspět s taktikou: „*V posledním čísle Oxford Law News jsem četl...*“ nebo „*na internetu jsem teď viděl...*“

Z (mého) pohledu zkušební komisaře lze jednotlivé AA naopak rozdělit do následujících základních druhů, byť v praxi je možno se setkat i s jejich variacemi:

Vzorná studentka: tento druh se vyskytuje prakticky vždy v provedení „žena“. Míva decentní kostým s vhodnou délkou sukně upraveným účesem a minimálním nalíčením. Vzorná studentka zná teoretické odpovědi na všechny otázky, hledí zpřímá, zřetelne artikuluje a hovoří správně česky. Rukopis má čitelný bez pravopisných chyb. Judikaturu evropských soudů cituje včetně celexového čísla (pozn.: číslo, pod kterým lze rozhodnutí vyhledat v rejstříku). Zkušebními komisaři bývá nezřídka přerušována („*Vidím, že tohle umíte.*“), ačkoliv ji mrzí, že nemůže vyjmenovat všech čtyřicet důvodů dovolání. Zkoušku vždy udělá, mnohdy s hodnocením „výtečně“, byť prakticky položený dotaz musí převést na definice pojmů.

Tipař: obvykle se takto neprojevuje ve všech předmětech, neb se řídí taktikou: „*Tři se naučím teď a dva příště.*“ Pozorně sleduje způsob kladení otázky i reakce ZK a z nich se snaží odvodit správnou odpověď. Hojně si pomáhá případnými znalostmi jiných odvětví práva, což mu umožňuje špatnou odpověď komentovat slovy: „*To jsem si spletl se zákoníkem práce.*“

Tiskový mluvčí: nejčastěji se vyskytuje v provedení „muž“. Na každou otázku zná jinou než právní odpověď, velmi často používá formulace „*To je zajímavá otázka.*“ nebo „*O tomto problému jsem v poslední době četl.*“ Je velmi familiární, u zkoušky se chová srdečně, často se směje, bez ohledu na nervozitu vypjatého okamžiku je schopen vtipu a ke zkušebními komisařům přistupuje jako rovný k rovnému (čímž ovšem v onom okamžiku není). Zkoušku udělá jen tehdy, pokud u komisařů převáží rozum nad antipatií, anebo pokud by měl být čtvrtým vyhozeným v pořadí, což i u těch nejsilnějších povah ZK vyvolá hlubokou depresi.

Úředník: bez jiskry života a sexappealu. Jeho odpovědi jsou sice formálně správné, ale nikoli advokátní. Projevuje tichého a nervózního, chybí zápal boje a nadšení pro věc. Vyskytuje se v provedení „muž“ i „žena“, obvykle má za sebou jinou právní praxi a žádá o její uznání s tím, že „*advokacii dožene za jeden večer.*“ Výborný typ pro státní správu. Pokud zkoušku (mnohdy na druhý pokus) neudělá, dostane se mu poučení, aby zkusil štěstí právě tam.

Advokát: vyskytuje se zřídka a výlučně v provedení „muž“. V teorii není nejsilnější, ale s praktickým problémem si vždy dokáže poradit. Co neví, odvodí nebo citem správně odhadne. Advokátní etikou byl odkojen, zbytek dohnal diskusemi se školitelem, který byl v těchto ojedinělých případech mužem (či ženou) na svém místě. Být zkušební komisař vždy odhalí, že na žádnou otázku neodpověděl zcela správně, zkoušku takový jedinec zvládne obvykle na první pokus, neboť komise sezná, že AA tohoto typu se v praxi ani v životě neztratí. Ženskou variantou typu advokát je lovkyně, velmi svůdná, vždy výstřih (který se v průběhu zkoušky a v potížích zvětšuje), koketné držení těla Víceméně umí, v opačném případě nebudí dojem tipaře, ale dámy v nesnázích. S ohledem na zastoupení mužů ve zkušebních komisích (přibližně

85 %) obvykle zkoušku udělá, byť nikoli s výsledkem „výtečně“.

Rady, jak nejpravděpodobněji neudělat zkoušku (podobnost se skutečnými příhodami zcela zřejmá): Obcházejte známé zkušební komisaře a ptejte se, zda se za vás nemohou u členů vaší komise přimluvit. Zkušební komisaři, kteří tvoří vaši komisi, hlasitě a před ostatními oslovujte slovy: „Vy mě máte zkoušet, tak já se za vámi zastavím v kanceláři.“ V písemné části zkoušky se velmi cení, obohatíte-li práci o pravopisné chyby, neboť každý ZK je rád opravuje. Štábní kultura je vedlejší, hodí se zapomenout, že odborná terminologie trestní a civilní je poněkud odlišná. Vhodné oblečení: minisukně velikosti kapesníku, průhledná halenka či šaty, značný výstřih, výrazný make-up či parfémy. Pro muže je podobně funkční zapomenout na kravatu či zvolit rifle. V průběhu ústní části zkoušky pouze šeptejte, chovejte se stydlivě až upejpalivé, oči stále upřené do klína, v závěru zkoušky odložte sako. Každý ZK uvítá odlišný názor, z něhož slevit by bylo bezzásadové.

Perlami jsou pak zejména následující formulace:

„Já jsem vaši otázku pochopil jinak!“

„Odborné časopisy já nikdy nečtu!“

„Názor, který jste ve své učebnici publikoval, považuji za dávno překonaný!“

„My jsme to tak v kanceláři, udělali a prošlo to!“

„Až to budu potřebovat, tak si to najdu v zákoně!“

„Obhajoba, ex offio? Něčemu takovému se nikdy věnovat nebudu!“

„Myslím, že to komora s tou etikou, přehání!“

„Momentík, podívám se do úzetku...“

„Odpověď na vaši otázku neznám, ale mohl bych si jít zakouřit?“

Navzdory výše uvedenému nakonec většina AA advokátů zkoušku minimálně na třetí pokus složí, mnozí rozhodnutí, že je jejich zkouškou poslední. A před nimi už jen ten mramor a Karibik.

Tak držím palce – advokacii, klientům i jim.

JUDr. Daniela Kovářová

Advokáti v zelenom

Na XI. konferencii o histórii advokácie, ktorá sa konala 28. novembra 2014 v Hradci Králové, predniesol slovenský advokát **Rudolf Manik** príspevok venovaný československým advokátom – vojakom v generálskych hodnostiach.

Kontakt zástupcov advokátskeho stavu s armádnym prostredím sa u nás desaťročia obmedzoval na výkon povinnej, teda základnej vojenskej služby a to najmä pre absolventov vojenských kateder vysokých škôl, v menšej miere však aj na obhajobu pred vojenskými súdmi. Takmer neznámou kapitolou zo života našej advokácie je ale existencia advokátov, resp. advokátskych koncipientov v radoch česko-slovenskej generality teda najvyšších predstaviteľov ozbrojených síl pôsobiacich v špičkách vojenskej moci. Aj keď dozaista najväčšou publicitou disponoval spomedzi týchto generálov za prezidenta Klementa Gottwalda a minister spravodlivosti i obrany armádný generál **Alexej Čepička**, vrcholnú vojenskú kariéru vrátane postu náčelníka generálneho štábu či námestníka ministra národnej obrany si vybudovali aj ďalší českí a slovenskí generáli.

BOHUSLAV EČER

Generál justičnej služby prof. JUDr. Bohuslav Ečer pochádzal z Hraníc na Morave, kde sa narodil 31. júla 1893 ako jedno zo siedmich detí neúspešnému obchodníkovi a neskoršie zamestnancovi dráhy Robertovi Ečerovi a Cecilii rod. Nehybovej. Základnú školu skončil v Rousínove a ďalej študoval v rokoch 1903 – 11 na gymnáziu v Kroměříži. Počas následného štúdia práva vo Viedni písal do sociálnodemokratickeho *Hlasu lidu* a do kroměřížskeho týždenníka *Československá Morava*. Zo školských lavíc musel odísť pre protirakúske články v *Moravských novinách* do bojov prvej svetovej vojny ako vojak rakúsko-uhorskej armády v rokoch 1915 – 18.

Po skončení vojny pokračoval v štúdiu práva na Karlovej univerzite v Prahe a zároveň praktikoval na kroměřížskom

okresnom súde. V roku 1920 promoval a odsťahoval sa do moravskej metropoly Brna, kde si po praxi na okresnom súde otvoril v nasledujúcom roku vlastnú **advokátsku kanceláriu**.

V roku 1922 sa oženil s Ľudmilou Gallovou, z manželstva sa im narodili dcéry Nadežda neskôr Lorková a Jarmila vydatá Lauberová. Ečer sa v tomto období stále viac politicky aktivoval, už v roku vzniku KSČ, ktorej členom sa vzápätí stal, bol totiž zvolený za tajomníka Robotníckej akadémie v Brne. Zlomovým však preňho bol rok 1925, kedy začal vykonávať mandát poslanca mestského zastupiteľstva v Brne a zároveň so svojimi straníckymi spolu súdruhmi Kovandom a Roučekom vystúpili s tzv. Brnianskym memorandom proti sovietskej strane. Za to ho z KSČ o štyri roky v čase jej boľševizácie vylúčili, vrátil sa do svojho pôvodného klubu sociálnej demokracie.

Ako regionálny politik sa Ečer postupne stále viac popri aktívnom výkone advokácie exponoval, v roku 1935 sa stáva druhým námestníkom starostu Brna, popri znalosti nemčiny sa učil po francúzsky, rusky a anglicky, pilotoval tiež lietadlo, bol i členom telovýchovnej jednoty. V tom čase už nastupujúci fašizmus evokoval obavy demokratickej Európy, ako zástupca brnenského Ľavicového frontu sa Ečer v roku 1933 podpísal pod prevolanie Robotníctvu a inteligencii varujúcim pred následkami fašizácie. O dva roky na to už spolupráca demokratických síl napomohla vytvoreniu Socialistického souručenstva zloženého zo zástupcov sociálnych demokratov, národných socialistov a hospodársko-pokrokovkej strany. Ečer sa navyše stal v roku 1934 aj predsedom brnianskej pobočky Spoločnosti pre hospodárske a kultúrne styky so Sovietskym zväzom, po vypuknutí španielskej občianskej vojny dva roky nato zase členom Výboru pre pomoc demokratickému Španielsku. V čase predmníchovskej krízy dokonca odletel do Veľkej Británie, aby brojil proti paktovaniu s Hitlerom a protinacistické zmýšľanie nezanechal ani po prijatí Mníchovského diktátu. V októbri 1938 opätovne navštívil britské ostrovy, aby informoval o nemeckých záboroch nad rámec dohody z Mníchova, pričom aj zostavil memorandum, kde o zostatku ČSR uvádza, „že se celá republika stane obětí hitlerovského nacismu, nebude-li republika vráćeno české území. Tvrdil jsem, že nemůžeme existovat s přetátými tepnami hlavních tratí a že se zadusíme bez finanční pomoci. Napsal jsem, že nás nacismus spolkně a že Mnichov bude znamenat počátek nových evropských zmatků, které vyvrcholí v katastrofu, jež se neomezí jen na střední Evropu.“

Je zřejmé, že po okupácii Čiech a Moravy preňho v protektoráte nebolo miesto, preto s rodinou ešte v apríli 1939 emigroval cez Juhosláviu do Francúzska na pobrežie kanála La Manche do Veules les Roses, vstúpil pritom do československej zahraničnej armády. Ečer nastúpil do redakcie časopisu *Československý boj* založeného veľvyslancom a exadvokátom Štefanom Osuským, následne sa stal predsedom medzinárodnoprávneho oddelenia Československého národného výboru. Zaujímajúc sa ustavične o trestné právo, uvádza Ečer nasledovné: „Vytyčil jsem si tento úkol: 1. Sbírat materiál o tom, co se stalo s našimi vyslanectvími a konsuláty po 15. březnu 1939, 2. Připravit materiál pro cizí vlády o illega-

litě Mnichova a 15. března 1939, 3. Informovat tisk a rozhlas o Mnichově a 15. březnu a o jejich důsledcích mezinárodně právních a 4. Připravit materiál pro mírovou konferenci z hlediška potrestání válečných zločinců, reparací, úpravy hranic, finančního zabezpečení hospodářství, otázky německého obyvatelstva atd.“

Po podpísaní prímeria medzi Nemeckom a Francúzskom odišiel do neokupovanej zóny, kde v Marseille pracoval ako justičný referent na stále fungujúcom československom konzuláte. Nasledujúci rok s rodinou utiekol po zatvorení konzulátu do Nice, kde rok študoval na Ústave pre štúdium medzinárodného práva (Institut Méditerranéen des Hautes Etudes Internationales).

V roku 1942 pred hrozbou pripojenia Nice k mussoliniovskému Taliansku odišli Ečerovci cez Španielsko a Portugalsko do Británie, kde sa stal zamestnancom ministerstva zahraničných vecí ČSR. V roku 1943 založenom Medzinárodnom združení právnikov (LIA) sa Bohuslav Ečer stal členom Komisie pre vojnové zločiny, kde predložil o. i. nasledovné návrhy: „Ti, kteří rozpoutali útočnou válku obsazením Československa 1. až 10. října 1938 a 15. března 1939, a útokem na Polsko 1. září 1939, a jejich spojenci, jsou zločinci, kteří mohou a musí být zatčeni, souzeni, odsouzeni a potrestáni.“ Obdobný bol aj jeho ďalší návrh: „Hlavy států Osy, které trpěly nebo nařídily páchní zločinů, válečných nebo sprostých, na území nebo na příslušnicích spojeneckých národů, jsou za to osobně a trestně odpovědny, buďtež souzeny a trestány soudem, nikoliv politickým sborem.“ V tomto roku bol za ČSR delegovaný do **Komisie Spojených národov pre vyšetrovanie vojnových zločinov** v 2. najvyššom diplomatickom rangu mimoriadny vyslanec a splnomocnený minister (*envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire*) a to až do roku 1948. Ečer sa ako šéf národného vyšetrovacieho tímu ČSR pre stíhanie vojnových zločincov dostal koncom vojny do Američanmi okupovanej časti Nemecka. Keďže armádny generál Eisenhower požadoval, aby do jeho stanu prichádzali iba muži a ženy v uniforme, začal sa Ečer označovať ako „veliaci dôstojník“ (chief officer) a na náplečníky obyčajného battle dressu si prišiel tri zlaté pásiky, čím musel Eisenhowerovi pripomínať skôr kapitána Konfederácie z vojny Severu proti Juhu.

V Nemecku vypočúval bývalého štátneho ministra K. H. Franka, brigadeführera SS. B. Vossa, ríšskeho protektora oberstgruppenführera SS K. Daluega, ríšskeho ministra zahraničných vecí Joachima von Ribbentropa, poľného maršála Wilhelma Keitela či profesora štátneho práva a šéfa Ríšskej kancelárie Lammersa. Frankovi očakávajúcemu skôr exil ako popravu rovno povedal: „Nepoužil jsem a nepoužiji Vašich metod. Těch se bát nemusíte. Nejsme Němci, nemstíme se. Budeme jen trestat.“

Návrat do oslobodenej vlasti mu v máji 1945 priniesol prepožičanie hodnosti **plukovníka justičnej služby** kvôli zastupovaniu Československa v medzinárodnej organizácii. Po skončení vojny získal najvyššie vyznamenanie USA pre cudzincov – Legion of Merit, rok nato i Československú medailu za zásluhy I. stupňa. Od novembra 1945 začal Medzinárodný vojenský tribunál v Norimbergu proces s vojnovými

mi zločincami, kde bol za ČSR predsedom československej delegácie s hodnosťou **generála justičnej služby** od februára 1946. Po skončení Norimberského procesu v októbri toho roka ešte pracoval ako sudca na Medzinárodnom súdnom dvore v Gravenhage (Haagu) v známom prípade ostrova Kerkyra (Korfu) sporných strán Albánsko c/a Veľká Británia.

Po komunistickom prevrate v ČSR vo februári 1948 sa stal o 4 mesiace docentom a o ďalšie 3 mesiace **profesorom medzinárodného trestného práva** Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne, zrušením ktorej v roku 1950 skončilo aj jeho pedagogické pôsobenie. Medzitým v júli 1948 bol hodnostne vedený už ako generál justície v zálohe. Najskôr niekoľkokrát neúspešne požiadal o invalidný dôchodok pre zhoršený zdravotný stav, na ktorý ho v marci 1953 odoslali. V závere osobnej i profesionálnej kariéry sa mu ešte podarilo pri obhajobách zmeniť absolútny trest udelený jeho priateľovi JUDr. Josefovi Babákovi na doživotný, či oslobodíť člena domáceho i zahraničného odboja Rudolfa Lukaštika spod obžaloby (hoci Lukašík neskôr dostal trest odňatia slobody na 10 rokov).

Aj nad Ečerom sa už ale sťahovali mraky, 14. marca 1954 si poňho prišla ŠtB, to však už bol deň po smrti na infarkt. Špekulovalo sa však aj o samovražde, pomste SS či útoku ŠtB kvôli prejavu prezidenta Antonína Zápotockého zo 14. marca 1954 o zatýkaní bývalých členov brnianskej sociálnej demokracie: „*Jen tak mohla strana svést vítězný boj s nenapravitelnými oportunisty... brněnské skupiny pod vedením Roučka, Ečera, Kovandy a jiných.*“ Bohuslav Ečer by aj tak osudu tisícok iných ľudí postihnutých komunistickým režimom zrejme neušiel i z dôvodu vystupovania na obranu JUDr. Milady Horákové. Jeho manželka Ľudmila sa ukryla v psychiatrickej liečebni a dcéra Jarmila bola odsúdená na trest odňatia slobody na 12 rokov, pričom prepustená bola až po amnestii v roku 1960.

V roku 2002 bolo Ečerovi udelené čestné občianstvo mesta Brna in memoriam, in memoriam obdržal aj Striebornú medailu Antonína Randu.

JAROSLAV PROCHÁZKA

Armádný generál prof. JUDr. Dr. h. c. Jaroslav Procházka sa narodil 26. júna 1897 v Plzni profesorovi českej priemyselnej školy Kajetánovi Procházkovi a dcére majiteľa dodnes existujúceho přerovského pivovaru Ľudmile, rodenej Šilhovej. Tak ako jeho starší brat študoval Jaroslav v rodnom meste od roku 1908 na c. a k. českom gymnáziu, pričom kvôli vypuknutiu Prvej svetovej vojny maturoval už v októbri 1915.

Práve v tomto mesiaci aj narukoval ako jednoročný dobrovoľník, teda čakateľ na dôstojnícku kariéru k 7. zemebrancekému pešiemu pluku v Rumburku a od decembra rovnakého roku študoval na Škole dôstojníkov v zálohe v Jablonci nad Nisou, jej absolvovaním gradovalo Procházkovo vojenské vzdelanie.

Ako veliteľ čaty 35. zemebranceképešieho pluku odišiel v hodnosti **kaprála** v máji 1916 na východný front. Tu sa však už o 3 mesiace neskôr ocitol pri haličskom Tarnopoli v ruskom zajatí, pričom miesto jeho ďalšieho pôsobiska bol zajatecký tábor na Urale. Po februárovej ruskej revolúcii sa v marci nasledujúceho roku prihlásil do československých légii, zúčastnil sa na poddôstojníckom kurze a od júla 1917 bol príslušníkom 3. roty legionárskeho záložného prapore. V októbri 1917 však odišiel s časťou legionárov bojovať proti Nemcom na západný front do Francúzska, kde stážoval v 33. francúzskom pešom pluku, aby sa neskôr stal príslušníkom 21. a potom 22. československého streleckého pluku. Na jar 1918 ešte stihol absolvovať francúzsky kurz veliteľov poločiť v Saint-Maixent, aby v júni posledného roka Veľkej vojny odišiel na alsaský front vo funkcii veliteľa čaty povýšeného o 2 mesiace neskôr na **ašpiranta**.

Návrat do vlasti po úspešných bojoch pri Vouziers a v novom víťazstve Dohody mohol Procházka v januári 1919 zažiť už v najnižšej dôstojníckej hodnosti **podporučíka**. Z vojnovnej účasti sa na svojej hrudi mohol pýšiť Československým vojenským krížom 1918, Spojeneckou medailou a Revolučnou medailou.

Po vymenovaní za veliteľa rekvizičného oddielu v Rychnove nad Knežnou v hodnosti **poručíka** sa zapísal na štúdium na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, k čomu mu bola v septembri rovnakého roka udelená aj študijná dovolenka. Štvorročné právnické štúdium však po účasti na väčšine prednášok v uniforme francúzskeho legionára absolvoval už za dva roky, v marci 1921 promoval ako **doktor práv**. Už po demobilizácii v roku 1920 pritom viedol so svojím bratom Vladimírom (inak spoluautorom československých ústav z rokov 1948 a 1960) v Plzni pobočku Masarykovho Realistického klubu založeného Emanuelom Rádlom a budúcim komunistom Zdeňkom Nejedlým. Práve do Nejedlého časopisu *Var* prispieval Procházka svojimi článkami, nebolo teda ničím zvláštnym, že v januári 1924 vystúpil do Komunistickej strany Československa. Okrem prednášania na Ústrednej stránickej škole, prispievania do *Rudého práva*, *Avantgardy* či *Levej fronty* i redigovania *Komunistickej revue* bol v rokoch 1928 členom Ústrednej agitačnej a propagačnej komisie pri ÚV KSČ v Prahe. Z vojenského hľadiska možno zaznamenať v roku 1922 jeho povýšenie na **nadporučíka v zálohe** a o 10 rokov neskôr aj na **rezervného kapitána**.

V profesionálnej oblasti pracoval najskôr ako právnik na riaditeľstve Československých štátnych dráh v Plzni a neskôr ako rada aj v Prahe a v Košiciach. Niektoré zdroje udávajú jeho advokátske pôsobenie už v rokoch 1921 – 30, v skutočnosti však až v januári 1929 s bývalými legionármi preferovanej štátnej služby odišiel do advokácie, pričom bol **advokátskym koncipientom** JUDr. Juliusa Fränkla v Kladne. Už po dvoch rokoch koncipientskej praxe sa však rozhodol uprednostniť stránicu kariéru v zahraničí, v rokoch 1931 až 1941 v Moskve ako redaktor Nakladateľstva cudzojazyčnej literatúry preložil napríklad Manifest komunistickej strany, spisy V. I. Lenina aj J. V. Stalina vrátane *Dejín VKS(b)*, Ústavu ZSSR z roku 1936 či stenoprotokoly z moskovských procesov.

Z člena KSČ sa pritom stal do konca vojny členom VKS(b), agentom NKVD a dokonca štátnym občanom ZSSR. Ako protežant zakladateľa KSČ, tiež bývalého advokátskeho koncipienta Bohumíra Šmerala prežil aj čistky Veľkého teroru.

V Buzuluku narukoval v apríli 1942 do formujúcich sa československých ozbrojených síl, pričom o tri mesiace neskôr bol po absolvovaní kurzu osvetovým dôstojníkom najskôr 1. čs. poľného práporu. O rok sa stal šéfom osvetovej služby 1. čs. samostatnej brigády, o ďalší rok 1.čs. armádneho zboru a to až do konca vojny. Ako **major** vykonával od apríla 1945 post náčelníka Hlavnej správy výchovy a osvetu Ministerstva národnej obrany, obdržal druhý Československý vojenský kríž 1918, sovietsky Rad červenej hviezdy a Rad Veľkej vlasteneckej vojny II. stupňa. Raketovo postupoval v armádných hodnostiach: po menovaní za **podplukovníka pechoty** v máji 1945 bol už od augusta tohto roka **plukovníkom pechoty**, čo sa zmenilo v roku 1947, keď ho prezident vymenoval za **brigádneho generála** späť od októbra 1945.

Ako člen Ústredného výboru KSČ od apríla 1945 privítal Víťazný február, ktorý mu priniesol hodnosť **divízneho generála** vo funkcii náčelníka osvetovej služby a od novembra 1948 dokonca post **námestníka ministra národnej obrany pre veci politicko-právne**. To už mal absolvovaný úspešne kurz pre generálov a vyšších veliteľov v Prahe, čím sa završilo jeho armádne vzdelanie. Vrcholom jeho vojenskej kariéry však bol po skončení dvojročného výkonu funkcie predsedu Armádneho vedenia straníckej práce post **Náčelníka hlavného** (od augusta 1950 generálneho) **štábu Československej armády** od apríla 1950 v rok predtým získanej hodnosti **zborového generála**. Ani Procházkovi, obdobne ako Čepičkovi, neušla najvyššia vojenská hodnosť **armádneho generála**, ktorú obdržal v októbri toho istého roka.

V literatúre sa spomína jeho podiel na odsúdení generála Heliodora Píku, armádu pritom budoval striktne podľa sovietskeho vzoru. Aj jeho však zomlel mlyn revolúcie, vo februári 1952 bol zo všetkých funkcií odvolaný, nebol však uväznený ako jeho predchodca generál Šimon Drgač, ale iba „uprataný“ ako profesor na Vysokú školu politických a hospodárskych vied v Prahe, kde bol v rokoch 1952 – 53 dokonca **dekanom** Fakulty spoločenských vied. Okrem vyšetrovania štátnou bezpečnosťou pre podozrenie zo sabotáže programu výstavby ľudovodemokratickej armády ho negatívne zasiahlo aj zrušenie vysokej školy, na ktorej pôsobil, a tak sa stal v roku 1953 vedúcim Katedry dejín KSSZ a ZSSR na Filozoficko-historickej fakulte Karlovej univerzity na dlhú dobu 11 rokov. Medzitým v rokoch 1958 až 1966 zastával vysokú akademickú funkciu **rektora Karlovej univerzity**, a to v najdlhšom funkčnom období od jej vzniku v 14. storočí! Počas výkonu tejto funkcie získal v roku 1960 od Moravian College v pennsylvánskom Bethleheme v roku 1960 čestný titul **Dr. h. c.** a v roku 1963 aj domáci Rad republiky.

Od roku 1962 pôsobil ako člen – korešpondent Československej akadémie vied, ďalej ako predseda Československej historickej spoločnosti a po roku 1967 bol s pedagogickým titulom **profesora** občianskym pracovníkom Vojenskej politickej akadémie Klementa Goitwalda. Normalizácia

znamenala pre Procházkou v novembri 1969 vymenovanie na post **náčelníka Vojenského historického ústavu** v Prahe a sám o svojom pôsobisku napísal: „*Tato funkce si vyžádala, abych se celý rok 1970 věnoval řešení problémů spojených s proniknutím revizionistických a pravicově oportunistických názorů a tendencí do řad některých pracovníků ústavu.*“ Po apríli 1971 už bol v ústave len vedúcim vedeckým pracovníkom, po dovŕšení osemdesiatky odišiel v októbri 1977 do dôchodku s ohromujúcou osobnou penziou 4 000 Kčs. Jaroslav Procházka zomrel 7. augusta 1980 v Prahe.

EVŽEN ESTEŘÁK

Generál justičnej služby JUDr. Evžen Esteržák – uvádzaný mimochodom niekedy aj ako Eugen Esteržák – uzrel svetlo sveta 25. mája 1891 v Olomouci, kde aj v rokoch 1901 – 09 navštevoval štátne gymnázium. Následne bol študentom právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe a po jej absolvovaní s titulom JUDr. nastúpil v roku 1914 do **advokácie**.

Sľubnú profesijnú kariéru však prerušilo vypuknutie Veľkej vojny, ako vysokoškolač mal však nárok na štúdium na Škole jednoročných dobrovoľníkov v Steyri, aby napokon získal dôstojnícku hodnosť.

Po skončení vojnového konfliktu sa vrátil k advokátskemu povolaniu, avšak ďalšia svetová vojna urýchlila jeho vojenskú kariéru. Ušiel na Západ a od apríla 1940 bol príslušníkom československých jednotiek bojujúcich proti Veľkonemeckej ríši. Zastával ako **poručík justície** post člena Vrchného poľného súdu so sídlom v Londýne za predsedníctva npor. justície JUDr. Aloisa Buzrlu. Nebol však iba úradníkom, hoci neskôr disponoval postom prednostu 3. právneho a legislatívneho oddelenia I. vojenko-politického odboru Ministerstva národnej obrany ČSR v Londýne. Aktívne totiž v Británii prešiel bojovým výcvikom, hoci nebol nasadený do žiadnej výsadkovej operácie. Cez druhú svetovú vojnu naposledy pôsobil v hodnosti **štábného kapitána justície** v Československej samostatnej obrnenej brigáde.

Návrat do oslobodenej vlasti Esteržákovi priniesol hodnosť **majora justičnej služby** v júni 1945, o dva mesiace nato už bol vo funkcii prednostu administratívneho oddelenia Právneho odboru Ministerstva národnej obrany. V júli nasledujúceho roka sa pritom stal dôstojníkom z povolania v hodnosti **plukovníka justičnej služby**. Presne o rok neskôr bol prezidentom republiky vymenovaný do hodnosti **generála justičnej služby**, aby od januára 1948 mohol začať pracovať v preňho najvyššej zastávanej funkcii **zástupcu prednostu Právneho odboru Ministerstva národnej obrany**.

Zlomový rok česko-slovenských dejín sa však nevyhol ani Esteržákovi, ešte v decembri 1948 skončil na svojom poste a už vo februári nasledujúceho roka ho neobišla degradácia. V rokoch 1950 – 51 bol dokonca ako mnoho iných predfebruárových generálov zo Západu väznený. S podlomeným zdravím zomrel 29. marca 1958 v Prahe.

Evžen Esteržák bol rehabilitovaný až po páde socializmu v roku 1990.

IVAN TREBICHAŤSKÝ

Jediným Slovákom z advokátskeho stavu, ktorý dosiahol hodnosť generála československej armády, bol **generál-major JUDr. Ivan Trebichavský**. Narodil sa ešte v Rakúsko-uhorskej monarchii 23. apríla 1910 poštovému úradníkovi Jánovi Trebichavskému a Márii rodenej Pavlíkovej v Trenčíne, kde aj vy-

chodil do roku 1924 štyri roky reálneho gymnázia. Maturoval už v Československej republike v roku 1928 na gymnáziu v Novom Meste nad Váhom. Ďalej študoval na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde po promócií v roku 1933 začal pracovať ako **advokátsky koncipient**, avšak už od júla tohto roka nastúpil na vojenskú službu do 3. Telegrafného práporu v Trnave. Zvyšok služby si odkrútil vo vojenskom justičnom úrade v Bratislave

Po jej skončení vojenskej služby s hodnosťou **podporučík v zálohe** pokračoval epizódne v koncipientenskej praxi v Novom Meste nad Váhom. Už v novembri 1934 sa totiž stal v Košiciach ako **poručík justičnej služby** dôstojníkom z povolania, v metropole východu bol neskôr členom senátu divízneho súdu. O dva roky neskôr zložil po absolvovaní kurzu ako **nadporučík justičnej služby** vojenskú sudcovskú skúšku na Najvyššom vojenskom súde v Prahe. V roku 1937 pôsobil v Košiciach už ako námestník vojenského prokurátora a od apríla roka nasledujúceho sa hrdil na výložkách už štvrtou hviezdou **kapitána justičnej služby**. Počas mobilizácie v tomto roku bol vyšetrujúcim sudcom pri vyššom poľnom súde XVI. hraničného pásma a zástupcom prednostu nižšieho poľného súdu; v novembri 1938 po štyroch rokoch opustil Košice okupované v dôsledku I. viedenskej arbitráže Maďarmi.

Po vyhlásení nezávislosti Slovenska v marci 1939 pôsobil ako vojenský prokurátor v Prešove a od júna tohto roka vo funkcii prednostu Vojenského súdu v Bratislave, v tomto čase mu bola v marci 1939 udelená Pamätná medaila Za obranu Slovenska. Vypuknutie Druhej svetovej vojny zastihlo Trebichavského pri fažení proti Poľsku na poste predsedu Hlavného poľného súdu v Levoči, hneď na Nový rok 1940 bol pritom povýšený na **majora justičnej služby**. V novembri 1940 bol menovaný za justičného poradcu novovytvoreného Veliteľstva pozemného vojska v Banskej Bystrici, no po napadnutí Sovietskeho zväzu Nemeckom a jeho spojencami v júni 1941 odišiel ako prednosta Vyššieho poľného súdu I. divízie dislokovanej v Trenčíne na východný front. Po návrate v septembri tohto roka začal pracovať ako prednosta pobočky Vojenského súdu v Banskej Bystrici. Trebichavský ďalej postupoval v kariérom rebríčku: od januára 1942 za **predsedal Vojenskému súdu** v Bratislave a o rok neskôr dostal hodnosť **podplukovníka justície**.

Pri svojej sudcovskej práci nebol prehnane prísny a zmierňoval rozsudky voči režimom stíhaným osobám. Zastávanú funkciu prerušila iba jeho opätovná sedemmesačná frontová anabáza, keď od mája 1943 predsedajúc poľnému súdu Za-

istovacej resp. 2. pešej divízie pôsobil na okupovanej Ukrajine i v Bielorusku a od októbra rovnakého roka v Taliansku prináležiac do stavu Technickej brigády. Práve tento zlomový rok vojny sa pre Trebichavského stal obdobím začiatku jeho ilegálnej činnosti. Za nevhodné správanie sa počas osláv 5. výročia vzniku nezávislého Slovenska v marci 1944, protivládne výpady i sabotovanie nemeckých nariadení o prerokúvaní vojensko-politických deliktov bol 5 mesiacov vyšetrovaný generálom II. triedy Turancom. Perzekvovanie jeho osoby prišlo krátko po tom, ako získal aj svoje posledné slovenské vyznamenanie – Vojenský víťazný kríž IV. triedy.

Z jeho osobných postojov neprekvapilo, že sa zapojil do Slovenského národného povstania hneď v auguste 1944 ako predseda Hlavného poľného súdu a zástupca prednostu justičnej správy pri Veliteľstve československej armády na Slovensku, jeho rozkaz prepustiť odbojárov z nitrianskej väznice však nebol realizovaný. Po potlačení povstania ustúpil z Donoval ako veliteľ skupiny justičných dôstojníkov do oblasti Prašivej a Latiborskej hole, kde ho však v novembri 1944 Nemci zajali. Väznený bol najskôr v Banskej Bystrici, potom v Bratislave a o mesiac neskôr už v nemeckom Kaisersteinbrucku. Oslobodený bol napokon Američanmi v Altenburgu v apríli 1945, následne sa vrátil domov a v auguste tohto roka ho neminulo povýšenie na **plukovníka justičnej služby**.

Rok oslobodenia Československa mu priniesol aj vyznamenanie Československou vojenskou medailou Za zásluhy II. stupňa a Radom Slovenského národného povstania II. triedy. V januári 1946 sa stal Trebichavský po štyroch mesiacoch dočasného výkonu funkcie riadnym **zástupcom prezidenta Najvyššieho vojenského súdu** v Prahe, získal Rad Slovenského národného povstania I. triedy a vo februári 1947 aj hodnosť **generála justičnej služby**.

Ako sympatizant Demokratickej strany bol po Víťaznom februári už v júni 1948 zbavený funkcie a tri mesiace neskôr odoslaný na dovolenku. Východiskom preňho bola po pensionovaní v roku 1949 emigrácia, pričom najskôr pracoval v gumárenskom závode a od roku 1956 ako vedúci slovenského vysielania kanadského štátneho rozhlasu. Doma bol zatiaľ v roku 1950 degradovaný a hodnosť mu po jeho úmrtí v Montreale 16. septembra 1973 vrátila demokratická vlasť až v novembri 1991 v rangu **generálmajora**.

JAN VANČURA

Generál justičnej služby JUDr. Jan Vančura sa narodil 2. júna 1895 v Čáslavi a tu navštevoval v rokoch 1905 - 13 štátne gymnázium. Jeho následné štúdium práva na Karlo-Ferdinandovej univerzite prerušila v roku 1915 prvá svetová vojna, do ktorej sa aktívne zapojil. Ako viaceró Čechov a Slovákov vstúpil v júli 1917 do čs. légii v Rusku, kde bol pobočníkom veliteľa práporu v hodnosti **kapitána légii**. Z dlhoročnej legionárskej anabázy sa vrátil až v júni 1920 a pokračoval v štúdiu na Právnickej fakulte teraz už Karlovej univerzity v Prahe. Po absolvovaní štúdia v roku 1922 nastúpil do **advokácie**, ktorú zastával až do roku 1940.

Zlom v kariére pre Vančuru priniesla ďalšia svetová kataklizma, v máji 1940 sa stal po odchode do protifašistického odboja na Západe ako **prednosta poľného súdu** príslušníkom československých vojenských jednotiek. V tejto funkcii sa mu ušla v auguste 1941 hodnosť **majora justičnej služby**, v apríli 1944 pritom funkčne povýšil na **predsedu Vrchného poľného súdu** ministerstva národnej obrany ČSR v Londýne a zároveň justičného referenta Štábu pre vybudovanie brannej moci. Koncom vojny obdržal v marci 1945 hodnosť **podplukovníka justičnej služby**, pričom o mesiac už bol **prezidentom Najvyššieho vojenského súdu** a o ďalší mesiac v čase oslobodenia vlasti **predsedom veľkého senátu Najvyššieho vojenského súdu**.

Obdobne ako JUDr. Esteřák sa v júli 1946 stal dôstojníkom z povolania v hodnosti **plukovníka justičnej služby**, od januára tohto roka bol pritom radom Najvyššieho vojenského súdu. Veľké povyšovanie na generálov v poslednom slobodnom roku Československa sa týkalo aj Jana Vančuru, od februára 1947 sa mu na uniforme skveli epolety **generála justičnej služby**. V januári 1948 sa mu ešte ušiel post prezidenta Vrchného vojenského súdu v Brne, v apríli 1950 však už nasledoval odchod na zdravotnú dovolenku. Z tej sa ale do aktívneho pôsobenia v armáde nevrátil, o tri mesiace neskôr ho ako príslušníka západného odboja penzionovali a napokon 5. januára 1959 JUDr. Jan Vančura zomiera.

JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA

Za Petrom Krútkym

Dňa 7. januára 2015 nás opustil po krátkej a ťažkej chorobe novinár, predseda klubu FIJET PhDr. Peter Krútky, bývalý prvý výkonný redaktor Bulletinu slovenskej advokácie v rokoch 1994 – 2002.

Poslednýkrát sme sa stretli 6. novembra 2014 na našej slávnosti pri príležitosti osláv 20. výročia stavovského časopisu advokátov. Naš Peťko prišiel na oslavu z nemocnice. Veľmi chcel byť s nami a veľmi sa tešil. Bol jedným zo zakladateľov nášho časopisu. Nebolo by mi napaďlo, že sa vidíme naposledy.

PhDr. Peter Krútky sa narodil 13. septembra 1948 v Košiciach, v roku 1972 ukončil štúdium žurnalistiky. Celý svoj profesionálny život pôsobil ako novinár a rozhlasový novinár. O nás advokátoch vždy hovoril, že máme jeden problém, nevieme sa vyjadrovať úsporne, zrozumiteľne a štylisticky správne. S úsmevom mi pripomínal, aby som si nemyslel, že keď som vyrástol pod Poľnou, viem správne po slovensky.

K svojim úspechom si môže pripísať vytvorenie mesačníka Slovakia, ktorý vychádzal v Tlačovej agentúre Slovenskej republiky, ale aj celý rad výborných relácií v Rádiu Slovakia International pre krajanov v zahraničí, či fundovane vedených rozhovorov v dvojtyždenníku Verejná správa, kde svoju pracovnú kariéru oficiálne ukončil. Poctivý prístup k všetkému, čo robil, dôslednosť v narábaní s faktami a vo formulovaní myšlienok, ako i nepodkupnosť zostali trvalým vzorom jeho novinárskej práce.

Odišiel veľký milovník divadla, najmä opery. Bol dobrým a obľúbeným spoločníkom, skvelým rozprávačom, všestranne rozhladeným a kultivovaným človekom, ktorý si práve tak ako dobrú spoločnosť vedel vychutnať aj tiché posedenie na rybačke. Rozlúčili sme s ním dňa 14. januára 2015 v Bratislave

Češť jeho pamiatke.

Jozef Brázdil

predseda Redakčnej rady BSA

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 700 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

Mgr. Marek Benedík

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedláčko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

doc. JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26

darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 16. 1. 2015

Uzávierka redakčnej časti: 27. 1. 2015

Toto číslo vyšlo 16. 2. 2015

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

